

344.26
6.559 ก
3.6

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์
ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

ปริญญาโท

ของ

วิเชียร ประคัมการ

ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[-7 พ.ศ. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

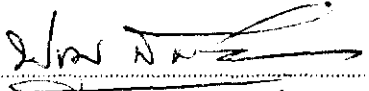
กุมภาพันธ์ 2529

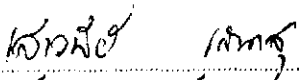
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

178341

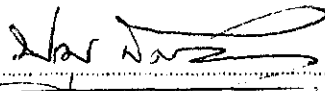
คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้.

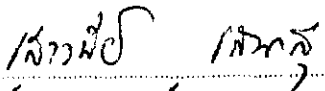
คณะกรรมการที่ปรึกษา

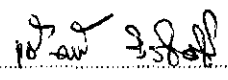

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เสาวนีย์ เสนาส)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เสาวนีย์ เสนาส)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เข็มรุณี วิวิธสิริ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะการแนะนำช่วยเหลือ ตลอดจนแก้ไข
ข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างค้ำมือ จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิตมานนท์ และอาจารย์
ดร.เสาวนีย์ เสนาสู ประธานและกรรมการควบคุมการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้
อย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ เจียรศรี วิวิธสิริ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบ
ตลอดจนให้คำแนะนำช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ

ขอกราบของพระคุณคณะผู้บริหาร กรรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่กรุณาให้คำปรึกษา และ
ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ท่านเหล่านี้ประกอบด้วย ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ อธิบดีกรมการศึกษานอก
โรงเรียน อาจารย์จารึก ไสตติพันธุ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ อาจารย์
เวียง กาทองศ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดตรัง อาจารย์นิคม ชินวงศ์
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพัทลุง อาจารย์โกศล ธีรชัย ผู้อำนวยการศูนย์
การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช และอาจารย์สายสนธิ เย็นเป็นสุข หัวหน้างาน
การศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ขอขอบพระคุณคณะเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ที่กรุณาให้ข้อมูลที่
ประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง คือ หัวหน้าฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา หัวหน้าฝ่าย
บรรณวิทย์เพื่อการศึกษา หัวหน้าฝ่ายแผนงานและวิจัย หัวหน้าฝ่ายพัฒนาบุคลากร หัวหน้าฝ่าย
พัฒนาวิชาการ หัวหน้าฝ่ายบริหาร อาจารย์พรณิกา เขยกิจวงษ์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคโนโลยี
ทางการศึกษา อาจารย์ศิรินาม เม่งช่วย เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา อาจารย์
ธนา ไสตติพันธุ์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา อาจารย์พรทิพย์ ชาคะรัตน์
เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา

ขอขอบพระคุณครูประจำกลุ่มและนักศึกษา ว.ป.น. จังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง และ
นครศรีธรรมราช ที่กรุณาให้ข้อมูลที่
เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยนี้เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพัทลุง
ครั้ง และนครศรีธรรมราช ที่กรุณาให้สถิติข้อมูลบางอย่าง เกี่ยวกับการดำเนินงาน วน. ใน
จังหวัดนั้น ๆ

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร
ศรีสะอาด ดร. วัน สังข์สะอาด และคุณพิทักษ์ ชูมนตรี ที่กรุณาให้คำแนะนำให้ข้อมูลเกี่ยวกับ
การใช้สื่อมวลชนประเภทวิทยุเพื่อการศึกษาแก่ประชาชน

การวิจัยฉบับนี้จะสำเร็จไม่ได้หากขาดความอนุเคราะห์จากคุณรัตนา พุกพูน และ
คุณปาริฉัตร บุตรเกตุ ที่กรุณาช่วยพิมพ์ โรเนียว เข้าเล่ม จนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัย
ขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ด้วยความเคารพหนึ่ง ขอขอบคุณ
คุณเรณู ประทับการ และลูก ๆ ที่ให้กำลังใจ

วิเชียร ประทับการ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	7
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	7
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
แหล่งข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล	10
การวิเคราะห์ข้อมูลและเค้าโครงของรายการค้นคว้า	13
2 พัฒนาการและแนวคิดในการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์	15
บทนำ	15
แนวคิดและปัจจัยที่ทำให้เกิดการศึกษทางวิทยุและไปรษณีย์	16
พัฒนาการในการใช้สื่อมวลชนประเภทวิทยุและการสื่อสาร ทางไปรษณีย์เพื่อการศึกษา	22
พัฒนาการในการใช้วิทยุและสื่อสารทางไปรษณีย์เพื่อการศึกษาในประเทศไทย	27
หน่วยงานที่จัดรายการวิทยุเพื่อการศึกษา นอกโรงเรียนในประเทศไทย	33
การจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (กรณีศึกษาที่ 2)	39
การจัดสอนการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ (ว.ป.บ.)	44
หลักการและแนวคิดในการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์	45
หลักสูตรการศึกษทางวิทยุและไปรษณีย์	46
บทสรุป	48

3 การดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ของ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้	49
นโยบายการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ฯ ภาคใต้	49
ปรัชญาการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาคใต้	51
หลักการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์	55
การพัฒนาหลักสูตร	57
หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4	59
การพัฒนาสื่อการเรียนสำหรับการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์	67
องค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ของคณะผู้ผลิต (คู่มือเรียน) ประจำวิชา	72
โครงสร้างของคู่มือผู้เรียนของศูนย์ฯ ภาคใต้	72
แนวคิดในการจัดทำคู่มือผู้เรียนและบทวิทยุของศูนย์ฯ ภาคใต้	75
โครงสร้างของบทวิทยุของศูนย์ฯ ภาคใต้	80
การพัฒนาบุคลากร	81
การพัฒนาระบบการดำเนินการทดลองของศูนย์ฯ ภาคใต้	86
การเรียนการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ฯ ภาคใต้	91
ข้อจำกัดของการเรียนทาง ว.ปณ.	92
การวัดผลประเมินผลการเรียนทาง ว.ปณ.	93
การขอจบหลักสูตรขอระเบียบน ประกาศนียบัตร	96
การนิเทศติดตามผลการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์	98
การกำหนดบทบาทและหน้าที่การดำเนินงานจัดการศึกษาทางวิทยุ และไปรษณีย์	103

4. ผลการดำเนินงานจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของภาคใต้	113
หลักสูตรและสื่อการเรียนของการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ภาคใต้	117
แผนปฏิบัติการในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน	125
การพัฒนาบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้	132
การจัดการเรียนการสอน	139
การประเมินผลการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์	148
การพัฒนาหลักสูตร	150
การพัฒนาสื่อการเรียน	150
การอบรมบุคลากร คำนวณการผลิตสื่อการเรียน	150
การออกอากาศกระจายเสียงรายการวิทยุ	151
การรับสมัครผู้เรียนและการลงทะเบียนเรียน	151
การประเมินผลผู้เรียน	151
ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน	152
ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์	158
ผลที่ได้รับจากการทดลองโครงการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์	164
ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ	170
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	178
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	178
วิธีการศึกษาค้นคว้า	178
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	179
ผลของการศึกษาค้นคว้า	180
ประวัติกวามเป็นมาของการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์	180

	หน้า
หลักการ และแนวคิดในการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์	181
พัฒนาการของการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์	183
สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์	189
แนวโน้มของการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของภาคใต้	191
อภิปรายผล	192
ข้อเสนอแนะ	196
บรรณานุกรม	198
ภาคผนวก	205

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1	เปรียบเทียบประชากรที่เรียนหนังสือและไม่ได้เรียนวัยต่าง ๆ 17
2	จำนวนหน่วยการเรียนและบทวิทยุพิจารณาตามค่าหน่วยกิตของแต่ละรายวิชา 59
3	โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 61
4	รายวิชาที่จะเรียนในระดับที่ 3 63
5	โครงสร้างหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 64
6	รายวิชาที่จะเรียนในระดับที่ 4 65
7	ตารางสำหรับใช้วิเคราะห์หลักสูตรของการศึกษามัธยมศึกษาแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 เพื่อใช้จัดการศึกษาทาง ว.ป.น. ของศูนย์ฯ ภาคใต้ 66
8	การกำหนดอัตราส่วนคะแนนระหว่างภาคเรียนและคะแนนปลายภาคเรียน 94
9	ตัวอย่างแผนการนิเทศกลุ่มผู้เรียน ว.ป.น. ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัด 101
10	กิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนของศูนย์ฯ ภาคใต้ในช่วง ทดลองโครงการ (ปีการศึกษา 2521 - 2524) และช่วงขยายงาน (ปีการศึกษา 2525 - 2527) 126
11	ปริมาณหลักสูตรและสื่อการเรียนที่ไต่พัฒนาและผลิตขึ้นในปี 2521 - 2527 (ระยะทดลอง 2521 - 2524 และระยะขยายงาน 2525 - 2527) 129
12	ปริมาณคุณวุฒิและการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรในฝ่ายเทคโนโลยี ทางการศึกษาของศูนย์ฯ ภาคใต้ปีการศึกษา 2523 - 2524 135
13	กิจกรรมการพัฒนาบุคลากรในตำแหน่งต่าง ๆ ทั้งก่อนและระหว่างดำเนินการ ทดลองโครงการและในช่วงขยายงานสอนทาง ว.ป.น. ของศูนย์ฯ ภาคใต้ 136
14	จำนวนกลุ่มผู้เรียน ครูประจำกลุ่ม และนักศึกษาในการดำเนินงาน ว.ป.น. ของศูนย์ฯ ภาคใต้ ในระยะทดลองโครงการ (พ.ศ. 2521 - 2524) และระยะขยายโครงการ (พ.ศ. 2525 - 2527) 152

ตาราง	(ทอ)	หน้า
15	จำนวนนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา ว.ป.บ. ของศูนย์ฯ ภาคใต้ ในช่วง ทำการทดลองโครงการ ฯ	154
16	จำนวนผู้ลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชา และจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ว.ป.บ. ของศูนย์ฯ ภาคใต้	155
17	งบประมาณในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาสื่อการเรียน พัฒนาบุคลากร ประชุมประสานแผน ของศูนย์ฯ ภาคใต้	159
18	เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้เรียนระหว่าง การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ แบบชั้นเรียนกับ ว.ป.บ. ในระยะทดลอง โครงการและขยายโครงการ	160
19	เปรียบเทียบงบประมาณที่จ่ายเป็นค่าตอบแทนครูระหว่าง การศึกษาผู้ใหญ่ แบบเบ็ดเสร็จแบบชั้นเรียนกับแบบ ว.ป.บ. ต่อนักศึกษา 1 คน	162

ดัชนีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบข้อมูลที่น่ามาใช้เพื่อการตัดสินใจของบุคคล	53
2 ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาการศึกษาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ว.ป.น.	53
3 ขั้นตอนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์ระดับ 3 - 4 ทาง ว.ป.น.	69
4 การกำหนดหน้าที่และงานในการผลิตสื่อการเรียนรู้ทาง ว.ป.น. ของ ศูนย์ฯ ภาคใต้	71
5 ส่วนประกอบของกลุ่มผู้เรียนของศูนย์ฯ ภาคใต้	73
6 กระบวนการคิดเป็น	76
7 ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาการศึกษาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ทาง ว.ป.น.	77
8 ส่วนประกอบของบทวิทยุของศูนย์ฯ ภาคใต้	80
9 แสดงระบบการนิเทศและการติดตามผลการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็คเสร์ทาง ว.ป.น.	99
10 โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค	107
11 โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด	108
12 การดำเนินงานสาขาวิชาการ และธุรการในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ แบบเบ็คเสร์ทางวิทยุและไปรษณีย์	109
13 การบริหารกลุ่มผู้เรียนของศูนย์ฯ ภาคใต้ช่วงทดลองโครงการ ฯ	140

ภูมิหลัง

จากอดีตที่ผ่านมา คนไทยเรามีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ การเรียนรู้จากธรรมชาติ และการได้รับการถ่ายทอดความรู้จากสมาชิกในชุมชนก็เพียงพอที่จะช่วยยังชีพได้อย่างเป็นสุข แต่เมื่อสังคมขยายตัวมีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการแก่งแย่งแข่งขันมากขึ้นทั้งในอาชีพ และโอกาสที่จะรับบริการแม้ในระดับพื้นฐาน ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีการศึกษาก็มีโอกาสดีกว่า โอกาสทางการศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลกระทบให้เกิดโอกาสและความได้เปรียบ เสียเปรียบทางบ้าน เศรษฐกิจและสังคมไปตามทั่ว ดังนั้นการพัฒนาจะได้ผลเพียงใดย่อมต้องอาศัย ประชาชนที่มีคุณภาพและการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญ (กอบ สวัสดิ์พานิช 2524 : 120)

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กำลังเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญ ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้ง ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นผลให้ทุกคนต้องปรับตัว เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้น องค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ช่วยให้คนเราปรับตัวได้ก็คือ "การศึกษา" จึงจำเป็นต้องให้ การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่จะแก้ปัญหาของตนเอง และเป็นพลังสำคัญ ในการพัฒนาประเทศ (ชวน หลีกภัย 2526 : 1) การศึกษาจึงเป็นเสมือนปัจจัยที่ 5 ของ การดำเนินชีวิต นอกเหนือไปจากปัจจัยอันเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ซึ่งเรียกว่าปัจจัย 4 (วิจิตร ศรีสะอ้าน 2524 : 12)

การให้การศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถปรับปรุงตนเองและสังคม ให้สอดคล้องกัน การที่ประชาชนจะมีชีวิตผสมกลมกลืนกับสังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างราบรื่นนั้น จะต้องมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ทำให้เขามีความมั่นใจใน งานและผลลัพธ์ของงานที่ตนทำ รวมทั้งความสามารถและทันต่อเหตุการณ์พอสมควร (โกวิท- วรพิพัฒน์ อ้างอิงมาจาก วีระชัย มีชอบธรรม 2519 : 4 - 5) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า

การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่ง ที่จะทำให้คนเรามีความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตน และส่งเสริมให้คนเรามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพราะผลของการศึกษาสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ความก้าวหน้า วิทยาการที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต (สุนทร สุนันท์ชัย 2517 : 17)

แม้ว่ารัฐบาลได้ลงทุนเพื่อการศึกษาจนสามารถขยายบริการการศึกษาในระบบโรงเรียนครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศก็ตาม แต่ยังมีประชากรอีกกว่า 30 ล้านคน อยู่นอกระบบโรงเรียน ในจำนวนนี้ส่วนหนึ่ง เป็นประชากรผู้ขาดทักษะพื้นฐานในการอ่านเขียนภาษาไทย ไม่น่ากว่า 5 ล้านคน และมีประชากรวัยแรงงานกว่าร้อยละ 17 ที่มีการศึกษาค่ำกว่าระดับประถมศึกษา (สุนทร สุนันท์ชัย 2526 : 17) การพัฒนาประชากรเหล่านี้ไม่อาจกระทำได้โดยอาศัยการศึกษาในระบบโรงเรียนตามลำพัง การศึกษานอกโรงเรียนจึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องช่วยชดเชยโอกาสเสริมและสานต่อ งานการศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อให้ประชากรของชาติที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทราบข่าวสารข้อมูลที่จำเป็น ประโยชน์ และได้พัฒนาทักษะความสามารถที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ทั้งความค่อนหนึ่ง ในพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ที่ประทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษาของมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2522 ว่า

... ประสบการณ์ในชีวิตเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ ความจริงที่สำคัญ ซึ่งถ้าใครนำมาใช้ช่วยความรู้เท่าถึงเหตุผลอย่างแท้จริง ควบคู่กับความบริสุทธิ์ใจ และควบคู่ความตั้งใจแล้ว จะยังประโยชน์ให้แก่ตนเอง และสังคมได้อย่างวิเศษสุด ทั้งนี้การศึกษานอกโรงเรียนภายหลังที่สำเร็จการศึกษา หรือการศึกษาใน "มหาวิทยาลัยชีวิต" จึงมีความสำคัญมากในการที่จะสร้างเสริมให้ผู้นานการศึกษาในระบบโรงเรียนมาแล้ว เกิดความรู้ ความเฉลียวฉลาด สามารถปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และสามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมอย่างมั่นคง เป็นสุข...

การศึกษาออกโรงเรียนในประเทศไทยมีมานานแล้ว แต่ทำอย่างไม่เป็นทางการ เริ่มจากวัดและสำนักเอกชนต่าง ๆ จัดบริการให้การศึกษาแก่ประชาชน ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา (กระทรวงศึกษาธิการ 2483 : 34 - 35) และได้มาจัดเป็นทางการในรูปการศึกษาผู้ใหญ่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2483 โดยเป็นการสอนให้ประชาชนรู้หนังสือไทย และรู้หน้าที่พลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย. ต่อจากนั้นประมาณ ปี พ.ศ. 2513 การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ความรู้ และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ทักษะในการอ่านออก - เขียนได้ คิดเลขเป็น และฝึกการแก้ปัญหาพร้อมกัน โดยยกเอาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตประจำวันของประชาชนแต่ละคน หรือแต่ละชุมชนนั้น ๆ มาร่วมกันคิด ร่วมกันอภิปรายพิจารณาตัดสินใจในการแก้ปัญหานั้น ซึ่งเป็นการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ (โกวิท วรพิพัฒน์ อ้างอิงมาจาก วีระชัย มีชอบธรรม สัมภาษณ์เมื่อ 19 กรกฎาคม 2519) หรือที่เรียกกันว่า การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานนั่นเอง

ในระยะต่อมา การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ได้รับความนิยมน้อยลง กว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งจัดรูปแบบต่าง ๆ เช่น การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จประเภทชั้นเรียน ประเภทอาสาสมัครเดินสอน ประเภทนักศึกษาครูสอน ประเภทพระภิกษุสอน และการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขา นอกจากนี้ก็ยังมี การจัดกลุ่มสนใจ การจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดประชาชน การใช้สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ให้ข่าวสารข้อมูลที่จำเป็นประโยชน์ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 - 5 เป็นต้น

จากกิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกโรงเรียนที่กล่าวถึงข้างต้น ปรากฏว่าการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 - 5 ประเภทชั้นเรียนนั้น มีผู้สนใจเข้าเรียนเป็นจำนวนมาก จากสถิติการศึกษา พ.ศ. 2503 มีผู้เรียน 3,712 คน พ.ศ. 2510 มีผู้เรียน 6,417 คน ปี พ.ศ. 2519 มีผู้เรียนเพิ่มถึง 168,935 คน (กองการศึกษาผู้ใหญ่ 2519 : ภาค 3 สถิติ) และในปี พ.ศ. 2524 มีผู้เรียนเพิ่มขึ้นเป็น 259,812 คน (กรมการศึกษา นอกโรงเรียน 2524 : 6)

จากสถิติข้างต้นจะเห็นได้ว่า ประชาชนนิยมเข้าศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างรวดเร็วแต่รัฐยังไม่สามารถจัดได้ทั่วถึง ส่วนใหญ่จัดได้ในเขตตัวเมืองเท่านั้น ประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในชนบท

ทางไกลที่ต้องการเรียน ไม่สามารถจะเข้าเรียนในชั้นเรียนดังกล่าวได้ จะเปิดชั้นเรียนก็ไม่ได้ เพราะผู้ที่เรียนอยู่กันกระจัดกระจาย ปีจำนวนไม่มากและไม่หนาแน่นเหมือนในเขตหัวเมือง เพื่อแก้ปัญหานี้ กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษาในขณะนั้นได้คิดนำสื่อมวลชนที่มีอยู่เข้ามาใช้จัดการศึกษาให้ประชาชน นั่นก็คือ การนำวิทยุกระจายเสียง รวมทั้งการใช้การสื่อสารทางไปรษณีย์ และการนำกลุ่มมาจัดการศึกษาออกโรงเรียนขึ้นอีกรูปแบบหนึ่ง โดยจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากประเภทชั้นเรียน คือ เป็นการจัดการศึกษาในระบบทางไกล และเป็นระบบเปิดกว้าง เรียนโดยใช้สื่อผสม ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองมากที่สุด จากการฟังรายการวิทยุ ประกอบกับการอ่านเอกสารประกอบการเรียนอยู่ที่บ้าน แล้วจะมีการนัดพบกลุ่มโดยมีครูประจำกลุ่มเป็นที่ปรึกษาเป็นครั้งคราว การจัดการศึกษาโดยใช้สื่อผสมดังกล่าว สามารถเกิดโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวางและทั่วถึง รวมทั้งเป็นการสอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน ซึ่งต้องมีภารกิจรับผิดชอบตนเอง หรือครอบครัวอย่างมากอีกด้วย การศึกษานอกโรงเรียนแบบนี้เรียกว่า "การศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์" ใช้คำย่อว่า "ว.ปณ." (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2524 : 2)

การศึกษาทาง ว.ปณ. จะช่วยเพิ่มโอกาสแก่ผู้ที่ขาดหรือพลาดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบททางไกลได้ ทั้งนี้เป็นการให้บริการทางการศึกษาถึงประตูบ้าน บริการถึงตัว ศึกษาได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นการลดช่องว่างทางการศึกษาระหว่างคนในเมืองกับชนบทให้ลดลง หรือใกล้เคียงกัน ยิ่งกว่านั้นยังสามารถทำให้ผู้ใหญ่เหล่านั้นมีทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถแก้ปัญหาของตนเองและชุมชน หรือสังคัมร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือเห็นการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวคิดหรือปรัชญา "คิดเป็น" อีกด้วย

การศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ อาศัยหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับต่าง ๆ (ทั้งขั้นพื้นฐาน และระดับต่อเนื่อง) และกลุ่มสนใจ โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาโดยหยิบยกเอาสภาพและปัญหาความเป็นอยู่ในชุมชนมาเป็นประเด็นสำหรับผู้เรียนได้ร่วมกันศึกษา อภิปราย และหาทางแก้ปัญหานั้น ๆ การแก้ปัญหาแต่ละเรื่องดังกล่าว ผู้เรียนจะต้องพยายามหาข้อมูลอย่างน้อย 3 ประการ คือหาข้อมูลที่ เป็นภาควิชาการ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสังคม ชนบทธรรมเนียมประเพณี ทรัพยากรต่าง ๆ และข้อมูลที่

เกี่ยวกับตัวผู้เรียนเอง แล้วนำข้อมูลทั้ง 3 ส่วนนี้มาประกอบการตัดสินใจ แก้ปัญหาให้
เหมาะสมกับสถานการณ์มากที่สุด ในกรณีเรียนมีการพบกลุ่ม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกัน
พิจารณาปัญหา และหาทางแก้ปัญหาของตน หรือชุมชนที่ตนเกี่ยวข้องไปด้วย

เป้าหมายสำคัญอันหนึ่งของหลักสูตรนี้เพื่อให้นักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และมีเครื่องมือ
(อ่าน เขียน คิด และพูด) ที่จะใช้ในการแสวงหาข้อมูลประกอบการคิด การตัดสินใจให้สามารถ
อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุขตามสมควร (โกวิท วรพิพัฒน์
อ้างอิงมาจาก วีระชัย มีชอบธรรม 2519 : 1)

การศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ได้เริ่มจัดมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2520
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(ชื่อขณะนั้น) ได้จัดหลักสูตรกลุ่มสนใจทางวิทยุและไปรษณีย์ขึ้น และในปีการศึกษา 2521 ได้
ขยายไปยังภาคเหนือ และภาคใต้ โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ และ
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคใต้ (ชื่อขณะนั้น) ได้จัดหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบ
เบ็ดเสร็จระดับที่ 3 ทาง ว.ปณ. และปีการศึกษา 2522 ได้ขยายไปยังภาคกลาง โดย
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคกลาง ได้จัดหลักสูตรกลุ่มสนใจทาง ว.ปณ. เหมือน
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการทดลองจัดระยะแรกของ
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือและใต้ (ปีการศึกษา 2521) ปรากฏว่ามี
ประชาชนให้ความสนใจอย่างมาก ทั้ง ๆ ที่เป็นโครงการทดลองหารูปแบบก็ตาม ทำให้ศูนย์
การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคทั้งสองแห่งจำเป็นต้องขยายพื้นที่และปริมาณการทดลองจาก
จังหวัดที่ตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาค (จังหวัดลำปาง และ สงขลา) ออกไปยัง
จังหวัดอื่น ๆ ในภาคนั้น ๆ

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ จัดตั้งขึ้นโดยประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อ
วันที่ 5 มกราคม 2520 ได้รับมอบหมายภารกิจให้จัดการศึกษาทาง ว.ปณ. โดยได้พัฒนา
รูปแบบการดำเนินงาน หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 เป็นการทดลองขึ้น
ก่อน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 จนถึงปัจจุบัน ได้ขยายงานนี้ออกไปหลายจังหวัดคือ จังหวัด
สงขลา พัทลุง ตรัง นครศรีธรรมราช สตูล สุราษฎร์ธานี และชุมพร ขณะเดียวกันก็ได้
ขยายการทดลองหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 ทาง ว.ปณ. เพิ่มขึ้นในระยะ

ต่อมาควย

การศึกษาทาง ว.ปณ. ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2527 เป็นเวลากว่า 5 ปีแล้ว ยังไม่มีการวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาในลักษณะนี้อย่างจริงจังที่มีอยู่บ้างก็เป็นลักษณะสำรวจ และ ทดลองในบางเรื่อง บางส่วน นอกจากนี้ก็ยังมีแต่เพียงสรุปผลงานประจำปี รวมทั้งบทความ หรือการแสดงความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่วนมากยังมีลักษณะกระจัดกระจาย มิได้มีการรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับแนวความคิด และแนวปฏิบัติให้เป็นหมวดหมู่ เป็นระบบที่ สะดวกแก่การศึกษา ค้นคว้าหลักฐานต่าง ๆ ทั้งที่เป็น เอกสารและแนวความคิดของบุคคลที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในเวลานี้ หากปล่อยไว้เนิ่นนานอาจ สูญหาย หรือลืมนั่นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลผู้ริเริ่มและเกี่ยวข้องกับงานนี้มาแต่ เริ่มแรก ถูกลงไปอาจต้องไปทำงานหน้าที่อื่น หรือออกจากราชการ เมื่อถึงเวลานักเป็นการยาก ที่จะรวบรวมและศึกษาแนวความคิดของบุคคลเหล่านี้

ยิ่งกว่านั้น การศึกษาทาง ว.ปณ. กำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางทั้งจากบุคคล ที่อยู่ในวงการ ศึกษา นิสิตนักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่ต้องการทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องใน เรื่องนี้ เป็นต้นว่า หลักการ แนวคิด วิธีดำเนินงาน ตลอดจนสถิติต่าง ๆ อยู่เสมอ ในทาง ปฏิบัติ โครงการดังกล่าวนี้จะขยายงานและขยายประเภทการศึกษาออกไปให้ทั่วถึงทุกจังหวัด ของภาคใต้ (14 จังหวัด) ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพประชากร และสังคมของภาคใต้ อย่างยิ่ง

จากเหตุผลดังกล่าว ในฐานะที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ นี้ความสนใจที่จะศึกษาพัฒนาการของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทย์และไปรษณีย์ของ ภาคใต้วามีความจำเป็นอย่างไร การจัดทำ ปัญหาการดำเนินงาน ตลอดจนผลการ ดำเนินงานเป็นอย่างไร รวมทั้งแนวโน้มของการจัดการศึกษาประเภทนี้ว่า จะสนองความ ต้องการของประชาชนได้มากน้อยอย่างไรควย ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่องนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติ พัฒนาการของการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของไทย ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี และโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน เป็นต้นว่า แนวคิด นโยบาย วิธีดำเนินการ หลักสูตร การเรียนการสอน การบริการผู้เรียน การวัดผล ทั้งนี้จะใช้ข้อมูลสภาพปัจจุบันทางภาคใต้เป็นกรณีตัวอย่าง
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค แนวโน้มและข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ฯ ภาคใต้

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ภัยเหตุที่การจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ จำเป็นต้องขยายงานออกไปทั่วทุกตำบล อำเภอ และจังหวัดทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคใต้ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรในชนบท การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการคือ

1. เป็นประโยชน์โดยตรงแก่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ในการวางแผนบริหารงาน ขยายงาน และประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์
2. เป็นประโยชน์แก่กรมการศึกษานอกโรงเรียนในด้านบริหารงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร การจัดการ ตลอดจนแหล่งวิชาการในการศึกษาค้นคว้า และเผยแพร่หลักการ แนวคิดให้กว้างขวางต่อไป
3. เป็นประโยชน์ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน สำหรับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ในอันที่จะนำข้อมูลมาพิจารณาถึงรูปแบบวิธีดำเนินการพัฒนา

การผลิตสื่อทางวิทยุและไปรษณีย์ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

4. ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการรวบรวมเอกสารและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนและของภาคใต้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ และสะดวกต่อการศึกษาค้นคว้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่อยู่ในวงการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งผู้บริหารและนักวิชาการ ตลอดจนนิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. เนื้อหาที่จะศึกษาค้นคว้ามีดังนี้
 - 1.1 ทฤษฎี หลักการ และแนวความคิดในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของภาคใต้
 - 1.2 ประวัติและความเป็นมาของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของไทย ตลอดจนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้
 - 1.3 สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ เช่น
 - นโยบาย
 - จุดมุ่งหมาย
 - โครงสร้างการบริหาร
 - การจัดการ
 - การดำเนินการเรียนการสอน
 - การจัดทำหลักสูตรและแบบเรียน
 - ครูผู้สอนและการฝึกอบรมครู
 - ผู้เรียน
 - การประเมินผล

1.4 ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

1.5 แนวโน้มของการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์และข้อเสนอแนะ

2. ค่านพื้นที่ที่จะทำการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเน้นการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ 4 จังหวัดที่ดำเนินการทดลองโครงการ ว.ปณ. นากอน ซึ่งได้แก่ จังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ หมายถึง การจัดการศึกษานอกโรงเรียนระบบทางไกลรูปแบบหนึ่ง โดยใช้สื่อผสม (Multi Media) ในการเรียนการสอน ประกอบด้วยสื่อทางวิทยุ การส่งเอกสารประกอบการสอนและโต้ตอบทางไปรษณีย์ และการพบกลุ่มโดยมีครูประจำกลุ่มเป็นที่ปรึกษาโดยวิทยุ หลักสูตร การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับต่าง ๆ และกลุ่มสนใจ

ครูประจำกลุ่ม หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่จัดกลุ่มให้คำแนะนำ ตอบปัญหาข้อสงสัยของ ผู้เรียน จัดประเด็นปัญหาใหญ่เรียนใคอภิปรายกลุ่ม ปักแก้ปัญหา ตรวจสอบฝึกหัด ฯลฯ โดยทั่วไปเป็นครูประจำการสังกัดการประถมศึกษา และอาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่จัดตั้งกลุ่ม มีวุฒิ ตามระเบียบที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด คือ มีวุฒิการศึกษาสายสามัญไม่ต่ำกว่า มศ.5 หรือ ม.6 ผ่านการฝึกอบรมครูประจำกลุ่ม จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้มาแล้ว และได้รับการแต่งตั้งจากผู้อำนวยการจังหวัดนั้น ๆ

กลุ่มผู้เรียน หมายถึง กลุ่มประชาชนที่สมัครลงทะเบียนเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 หรือกลุ่มสนใจ สมาชิกภายในกลุ่ม ๆ ละไม่เกิน 50 คน โดยทั่วไปจะรวมกลุ่มเพื่อปฏิบัติกิจกรรมการพบกลุ่มในวันเสาร์ หรืออาทิตย์

สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 3 – 5 ชั่วโมง ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ และทุกคนเป็นผู้ที่ขาดหรือพลาดโอกาสทางการศึกษาในระบอบโรงเรียน

เจ้าหน้าที่ หมายถึง เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์

ผู้บริหาร หมายถึง ข้าราชการที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงศึกษาธิการ หรือ กรมการศึกษานอกโรงเรียนให้บริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์กรมการศึกษานอกโรงเรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดพัทลุง ตรัง นครศรีธรรมราช รวมทั้ง หัวหน้างานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน

แหล่งข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ โดยเน้นการดำเนินงานในภาคใต้ ซึ่งมีวิธีการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ 3 วิธี คือ

1. การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร
 2. การสัมภาษณ์ผู้รู้และผู้เกี่ยวข้อง
 3. การใช้แบบสำรวจ การดำเนินงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์
- รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งและวิธีการรวบรวมทั้ง 3 ประการข้างต้นมีดังนี้

1. การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร เป็นการศึกษานวนคดีทฤษฎีและความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ นอกจากนี้ก็ได้แก่อายุที่เกี่ยวกับนโยบายวัตถุประสงค์ การดำเนินงาน ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ทั้งของกรมการศึกษานอกโรงเรียนและศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ เอกสารที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยเอกสารต่อไปนี้คือ

- โครงการการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ตั้งแต่เริ่มแรกที่เสนอเพื่อขอเงินธนาคารโลกมาดำเนินงาน จนถึงโครงการในปัจจุบัน ทั้งของกรมการศึกษาออกโรงเรียน (กองการศึกษาผู้ใหญ่ในขณะนั้นและของกรมการศึกษาออกโรงเรียนในปัจจุบัน) และของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้

- รายงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ทั้งในรูปแบบผลงานประจำปี หรือผลของการประเมินการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของกรมการศึกษาออกโรงเรียน และของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้

- ระเบียบ คำสั่งเกี่ยวกับการจัดการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งโครงการจนถึงระเบียบคำสั่งในปัจจุบัน

- ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของกรมการศึกษาออกโรงเรียน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคต่าง ๆ และศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดต่าง ๆ

2. การสัมภาษณ์ การศึกษาค้นคว้า ได้สัมภาษณ์ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ เพื่อให้ได้ข้อมูลค่านโยบาย ความคิดเห็น ตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ บุคคลที่ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลในครั้งนี้ 4 กลุ่มดังนี้

2.1 ผู้บริหารจำนวน 6 คน ได้แก่ อธิบดีกรมการศึกษาออกโรงเรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษ พัทลุง นครศรีธรรมราช และหัวหน้างานวิทยุและไปรษณีย์ กองปฏิบัติการกรมการศึกษาออกโรงเรียน โดยถามเกี่ยวกับ นโยบาย หลักการ แนวคิด ปรัชญา รูปแบบการเรียนการสอน ตลอดจนแนวโน้มของการจัดการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์

2.2 เจ้าหน้าที่จำนวน 10 คน ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ จำนวน 6 คน และเจ้าหน้าที่ในฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษาอีก 4 คน มุ่งถามในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตร การพัฒนาสื่อ การจัดการเรียนการสอน การวัดผล

การนิเทศ ติดตามผล ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

2.3 ครูประจำกลุ่มจำนวน 12 คน ใดก็ได้ ครูที่เคยปฏิบัติหรือกำลังปฏิบัติหน้าที่ ครูประจำกลุ่มหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 หรือระดับที่ 4 ทางวิทยุและไปรษณีย์ของจังหวัดสงขลา ครั้ง พัทลุง และนครศรีธรรมราช จังหวัดละ 3 คน โดยพิจารณาจากผู้ที่เห็นว่าปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ครูประจำกลุ่ม ถูกต้องครบถ้วน มุ่งตามเกี่ยวกับประชาสัมพันธ์หาผู้เรียน การปฐมนิเทศ ลงทะเบียนเรียน การเก็บเงินบำรุงการศึกษา การพบกลุ่มหรือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ความก้าวหน้าของผู้เรียน (ที่เกี่ยวกับการเรียน) วิธีการเรียนหรือรูปแบบการเรียนการสอน ตลอดจนผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ และปัญหาอุปสรรคในการเรียนการสอน

2.4 ผู้เรียน จำนวน 20 คน ใดก็ได้ที่เคยเรียนหรือกำลังเรียนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 หรือระดับที่ 4 ทางวิทยุและไปรษณีย์ของจังหวัดสงขลา ครั้ง พัทลุง และนครศรีธรรมราช จังหวัดละ 5 คน โดยพิจารณาจากผู้ที่เห็นว่า มาร่วมกิจกรรมกลุ่มทุกครั้ง หรือขาดไม่เกิน 3 ครั้ง ตลอดปีการศึกษา มุ่งตามเกี่ยวกับวิธีเรียนด้วยตนเอง ความยากง่ายของบทเรียน ความสะดวกในการเรียนการสอน ประโยชน์ที่ได้รับ ความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น

3. การใช้แบบสำรวจ การเก็บข้อมูลอีกส่วนหนึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่การใช้แบบสำรวจเกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ในภาคใต้ เป็นแบบสำรวจที่รวบรวมข้อมูลและสถิติต่าง ๆ เป็นต้นว่า วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน วุฒิและจำนวนครูประจำกลุ่ม สถิติผู้เรียนและข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง แบบสำรวจนี้จะสอบถามข้อมูลทั้งกล่าวจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดครั้ง พัทลุง และนครศรีธรรมราช รูปแบบของแบบสำรวจจะเป็นแบบผสม ซึ่งมีทั้งแบบเติมคำ เลือกคำตอบหรือประเมินค่า ตัวอย่างเช่น

- จำนวนครูประจำกลุ่มของจังหวัดนี้ตั้งแต่เริ่มเปิดสอนทาง ว.ป.น. จนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2527) มี..... คน เป็นชาย..... คน หญิง คน วุฒิทางการศึกษากว่าปริญญาตรี..... คน ปริญญาตรี..... คน สูงกว่าปริญญาตรี.....คน

- ผู้เรียนระดับที่ 3 ทาง ว.ปท. ลงทะเบียนตั้งแต่เริ่มเปิดสอนถึงปัจจุบัน
 (ปี พ.ศ. 2527) มี..... คน ชาย..... คน หญิง..... คน จำแนกตามอายุ
 ต่ำกว่า 15 ปี..... คน 15 - 19 ปี..... คน 20 - 24 ปี..... คน 25 - 29
 ปี..... คน 30 - 40 ปี..... คน 41 - 50 ปี..... คน เกิน 50 ปี..... คน

- ผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียนภาคปกติ มีความรู้สึกอย่างไร
 ต่อการจัดการศึกษาทาง ว.ปท. ให้การเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับสภาพ
 เป็นจริง หรือตรงกับความรู้สึกของท่าน

- พอใจมากที่สุด พอใจมาก
- เฉย ๆ ไม่ค่อยพอใจ
- ไม่พอใจเลย

- ด้านขอวิธีการพบกลุ่ม เพื่ออภิปรายปัญหาในการเรียนแบบบีเคมากที่สุด
 ให้เลือกวงกลม รอบข้อ ก. ข. หรือ ค. เพียงข้อเดียว

- ก. พบกลุ่มสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ใช้เวลา 3 ชั่วโมง ตลอดภาคเรียน
60 ชั่วโมง
- ข. พบกลุ่มเดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 2 วันติดต่อกัน ใช้เวลา 12 ชั่วโมง
รวม 60 ชั่วโมง
- ค. พบกลุ่มภาคเรียนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 7 วันติดต่อกัน ใช้เวลา
56 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูลและเค้าโครงของรายงานการศึกษาค้นคว้า

นำข้อมูลที่ไ้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และที่ได้จากแบบสำรวจมาวิเคราะห์
 โดยจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ ตามเนื้อหาและตามจุดมุ่งหมาย การเสนอผลจากการศึกษาค้นคว้า
 ครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 เท้ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 เป็นบทนำหรือภูมิหลังของการศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะกล่าวถึงภูมิหลัง ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า นิยามศัพท์เฉพาะ

บทที่ 2 เสนอหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ปรัชญา ประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของต่างประเทศ และในประเทศไทย และการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

บทที่ 3 กล่าวถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ ซึ่งได้แก่ นโยบาย การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาสื่อการเรียน การวัดผล ฯลฯ

บทที่ 4 เป็นการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน เสนอข้อคิดเห็น และวิเคราะห์แนวโน้มของการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์

บทที่ 5 เป็นการสรุปผลการศึกษาค้นคว้า การอภิปรายและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์.

พัฒนาการและแนวคิดในการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

บทนำ

สื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียงได้มีบทบาทในการให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นเวลานานแล้ว อาจจะถูกใจบางคนแล้วเริ่มจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย แต่ลักษณะการจัดเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนโดยตรงนั้น เพิ่งเริ่มจัดมาไม่นานนี้เอง ส่วนการศึกษาที่ส่งสื่อการเรียน (เอกสาร) ผ่านทางการสื่อสารไปรษณีย์ เราได้กระทำมานานประมาณ 30 - 40 ปีมาแล้ว ทั้งของรัฐบาลและเอกชน แต่จัดได้ไม่กว้างขวางเท่าที่ควร โดยมากจัดได้เฉพาะในเขตเมืองเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะการคมนาคมติดต่อสื่อสารในชนบททางไกลยังไม่สะดวก การไปรษณีย์ยังส่งเข้าไปไม่ถึง

ในปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้จัดสอนหรือจัดการศึกษาในลักษณะระบบทางไกลโดยใช้สื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และกิจการทางไปรษณีย์ อันเป็นผลในการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนผู้ขาดหรือพลาดโอกาสการศึกษาในระบบโรงเรียนให้สามารถศึกษาหาความรู้ในระดับต่าง ๆ ได้กว้างขวางและทั่วถึงพอสมควร

ในบทนี้ จะได้กล่าวถึงเรื่องวิวัฒนาการของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ในประเทศไทย ซึ่งแบ่งหัวข้อย่อยได้ดังนี้

- 1) แนวคิดและปัจจัยที่ทำให้เกิดการศึกษทางวิทยุ และไปรษณีย์
- 2) การใช้วิทยุและสื่อสารทางไปรษณีย์ให้บริการทางการศึกษาในบางประเทศ
- 3) พัฒนาการในการใช้วิทยุและสื่อสารทางไปรษณีย์ให้บริการทางการศึกษาในประเทศไทย

- 4) การจัดสอนการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์
- 5) บทสรุป

แนวคิดและปัจจัยที่ทำให้เกิดการศึกษาทงวิทยและไปรษณีย์

1. ปัญหาความต้องการทางการศึกษาของประชาชน

ในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ อันเป็นผลทำให้ทุกคนต้องปรับตัวเพื่อทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การปรับตัวจะบรรลุผลได้ต้องอาศัยวิธีการทางการศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี 2520 : 8 - 10)

จากหลักการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนเท่าที่เป็นอยู่ แม้รัฐบาลจะได้พยายามอย่างเต็มที่ก็ตามก็ไม่สามารถจัดให้ทุกคนเข้าศึกษาได้หมดเนื่องจากความจำกัดของทรัพยากร ความยากจนของผู้เรียน และความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้คนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยในชนบททางไกลพลาดโอกาส (วิจิตร ศรีสะอาน สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2527)

จากสถิติการศึกษา 2524 แสดงให้เห็นถึงประชากรวัยเรียนสามารถเข้าสู่ระบบโรงเรียนดังต่อไปนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบประชากรที่เรียนหนังสือและไม่เรียนในวัยต่าง ๆ

ระดับการศึกษา	ช่วงอายุ (ปี)	ประชากรทั่ว ประเทศ	ระบบโรงเรียน จัดได้	ผู้ไม่ได้เรียน	ประชากร ผู้เรียนร้อยละ
ก่อนประถมศึกษา	4-6	4,120,302	379,400	3,740,902	9.21
ประถมศึกษา	7-12	7,449,219	7,187,244	261,975	96.65
มัธยมศึกษาตอนต้น	13-15	3,555,712	1,106,791	2,448,921	31.13
มัธยมศึกษาตอนปลาย	16-18	4,303,731	884,075	3,419,656	20.54
อุดมศึกษาและเทียบเท่า	19-24	5,600,845	236,092	5,365,753	4.19
	4-24	24,268,404	10,054,577	14,213,827	41.43

ที่มา : สถิติการศึกษาปี 2524 กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

จากตาราง 1 เห็นได้ว่าคุณภาพชีวิตที่รัฐบาลและเอกชนจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนปีการศึกษา 2524 จัดได้มากที่สุดคือ การศึกษาภาคบังคับ แต่ก็ไม่ครบ 100 % และการศึกษาในระดับสูงขึ้นสามารถจัดได้ลดน้อยลงตามลำดับ

การที่ประชากรแต่ละระดับโดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - ตอนปลาย และอุดมศึกษาหรือที่เทียบเท่า ไม่ได้เรียนหนังสือจำนวนมาก ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะไม่อยากเรียน บางส่วนอยากเรียนแต่ยากจน และหรือไม่มีสถานที่เรียนที่อยู่ใกล้บ้าน จึงพลาดโอกาสในการเรียนไป ประชากรส่วนที่อยากเรียนพยายามไปสอบแข่งขันในโรงเรียนรัฐบาล แต่สอบเข้าไม่ได้ เพราะโรงเรียนรัฐบาลสามารถรับได้จำกัด แสดงว่าคุณภาพของการทางการศึกษาของประชกรนั้นมีมาก ด้วยเหตุนี้เองที่เป็นปัจจัยหนึ่ง ทำให้รัฐบาลต้องหาทางตอบสนองความต้องการทางการศึกษาของประชาชน โดยพยายามหาเทคโนโลยีที่ส่งผ่านมาซึ่งนั่นก็คือ การนำวิทยุกระจายเสียงมาใช้เพื่อการศึกษาตนเอง

2. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสื่อมวลชน

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า สื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียงนั้นมีอิทธิพลต่อผู้ฟังมาก ทั้งนี้เพราะมีจำนวนผู้ฟังหรือลูกค้านับจำนวนล้าน ๆ คน ในแต่ละวัน อีกทั้งรายการวิทยุเป็นสื่อที่กระจายเสียงด้วยเวลาที่รวดเร็ว สามารถติดต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลก วิทยุสามารถโน้มน้าว ตรึงอารมณ์ ก่อให้เกิดความรู้สึกหรือสร้างควาเชื่อถือเจตคติแก่ผู้ฟัง วิทยุจึงเป็นเครื่องมือที่ถูกนำไปใช้ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ ธุรกิจ การค้า และเพื่อการศึกษาสำหรับประชาชน

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ครอบครัวไทยมีเครื่องรับวิทยุใช้ถึง 7,024,000 เครื่อง หรือ 7,630,000 เครื่อง คิดร้อยละ 75.0 ของจำนวนครัวเรือน ส่วนเครื่องรับโทรทัศน์นั้น ครอบครัวไทยมีเครื่องรับ 3,085,000 เครื่อง หรือร้อยละ 33.1 ของจำนวนครัวเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2528 : 1)

ประเทศอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และอีกหลายประเทศในยุโรป พยายามใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาโดยตรง เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในเรื่องโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะระหว่างประชาชนในเขตตัวเมืองและชนบท พบว่าสื่อมวลชนที่ลงทุนถูกและครอบคลุมเป้าหมายได้กว้างขวางที่สุด รวดเร็วที่สุด นั่นคือการใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา

จากการวิเคราะห์ของ Daneil Lerner พบว่า สื่อมวลชนประเภทวิทยุสามารถใช้แทนระบบการศึกษาในโรงเรียน ในการเพิ่มพูนความรู้แก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างต่ำ หรืออีกนัยหนึ่ง วิทยุอาจช่วยลดช่องว่างความรู้อหรือข่าวสารระหว่างกลุ่มบุคคลชั้นสูงและชั้นต่ำได้ (บุญเชิด กุ๊กคิลล 2527 : 15-19)

ประเทศที่กำลังพัฒนาที่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้การศึกษาแก่มวลชนอย่างกว้างขวาง เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตระหนักในความจำเป็นของการพัฒนา และการใช้หลักวิชาการสมัยใหม่ เพื่อปรับปรุงและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น สื่อที่ใช้เพื่อการศึกษาแก่ประชาชนอาจมีได้หลายรูปแบบ แต่สื่อที่สำคัญที่สุดที่จะเข้า

ถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางคือ วิทยุกระจายเสียง ทั้งนี้เพราะใช้พลังงาน
รายหัวต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับสื่อชนิดอื่น และวิทยุสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้กว้างขวาง แม้ในพื้นที่
ทุรกันดาร ซึ่งสื่อชนิดอื่นไม่สามารถจะไปถึงได้ และประชาชนส่วนใหญ่สามารถจะมีเครื่องรับวิทยุ
ได้โดยแพร่หลาย (บทบรรณาธิการวารสารการศึกษาออกโรงเรียน 2523 : 2)

สำหรับประเทศไทยปัจจุบัน ได้พัฒนาวิทยุกระจายเสียงเป็นระยะ ๆ จนมีสถานีวิทยุ
ทั้งระบบ เอ. เอ็ม และ เอฟ. เอ็ม 267 สถานี กระจายอยู่เกือบครบทุกจังหวัด จัดโดย
กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงกลาโหม (กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ) กรมตำรวจ
กรมป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตลอดจนองค์การปกครองท้องถิ่น (สำนักงานสถิติ
แห่งชาติ 2525 : 3) จึงเห็นได้ว่าไม่ว่าประชาชนจะอยู่ในเมืองหลวงหรือต่างจังหวัด หรือ
ในชนบททางไกล สามารถรับฟังวิทยุจากสถานีส่วนกลางหรือสถานีในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงเกือบ
ครอบคลุมหมดทุกพื้นที่ของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งกระจายเสียงสำหรับรายการ
ทางการศึกษานั้น รัฐบาลได้จัดตั้งสถานีเครือข่ายถึง 11 สถานีทั่วประเทศ (โครงการพัฒนาวิทยุ
กระจายเสียงเพื่อการศึกษา 2526 : 6)

สำหรับกิจการสื่อสารทางไปรษณีย์ และการคมนาคมติดต่อกับได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้า
ขึ้นเรื่อย ๆ จากเดิมมีเฉพาะที่ทำการไปรษณีย์จังหวัด ก็ขยายที่ทำการลงสู่ระดับอำเภอ จน
กระทั่งถึงระดับตำบลใหญ่ ๆ บางตำบลบางแล้ว และการส่งพัสดุเอกสารทางไปรษณีย์ในปัจจุบัน
สามารถบริการได้ทั่วประเทศ แม้แต่ในถิ่นทุรกันดาร โดยกรมไปรษณีย์โทรเลขได้ประสานงาน
กับกระทรวงมหาดไทย ขอให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มารับพัสดุไปรษณีย์จากที่ทำการไปรษณีย์
สัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยจ่ายค่าตอบแทนให้ตามอัตราที่กรมไปรษณีย์กำหนด (ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนภาคใต้ 2524 : 11) สำหรับด้านการคมนาคมนั้น รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณ
ในโครงการสร้างงานในชนบท (กสช.) ให้สภาตำบลนำไปพัฒนาชุมชนของตนเองทุกปี นอกจากนี้
ยังมีหน่วยงานต่าง ๆ เช่นสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (ร.พ.ช.) และกองอำนวยการกลาง
รักษาความมั่นคงภายใน (ก.อ.ร.ม.น.) เข้าไปมีส่วนในการสร้างถนนติดต่อระหว่างหมู่บ้าน
ต่าง ๆ อีกด้วย จึงนับว่าเกือบจะทุกหมู่บ้าน มีถนนติดต่อเชื่อมถึงกันได้

จากการอภิปรายมาสรุปได้ว่า ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะทาง สื่อมวลชนประเภทวิทยุ และการสื่อสารทางไปรษณีย์ และการคมนาคมติดต่อทางถนนใค้ก้าวหน้า กว้างขวางมาก ทำให้สามารถนำสื่อมวลชนประเภทวิทยุและการส่งสื่อการเรียนทางไปรษณีย์มารวม กัน เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่ขาดหรือพลาดโอกาสการศึกษาในระบบ โรงเรียนได้

3. แนวคิดเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต

สังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าของ เทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของทุกคน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนจะ ต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่ เปลี่ยนไป

ในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมของประชาชนนั้น โดยธรรมชาติประชาชนก็ศึกษาอยู่เป็น ประจำอยู่แล้วทั้งที่บ้าน ที่ทำงาน ที่โรงเรียน (หากมีโอกาสเข้าเรียนในระบบโรงเรียน) และจากการฟังรายการวิทยุ โทรทัศน์ นิตยภัณฑ์ หนังสือ แต่สำหรับประชาชนที่ไม่มี โอกาสได้ศึกษาในระบบโรงเรียนไม่มีความรู้พื้นฐาน ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหา ความรู้เพิ่มเติม หรือสำหรับผู้ที่มิมีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียนบ้าง แต่ไม่เพียงพอเป็น อุปสรรคเช่นเดียวกัน ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องหาวิธีการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนดังกล่าว

ในการจัดการศึกษาที่ดี ควรจัดตามแนวการศึกษาตลอดชีวิต โดยมีความเชื่อว่าการ ศึกษาเป็นเสมือนปัจจัยที่ 5 ของการดำเนินชีวิตทุกคน ทุกช่วงชีวิตต้องมีการปัจจัยทางการศึกษา เพื่อที่จะไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น (วิจิตร ศรีสะอาน สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2527) ดังนั้น แนวคิดในการจัดการศึกษาปัจจุบันถือว่า การศึกษาจะต้องเป็นเรื่องต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่ง การดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนของไทยก็ยึดแนวคิดเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตนี้เป็นแม่บท สำคัญ

โกวิท วรพิพัฒน์ (สัมภาษณ์พิเศษเมื่อ 16 สิงหาคม 2527) ให้ความเห็นในการ จัดการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนของกรมการศึกษานอกโรงเรียนโดยยึดหลักการศึกษาคือตลอดชีวิตว่า

"...การศึกษาตลอดชีวิต ถ้าจะแบ่งเป็นส่วน ๆ จะได้อย่างน้อย 3 ส่วน คือ ส่วนซึ่งเรียน และสอนก็มี หนึ่งความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต เมื่อคนมีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตแล้ว ยังจะต้องได้รับข่าวสารข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อประกอบการศึกษาและตัดสินใจที่เหมาะสมกับสภาพ ขาดตกบกพร่องอะไรก็ไปฝึกเพิ่มเติมเอง จากแนวคิดดังกล่าว กรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงได้จำแนกบริการการศึกษาออกโรงเรียนออกเป็น 3 ประเภท คือ การให้ความรู้พื้นฐาน การฝึกทักษะวิชาชีพ และบริการค้นหาข่าวสารข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต และการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ สามารถให้บริการทั้ง 3 ประเภทข้างต้นแก่ประชาชนได้"

4. แนวคิดที่ได้จากประสบการณ์ในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน
ประเทศไทยได้จัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (เดิมเรียกว่าการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นอนาออก - เขียนได้ หรือขั้นต้น) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 เรื่อยมา จนถึงปัจจุบัน จากการประเมินผลขององค์การยูเนสโก ปรากฏว่า ได้รับผลสำเร็จงดงาม ทั้งในแง่รูปแบบการจัดโครงสร้างการบริหาร การจัดการพัฒนาหลักสูตร และสื่อ ตลอดจนการเรียนการสอน และการประเมินผล องค์การสหประชาชาติจึงได้มอบรางวัลดีเด่นให้หลายครั้ง (โกวิท วรพิพัฒน์ สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2527)

อย่างไรก็ตามแม้การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน จะได้ผลดีและได้รับรางวัลดีเด่น แต่ก็ยังคงมีปัญหาในตัวของมันเองในเรื่องขยายปริมาณ และคุณภาพ ซึ่งสามารถจัดได้ในขอบเขตที่จำกัด คือสามารถให้บริการแก่ประชาชนได้ประมาณปีละ 50,000 คนเท่านั้น ทั้งนี้เพราะมีงบประมาณจำกัด และบุคลากรไม่เพียงพอ แนวความคิดที่ทำให้หาทางจัดการศึกษาคววิทยุอื่นจึงเกิดขึ้น นั่นคือการนำสื่อมวลชนที่มีอยู่แล้ว ซึ่งได้แก่วิทยุกระจายเสียง กิจกรรมสื่อสารทางไปรษณีย์และการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ซึ่งได้จากประสบการณ์ในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน มารวมเข้าด้วยกันเป็น โครงการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ (โกวิท วรพิพัฒน์ สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2527)

พัฒนาการในการใช้สื่อมวลชนประเภทวิทยุ และการสื่อสารทางไปรษณีย์เพื่อการศึกษา

1. แนวความคิดที่จะขยายการศึกษาไปสู่ชนบททั่วโลก

แม้ว่าแต่ละประเทศได้พัฒนาการศึกษาในระบบโรงเรียนมาเป็นเวลาช้านานแต่ความเหลื่อมล้ำในโอกาสและคุณภาพทางการศึกษาระหว่างคนในเขตเมืองและชนบทยังคงเป็นปัญหาสำคัญ ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อม ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉพาะในชนบทอยู่กันกระจุกกระจาย มีสภาพธรรมชาติไม่เอื้ออำนวย แต่ละประเทศจึงพยายามคิดหาเครื่องมือต่าง ๆ มาช่วยในการจัดการศึกษาให้มีโอกาสรับบริการทางการศึกษาเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน โดยกว้างขวางและทั่วถึงแก่ลงทุนถูก

ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ ฝรั่งเศส โซเวียต ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และอีกหลายประเทศพยายามใช้สื่อมวลชนหลายประเภทมาให้บริการทางการศึกษา และเห็นว่าสื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่ลงทุนถูกกว้างขวางทั่วถึงและรวดเร็ว ประเทศอังกฤษได้ใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติ คือสถานีวิทยุ บี.บี.ซี. จัดโปรแกรมทางการศึกษาแก่ประชาชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนมีผู้เรียนกว้างขวางทั่วประเทศ (ยุพธนา สรวิยา 2527 : 37)

ประเทศโคลัมเบีย ได้จัดการศึกษาผู้ใหญ่ในชนบท ระบบผสมผสานโดยชีวิตความเป็นสื่อทางการศึกษา ปัจจุบันมีผู้สมัครเข้าเรียนทางวิทยุมากกว่า 156,000 คน (ชาดูชัย อารินสมภาร 2523 : 72)

ประเทศแทนซาเนีย ได้จัดตั้งสถาบันการศึกษาทางไปรษณีย์ (The National Correspondence Institute) ในปี ค.ศ. 1971 ภายใต้การช่วยเหลือทางวิชาการและการเงิน จากคณะกรรมการพัฒนาาระหว่างชาติสวีเดน โดยมีเป้าหมายคือ (1) เพื่อพัฒนาแรงงานตามความต้องการของลักษณะงานของประเทศ (2) เพื่อช่วยให้ชาวแทนซาเนียได้เข้าใจนโยบายของชาติ และมีส่วนร่วมในนโยบายนั้น ๆ อย่างเต็มที่ และ (3) เพื่อช่วยรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชนบท (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2521 : 28)

นอกจากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วในประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกก็ได้นำบริการทางวิทยุมาใช้ เพื่อให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกลซึ่งนับว่าเป็นวิธีหนึ่งที่ดีเยี่ยม

2. ตัวอย่างการใช้วิทยุเพื่อการศึกษาในบางประเทศ

ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่า สื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่น่ามาใช้เพื่อการศึกษาได้ดีที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น ตัวอย่างการใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาในบางประเทศได้แก่

2.1 ประเทศอังกฤษ การใช้วิทยุกระจายเสียงในอังกฤษอยู่ภายใต้การดำเนินงานของ บี.บี.ซี. (British Broadcasting Corporation) รายการเพื่อการศึกษาระกอบด้วย รายการประจำสัปดาห์ชนิดต่อเนื่องกัน สำหรับนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศกว่า 32,000 โรงเรียน การเคลื่อนไหวในเรื่องนี้เริ่มมีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1935 โดยรัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการสำรวจผลของวิทยุโรงเรียน เสนอรายงานต่อรัฐสภา และรัฐสภาได้มีมติเห็นควายที่จะให้การสนับสนุนการใช้วิทยุโรงเรียนและกำหนดให้โรงเรียนทุกโรงเรียนมีเครื่องรับวิทยุอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีรายการสำหรับการศึกษานักเรียนชั้นตอนเนื่องหลาย รายการตลอดสัปดาห์ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธุรกิจอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ครอบครัว และชุมชน ภาษาและศิลปะรวมทั้งมีรายการเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยเปิด (Open University) อีกด้วย (ยูทงนา สาริยา 2527 : 37 - 38)

2.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา กิจกรรมวิทยุกระจายเสียงในสหรัฐอเมริกาดำเนินการโดยเอกชน แต่อยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการกลาง หรือ F.C.C. (Federal Communication Commission) สหรัฐอเมริกาส่งเสริมการศึกษานักเรียนที่อยู่ตามชนเมืองและในชนบทห่างไกล โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะวางรากฐานการศึกษานักเรียนผู้ใหญ่เพื่อที่จะได้เรียนระดับวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานของรัฐบาลให้บริการการศึกษาทางวิทยุกระจายเสียงแก่นักเรียนในระบบโรงเรียนระดับต่าง ๆ ตลอดจนให้บริการแก่คนพิการประเภทต่าง ๆ ด้วย จากการสำรวจในปี ค.ศ. 1970 ปรากฏว่า มีสถานีวิทยุเพื่อการศึกษาถึง 670 สถานี ประชากรอเมริกันอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 100 ล้านคนฟังรายการวิทยุ

ทุกวันโดยเฉลี่ยวันละ $1\frac{1}{2}$ - 2 ชั่วโมง (บุษณา สาริยา 2527 : 28 - 39)

2.3 ประเทศออสเตรเลีย กิจกรรมวิทยุกระจายเสียงในประเทศออสเตรเลีย เป็นสถานีของเอกชนทั้งหมด แต่ทุกสถานีอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล ออสเตรเลียเริ่มใช้วิทยุประกอบการสอนในปี ค.ศ. 1924 แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรภายหลังในปี ค.ศ. 1933 จึงได้จัดตั้งสถานีวิทยุโรงเรียนขึ้นในรัฐนิวเซาท์เวลส์ และรัฐอื่น ๆ วิทยุเพื่อการศึกษาของออสเตรเลียก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ มีเนื้อหาต่าง ๆ เช่น คนตรี ข่าวบันเทิง เรื่องเบาสมอง รายการเด็ก สารคดี ศาสนา กีฬา และรายการสำหรับชนบท มีสถานีวิทยุกระจายเสียงภายในประเทศรวมทั้งสิ้น 247 สถานี ในจำนวนนี้เป็นสถานีที่ให้การศึกษาทั่วไปถึง 112 สถานี

2.4 ประเทศฝรั่งเศส รัฐบาลเป็นผู้จัดรายการวิทยุเพื่อการศึกษาโดยมอบให้ R.T.S. (Radio Television scholars) เป็นผู้ดำเนินการรายการทางการศึกษาที่มีชื่อเสียงของฝรั่งเศสชื่อ Radio Vision ซึ่งเป็นการสอนอย่างเดียวกับวิทยุโรงเรียนบทเรียนแต่ละบทออกอากาศสำหรับการเรียนการสอนในห้องเรียน ส่วนอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนนั้น โรงเรียนต้องจัดหาเตรียมไว้ R.T.S. เป็นผู้ประสานงานและจัดพิมพ์ตารางออกอากาศส่งไปยังโรงเรียนล่วงหน้า วิทยุเพื่อการศึกษาในฝรั่งเศส นอกจากเสนอการศึกษาในระบบโรงเรียนตามหลักสูตร ทั้งระดับอนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัยแล้วยังเสนอรายการการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นรายการสำหรับผู้ใหญ่ และรายการพิเศษสำหรับครูควย (บุษณา สาริยา 2527 : 40)

2.5 ประเทศสหภาพโซเวียต รัฐบาลใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ให้แก่พรรคคอมมิวนิสต์ และประเทศ รวมทั้งส่งเสริมอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ เพื่อเผยแพร่ไปสู่ประชาชนทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินงาน ซึ่งสถานีวิทยุกลาง (Central Radio) ในกรุงมอสโก ออกอากาศสัปดาห์ละ 990 ชั่วโมง ภายหอดผ่านเครือข่าย 3,034 สถานี รวม 7 รายการ และรายการสำหรับการศึกษาทั่วไปเป็น "รายการที่ 3" ออกอากาศวันละ 7 ชั่วโมง มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดี คนตรี ละคร ชีวประวัติของนักแสดง นักประพันธ์ นักเขียน นักคิดทวิ ส่วนรายการสำหรับการศึกษานั้น

โมมี (ยุทธนา สาริยา 2527 : 40 - 41)

2.6 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้จัดเครือข่ายทางวิทยุกระจายเสียงออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับส่วนกลาง (Central) ระดับภูมิภาค (Regional) และระดับท้องถิ่น (Local) พรรคคอมมิวนิสต์ ได้จัดกลุ่มผู้ฟัง (Radio Listening Group) ซึ่งมีอยู่ทุกแห่งหน ผู้ฟังประกอบด้วยกรรมกรในโรงงาน ช่างนา และประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ มีหัวหน้าที่ผ่านการฝึกอบรมมาคอยทำหน้าที่ดูแลสอดส่องว่าข่าวสารที่เสนอั้น ประชาชนสนใจเพียงใด รวมทั้งสนทนา วิพากษ์วิจารณ์เสริมข่าวนั้น ๆ ด้วย รายการเกี่ยวกับการศึกษาส่วนใหญ่เป็นรายการข่าวและสารคดีเกี่ยวกับผลผลิตในโรงงานเหมือง และการเกษตร ความสำเร็จของอุตสาหกรรมและความสำเร็จอื่น ๆ ข่าวต่างประเทศที่พรรคได้เลือกสรรแล้ว รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับคำสั่ง หลักการปฏิบัติงาน การสังคมศึกษา ในสาธารณรัฐประชาชนจีนมีเครื่องรับวิทยุ 19 เครื่อง ต่อประชากร 1,000 คน (ยุทธนา สาริยา 2527 : 42)

2.7 ประเทศญี่ปุ่น การกระจายเสียงของประเทศญี่ปุ่น เริ่มปี ค.ศ. 1925 นับว่าเป็นชาติแรกในเอเชีย โดยดำเนินงานเป็น 2 ระบบ คือ ระบบที่ดำเนินงานโดยเอกชน แต่ไม่มีการโฆษณาใด ๆ ของ N.H.K. (Nippon Hoso Kyokai) มีรายได้จากค่าธรรมเนียม โบณูฎาตการมีเครื่องรับโทรทัศน์ และระบบที่ดำเนินงานโดยเอกชน แต่หารายได้จาก การโฆษณาสินค้าจากสถิติปี 1967 N.H.K. มี 3 เครือข่าย โดยเฉพาะเครือข่ายที่สอง มีสถานีวิทยุอยู่ในเครื่องถึง 141 สถานี สามารถทำการกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ของประเทศได้ถึง 98.4 % เสนอรายการเน้นหนักด้านการศึกษาถึง 80 % ส่วนเครือข่ายที่สาม มีสถานีกว่า 300 สถานี เข้าถึงประชากรได้ 85 % เนื้อหาของรายการเกี่ยวกับวัฒนธรรม 50% ส่งเสริมความรู้ 29 % ข่าว 11 % และการศึกษา 10 % รายการเพื่อการศึกษาของเครือข่ายที่สองและสามออกอากาศวันละ $18\frac{1}{2}$ ชั่วโมง เป็นรายการเพื่อการศึกษาระดับประถมและมัธยม นอกจากนี้ยังมีรายการวิทยุสำหรับเรียนทางไปรษณีย์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษา อีกด้วย (Nishimoto. 1969 : 1 - 4)

2.8 ประเทศมาเลเซีย มาเลเซียใช้วิทยุเพื่อการศึกษาในระบอบโรงเรียน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1959 และถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพอย่างมากในการให้ความรู้แก่

เขาวงกต ขณะเดียวกันก็ช่วยประสานระบบการศึกษาของชาติให้เข้ากับเครือข่ายการสื่อสารของชาติ มาเลเซียใช้วิทยุให้การศึกษาแก่นักเรียนระดับประถม และมีชมรมมากกว่า 2,680 โรงเรียน และใช้ภาษาถึง 4 ภาษา โดยให้ความสำคัญทัดเทียมกัน คือ ภาษามาเลย์ ภาษาอังกฤษ ภาษาทมิฬ และภาษาจีน โดยมี Radio Malaysia เป็นหน่วยกลาง เป็นผู้ผลิตรายการทั้งหมด (บุษนา สาริยา 2527 : 43 - 44)

2.9 ประเทศโคลัมเบีย การจัดการศึกษาทางไกลของประเทศโคลัมเบียนั้น จัดให้กับครูประถมศึกษาคือทำการสอนในชมรม จัดในลักษณะให้การฝึกอบรมระหว่างประจำการ (Inservice Training) โดยใช้สื่อทางไกลพวกวิทยุ โทรทัศน์ เอกสาร ตำราเรียน เทปคาสเซ็ท การสื่อสารทางไปรษณีย์ และคิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเปิดจัดให้มีการเรียนทางไกลของภาค 5 ศูนย์ มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ละ 8 คน ทำหน้าที่จัดกลุ่มผู้เรียนออกไปพบกลุ่มครูใจผู้เรียน มีผู้นำกลุ่มให้คำแนะนำกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง จากสถิติปี ค.ศ. 1980 มีผู้เรียนด้วยวิธีนี้ประมาณ 70,000 คน (สนอง โลหิตวิเศษ 2526 : 7 - 8)

2.10 ประเทศเวเนซุเอลา สถาบันการจักษุระบบทางไกล ได้จัดสอนทางวิทยุระดับประถมและมัธยมศึกษา โดยมีเอกสารบรรยายการเรียนประกอบในแต่ละบท และมีครูประจำกลุ่มหลักสูตรประถมศึกษาในระบบโรงเรียน จะใช้เวลาเรียน 6 ปี แต่การเรียนกับศูนย์จะใช้เวลาเรียนเพียง 2 ปีเท่านั้น ผู้เรียนจะเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนสัปดาห์ละ 1 ดอลลาร์เท่านั้น ส่วนครูประจำกลุ่ม หรือคิวเตอร์ จะรับค่าตอบแทนเพียง 20 % ของค่าเรียนที่ผู้เรียนจ่าย เมื่อปี ค.ศ. 1980 มีผู้เรียนระดับประถมศึกษาประมาณ 50,000 คน มัธยมศึกษาประมาณ 2,000 คน นอกจากนี้มหาวิทยาลัยเปิดยังทำการสอนระดับปริญญาตรีในด้านการศึกษาศังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยใช้ระบบทางไกล ผู้เรียนจะเรียนด้วยตนเองจากสื่อประเภทต่าง ๆ ซึ่งเน้นการทดลองด้วยตนเอง ในปี ค.ศ. 1980 นี้มีผู้ลงทะเบียนเรียนประมาณ 24,000 คน โดยจัดศูนย์การเรียนไว้ตามท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ (สนอง โลหิตวิเศษ 2526 : 36 - 39)

2.11 ประเทศเม็กซิโก สถาบันการศึกษายุ่งใหญ่แห่งชาติ (National Institute of Adult Education) ซึ่งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งโครงการ

Pronalf ขึ้น เพื่อสอนให้รู้หนังสือและคิดเลข เป็นให้กับผู้ใหญ่ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ใน 1 ปี โครงการสามารถดำเนินการได้กลุ่มเป้าหมาย 700,000 คนซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ 1 ล้านคน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1982 โครงการ Pronalf ได้สอนการอ่านออกเขียนได้ ทางวิทยุและสมุด แบบฝึกหัดในชั้นเรียน ประเทศเม็กซิโกมีสถานีวิทยุประมาณ 750 สถานี แต่ใช้สำหรับเป็นสถานี เพื่อการศึกษาประมาณ 30 สถานี ส่วนใหญ่รัฐบาลเป็นเจ้าของ นอกจากนี้ยังมีรายการวิทยุ โรงเรียน ซึ่งมีลักษณะเสริมการสอนในโรงเรียน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ซึ่งทำหน้าที่คล้ายกับวิทยุศึกษาของไทยมากที่สุด (สนอง โลหิตวิเศษ 2526 : 65 - 68)

พัฒนาการในการใช้วิทยุและสื่อสารทางไปรษณีย์เพื่อการศึกษาในประเทศไทย

1. พัฒนาการด้านวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย

ตามเอกสารรายงานของกรมประชาสัมพันธ์ครบรอบ 50 ปี สรุปได้ว่าวิทยุในประเทศไทย ได้เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 โดยเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2447 ทางบกirim ซึ่งเป็นทางตัวแทนของบริษัท เทเลฟุงเกน (Telefunken) ของเยอรมันมีได้ให้หมายขานนำเครื่องวิทยุโทรเลขมา 2 ชุด เพื่อทดลองกระทรวงโยธาธิการในสมัยนั้น จึงอนุญาตให้ตั้งสถานีทดลองวิทยุติดต่อกับ 2 จุดที่เกาะสีชัง 1 จุด และที่ภูเขาทอง วัดสระเกศในพระนครอีก 1 จุด แต่ได้รับความสำเร็จไม่มากนัก

ต่อมาในปี พ.ศ. 2450 ทางราชการทหารเรือได้นำเครื่องรับ - ส่ง วิทยุโทรเลขแบบของอังกฤษเข้ามาทดลองใช้ ปรากฏว่าได้ผลดี และในปีเดียวกันนั้น พลเอกเจ้าพระยา วงษานุประพันธ์ เสนาบดีกระทรวงคมนาคม ได้ทรงนำเอาเครื่องวิทยุโทรเลขแบบสนามจากประเทศเนเธอร์แลนด์ เข้ามาใช้ในกองทัพบก

ในปี พ.ศ. 2455 รัชสมัยสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงบัญญัติศัพท์โดยเปลี่ยนจากคำว่า "ราดิโอ" เป็นคำว่า "วิทยุ" และในปีต่อมาได้ทรงโปรดเกล้าให้กระทรวงทหารเรือ จัดตั้งสถานีวิทยุโทรเลขขึ้น 2 สถานีคือ ที่ตำบลศาลาแดง และที่จังหวัดสงขลา อีกทั้งให้เรือรบที่สำคัญติดตั้งเครื่องรับ - ส่งวิทยุโทรเลขด้วย

ปี พ.ศ. 2469 กิจการวิทยุโทรเลขของกระทรวงทหารเรือได้โอนไปขึ้นกรมไปรษณีย์โทรเลข เพื่อให้บริการแก่ประชาชนควย (50 ปีกรมประชาสัมพันธ์ 2526 : 25 - 26) ต่อมาเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2471 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ได้เปิดการสื่อสารทางวิทยุโทรเลขโดยตรงกับยุโรป โดยติดต่อจากกรุงเทพฯ ไปยังนครเบอร์ลิน ซึ่งนับว่าเป็นประวัติการณ์ที่สำคัญยิ่งที่ไทยเราสามารถติดต่อกับต่างประเทศด้วยสื่อสารเป็นระยะทางข้ามทวีปได้

ในปี พ.ศ. 2471 นี้ พลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ผู้ซึ่งทรงริเริ่มวิทยุกระจายเสียงขึ้นในประเทศไทย ได้ทรงให้เจ้าหน้าที่วิทยุศาลาแดงประกอบเครื่องส่งขนาด 1 กิโลวัตต์ ส่งคลื่นขนาดกลางใช้ชื่อสถานี 4 พี.เจ. (4 P.J.) ประชาชนจึงเริ่มเคลื่อนไหวในการสั่งซื้อเครื่องรับฟังบางคนที่มีความชำนาญก็สร้างวิทยุแร่ และมีกำลังขยายให้ฟังได้หลายคน วิทยุในประเทศไทยก็ได้รับการพัฒนาขึ้นตามลำดับ

จากนั้น ก็ได้มีการจัดตั้งสำนักงานโฆษณาการขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี จึงได้โอนกิจการวิทยุจากกรมไปรษณีย์โทรเลขมาสังกัดสำนักงานโฆษณาการ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2482 และต่อมาให้ชื่อว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และยกฐานะสำนักงานโฆษณาการขึ้นเป็นกรมโฆษณาการและเปลี่ยนเป็นกรมประชาสัมพันธ์ในลำดับต่อมา จนในปี พ.ศ. 2522 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้ขยายการตั้งสถานีวิทยุทั่วประเทศ รวม 21 จังหวัด จำนวน 59 สถานี

สำหรับหน่วยราชการอื่น นอกเหนือจากกรมประชาสัมพันธ์ ก็ได้ตั้งสถานีวิทยุของตน เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ กันเหิง และการประชาสัมพันธ์ เช่น กระทรวงกลาโหม กรมไปรษณีย์โทรเลข กรมตำรวจ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักพระราชวัง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย รวมแล้วกว่า 240 สถานี (50 ปี กรมประชาสัมพันธ์ 2526 : 67 - 75)

เมื่อต้นปี 2522 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการให้ดำเนินการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเครือข่ายที่ 2 เพื่อการศึกษาตามโครงการเงินกู้จากธนาคารโลก ประมาณ 70 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อพัฒนาการศึกษาาระยะที่ 5 โดยจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียง เพื่อการศึกษา รวม 11 สถานีที่กรุงเทพฯ ชอนแก่น ลำปาง สุราษฎร์ธานี สงขลา อุบลราชธานี นครสวรรค์ จันทบุรี ระนอง กระบี่ และแม่ฮ่องสอน โดยให้เสร็จภายในปี 2526 จำนวน 6 สถานี และปี 2527 จำนวน 5 สถานี (สรุปการดำเนินงานคานวณการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เครือข่ายที่ 2 เพื่อการศึกษา 2525 : 1)

ตามโครงการจัดตั้งสถานีวิทยุเพื่อการศึกษาแห่งชาตินี้ นับเป็นความก้าวหน้าและล้ำหน้าประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ในการเปิดโอกาสใหม่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ประชาชน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของประชากรทั่วประเทศ สถานีเครือข่ายทั้ง 11 สถานีนี้ นอกจากจะเสนอรายการข่าวสารแล้ว จะเป็นรายการประเภทการศึกษาทั้งหมด โดยมีกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเจ้าของโครงการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และมหาวิทยาลัยสุโขทัยศรีนครินทรราช ร่วมในการจัดรายการ

2. วิทยุกระจายเสียง - สื่อ และเครื่องมือทางการศึกษา

ลักษณะเฉพาะและคุณค่าของวิทยุที่มีต่อการศึกษา มีลักษณะเด่นเฉพาะตัว นอกเหนือจากสื่อมวลชนประเภทอื่น กล่าวคือ (บุษณา สาริยา 2527 : 33 - 34)

1) เป็นสื่อที่รวดเร็วที่สุด สามารถส่งข่าวสารได้รวดเร็วกว่าสื่อมวลชนอื่น ๆ แม้ผู้ฟังจะอยู่ห่างไกลจากเหตุการณ์สักเพียงใด ก็ยังสามารถรับฟังได้พร้อมกับผู้อยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ ได้

2) ส่งข่าวสารขอมูลไปได้ทุกแห่งกว้างไกลไปทุกท้องถิ่น ดังนั้นจำนวนลูกค้า (ผู้ฟัง) ของวิทยุจึงมีมากที่สุดกว่าสื่อมวลชนชนิดอื่น

3) มีอำนาจชักชวน หรือกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจสูง ทั้งนี้เพราะรายการวิทยุสามารถใช้เทคนิคการประกอบเสียงดนตรี เสียงประกอบคำพูดที่มีอำนาจชักจูงสูง ทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตามได้

4) มีความสำคัญทุกโอกาส สื่อวิทยุสามารถชนะข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับเวลา สถานที่ ระยะทางได้ นอกจากนี้ยังอาจใช้วิทยุแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น กรณีเหตุฉุกเฉิน เกิดโรคระบาด การให้คำแนะนำวิธีป้องกัน รักษา เป็นต้น

5) ให้ข้อมูลที่มีความสมจริง นั่นคือ ข่าวสารข้อมูลมาจากเหตุการณ์ที่เป็นต้นกำเนิดจริง สร้างความเชื่อให้แก่ผู้ฟังได้มาก

6) เป็นสื่อที่มีอิทธิพลที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ฟังได้สูง กล่าวคือ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น จะเป็นแบบที่ผู้ฟังไม่รู้สึกรู้สึกรู้สึก อาจเกิดสุนทรียภาพ ทัศนคติ ความเพลิดเพลินพอใจได้

7) วิทยุสามารถสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้มากกว่าสื่ออื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะผู้ฟังอาจเลือกฟังรายการในขณะที่เขยียดกันได้หลายประเภทตามความสนใจของตน เพราะมีรายการมากมาย เพียงแต่หมุนคลื่นเปลี่ยนสถานีก็รับฟังได้

ชม ภูมิภาค (ชม ภูมิภาค 2515 : 18 - 20) ใ้สรุปประโยชน์ของวิทยุกระจายเสียงต่อการศึกษาคือ เป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเพราะ

- 1) สามารถเข้าถึงผู้คนจำนวนมาก
- 2) ไม่จำกัดผู้ฟังว่าจะอ่านหนังสือออกหรือไม่
- 3) สามารถให้ข่าวสาร ความรู้ และสารคดีต่าง ๆ ถือเป็นการยกระดับมาตรฐานความรู้ ค่านิยม และสัทธิสณะของผู้ฟัง
- 4) เป็นเครื่องมือทางการศึกษา ที่สามารถรับใช้การศึกษาได้ทุกระดับ

นภา พงศ์พิพัฒน์ (นภา พงศ์พิพัฒน์ 2525 : 29 - 30) กล่าวว่า วิทยุสามารถช่วยนำประสบการณ์จากโลกภายนอกเข้ามาสู่ห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาความคิด ปลูกฝังค่านิยม ตลอดจนกล่อมเกลาจิตใจของมนุษย์ ไม่มีอะไรมีอิทธิพลเท่ากับสิ่งที่เขาได้พบเห็นในชีวิต หากจะสามารถให้โอกาสประชาชนทุกเพศทุกวัยได้รับฟังสิ่งที่ดีงาม มีสาระประโยชน์ น่าสนใจให้มากที่สุด จะก่อให้เกิดผลทางการศึกษาไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการจัดกิจกรรมทางการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ

จะเห็นได้ว่า วิทยุกระจายเสียงสามารถเอาชนะในค่านเวลา สถานที่ และระยะทาง เข้าถึงคนได้จำนวนมากที่สุด ยึดให้คนสามารถแยกแยะ มีวิจารณ์ญาณ เป็นส่วนสำคัญในการ

พัฒนาความคิดกลลอมเกลากิจใจของมนุษย์ เหมาะสำหรับเป็นเครื่องมือทางการศึกษาที่สามารถ
รับใช้การศึกษาได้ทุกระดับ แม้ระดับที่ยังอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ก็ตาม

3. วิทยุกระจายเสียงกับการศึกษาของประเทศไทย

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญแก่วิทยุกระจายเสียงในฐานะสื่อมวลชนระดับชาติที่มีบทบาท
ในการพัฒนาประเทศ และให้การศึกษากวามวลชน กล่าวโดยทั่วไปแล้ว ประเทศไทยได้ใช้วิทยุ
ในการจัดการศึกษา 3 ลักษณะคือ (ยุทธนา สารวิยา 2527 : 46 - 47)

1) จัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ใช้รายการวิทยุให้เป็นอุปกรณ์การศึกษา
ประเภทหนึ่ง โดยให้สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาในหลักสูตรวิธีสอน เพื่อบริการแก่นักเรียน นักศึกษา
และครูผู้สอน

2) จัดการศึกษนอกระบบโรงเรียน เป็นการจัดรายการวิทยุโดยมุ่งให้กับ
ผู้ฟังที่อยู่นอกสถานศึกษา หรือผู้ที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนในระบบโรงเรียน เนื้อหามุ่งให้
ความรู้ในหลักสูตรการศึกษนอกระบบโรงเรียน หลักสูตรพิเศษต่าง ๆ เช่น วิชาชีพและสภาพปัญหา
สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

3) จัดการศึกษาเพื่อมวลชนในลักษณะไปรยหวน กลุ่มเป้าหมายคือประชาชน
ทั่วไป จัดดำเนินรายการโดยสถานี หรือองค์การ หรือเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน
โดยตรง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม สมาคมมูลนิธิต่าง ๆ เนื้อหา
เป็นการเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ สุขภาพอนามัย กฎหมาย
การปกครอง ความเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม ศาสนา และความรับผิดชอบต่อสังคม
ส่วนรวม

4. แนวนโยบายของประเทศไทยในการใช้วิทยุเพื่อการศึกษา

ปัจจุบันรัฐบาลได้พยายามส่งเสริมการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนด้วยวิธีการต่าง ๆ
อย่างกว้างขวาง การนำสื่อมวลชนประเภทวิทยุมาใช้สำหรับการศึกษาก็เป็นแนวทางที่สำคัญ
แนวทางหนึ่งที่รัฐบาลได้กำหนดเป็นนโยบายไว้ในโครงการพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 4
(พ.ศ. 2519 - 2524) ซึ่งสรุปถึงการใช้วิทยุเพื่อการศึกษาไว้อย่างเด่นชัดดังนี้

1) ให้มีการปรับปรุงระบบบริหารสถานีวิทยของหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์และเอื้ออำนวยต่อการศึกษากแก่ประชาชน และกำหนดเป็นนโยบายการใช้วิทยุเพื่อการศึกษาให้แน่นอน

2) ส่งเสริมให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ใช้วิทยุกระจายเสียง

3) จัดให้มีการปรับปรุงระบบการควบคุมสถานีวิทยุให้รัดกุมยิ่งขึ้น

4) จัดให้มีการควบคุมรายการให้ได้มาตรฐานและส่งเสริมงานวิจัย

5) ดำเนินการป้องกันอิทธิพลค่านวิทยุกระจายเสียงจากต่างประเทศ

6) ให้มีการผลิตและเสนอรายการวิทยุเพื่อการศึกษาและพัฒนาประเทศไปถึงมือประชาชนโดยทั่วถึง

7) ให้มีงบประมาณอุดหนุนการดำเนินงานวิทยุให้เหมาะสมและให้ความสำคัญแก่อำชีพนักจัดรายการทางวิทยุ โดยจัดให้มีโอกาสศึกษาเพิ่มพูนความรู้ความกระจ่างในทุกระดับและทุกสาขา

วัตถุประสงค์ในการกำหนดนโยบายก็เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้วิทยุเป็นอุปกรณ์การสอนในระบบโรงเรียนทุกระดับ เป็นแหล่งจัดบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาชนบทให้ประชาชนได้เรียนรู้ทางวิชาการและอาชีพ ค่านิยมและเจตคติที่ดี มีความเสมอภาคทางการศึกษา โดยให้สอดคล้องกับการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ

สำหรับการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้วิทยุเพื่อการศึกษา นั้น ได้กำหนดหลักการเอาไว้หลายวิธีด้วยกันคือ

1) จัดให้มีเครือข่ายวิทยุเพื่อการศึกษา (Network) เพื่อใช้วิทยุเป็นอุปกรณ์การสอนสำหรับการศึกษาในระบบโรงเรียนทุกระดับ

2) จัดให้มีมหาวิทยาลัยเปิดในระดับอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้ศึกษาชั้นอุดมศึกษามากขึ้น เป็นการประหยัดงบประมาณของรัฐในการที่จะต้องจัดและขยายมหาวิทยาลัยอื่น ๆ และให้สถานีวิทยุกระจายเสียงในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จัดรายการเพื่อส่งเสริม

การศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนนอกระบบโรงเรียน และการศึกษาเพื่อประชาชน นอกเหนือจากการใช้ฝึกอบรมนิตินิต นักศึกษาของมหาวิทยาลัยเองแล้ว

3) จัดให้มีการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ เพื่อให้สอนประชาชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกับผู้ที่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียน

4) ให้ศูนย์ผลิตรายการด้านหน้าที่ผลิต และแลกเปลี่ยนรายการการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพ การพัฒนาตนเองและสังคม โดยเฉพาะประชาชนในชนบท ให้สอดคล้องกับการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ

5) กำหนดให้มีเวลาในการออกรายการเพื่อการศึกษาในแต่ละสถานีให้สอดคล้องกัน เพื่อเสริมสร้างและส่งเสริมอุปนิสัยการรับฟังและการเห็นคุณค่าของการศึกษาให้แก่ประชาชน และจัดให้มีรายการเพื่อการศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของเวลาออกอากาศทั้งหมดของแต่ละสถานี (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 1 - 10)

หน่วยงานที่จัดรายการวิทยุเพื่อการศึกษาออกโรงเรียนในประเทศไทย

จากแนวนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนให้ใช้สื่อมวลชนประเภทวิทยุเพื่อการศึกษา ได้มีหน่วยงานที่ดำเนินงานจัดรายการวิทยุเพื่อการศึกษาออกโรงเรียนดังต่อไปนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่จัดดำเนินการจัดรายการวิทยุเพื่อศึกษามี 4 หน่วยงานคือ

1.1 ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้ดำเนินการจัดตั้งสถานีวิทยุศึกษาขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2498 เพื่อจุดมุ่งหมายทางการศึกษาโดยเฉพาะ โดยให้การศึกษแก่ประชาชนทั่วไปและการศึกษาในระบบโรงเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษา ปัจจุบันยังคงดำเนินการอยู่ รายการวิทยุที่สำคัญได้แก่ รายการสอนภาษาซึ่งมีทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ เยอรมัน ฝรั่งเศส รายการชุดความรู้ เช่น รายการพัฒนาอาชีพยามว่าง เรื่องเมืองไทย รอบทิศเศรษฐกิจไทยในรอบสัปดาห์ ตอนปัญหากฎหมาย พบแพทย์ วรรณกรรมเอกโลกวิถึ นวัตกรรมการศึกษา และรายการดนตรีไทย

1.2 กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ดำเนินการใช้วิทยุเพื่อการศึกษา 2 ประเภทคือ ประเภทที่กำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ ได้แก่การสอนกลุ่มสนใจและการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ทางวิทยุและไปรษณีย์ หรือเรียกสั้น ๆ ว่า "การศึกษาทาง ว.ปณ." และในอนาคตอันใกล้นี้ ราวปลายปีการศึกษา 2528 หรือต้นปีการศึกษา 2529 จะทำการทดลองสอนรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้นอีกคือ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน และการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับที่ 5 ประเภทแรกนี้ระยะแรกที่ทำการทดลองคือระหว่างปีการศึกษา 2520 - 2524 ได้รับความร่วมมือและจัดสรรเวลาจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งสถานีวิทยุในเครือข่ายของกระทรวงกลาโหม ตำรวจตระเวนชายแดน กองอำนาจการกลาง รักษาความปลอดภัยแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ม.ก.) และระยะขยายงานคือตั้งแต่ปีการศึกษา 2526 เป็นต้นมา โดยยกเลิกการใช้บริการจากสถานีวิทยุทั้งกลาง และมาใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (เครือข่ายที่ 2) ซึ่งจัดสร้างขึ้นสำหรับออกรายการการศึกษาโดยเฉพาะ ซึ่งมี 11 สถานีทั่วประเทศ (โครงการพัฒนาวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา 2526 : 11 - 12)

อีกประการหนึ่งคือ กลุ่มเป้าหมายประชาชนทั่วไป ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2514 โดยได้รับความร่วมมือจากสถานีวิทยุกระจายเสียง ป.ช.ส. 8 สถานีวิทยุศึกษา และสถานีวิทยุ ท.ท.ท. รายการเผยแพร่ในลักษณะวิทยุสารชุมชน ความรู้คนต่าง ๆ รายการที่เด่น ๆ เช่น รายการเรื่องน่ารู้ ออกอากาศทางสถานีวิทยุ ป.ช.ส. 8 และวิทยุการเกษตร ทุกวันอาทิตย์ เวลา 08.00 - 08.30 น. รายการศึกษาเพื่อชีวิต ออกอากาศทางสถานีวิทยุ ท.ท.ท. ภาคปกติทุกวันเสาร์แรกของเดือน ระหว่างเวลา 09.30 - 10.15 น.

1.3 สำนักงานคุรุสภา ได้พิจารณาเห็นว่า เมื่อ 20 ปีซ้อนหลังขึ้นไป มีครูจำนวนมากที่ทำการสอนอยู่กระจัดกระจายทั่วประเทศ ยังไม่มีวุฒิทางครู หรือมีวุฒิทางการศึกษาต่ำ ขาดความรู้ความเข้าใจทั้งหลักการสอน จิตวิทยา และเทคนิควิธีสอน ทำให้การสอนขาดประสิทธิภาพ ผลกระทบก็คือ ทำให้มีนักเรียนสอบตกซ้ำชั้นมีเปอร์เซ็นต์สูง จนทำให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีสมัยนั้น ได้หยิบยกเรื่องนี้เข้าพิจารณาในที่ประชุม

คณะรัฐมนตรี เพราะเห็นว่านักเรียนสอบตกซ้ำชั้นมาก ทำให้ต้องจ่ายงบประมาณในกิจการ
ประถมศึกษา ซึ่งมากอยู่แล้วต้องเพิ่มมากขึ้นอีก จึงมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการหาทาง
แก้ปัญหาการสอบตกซ้ำชั้น (เป็น มาลาฤกษ์ สัมภาษณ์เมื่อ 16 เมษายน 2527)

กระทรวงศึกษาธิการจึงร่วมกับคุรุสภา และกรมการฝึกหัดครูจึงมีนโยบายที่จะส่งเสริม
วิทยฐานะครูทั้งกลางทางคน ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักการสอน จิตวิทยาเด็กและเทคนิค
วิธีสอน เพื่อแก้ปัญหาเด็กตกซ้ำชั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาถึงกวด ขณะเดียวกันครูเหล่านี้
จะได้ความรู้ที่สอบได้ไปปรับวิทยฐานะของตนเองด้วยจึงได้จัดสอนวิชาชุด พ.ศ. และ พ.ม.
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 เป็นต้นมา (พัศกร ฐมนตรี สัมภาษณ์เมื่อ 12 พฤษภาคม 2527)

สำหรับหลักสูตรนั้น จัดทำเป็นชุดวิชา มีด้วยกัน 6 ชุดวิชาคือ ชุดวิชาภาษาไทย
วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิชาครู สำหรับวิชานั้นเป็นวิชา
บังคับทั้งหลักสูตร พ.ศ. และ พ.ม. นอกนั้นอีก 5 ชุดวิชาเป็นวิชาเลือก หลักสูตร พ.ศ.
จะต้องสอบผ่านวิชาบังคับและวิชาเลือกอีก 4 ชุดวิชา ส่วนหลักสูตร พ.ม. นั้นจะต้องสอบให้
ผ่านชุดวิชาบังคับและชุดวิชาเลือกอีก 3 ชุดวิชา (วัน สังข์สะอาด สัมภาษณ์เมื่อ 27
เมษายน 2527)

สื่อการเรียนการสอนนั้นใช้สื่อ 3 สื่อคือ เอกสารคำบรรยายของแต่ละชุดวิชา ซึ่ง
เขียนขึ้นโดยคณะอาจารย์ที่คุรุสภาแต่งตั้งขึ้นและยังมีการบรรยายทางวิทยุและการถาม - ทอบ
ส่งผ่านทางไปรษณีย์ โครงการดังกล่าวได้รับความสนใจจากครูจำนวนมาก โดยเฉพาะครูชนบท
ทางไกลและที่ยังไม่มีวิทยุทางครู แต่ต่อมาโครงการนี้ต้องเลิกลงไปอย่างน่าเสียดาย ระยะเวลา
กรมการฝึกหัดครูจึงรับมาทำเองตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 (พัศกร ฐมนตรี สัมภาษณ์เมื่อ 12
พฤษภาคม 2527)

1.4 กรมการฝึกหัดครู ได้จัดสอนทางวิทยุไปรษณีย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521
จนถึงปัจจุบัน โดยจัดสอนวิชาชุดครู ชุดวิชาละ 400 ชั่วโมง โดยแบ่งลักษณะวิชาใหม่เป็น
ภาควิชาต่าง ๆ 3 ภาควิชาคือ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วยหมวดวิชาการศึกษา
หมวดวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา และหมวดวิชาเลือกต่าง ๆ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย
หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ และหมวดวิชาคณิตศาสตร์ และภาควิชามนุษยศาสตร์ และ

สังคมศาสตร์ ประกอบด้วย หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาภาษาอังกฤษ และหมวดวิชา สังคมศึกษา และตั้งแต่ปีการศึกษา 2526 ได้จัดรายการ "เสริมความรู้" แก่ครูประจำการ จำนวนทั้งสิ้นประมาณ 400,900 คน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มเป้าหมายครูเพื่อสอบใน วิชาชีพ พ.กศ. จำนวน 5,800 คน กลุ่มเป้าหมายครูเพื่อสอบ พ.ม. จำนวน 35,100 คน และครูประจำการทั่วไปที่ฟังเพื่อเสริมความรู้ประมาณ 360,000 คน รูปแบบของรายการมุ่งผลิต เพื่อใหญ่เรียนรับฟังไ้ที่บ้าน และศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่ส่งตรง ทางไปรษณีย์ (โครงการพัฒนาวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา 2527 : 12)

2. สำนักนายกรัฐมนตรี หน่วยงานสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่มีส่วนในการใช้วิทยุ เพื่อการศึกษานอกโรงเรียนก็คือ กรมประชาสัมพันธ์ซึ่งได้ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดสรรเวลาออกอากาศรายการความรู้ต่าง ๆ แก่ประชาชน กรมประชาสัมพันธ์มีสถานี วิทยุอยู่ทุกภาคและเกือบทุกจังหวัดของประเทศไทย ซึ่งแต่ละสถานีมีกำลังส่งสูง สามารถ กระจายเสียงได้ครอบคลุมทุกจังหวัด รายการต่าง ๆ ที่กรมประชาสัมพันธ์ออกอากาศซึ่งมีทั้ง รายการที่ผลิตขึ้นเอง และหน่วยงานอื่นผลิตเทปส่งมาให้

3. สำนักงานคณะกรรมการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) ได้ ตั้งสถานีวิทยุเพื่อให้ความรู้ต่าง ๆ แก่ประชาชนทั่วไป เช่น รายการความรู้เกี่ยวกับการดำรง ชีพ การทำมาหากิน สุขภาพอนามัย ส่วนใหญ่เป็นรายการที่ผลิตจากหน่วยงานอื่น เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักข่าวสารอเมริกันกรุงเทพฯ ประกอบด้วยรายการสารคดี รอยละ 13.7 รายการข่าวรอยละ 28.83 รายการศาสนารอยละ 3.84 ของช่วงเวลา ออกรายการทั้งหมด นอกนั้นเป็นรายการบันเทิง

4. ททบ.มหาวิทยาลัย หน่วยงานสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่จัดรายการเพื่อการศึกษา นอกโรงเรียนทางวิทยุ ได้แก่

4.1 สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ มีสถานีวิทยุกระจายเสียงทดลองไว้เผยแพร่วิทยุการและผลการทดลองคนควา ทางวิทยาศาสตร์การเกษตร ให้แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไปทราบกับเพิ่มพูนความรู้ความ ชำนาญแก่นิสิตในการพัฒนาการเกษตร ให้มีความรู้ในด้านการดำเนินงานทางวิทยุกระจายเสียง

ร่วมกับสถานีวิทยุกระจายเสียงประจำถิ่นตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งได้จัดทำกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2504) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 แล้วยังได้ขยายสถานีถ่ายทอด ม.ก.2 ม.ก.3 และ ม.ก.4 ไปยังจังหวัด เชียงใหม่ ขอนแก่น และสงขลา ตามลำดับ (สถานีวิทยุ ม.ก. 2527 : 9 - 12)

4.2 สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้จัดตั้งแผนกวารสารศาสตร์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 และได้ยกฐานะขึ้นเป็นแผนกอิสระวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน เมื่อปี พ.ศ. 2513 โดยมีการศึกษาวิชาชีพสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะอีกด้วย จึงต้องอาศัยเครื่องมือในการฝึกนักศึกษาให้มีความรู้และประสบการณ์ มหาวิทยาลัยจึงได้จัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อใช้ฝึกงานขึ้น เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2508 ส่งกระจายเสียงในระบบ เอ.เอ็ม. ความถี่ 980 กิโลเฮิรตซ์ มีกำลังส่งขนาด 1 กิโลวัตต์ ปัจจุบันเพิ่มเป็น 10 กิโลวัตต์ ส่งกระจายเสียงภาคปกติกุ๊กกัน จันทร์ - ศุกร์ เวลา 18.00 - 22.00 น. และรายการสำหรับเด็กวันอาทิตย์ เวลา 08.30 - 11.30 น. บริการด้านความรู้และวิชาการ อาทิ กฎหมาย การสอนภาษา งานอดิเรกและอื่น ๆ นับว่าเป็นบริการสังคมตามนโยบายของมหาวิทยาลัยอีกด้านหนึ่งด้วย (50 ปี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2527 : 9)

โครงการในอนาคตจะเพิ่มกำลังส่งเป็น 50 กิโลวัตต์ โดยจะเน้นทางด้านการศึกษานอกโรงเรียนในระดับอุดมศึกษามากขึ้น ขณะนี้ออกรายการเพื่อการศึกษาของประชาชน 30.90% รายการเพลงสลับข่าว 30.95 % รายการข่าว 30.95 % และรายการบันเทิงล้วน 7.15 % แล้วยังมีรายการพิเศษสำหรับเด็กและผู้ปกครองโดยเฉพาะที่คอยโอกาสในสังคมเช่นเด็กชนบท เด็กในชุมชนแออัดและเด็กยากจน แล้วยังได้ส่งเทปรายการครึ่งชั่วโมงแรกไปยังสถานีต่างจังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น สุรินทร์ หนองคาย ขณะเดียวกันเป้าหมายนี้ยังเข้าถึงผู้ปกครองด้วย หลังจากจบรายการเด็ก เช่น ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับแนวทางที่ผู้ใหญ่พึงปฏิบัติต่อเด็ก รวมทั้งสิ่งน่ารู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก เป็นต้น รายการนี้ได้รับโล่เกียรติยศจากกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะเป็นรายการดีเด่นด้านวิทยุกระจายเสียงสำหรับเด็ก (50 ปี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2527 : 14)

4.3 การสอนของมหาวิทยาลัยรามคำแหง รามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยแบบ
 ตลาควิชา เปิดทำการสอนครั้งแรกในปี พ.ศ. 2514 ทั้งนี้โดยมีสาเหตุมาจากปัญหาการขาด
 แคลนสถานที่เรียนในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย เพราะมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีอยู่มีความ
 จำกัดทั้งสถานที่ บุคลากร งบประมาณไม่สามารถรับผู้ที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ทั้งหมด
 จากผู้ที่ต้องการเข้าศึกษาปีละจำนวนมาก จากการดำเนินงานมา 10 ปี (พ.ศ. 2514-2524)
 มหาวิทยาลัยมีนักศึกษารวมทั้งสิ้น 492,292 คน โดยมีนักศึกษาที่ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองทั่วประเทศ
 และนักศึกษาที่มาเรียนเป็นประจำที่มหาวิทยาลัยวันละประมาณ 30,000 คน (10 ปี มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง 2525 : 41 - 49)

เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีภาระหน้าที่ที่จะต้องให้การศึกษแก่นักศึกษาจำนวนมากและมี
 จำนวนเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จึงจำเป็นต้องหาวิธีการที่จะทำให้การศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงและ
 ใกล้เคียงที่สุด มหาวิทยาลัยจึงได้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะ
 ในด้านการเรียนการสอนก็ได้ใช้โทรทัศน์วงจรปิดเป็นสื่อการสอนในห้องเรียนขนาดใหญ่
 ซึ่งมีนักศึกษาที่ฟังคำบรรยายครั้งละจำนวนนับพันคนขึ้นไป

ส่วนนักศึกษาที่ไม่มีโอกาสมาฟังคำบรรยายที่มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยได้พยายาม
 อย่างเต็มที่ที่จะให้บริการนักศึกษาอย่างทั่วถึงที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยจัดให้มีคำบรรยายสรุปทาง
 สถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทั่วประเทศเป็นประจำทุกภาคการศึกษา
 เช่น ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในส่วนภูมิภาค 28 สถานี นอกจากนั้นก็ยังมี
 สถานีวิทยุ 1 ปณ. สถานีวิทยุ ว.ป.ถ. ในส่วนภูมิภาค 14 สถานี (พัฒน์ น้อยแสงศรี
 สัมภาษณ์เมื่อ 17 เมษายน 2527)

4.4 การสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยสุโขทัย
 ธรรมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยเปิดจัดสอนโดยใช้สื่อทางไกลโดยยึดหลักการสำคัญ 2 ประการคือ
 หลักในเรื่องการเปิดโอกาสเพื่อที่จะเสริมสร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และ
 หลักเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต โดยที่มีความเชื่อว่า การศึกษาเป็นเสมือนปัจจัยที่ 5 ของการ
 ดำเนินชีวิตนอกเหนือไปจากปัจจัย 4 คนทุกช่วงชีวิตต้องการปัจจัยทางการศึกษาเพื่อที่จะไปพัฒนา
 คุณภาพชีวิต จากหลัก 2 ประการนี้ ก็พบว่า การศึกษาในระบบโรงเรียนเท่าที่จัดอยู่ไม่สามารถ

จัดให้ทุกคนได้ เพราะมีความจำกัดในค่านาง ๆ ด้วยปัญหาดังกล่าวนี้ ด้านเอาระบบ การสอนทางไกลมาใช้โดยมุ่งที่จะให้การศึกษาถึงบ้าน บริการถึงตัว แล้วทำให้กระบวนการ จัดการศึกษาเป็นกระบวนการของการดำเนินชีวิตโดยไม่ต้องแยกชีวิตการเรียนกับชีวิตการงาน ออกจากกัน ก็จะสนองหลักการทั้ง 2 ดังกล่าวแล้วข้างต้น (วิจิตร ศรีสะอาน สัมภาษณ์ เมื่อ 7 กันยายน 2527) ราชการวิทยุของ มสธ. เป็นการเปิดโอกาสให้มีการศึกษาในระดับ อุดมศึกษามากขึ้น โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายของผู้ที่ประกอบอาชีพแล้ว แต่ยังขาดความรู้พื้นฐาน หรือพลาดโอกาสในวัยเรียน คือได้มีโอกาสมาเองแต่น้อยเกินไป การสอนโดยวิธีการใช้ ระบบทางไกลเสียค่าใช้จ่ายต่ำ สื่อการเรียนใช้สื่อผสม 5 - 6 อย่างคือ สิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ การสอนเสริมและเทปกลับ เป็นต้น (โครงการพัฒนา วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา 2526 : 12)

การจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (เครือข่ายที่ 2)

วิทยุเพื่อการศึกษาเท่าที่ผ่านมา ยังจัดได้ในขอบเขตจำกัด นอกจากงานการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ (ว.ปณ.) ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งเงินกู้ธนาคารโลกเพื่อพัฒนาการศึกษารั้งที่ 4 แล้ว หน่วยงานอื่น ๆ ภายในกระทรวงศึกษาธิการไม่สามารถจัดรายการวิทยุเพื่อการศึกษาได้อย่างเต็มที่ แม้อุทยานวิทยุทางการศึกษาซึ่งเป็นผู้จัดตั้งวิทยุศึกษามาแล้วกว่า 25 ปี ทั้งนี้เพราะเครื่องส่งมีกำลังส่งต่ำและอยู่ในสภาพเก่าทรุดโทรม หองผลิตรายการไม่ได้มาตรฐาน ส่วนกรมประชาสัมพันธ์ซึ่งมีสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทั้งในกรุงเทพฯ และในส่วนภูมิภาคมีรายการเต็ม ไม่สามารถจัดสรรเวลาให้หน่วยงานที่จัดรายการวิทยุเพื่อการศึกษาได้มากพอ รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้กรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการจัดทำโครงการวิทยุเพื่อการศึกษาโดยตรงขึ้นและได้รับอนุมัติให้ใช้เงินยืมจากธนาคารโลกตามโครงการพัฒนาการศึกษารั้งที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์และลักษณะการดำเนินงานโดยสรุปดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อช่วยเสริมการนำหลักสูตรใหม่สำหรับชั้นประถมและมัธยมศึกษาไปใช้ โดยวิทยุเป็นเครื่องมือการสอนทั้งในโรงเรียนและการฝึกหัดครู
- 2) เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาและฝึกอบรมให้แก่เยาวชนและผู้ใหญ่ นอก ระบบโรงเรียน โดยจัดสอนการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และรายการเพิ่มพูน ความรู้ทั่วไป รวมทั้งการสอนทางมหาวิทยาลัยเปิดด้วย
- 3) เพื่อให้การศึกษาในโรงเรียนมีคุณภาพเท่าเทียมกัน โดยใช้วิทยุเป็นเครื่องมือ นำบทเรียนที่มีคุณภาพไปสู่โรงเรียน

2. การดำเนินงานและกิจกรรมเพื่อการศึกษา

- 1) สร้างอาคารที่ทำการศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา 1 หลัง โดยมีห้องผลิต รายการวิทยุรวม 5 ห้อง พร้อมห้องควบคุมประจำแต่ละห้องมีวัสดุอุปกรณ์ครบครัน รวมทั้งเครื่อง วิทยุและวิทยุเทปแจกจ่ายให้โรงเรียนสำหรับรับฟังรายการวิทยุโรงเรียน
- 2) จัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเครือข่ายที่ 2 เพื่อการศึกษา ที่สามารถกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ร้อยละ 90 ของพื้นที่ประเทศไทยจำนวน 11 สถานี ให้มี ทั้งเครื่องส่ง ห้องส่ง ครัวภัณฑ์และอุปกรณ์ รวมทั้งห้องผลิตรายการควบคุมอยู่ในสถานีวิทยุ เครือข่ายส่วนภูมิภาค 3 แห่ง คือที่ลำปาง สงขลา และอุบลราชธานี โดยใช้สถานีกรุงเทพฯ เป็นแม่ข่ายสำหรับรายการวิทยุของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมการฝึกหัดครู และ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชนั้น แต่ละหน่วยงานเป็นผู้ผลิตรายการส่งไปออกอากาศยังสถานี วิทยุในส่วนภูมิภาค ส่วนรายการวิทยุโรงเรียนจะออกอากาศจากศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ไปเข้าเครื่องส่งของกรมประชาสัมพันธ์ที่ถนนวิภาวดีรังสิตโดยส่งสัญญาณด้วยระบบ ยู เอช เอฟ (U H F) ไปยังสถานีกรุงเทพฯ และขณะเดียวกันส่งสัญญาณ ยู เอช เอฟ ไปยังศูนย์โทรคมนาคม ขององค์การโทรศัพท์ที่สะพานขาว เพื่อส่งสัญญาณโดยระบบไมโครเวฟไปยังเครือข่ายในจังหวัด ต่าง ๆ 10 แห่ง

ในปีการศึกษา 2526 ได้สร้างสถานีวิทยุเพื่อการศึกษาช่วงแรกและใช้ส่งรายการทาง การศึกษา 6 สถานี และในช่วงที่สองคือ ปีการศึกษา 2527 สร้างเพิ่มอีก 5 สถานี ดังนั้นใน

ปีการศึกษา 2527 เป็นต้นมาออกอากาศรายการการศึกษาได้ครบทั้ง 11 สถานี

3) จัดหาวัสดุการพิมพ์ อุปกรณ์ และเครื่องสำเนาเทปสำหรับรายการวิทยุเพื่อการศึกษา ซึ่งผลิตโดยกรมการฝึกหัดครูและกรมการศึกษานอกโรงเรียน

4) จัดหาความช่วยเหลือทางวิชาการ ทั้งในค่านูญผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ และผู้เชี่ยวชาญภายในประเทศ ทุนการศึกษา ฝึกอบรม และงานในคานต่าง ๆ ตามความต้องการของแต่ละหน่วยงาน เป็นผู้เชี่ยวชาญอย่างละ 9 คน ทุนการศึกษา และฝึกอบรมจำนวน 61 ทุน ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ปี 2523 - 2527

3. การบริหารโครงการ

กรมประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องเทคนิคการออกอากาศทางสถานีวิทยุเครือข่ายที่ 2 ทั้ง 11 สถานี และรับผิดชอบในการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงเครือข่ายที่ 2 เพื่อการศึกษา (Programming Board) ภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2523 เพื่อทำหน้าที่ประสานงานในการจัดทำรายการ จัดสรรเวลา และตารางออกอากาศซึ่งสถานีจะออกอากาศวันละ 19 ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย รวมทั้งการโฆษณาผลิตรายการ

ปัจจุบันได้ออกอากาศทางสถานีวิทยุเครือข่ายที่ 2 ทั้งสิ้น 7 รายการ คือ รายการวิทยุโรงเรียน รายการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ (ว.ปณ.) รายการเสริมความรู้ ฯ รายการ มสธ. รายการส่งเสริมการเกษตร รายการสุขภาพและอนามัย และรายการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งรายการวิทยุโรงเรียน รายการ ว.ปณ. ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาและกองปฏิบัติการ) และรายการเสริมความรู้ ฯ ของกรมการฝึกหัดครูโฆษณาผลิตรายการร่วมกันที่ศูนย์เทคโนโลยี ส่วนรายการอื่นนอกจากรายการ มสธ. นั้นกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ให้ความช่วยเหลือในคานผลิตรายการอีกด้วย สำหรับรายการของ มสธ. นั้น มสธ. จะโฆษณาผลิตรายการของตนเองแต่ละรายการมีรายละเอียดดังนี้

1) รายการวิทยุโรงเรียน จะช่วยในการสอนในท้องเรียนของครู ตามหลักสูตรใหม่โดยจะใช้วิทยุเป็นเครื่องมือถ่ายทอดเรียนที่มีคุณภาพ วิธีการใหม่ ๆ หรือประสบการณ์

ทางการศึกษาที่ครูทั่วไปไม่สามารถจัดหาได้ หรือหาได้ด้วยความลำบากเข้ามาสู่ห้องเรียนเพื่อเป็นการยกมาตรฐานการสอน และการเพิ่มพูนความรู้และประสิทธิภาพของครู และจะใช้วิทยุเป็นสื่อติดต่อสื่อสารกับครูที่วราขอาณาจักรได้อย่างรวดเร็ว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และการบริหารแต่ละรายการจะใช้เวลาประมาณ 20 - 25 นาที ครูผู้สอนจะชี้แนะวิชาที่ออกอากาศแต่ละรายการให้กับนักเรียน และหลังจากจบรายการแล้วจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นสำคัญ ๆ รายการต่าง ๆ จะผลิตและปรับปรุงโดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ขณะเดียวกันนักวิจัยของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาจะดำเนินการโครงการทดลองสอนกลุ่มวิชาทักษะ (วิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์) โดยใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา หรือเครื่องส่งวิทยุอื่น ๆ ตลอดจนบันทึกเสียง ในการทดลองครั้งนี้จะใช้วิทยุเป็นสื่อหลักในการสอน ส่วนครูจะเป็นเพียง สื่อประกอบในการสอนเท่านั้น กลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการวิทยุโรงเรียนโคกแก่นักเรียนในระดับประถมและมัธยมศึกษาในระบอบโรงเรียนประมาณ 8 ล้านคนเศษ และครูประมาณ 300,000 คน

2) รายการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ (ว.ปณ.) มุ่งที่จะให้บริการแก่ประชาชนนอกระบบโรงเรียนที่มีโอกาสน้อยหรือไม่มีโอกาสเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียน กลุ่มเป้าหมายได้แก่ประชาชนนอกระบบโรงเรียนที่ลงทะเบียนเรียนจำนวนประมาณ 119,340 คน แบ่งออกได้เป็น 5,304 กลุ่ม มีครูประจำกลุ่ม 2,652 คน และหัวหน้าครูประจำกลุ่ม 264 คน ทั้งนี้ได้รวมถึงกลุ่มเป้าหมายที่รับฟังรายการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้โดยมิได้ลงทะเบียนเรียนด้วย โครงการนี้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคแต่ละภาค (4 ภาค) และกองปฏิบัติการกรมการศึกษานอกโรงเรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบผลิตรายการโดยวิทยุของผลิตรายการแห่งใหม่เพิ่มอีก 3 แห่ง ของสถานีวิทยุเครือข่ายที่ 2 เพื่อสนองความต้องการรายการกระจายเสียงในภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายการที่จะเปิดสอนได้แก่ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 และกลุ่มสนใจรูปแบบของรายการมุ่งให้โรงเรียนเรียนด้วยสื่อ 3 ชนิด คือ รับฟังรายการวิทยุด้วยตัวเอง ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนที่ส่งถึงผู้เรียนทางไปรษณีย์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกรรวมกลุ่มของผู้เรียน ตั้งแต่ 20 - 30 คน หรือมากกว่า ผู้นำกลุ่มหรือครูประจำกลุ่มจะเป็นผู้

กำหนดตารางเวลาการประชุม เป็นผู้นำในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรวบรวมแบบฝึกหัด
 ที่ให้ทำ โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคจะเป็นผู้ให้
 คำแนะนำแก่ผู้นำกลุ่มทั้งทางวิชาการและการจัดกลุ่ม ฯ

3) รายการเสริมความรู้ มุ่งจะให้วิธีการแก่กลุ่มเป้าหมายคือ ครูประจำการ
 จำนวนทั้งสิ้นประมาณ 400,900 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ครูประจำการเพื่อสอนในระดับ
 พ.ศ. จำนวน 5,800 คน ครูประจำการเพื่อสอนในระดับ พ.ม. จำนวน 35,100 คน
 และครูประจำการทั่วไปที่ฟังเพื่อเสริมความรู้ประมาณ 360,000 คน และคาดว่าจะใช้วิทยุเป็น
 สื่อสำคัญในการฝึกอบรม โครงการนี้กรมการฝึกหัดครูจะรับผิดชอบการผลิตรายการ เพื่อยก
 ฐานะของครูและเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามแนวการศึกษาแผนใหม่ ในการผลิตรายการ
 กรมการฝึกหัดครูจะใช้อุปกรณ์ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยี ฯ รูปแบบของรายการมุ่งผลิตเพื่อให้ผู้เรียน
 เรียนได้ที่บ้าน และศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่ส่งตรงทางไปรษณีย์

4) รายการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา เป็นการเปิดโอกาสให้มีการ
 ศึกษาในระดับอุดมศึกษามากขึ้น โดยเสียค่าใช้จ่ายต่ำ อีกทั้งเป็นการผ่อนคลายความต้องการ
 ของนักเรียนที่ต้องการจะเข้าศึกษาในสถานอุดมศึกษาอีกด้วย เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยจะ
 เป็นผู้รับผิดชอบในการผลิตชุดการเรียน ซึ่งประกอบด้วยตำราเรียน และเอกสารประกอบส่ง
 โดยตรงทางไปรษณีย์ เสริมด้วยรายการวิทยุและรายการโทรทัศน์ สำหรับนักเรียนระดับปริญญาตรี
 ที่ไม่ได้เรียนในห้องเรียนและนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร มหาวิทยาลัยจะเป็นผู้ผลิตรายการเอง
 โดยใช้งบประมาณปกติของมหาวิทยาลัย

5) รายการของหน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ รายการส่งเสริมการเกษตรของ
 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รายการสุขภาพและอนามัย ของกระทรวงสาธารณสุข เป็นการให้
 ทรัพยากรที่มีอยู่ของแต่ละหน่วยงาน ผลิตรายการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่แล้ว
 หน่วยงานดังกล่าวจะใช้ของผลิตรายการที่ส่งเวลา ลำปาง และอุบลราชธานี ตลอดจนศูนย์-
 เทคโนโลยีทางการศึกษา ลักษณะของรายการเป็นการให้ความรู้ทั่วไป และวิทยากรต่าง ๆ
 นอกจากนี้ให้ถือว่า ชาวทั้งภายในและภายนอกประเทศเป็นรายการทางการศึกษาคอย (ประยูร
 ศรีประสาธน์ 2527 : 45 - 50)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ (ว.ปณ.)

ในปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ทุกคนต้องศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ จึงจะดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่ในสภาพความเป็นจริง ประชากรไทยประมาณร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในชนบท มีโอกาสได้รับความรู้เนื่องจากแหล่งบริการทางการศึกษา ชาวสารทง ๆ มักจำกัดอยู่ในเขตเมือง ดังนั้นประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ต้องประสบปัญหาทั้งทางด้านอาชีพ สุขภาพอนามัย เศรษฐกิจขาดเหตุนี้รัฐจึงเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนขึ้น ควบคู่ไปกับการศึกษาในระบบ

โรงเรียน โดยยึดหลักสำคัญ 3 ประการคือ

1. การให้ความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต ซึ่งได้แก่โครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือ และโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ฯลฯ
2. การให้ข่าวสารข้อมูลที่จำเป็นประโยชน์ ซึ่งได้แก่โครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หอสมุดประชาชน วิทยุ - โทรทัศน์ โสตทัศนศึกษา ฯลฯ
3. การฝึกทักษะเพื่อเพิ่มพูนรายได้และปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ซึ่งได้แก่โครงการกลุ่มสนใจ โรงเรียนผู้ใหญ่ประจำที่ โรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ฯลฯ

ถึงกระนั้นก็ตาม การจัดการศึกษานอกโรงเรียนดังกล่าว ก็ยังไม่สามารถสนองความต้องการของสังคมได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากยังมีประชาชนอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถรับบริการการศึกษาดังกล่าวได้ เพราะต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ และอาศัยอยู่กระจัดกระจายห่างไกล ดังนั้นสื่อมวลชนประเภทวิทยุและการสื่อสารทางไปรษณีย์ จึงได้รับการพิจารณา เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อประชาชนดังกล่าวจะไม่มีโอกาสศึกษาอย่างกว้างขวางและเต็มที่ตามโอกาสอำนวย จึงได้จัดโครงการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์คือ

วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ (ว.ปณ.) สรุปได้

ดังนี้

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ขาดหรือพลาดโอกาสทางการศึกษา ได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะและเจตคติที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น
2. เพื่อส่งเสริมประชาชนให้เกิดความเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยมีความยึดมั่น เทิดทูนในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
3. เพื่อเสริมสร้างการรู้หนังสือ และยกระดับการศึกษาของประชาชนและเกิดความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
4. เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสารที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
5. เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกลุ่มในการเรียนการสอน และปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน หรือสังคมของคน (กรมสามัญศึกษา 2519 : 2 - 3)

หลักการและแนวคิดในการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์เป็นการศึกษาระบบทางไกล โดยใช้สื่อผสม (Multi Media) ในการเรียนการสอน คือรับฟังรายการวิทยุด้วยตนเองโดยรายการวิทยุเสนอสภาพปัญหา กรณีตัวอย่าง หรือเนื้อหาบางส่วนของวิชาทักษะ แต่โดยทั่วไปเสนอสภาพของสังคมศึกษาเอกสาร (คู่มือผู้เรียนและเอกสารประกอบอื่น ๆ) ในลักษณะที่คล้าย ๆ กับบทเรียนสำเร็จรูป ผสมกับกระบวนการคิดเป็น สื่อทางเอกสารนี้จะเสนอเนื้อหารายละเอียดทางวิชาการ ซึ่งผู้เรียนเรียนด้วยตนเองเช่นกัน แล้วสัปดาห์หนึ่ง หรือ เดือนหนึ่ง หรือภาคเรียนหนึ่งไปพบกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากประเด็นที่เขียนไว้ในคู่มือผู้เรียน หรือ ครูประจำกลุ่มคิดค้นใหม่ จากสภาพปัญหาทางสังคมที่ฟังจากรายการวิทยุดังกล่าวแล้ว การศึกษาทาง ว.ปณ. เป็นการศึกษาระบบเปิด คือผู้เรียนจะเรียนตามความต้องการของตนเอง และเรียนด้วยตัวเองเป็นสำคัญ

จากการสำรวจเครื่องรับวิทยุของสำนักงานสถิติแห่งชาติระหว่างปี พ.ศ. 2523 - 2526 พบว่าคนไทยมีเครื่องรับวิทยุถึง 7,630,000 เครื่อง หรือร้อยละ 75 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2528 : 10) และปัจจุบันมีเครื่องรับวิทยุแบบทรานซิสเตอร์ซึ่งมีราคาถูก

สามารถรับฟังได้ในท้องถิ่นแม้ไม่มีไฟฟ้าใช้ โดยที่สื่อประเภทวิทยุสามารถส่งถึงผู้ฟังได้รวดเร็ว กว้างขวางทั่วถึง ภัยเหตุนี้จึงใ้คนนำวิทยุมาใช้เพื่อการศึกษาพร้อมกับสื่อสารทางไปรษณีย์ (คู่มือดำเนินงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ 2527 : 15 - 19)

การจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนยึดหลักแนวคิด (ปรัชญา) "คิดเป็น" ซึ่งจะยังผลให้ผู้เรียนรู้จักคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยการรวบรวม ข้อมูลอย่างรอบคอบก่อนที่จะวิเคราะห์และตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติตามความเหมาะสมแก่สภาพ ของตนเอง ภายในขอบเขตแห่งคุณธรรม ดังนั้นในการจัดกิจกรรมจะพยายามจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับกระบวนการ "คิดเป็น" (คู่มือดำเนินงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ 2527 : 19)

หลักสูตรการศึกษทางวิทยุและไปรษณีย์

การจัดหลักสูตรของการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์นั้นใช้หลักสูตรที่มีอยู่แล้ว ตามประเภทของการศึกษาคือ

1. การจัดการศึกษาแบบกลุ่มสนใจทางวิทยุและไปรษณีย์ หลักสูตรนี้เป็นการตอบสนอง สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน เพื่อนำไปปรับปรุงชีวิตและความเป็นอยู่ของตนเอง ในท้องถิ่นให้ดีขึ้น หลักสูตรกลุ่มสนใจทาง ว.ป.ณ. แบ่งได้เป็นหมวดวิชาต่าง ๆ คือ

1.1 วิชาชีพ ได้แก่ การเกษตร อุตสาหกรรม คหกรรม ธุรกิจ ศิลปประดิษฐ์ เป็นต้น

1.2 เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและประชากรศึกษา ได้แก่ การวางแผนครอบครัว การรักษาสุขภาพอนามัย โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เป็นต้น

1.3 สังคมศึกษา ได้แก่กฎหมายชาวบ้าน การปกครอง ศาสนา เป็นต้น

1.4 ศิลปะและวัฒนธรรม ได้แก่ประเพณีท้องถิ่น การละเล่นพื้นเมือง ศิลปะพื้นบ้าน เกมสันทนาการต่าง ๆ เป็นต้น

หลักสูตรกลุ่มสนใจดังกล่าวจะมีเนื้อหา กิจกรรมการเรียน และระยะเวลาเรียน แตกต่างกันไปในแต่ละเรื่อง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนเรื่องต่าง ๆ ได้ตามความ

สนใจโดยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นผู้ทดลองสอนเป็นครั้งแรกตั้งแต่ปีการศึกษา 2520 และระยะหลัง ๆ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคอื่น ๆ โค้ดทำการสอนแล้วเช่นกัน

2. การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานทาง ว.ป.น. การศึกษาประเภทนี้ใช้หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ภาคพื้นดิน) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติปี พ.ศ. 2521 หลักสูตรมุ่งเน้นการ "คิดเป็น" โดยการนำสภาพปัญหาของผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละชุมชนมาอภิปรายเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาและปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น รวมทั้งให้อ่านออก - เขียนได้ และคิดเลขเป็นควย แต่ขณะนี้ยังอยู่ในขั้นดำเนินการทดลองโดยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ ทั้งนี้เพราะการสอนทางวิทยุและเน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเองจากเอกสาร ขณะที่ผู้เรียนยังไม่อ่านไม่ออก - เขียนไม่ได้นั้น ค่อนข้างลำบากจะต้องคิดค้นหาวิธีการให้เหมาะสมคาดว่าจะนำมาเปิดขยายการสอนได้ในปลายปีการศึกษา 2528 นี้หรืออย่างช้าไม่เกินต้นปีการศึกษา 2529 (จารึก โสคติพันธุ์ สัมภาษณ์เมื่อ 3 พฤษภาคม 2527)

3. การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ทาง ว.ป.น. ใช้หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 พุทธศักราช 2522 เท่ากับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.6) และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติปี พ.ศ. 2521 หลักสูตรนี้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือ และภาคใต้เป็นผู้เริ่มทำการทดลองก่อน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 เป็นต้นมา โดยทำการทดลองหลักสูตรระดับที่ 3 ในปีการศึกษา 2521 และระดับที่ 4 ปีการศึกษา 2523 หลังจากนั้นศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง โค้ดดำเนินการขยายงานครบทุกศูนย์ ๆ ภาคแล้ว (สายสนิท เย็นเป็นสุข สัมภาษณ์เมื่อ 27 เมษายน 2527)

ปัจจุบันการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ได้ขยายการสอนออกไปมากแล้ว และเรียนจบไปแล้วหลายรุ่น ขณะนี้ (ปีการศึกษา 2527 ภาคเรียนที่ 1 พฤษภาคม - กันยายน) มีผู้ลงทะเบียนดังนี้

ภาคเหนือ	12	จังหวัด	มีผู้เรียน	5,772 คน
ภาคกลาง	12	จังหวัด	มีผู้เรียน	5,372 คน
ภาคใต้	6	จังหวัด	มีผู้เรียน	2,315 คน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 จังหวัด	มีผู้เรียน	3,701 คน
	รวมทั้งสิ้น	17,160 คน

(ที่มา สถิติจำนวนผู้เรียนระดับที่ 3 - 4 ทาง ว.ปณ. ภาคเรียนที่ 1/2527)

บทสรุป

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่ประเทศต่าง ๆ ทั้งที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา นำมาใช้เพื่อการศึกษาากันมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะวิทยุได้เปรียบสื่อมวลชนประเภทอื่นในแง่ความรวดเร็ว ให้บริการครอบคลุมทุกพื้นที่ และจัดปัญหาตามระยะทางไกล ในการเสนอข่าว เหตุการณ์ ความรู้ไปได้ไกล กว้างขวาง ทั่วถึงมาก - เร็วกว่าสื่อมวลชนชนิดอื่น นอกจากนี้ยังลงทุนถูกที่สุดถ้าคิดเป็นรายหัว และที่สำคัญยิ่งคือประชาชนส่วนใหญ่มีวิทยุใช้กันแทบทุกครัวเรือน

ประเทศไทยได้นำวิทยุมาใช้เพื่อการศึกษาแก่ประชาชนกันหลายหน่วยงานและเป็นเวลาหลายปี แต่ที่นำมาใช้เพื่อการศึกษาโดยตรงนั้น เพิ่งจะเริ่มดำเนินการ เมื่อมีสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษาเครือข่ายที่ 2 นี้เอง ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนที่ขาดหรือพลาดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทห่างไกล ได้กว้างขวางและทั่วถึงมากกว่าการจัดการศึกษานอกโรงเรียนรูปแบบอื่น และแม้แต่ผู้ที่อยู่ในระบบโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ก็ได้รับโอกาสทางวิทยุด้วยเช่นกัน

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2523 - 2527 รัฐบาลไทยได้รับความช่วยเหลือจากธนาคารโลก ให้เงินยืมประมาณ 70 ล้านเหรียญสหรัฐ มาจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะ (สถานีเครือข่ายที่ 2) จำนวน 11 สถานี สามารถส่งกระจายเสียงได้ครอบคลุมพื้นที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของพื้นที่ประเทศไทย ทำให้เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนตลอดจนการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและประชาชนทั่วไปได้รับความรู้ทักษะ เจตคติ และช่วยยกมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น โดยเฉพาะประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งจะได้กล่าวละเอียดในบทต่อไป.

การดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์
ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้

กระทรวงศึกษาธิการประกาศตั้งศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2520 แต่เจ้าหน้าที่ได้มาเริ่มปฏิบัติงานครั้งแรกในเดือนมิถุนายน 2520 และได้รับมอบหมายให้ทำการทดลองโครงการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 พร้อม ๆ กับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคกลาง (โครงการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ 2519 : 5) แต่ด้วยความสามารถของผู้อำนวยการศูนย์ภาคใต้ ประสงค์จะขอทำการทดลองโครงการฯ ก่อนแผน 1 ปี คือจะทำการทดลองตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 กรมสามัญศึกษา ขณะนั้นจึงได้อนุมัติตามความต้องการของศูนย์ภาคใต้ โดยให้ทำการทดลองโครงการตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2521 เป็นต้นไป (จารึก โสคติพันธุ์ สัมภาษณ์เมื่อ 3 พฤษภาคม 2527)

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงเนื้อหาและรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้

นโยบายการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ภาคใต้

ดังได้กล่าวแล้วว่า รัฐบาลมีนโยบายในการที่จะนำเอาสื่อมวลชนประเภทวิทยุมาใช้เพื่อการศึกษา โดยกำหนดเป็นเป้าหมายและแผนปฏิบัติการไว้อย่างแน่ชัดว่า จะจัดการวิทยุโทรทัศน์และวิทยุเพื่อการศึกษา ความยาวรวมกันวันละไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง ออกอากาศสัปดาห์ละ 6 วัน ในหัวข้อวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการเกษตร และวิชาชีพอื่น ๆ ตลอดจนการอบรมด้านธรรมจริยาและภูมิปัญญา ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดเรื่อง "มหาวิทยาลัยเปิดทั่วประเทศ" และเพื่อสนองนโยบายดังกล่าว กรมสามัญศึกษาในขณะนั้นจึงได้ทำการร่างโครงการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษาออกโรงเรียนขึ้น (โครงการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ 2519 : 2 - 3)

ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนหลักของโครงการทดลอง ได้ใช้วิธีการประชุมปฏิบัติการร่วมกันระหว่าง กรมการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เพื่อพิจารณาแนวทางการดำเนินงาน ซึ่งจะยึดเป็นนโยบายของโครงการต่อไป การประชุมปฏิบัติการเพื่อกำหนดนโยบายของโครงการนั้น ที่ประชุมได้พิจารณานโยบายการศึกษาของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และของกรมสามัญศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับงานของกองการศึกษาผู้ใหญ่เช่นนั้น เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาการกำหนดนโยบายของโครงการ เมื่อที่ประชุมหรือคณะปฏิบัติงานจัดทำร่างนโยบายและแนวทางการดำเนินงานแล้ว ได้เสนอรายละเอียดให้คณะกรรมการดำเนินงานโครงการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ซึ่งประกอบด้วยยูแทนจากกรม กอง และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ โดยมี รองอธิบดีกรมสามัญศึกษาเป็นประธานในระยะแรก และต่อมาได้เปลี่ยนเป็นรองอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นประธานแทนหลังจากได้ขยายงานกองการศึกษาผู้ใหญ่เป็นกรมการศึกษานอกโรงเรียนใน พ.ศ. 2522 เมื่อคณะกรรมการดังกล่าวได้พิจารณาแก้ไขจนเหมาะสมแล้ว จึงได้เสนอให้คณะกรรมการอำนวยการโครงการวิทยุเพื่อการศึกษา ซึ่งมีปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน นโยบายที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการอำนวยการแล้ว จะนำมาเป็นแนวในการดำเนินงานของโครงการต่อไป ตัวอย่างเช่น ในการวางแผนหลักของการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคแต่ละศูนย์นั้น เพื่อให้แผนสอดคล้องกันในแต่ละภาค โครงการ ว.ปณ. ได้จัดให้มีการประชุมประสานแผนทุก ๆ 2 เดือน โดยให้แต่ละศูนย์ ภาค จัดทำทั้งแผนระยะสั้นหรือแผนรายปี และแผนระยะยาวคือ แผน 5 ปี ของตนเอง เพื่อนำมาเสนอในที่ประชุม ประสานแผนดังกล่าว โดยให้ศูนย์ ๆ ภาค ประสานกับศูนย์ ๆ จังหวัดทั้งในแง่การของบประมาณ ในการวางแผนเปิดกลุ่มโรงเรียนในจังหวัดที่เป็นเป้าหมาย พร้อมทั้งจัดทำโครงการประชุมสัมมนา ฝึกอบรม เหล่านี้เป็นต้น (สรุปผลการประเมินผลโครงการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ 2524 : 13 - 15)

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ต้องการ เน้นเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ประชาชนที่พลาดโอกาส และผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้เพราะประชาชนในภาคใต้เป็นผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาเป็นจำนวนมากทั้งชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทห่างไกล จึงสนองนโยบายของรัฐบาลทันที ทั้งที่ขณะนั้นศูนย์ ๆ ภาคใต้มีเจ้าหน้าที่อยู่

เพียง 12 คนเท่านั้น ดังนั้นทุกคนแม้จะไม่ได้ทำงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ก็ยินดีมาร่วมทำงานทดลองจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ค่อนข้างมาก โดยการนำสื่อทางวิทยุ สื่อทางไปรษณีย์ และสื่อจากการพบกลุ่มเข้ามาเริ่มดำเนินการทดลองก่อนแผนเป้าหมาย ที่กรมสามัญศึกษากำหนดไว้ 1 ปี (จารึก โสคติพันธุ์ สัมภาษณ์เมื่อ 3 พฤษภาคม 2527)

ปรัชญาการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

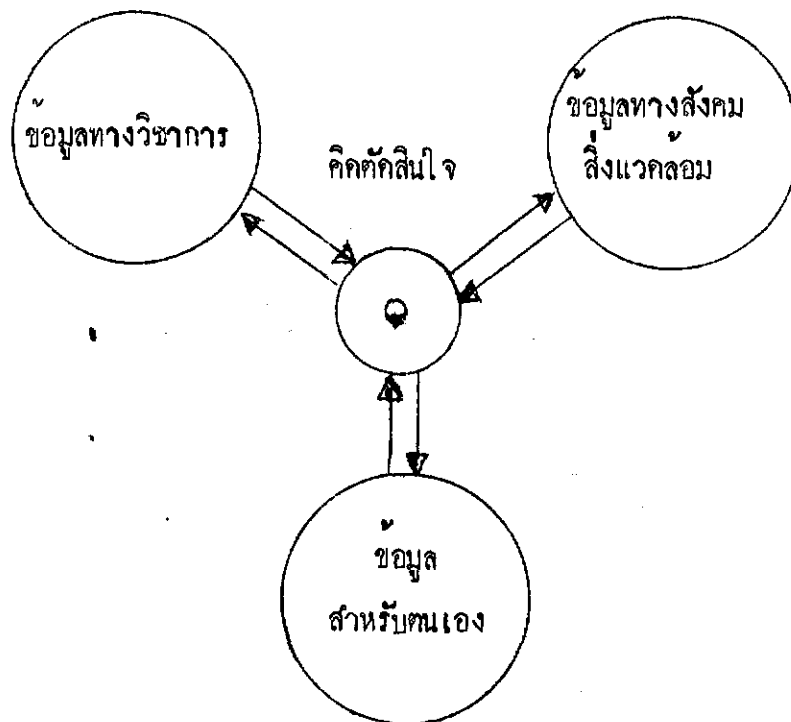
การจัดการศึกษาทุกประเภทจะต้องอาศัยปรัชญามาเป็นแม่บทในการจัด เพราะการจัดการศึกษาเป็นงานที่ใหญ่ ต้องอาศัยบุคลากรหลายฝ่าย ทั้งในคณาผู้จัด (ผู้บริหาร) คณาผู้เรียน คณาผู้สอน คณาผู้ให้เทศ.ศึกคามผลประเมินผล และคณาผู้สนับสนุน (หน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนทั่วไป) จำเป็นต้องมีปรัชญาเป็นเครื่องกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์ สื่อการเรียน และวิธีสอน ปรัชญาจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้มีขึ้นก่อนสิ่งอื่น เพื่อผู้จัดการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับจะได้ยึดเป็นหลัก หรือแนวของการปฏิบัติ และยังมีผลไปถึงการดำเนินงานควย รูปแบบของโครงการได้ริเริ่มขึ้นในสมัยที่ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ เป็นผู้อำนวยการกองการศึกษาผู้ใหญ่ โดยท่านได้ตั้งปรัชญา "คิดเป็น" ขึ้นมา

คำว่า "คิดเป็น" ในความหมายตามปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียนนั้นหมายถึง กรรมวิธีอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่จะช่วยให้เข้าถึงซึ่งสภาพที่กลมกลืนกันได้ ระหว่างตัวเองกับสิ่งแวดล้อม คือ คนคิดเป็นนั้นสามารถที่จะแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันของเขาอย่างมีระเบียบวิธี เขาจะแสวงหาความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นทางเลือกในการตัดสินใจดำเนินงาน เขาสามารถจะรู้ว่า ทางเลือกเหล่านั้นทางใดดี หรือไม่ดี อย่างไม่เหมาะสมทั้งในแง่คุณธรรม ความสามารถ และสภาพของตนเอง ตลอดจนถึงความเป็นไปได้จริง ความที่เขาตัดสินใจเลือกนั้น แต่อาจในบางโอกาสสภาพแวดล้อมไม่อำนวย หรือบางครั้งไม่มีข้อมูลทางด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นเพียงพอ การตัดสินใจแก้ปัญหาจึงไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที คนคิดเป็นก็ไม่ตีโพยตีพาย แต่ตรงกันข้ามเขากลับปรับปรุงการตัดสินใจเบื้องต้นนี้ เพื่อหาทาง เตรียมหนทางเพื่อแก้ปัญหาให้ได้ในที่สุด (โกวิท วรพิพัฒน์ สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2527)

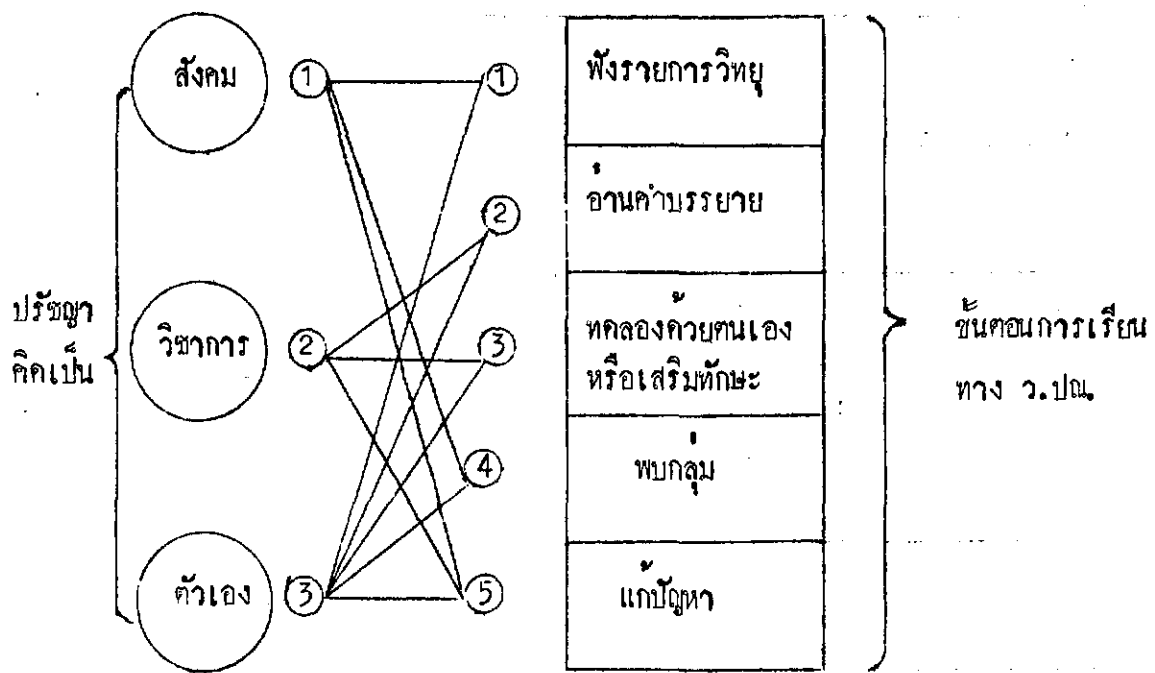
แนวคิดเรื่องคิดเป็นที่น่าสนใจเป็นหลักหรือแนวทางในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ของไทย มักจะวิเคราะห์โดยเชื่อมโยงกับจุดมุ่งหมายในชีวิตของคน คือความสุข กล่าวคือ คนเราทุกคน มีความต้องการแตกต่างกัน แต่ความต้องการที่แตกต่างกันนั้น ถ้าวิเคราะห์ให้ลึกลงไปแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ทุกคนต้องการความสุขอันเป็นยอดปรารถนาสูงสุดในชีวิตของตน ความสุขอาจ หมายความว่าหลายรูปแบบตามความต้องการและประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งสรุปได้ว่า ความสุขของคนเรานั้นเป็นเรื่องของการประสมกลมกลืนกันทั้งทางร่างกายและจิตใจ (ชีวิต) ของแต่ละคนกับสิ่งแวดล้อม หากประสมกลมกลืนกันมากเท่าใด ก็จะมีความสุขมากเท่านั้น แต่การที่คนเราจะมีชีวิตประสมกลมกลืนไปกับสังคมหรือสิ่งแวดล้อมใดตลอดเวลา นั้น ย่อมเป็นไปได้ยาก เพราะทั้งตัวเราและสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม เราอาจจะ ทำให้ตัวเราเองและสิ่งแวดล้อมประสมกลมกลืนได้ด้วยการปรับตัวเอง และสังคมสิ่งแวดล้อม ให้เข้าด้วยกัน บางครั้งอาจต้องเฝ้าระวังในการยอมตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม การยอมรับ สภาพที่ไม่พอใจและมีความสุขได้ แสดงว่าคุณคล้อยตามมองเห็นความจริงว่า นั่นเป็นวิธีที่ดีที่สุด ในสถานการณ์นั้น ๆ ที่เอื้ออำนวยให้ นั่นก็คือ "คนคิดเป็น" (โกวิท วรพิพัฒน์ 2518 :

6 - 7)

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้โดยปรัชญา "คิดเป็น" มาจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ปรัชญาดังกล่าวจะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระบบข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อการตัดสินใจ ซึ่งสรุปเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อการตัดสินใจของบุคคล

ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาคิดเป็นกับกิจกรรมการเรียนรู้ทาง ว.ปณ.

จากแผนภูมิ 1 แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล 3 ระบบ หรือ 3 ด้าน ที่เป็นองค์ประกอบของการคิดเป็น ปกติจะต้องใช้ข้อมูลอย่างน้อย 3 ประการที่เกี่ยวพันกับประเด็นนั้น ๆ มาประกอบการตัดสินใจ คือข้อมูลเกี่ยวกับหลักวิชาความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี และข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง (โกวิท วรพิพัฒน์ อ้างจาก วีระชัย มีวอบธรรม 2519 : 27)

จากแผนภูมิ 2 ประชัญาคิดเป็น ซึ่งศูนย์ ๓ ภาคใดใดนำมาใช้ในการจัดการศึกษาทางวิทย์และไปรษณีย์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนทาง ว.ปณ. ซึ่งมีอยู่ 5 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1. ข้อมูลทางสังคม ได้จากกิจกรรมฟังรายการวิทยุ ซึ่งเป็นสภาพปัญหาที่มีลักษณะเป็นกรณีตัวอย่าง หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม หรือสภาพชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ข้อมูลทางสังคมยังได้จากกิจกรรมการพบกลุ่ม (พบนักศึกษาด้วยกันเองและครูประจำกลุ่ม) โดยกิจกรรมนี้จะมีการอภิปรายประเด็นปัญหา มีข้อสังเกตจากกิจกรรมที่แล้วมา มีการชี้แจงแนะนำวิชาการเพิ่มเติม มีการสาธิต ทดลอง มีการตั้งประเด็นคำถามปลายเปิด นักศึกษาเสนอความคิดเห็นส่วนตัว และสรุปความเห็นของกลุ่ม และข้อมูลทางสังคมยังได้จากกิจกรรมแก้ปัญหา ซึ่งได้จากประเด็นกิจกรรมที่แล้วมา ประเด็นจากสภาพการณ์ หรือสถานการณ์ใหม่ และคำถามปลายเปิด

2. ข้อมูลทางวิชาการ ได้จากกิจกรรมการอ่านคำบรรยายหรือคู่มือผู้เรียนและเอกสารประกอบ ในแง่ขอเท็จจริงหรือความรู้จากการบรรยายละเอียดจากหลักสูตร เนื้อหา ซึ่งจัดในลักษณะแบบเรียนสำเร็จรูป ทำแบบฝึกหัดเพื่อทดสอบความจำ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

3. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเอง ได้จากกิจกรรมฟังรายการวิทยุ อ่านคำบรรยาย ทดลองด้วยตนเอง การพบกลุ่มและการแก้ปัญหา ตลอดจนจากประสบการณ์เดิมของผู้เรียน (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ มปป. 6 - 7)

เมื่อได้ข้อมูลจาก 3 ส่วนดังกล่าวจำนวนมากพอแล้ว หรือเท่าที่จะหาได้ หรือมีอยู่ในขณะนั้น ในสถานการณ์นั้น ๆ จึงจะเลือกตัดสินใจว่าจะปฏิบัติหรือแก้ปัญหานั้นอย่างไร ซึ่งจะเห็น

ไคว่กิจกรรมการเรียนทาง ว.ป.ป. มีความสัมพันธ์กับปรัชญาคิดเป็นทุกระดับตอน (ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนภาคใต้ น.ป.ป. 6 - 7)

หลักการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

เนื่องจากการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นกิจกรรมการเรียนนอกโรงเรียนรูปแบบ
ใหม่ มีวิธีการจัดไม่เหมือนที่เคย ทั้งในและต่างประเทศดังที่กล่าวแล้วในบทที่ 2 ว่าใน
ประเทศไทยที่จัดการศึกษาโดยใช้สื่อทางไกลมาแล้วนั้น ส่วนใหญ่ใช้สื่อทางวิทยุและไปรษณีย์
ควบคู่กัน หรือสื่อใดสื่อหนึ่งโดยเฉพาะ ส่วนของต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่ใช้สื่อ
2 สื่อ คือ สื่อที่ส่งทางวิทยุกระจายเสียง และสื่อเอกสารที่ส่งทางไปรษณีย์อย่างใดอย่างหนึ่ง
หรือรวมกัน

สำหรับการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของไทยนั้น นอกจากใช้สื่อดังกล่าวทั้ง 2 สื่อ
ควบคู่กันไปแล้ว ยังเพิ่มอีกสื่อหนึ่งคือ การพบกลุ่มโดยมีครูประจำกลุ่มเป็นผู้ให้คำปรึกษา และ
จัดการให้เกิดกิจกรรมกลุ่มขึ้น ทั้งนี้เราถือกันว่า คนไทยโดยทั่วไปมักนับถือ และเชื่อในตัวครู
เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว (โกวิท วรพิพัฒน์ และ จารึก โสภิตพันธุ์ สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม
และ 16 สิงหาคม 2527 ตามลำดับ)

การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นการศึกษาระบบทางไกลรูปแบบหนึ่งโดยยึดหลักการ
จัดที่สำคัญ 2 หลักคือ

1. หลักความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ปัจจุบันประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบท
ยังคงได้รับโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเมือง จึงอาจทำให้เสียเปรียบในด้าน
สังคม เศรษฐกิจ และเรื่องอื่น ๆ ดังนั้นการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์จึงยึดหลักแห่งความ
เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ขาดโอกาสได้มีโอกาสทางการศึกษา
เท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน

2. หลักการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์เป็นการศึกษาที่ให้ความ
ความรู้พื้นฐาน ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และฝึกฝนทักษะในด้านการทำงานที่มีชีวิตอยู่ร่วมกัน การ

ทำงานร่วมกัน การฝึกฝนอาชีพ และการฝึกทักษะในกระบวนการแก้ปัญหาแบบ "คิดเป็น" ดังนั้นการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์จึงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิตด้วย (โกวิท วรพิพัฒน์ สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2527)

จารึก โสคติพันธุ์ (สัมภาษณ์เมื่อ 16 สิงหาคม 2527) ได้ให้ความเห็นว่า การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต คือในช่วงชีวิตของคนเรา บางช่วงอยู่ในระบบโรงเรียน บางช่วงอยู่นอกระบบโรงเรียน ตามปกติการศึกษาในระบบโรงเรียนเปิดรับตั้งแต่ก่อนวัยเรียน - ชั้นประถมศึกษา - ชั้นมัธยมศึกษา และชั้นอุดมศึกษา แต่การศึกษาในระบบโรงเรียนจัดขึ้นสำหรับประชาชนเพียงส่วนหนึ่งและเป็นคนส่วนน้อยด้วย คนส่วนใหญ่อยู่นอกระบบโรงเรียน ดังนั้นการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ จึงช่วยเสริมทั้งแก่คนแรกที่ยังศึกษาไม่ได้เข้าเรียนในระบบโรงเรียน จนจบมหาวิทยาลัยหรืออุดมศึกษา และตลอดไป เช่น ก่อนวัยเรียนสามารถฟังรายการวิทยุซึ่งเป็นสภาพปัญหาทั่ว ๆ ไปได้ ผู้ที่จบ ป.4 สามารถเข้าเรียนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และผู้ที่จบ ป.6 เข้าเรียนระดับที่ 4 ผู้จบ ม.3 เข้าเรียนระดับที่ 5 ได้ หรือผู้ที่ไม่เคยเข้าอยู่ในระบบโรงเรียนมาก่อนเลย แต่มีอายุตั้งแต่ย่างเข้าปีที่ 15 เป็นต้นไป ก็สามารถเข้าเรียนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานได้ หรือจบระดับใดในระบบโรงเรียนมาแล้วก็ตาม ก็สามารถสมัครเรียนทาง ว.ป.ณ. เพื่อเสริมหรือทบทวนความรู้ได้โดยตลอดชีวิตตามที่แต่ละคนสนใจ

นอกจากนี้ จากเอกสารคู่มือคำเนิงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของกรมการศึกษา นอกโรงเรียน พ.ศ. 2527 ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ไว้ 3 ประการ คือ

1. การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นการจัดการศึกษาระบบทางไกลรูปแบบหนึ่ง ซึ่งใช้สื่อผสมในการเรียนการสอน คือระบบไปรษณีย์ (Correspondence) วิทยุ (Radio) และกลุ่มผู้เรียน (Learning Group) โดยมีครูประจำกลุ่มเป็นผู้ประสานให้เกิดกิจกรรมกลุ่มผู้เรียนและสื่อประกอบต่าง ๆ เช่น เอกสารประกอบ เทป ศูนย์การเรียนหรือแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

2. การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นการเรียนแบบระบบเปิด คือผู้เรียนจะเลือกเรียนตามความต้องการของตนเองและ
3. การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นการศึกษาด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะศึกษาดูด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ ในข้อ 1

การพัฒนาหลักสูตร

ความเป็นมาของหลักสูตร

หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของภาคใต้ ตั้งแต่เริ่มทดลองโครงการจนถึงปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2521 - 2527) มีอยู่ 2 หลักสูตรคือ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 พุทธศักราช 2522 ซึ่งเทียบได้กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมีมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติปี 2521 หลักสูตรนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงกระบวนการคิด ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการคือ องค์ประกอบที่เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสังคมสิ่งแวดล้อม และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ

ส่วนอีกหลักสูตรหนึ่งคือ หลักสูตรกลุ่มสนใจ หลักสูตรนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะตอบสนองสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนหรือประชาชนให้ได้รับข้อมูล ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้องในการนำไปปรับปรุงชีวิตและความเป็นอยู่ของตนเองในท้องถิ่นให้ดีขึ้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2527 : 23 - 25) หลักสูตรกลุ่มสนใจทางวิทยุและไปรษณีย์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ได้พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรของตนเองตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 เป็นต้นมา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ สภาพปัญหาและความต้องการ และข้อจำกัดของภาคใต้ ดังนั้นหลักสูตรกลุ่มสนใจทาง ว.ปณ. ของแต่ละภาคที่พัฒนาขึ้นจึงอาจจะมีลักษณะและเนื้อหาแตกต่างกันไปตามสภาพของท้องถิ่น

ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรของศูนย์ ฯ ภาคใต้มีดังนี้

1. การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน ศูนย์ ฯ ภาคใต้วางแผนไว้ว่าจะใช้หลักสูตรนี้ทดลองในจังหวัดสตูลเป็นอันดับแรกจึงได้ทำการสำรวจในจังหวัดสตูล

วิธีการสำรวจนั้นได้ทำการรวบรวมข้อมูลที่หน่วยงานอื่น ๆ ได้จัดทำไว้แล้วมาใช้ โดยให้นำปรัชญา การศึกษานอกโรงเรียน นโยบายหรือความต้องการของรัฐในด้านการจัดการศึกษา มาพิจารณา ถึงความเหมาะสม ความถูกต้องว่า ข้อมูลที่ได้เป็นความต้องการที่แท้จริงหรือไม่

2. การกำหนดความต้องการที่แท้จริงของประชาชน หลังจากให้นำข้อมูลมา วิเคราะห์โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญ ผู้รู้ในท้องถิ่นมาร่วมกันพิจารณาอีกครั้งหนึ่งแล้วให้ร่วมกันกำหนด ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในท้องถิ่นขึ้น

3. การกำหนดเนื้อหาของหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง ของชุมชน

4. การพัฒนาสื่อการเรียน ซึ่งได้แก่บทวิทยุ และคู่มือผู้เรียน โดยเชิญ ผู้เกี่ยวข้องมาร่วมจัดทำ เพื่อให้เนื้อหาที่คัดเลือกมานั้นมีความสอดคล้องกับวิธีการเรียนแบบทาง วิทยุและไปรษณีย์

สำหรับหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 นั้น เนื่องจากกองการ พัฒนาการศึกษาออกโรงเรียนได้พัฒนาขึ้น ศูนย์ฯ ภาคใดจึงเพียงแต่นำหลักสูตรนั้นมาวิเคราะห์ เนื้อหา แล้วจัดทำสื่อการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและครอบคลุม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละรายวิชา วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาดังกล่าวได้พิจารณา วัตถุประสงค์ว่ามีกี่ข้อ อะไรบ้าง แล้วมาพิจารณาว่ามีเนื้อหาในหลักสูตรครอบคลุมทั้งหมดหรือไม่ เนื้อหาแต่ละเรื่องสนองวัตถุประสงค์ข้อใดบ้าง จำนวนเท่าไร ตลอดจนนักแบ่งเป็นหน่วยการ เรียนหรือบทเรียนย่อย ๆ ว่าเนื้อหาทุกเรื่องจะแบ่งเป็นกี่หน่วยการเรียน หรือกี่บทเรียน และ จะทำเป็นบทวิทยุกี่บท ซึ่งศูนย์ฯ ภาคใดได้ตั้งเกณฑ์ไว้ดังตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 จำนวนหน่วยการเรียนและบทวิทยุ พิจารณาตามค่าหน่วยกิตของแต่ละรายวิชา

1 หน่วยกิต		2 หน่วยกิต		3 - 6 หน่วยกิต	
จำนวนบทวิทยุ	จำนวนคู่มือ	จำนวนบทวิทยุ	จำนวนคู่มือ	จำนวนบทวิทยุ	จำนวนคู่มือ
10 บท	10 หน่วย การเรียน	20 บท	20 หน่วย การเรียน	20 บท	40 หน่วย การเรียน

จากตาราง 2 เห็นเกณฑ์การแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยการเรียนหรือเป็นบทเรียนและบทวิทยุ (รายการวิทยุ) ซึ่งศูนย์ ภาคใต้ได้กำหนดขึ้นในแต่ละรายวิชาของหลักสูตรการศึกษา ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 แล้วแต่ละรายวิชาใด มีค่าหน่วยกิตเท่าใด คือรายวิชาใด มีค่าหน่วยกิต = 1 หน่วยกิต จะมีบทวิทยุหลายคู่ 10 บท และคู่มือผู้เรียน 10 หน่วยการเรียน รายวิชาใดมีค่าหน่วยกิตเป็น 2 หน่วยกิต ก็จะมีบทวิทยุ 20 บท และมีคู่มือผู้เรียน 20 หน่วยการเรียน และรายวิชาใดมีค่าหน่วยกิตตั้งแต่ 3 หน่วยกิตขึ้นไปจนถึง 6 หน่วยกิต ก็จะมีบทวิทยุ 20 บท และมีคู่มือผู้เรียน 40 หน่วยการเรียน รายวิชาใดที่มีค่าหน่วยกิต = 1 หรือ 2 หน่วยกิต คู่มือผู้เรียนแต่ละหน่วยการเรียนจะมีบทวิทยุประกอบ หน่วยการเรียนละ 1 บท แต่ดรรายวิชาใด มีค่าหน่วยกิตตั้งแต่ 3 หน่วยกิตขึ้นไป คู่มือผู้เรียน 2 หน่วยการเรียนจะมีบทวิทยุประกอบ 1 บท (คู่มือ : บทวิทยุ = 2 : 1) ดังนั้นในกรณีนี้ บทวิทยุ 1 บท จะครอบคลุมสภาพปัญหาหน่วยการเรียนถึง 2 หน่วยการเรียน (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2521 : 3)

หลักสูตรการศึกษานักเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4

หลักสูตรการศึกษานักเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 พ.ศ. 2522 เทียบเท่ากับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมีมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ปี 2521 หลักสูตรการศึกษานักเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 นี้เป็นหลักสูตรต่อเนื่องจากหลักสูตรการศึกษานักเรียนผู้ใหญ่ชั้นอนอกเขียนได้ (ขั้นพื้นฐาน) การศึกษาระดับนี้มุ่งที่จะส่งเสริมผู้เรียนที่ไม่มี

โอกาสศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติใหม่ความรู้ ทักษะ เจตคติ และวัฒนธรรมอันจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาหาความรู้และข่าวสารข้อมูลเพิ่มเติม และการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หลักสูตรนี้มีความยืดหยุ่นพอเพียงที่จะให้ผู้เรียนเลือกเรียนไ้ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความถองการของตน

1. หลักการ

หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 มีหลักการสำคัญดังนี้

- 1) เป็นการศึกษาที่จัดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่ได้เรียนในระบบโรงเรียนภาคปกติได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอันเป็นพื้นฐานสำหรับประกอบอาชีพตามความสามารถและความสนใจ หรือเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมอาชีพที่ทำอยู่แล้วให้ดีขึ้น
- 2) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียน นำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานสำหรับปรับปรุงการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสิ่งแวดล้อม และวิทยาการใหม่ ๆ
- 3) เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติโดยส่วนรวมเป็นหลักใหญ่ แต่ให้สอดคล้องกับสภาพการแก้ปัญหาและความถองการของท้องถิ่นได้
- 4) เป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิหน้าที่ซึ่งพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 นี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงกระบวนการคิด ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการคือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสังคม สิ่งแวดล้อม และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ อันจะก่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนดังต่อไปนี้

- 1) เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ

วัฒนธรรมอันดีงาม

- 2) เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนความรับผิดชอบตนเอง ครอบครัว และสังคม
- 3) มีความรู้ ความสามารถ และทักษะเพียงพอแก่การประกอบอาชีพ การศึกษาเพิ่มเติม หรือการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ให้คำนึงถึงการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง และการมีพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้
- 4) เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของประเทศ รู้จักพิจารณาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
- 5) มีเจตคติที่ดีต่อสมาชิกทุกชนิด ฝึกให้ยื่น ออกพบ ประหยัด ตลอดจนรู้จักสงวนและบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2527 : 24 - 25)

ตาราง 3 โครงร่างของหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3

หมวดวิชา	วิชาบังคับ	วิชาเลือก	หมายเหตุ
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	(ส.1, ส.2, ส.3, ส.4) 12 หน่วยกิต	-	เรียนรายวิชาใดก่อนก็ได้
ภาษาไทย	(ท.1, ท.2) 4 หน่วยกิต	(ท.6, ท.11) 4 หน่วยกิต	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามกำหนดในโครงสร้างของวิชาภาษาไทย
คณิตศาสตร์	-	(ค.1, ค.2, ค.3) 8 หน่วยกิต	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามที่กำหนดในโครงสร้างของวิชาคณิตศาสตร์
วิทยาศาสตร์	-	(ว.1, ว.2, ว.3, ว.4) 13 หน่วยกิต	สามารถเลือกเรียนได้ทุกวิชา

ตาราง 3 (ต่อ)

หมวดวิชา	วิชาบังคับ	วิชาเลือก	หมายเหตุ
ภาษาอังกฤษ	-	(อ.1 ถึง อ.10) 30 หน่วยกิต	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามกำหนด ในโครงสร้างของวิชาภาษาอังกฤษ
วิชาชีพ	(บังคับเลือก) 3 หน่วยกิต	เลือกเรียนได้ไม่ เกิน 6 หน่วยกิต โดยไม่ซ้ำกับวิชาที่ เรียนในวิชาบังคับ เลือกแล้ว	ยกเว้นสำหรับพระภิกษุและสามเณร ไม่ต้องเรียนวิชาชีพทั้งวิชาบังคับ และวิชาเลือก
รวม	19	11	สำหรับนักศึกษาที่เป็นพระภิกษุสามเณร ให้เรียนวิชาบังคับ 16 หน่วยกิต และวิชาเลือกสามัญอย่างน้อย 14 หน่วยกิต

จากตาราง 3 ผู้เรียนจะจบตามหลักสูตรการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 จะต้อง
เรียนครบ 30 หน่วยกิต โดยเรียนวิชาบังคับ 19 หน่วยกิต และวิชาเลือกอีกอย่างน้อย 11
หน่วยกิต จากรายวิชาต่อไปนี้

ตาราง 4 รายวิชาที่จะเรียนในระดับที่ 3

วิชาบังคับ 19 หน่วยกิต (ทุกคนต้องเรียน ถ้าไม่เรียนจะไม่จบ)	วิชาเลือก อย่างน้อย 11 หน่วยกิต ให้ เรียนจากรายวิชาต่อไปนี้
ภาษาไทย 1 2 หน่วยกิต	ภาษาไทย 6 หรือ 11 วิชาละ 2 หน่วยกิต
ภาษาไทย 2 2 หน่วยกิต	คณิตศาสตร์ 1-2-3 วิชาละ 3 หน่วยกิต
สร้างเสริม 1 3 หน่วยกิต	วิทยาศาสตร์ 1 วิชาละ 4 หน่วยกิต
สร้างเสริม 2 3 หน่วยกิต	วิทยาศาสตร์ 2-3-4 วิชาละ 3 หน่วยกิต
สร้างเสริม 3 3 หน่วยกิต	ภาษาอังกฤษ 1-10 วิชาละ 3 หน่วยกิต
สร้างเสริม 4 3 หน่วยกิต	*วิชาชีพไม่เกิน 6 หน่วยกิต
*วิชาชีพ 3 หน่วยกิต	

* (พระภิกษุ สามเณร ให้เลือกเรียนวิชาสามัญแทนวิชาชีพ)

ตาราง 5 โครงร่างหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4

หมวดวิชา	วิชาบังคับ	วิชาเลือก	หมายเหตุ
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	(ส.5, ส.6, ส.7) 13 หน่วยกิต	-	เรียนรายวิชาใดก่อนก็ได้
ภาษาไทย	(ท.3, ท.4, ท.5) 7 หน่วยกิต	(ท.7, ท.8, ท.9, ท.10, ท.11) 9 หน่วยกิต	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามที่กำหนด ในโครงสร้างของวิชาภาษาไทย
คณิตศาสตร์	-	(ค.1, ค.2, ค.3, ค.4, ค.5, ค.6) 22 หน่วยกิต	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามที่ กำหนดในโครงสร้างของวิชา คณิตศาสตร์
วิทยาศาสตร์	-	(ว.1, ว.2, ว.3, ว.4) 13 หน่วยกิต	สามารถเลือกเรียนได้ทุกรายวิชา ถ้ายังไม่ได้ในระดับที่ 3 มาก่อน
ภาษาอังกฤษ	-	(อ.1 ถึง อ.10) 30 หน่วยกิต	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามที่ กำหนดในโครงสร้างของวิชาภาษาอังกฤษ
วิชาชีพ	(บังคับเลือกและไม่ เลือกซ้ำกับรายวิชา ที่เรียนในระดับที่ 3 มาก่อน 3 หน่วยกิต	เลือกเรียนได้ไม่ เกิน 12 หน่วยกิต และต้องไม่ซ้ำกับ รวมวิชาที่เรียนมา แล้วในระดับที่ 3 และเป็นวิชาบังคับ ในระดับที่ 4	ยกเว้นสำหรับพระภิกษุ-สามเณร ไม่ต้อง เรียนวิชาชีพทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก
รวม	23 หน่วยกิต	27 หน่วยกิต	สำหรับนักศึกษาที่เป็นพระภิกษุ-สามเณร ให้เรียนวิชาบังคับ 20 หน่วยกิต วิชา เลือกสามัญอย่างน้อย 30 หน่วยกิต
	50 หน่วยกิต		

จากตาราง 5 ผู้เรียนจะจบหลักสูตรการศึกษานิวไญ์ระดับที่ 4 จะต้องเรียนครบ 50 หน่วยกิต โดยเรียนวิชาบังคับ 23 หน่วยกิต และเรียนวิชาเลือกอย่างน้อย 27 หน่วยกิต จากวิชาต่อไปนี้

ตาราง 6 รายวิชาที่จะเรียนในระดับที่ 4

วิชาบังคับ 23 หน่วยกิต ทุกคนต้องเรียน ถ้าไม่เรียนจะไม่จบ	วิชาเลือกอย่างน้อย 27 หน่วยกิต ให้เลือกเรียนจากวิชาต่อไปนี้
ภาษาไทย 3 3 หน่วยกิต	ภาษาไทย 7-8-9 วิชาละ 2 หน่วยกิต
ภาษาไทย 4-5 วิชาละ 2 หน่วยกิต	ภาษาไทย 10 1 หน่วยกิต
สร้างเสริม 5-6 วิชาละ 4 หน่วยกิต	ภาษาไทย 11 2 หน่วยกิต
สร้างเสริม 7 5 หน่วยกิต	คณิตศาสตร์ 1-2 วิชาละ 3 หน่วยกิต
*วิชาชีพ 3 หน่วยกิต	คณิตศาสตร์ 3 2 หน่วยกิต
(พระภิกษุ สามเณร ให้เลือกเรียน วิชาสามัญแทนวิชาชีพ)	คณิตศาสตร์ 4-5 วิชาละ 4 หน่วยกิต
	คณิตศาสตร์ 6 6 หน่วยกิต
	วิทยาศาสตร์ 1 4 หน่วยกิต
	วิทยาศาสตร์ 2-3-4 วิชาละ 3 หน่วยกิต
	ภาษาอังกฤษ 1-2-3-4-5-
	6-7-8-9-10 วิชาละ 3 หน่วยกิต
	* วิชาชีพ ไม่เกิน 9 หน่วยกิต

หมายเหตุ วิชาชีพเลือกที่เรียนในระดับที่ 3 แล้ว จะเลือกเรียนซ้ำในระดับที่ 4 อีกไม่ได้

ตารางวิเคราะห์หลักสูตร

หลักสูตรการศึกษานิวใหญ่แบบเบคเสร์ระดับที่ 3 - 4 ซึ่งกองพัฒนาการศึกษา
นอกโรงเรียนได้พัฒนาขึ้น ก่อนที่จะนำมาใช้เป็นหลักสูตร เพื่อใช้ศึกษาทาง ว.ป.ณ. จะต้องนำ
มาวิเคราะห์ดังตาราง 7 ต่อไปนี้

ตาราง 7 ตารางสำหรับใช้วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษานิวใหญ่แบบเบคเสร์ระดับที่ 3 - 4
เพื่อใช้จัดการศึกษาทาง ว.ป.ณ. ของศูนย์ ฯ ภาคใต้

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	สภาพปัญหา ของสังคม	จุดมุ่งหมายหลัก	ขอบข่ายของเนื้อหา ทางวิชาการ	การแก้ปัญหา ด้วยตนเอง	เอกสารประกอบ การค้นคว้า

การพัฒนาสื่อการเรียนสำหรับการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สื่อการเรียนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งมีสื่อหลักอยู่ 3 สื่อด้วยกันคือ (1) บทเรียนทางวิทยาศาสตร์หรือรายการวิทยุ (2) บทเรียนทางไปรษณีย์ หรือคู่มือผู้เรียน รวมทั้งจดหมายโต้ตอบระหว่างนักศึกษากับศูนย์ฯ ภาค และเอกสารเสริมการอ่าน ฯลฯ และ (3) สื่อจากการพบกลุ่มโดยมีครูประจำกลุ่มเป็นผู้จัดให้เกิดกลุ่มและเกิดกิจกรรมกลุ่มขึ้น โดยสื่อหลักทั้ง 3 สื่อนี้พยายามจัดทำให้สอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน ซึ่งมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบตนเองและครอบครัวในการประกอบอาชีพการงาน และส่วนใหญ่อาศัยอยู่กระจัดกระจายในชนบททางไกล สื่อดังกล่าวอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. สื่อที่เป็นเครื่องมือ ได้แก่ บทเรียนทางวิทยาศาสตร์ (รายการวิทยุ) บทเรียนทางไปรษณีย์ (คู่มือผู้เรียน) จดหมายโต้ตอบ เอกสารเสริมการอ่าน ฯลฯ
2. สื่อที่เป็นบุคคล ได้แก่ วิทยากร (ผู้อำนวยการหรือครู) ครูประจำกลุ่ม และกลุ่มผู้เรียนหรือตัวผู้เรียนเอง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2527 : 41)

ลักษณะของบทเรียนทางวิทยาศาสตร์ บทเรียนทางวิทยาศาสตร์มีหน้าที่กระตุ้นจิตใจ โดยเสนอสภาพปัญหา ข้อมูล เหตุการณ์ กรณีตัวอย่าง และให้เนื้อหาทางวิชาการบางส่วน โดยผู้เรียนฟังครั้งละ 30 นาที แล้วนำประเด็นปัญหาจากสภาพที่เสนอนั้นมาคิดและวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหานั้น ๆ นอกจากนี้บทเรียนทางวิทยาศาสตร์ยังมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) มีรูปแบบของการเสนอรายการต่าง ๆ กัน และมีความหลากหลายของรายการไม่ว่าจะเป็นเสียงพูด เสียงดนตรี หรือเสียงประกอบอื่น ๆ
- 2) ใ้ภาษาง่าย ๆ ถูกต้อง กระชับ ชัดเจนได้ใจความเหมาะสมกับสภาพผู้เรียน
- 3) บอกประโยชน์สำคัญของเนื้อหา
- 4) มีข้อคิดทิ้งท้ายให้ผู้เรียนนำไปคิดและวิเคราะห์ต่อ
- 5) เนื้อหาเหมาะสมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

- 6) วิธีการเสนอเนื้อหาให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดและวิเคราะห์
- 7) การออกเสียงทางวิทย์ ใช้วิธีการพูด การเล่า การสนทนา ระหว่างบุคคลต่อบุคคล ไม่ใช้การอ่าน
- 8) เสียงที่เปล่งออกมาควรเป็นธรรมชาติ อักษรวิญญูททอง มีลีลาชวนฟัง

ลักษณะบทเรียนทางไปรษณีย์ บทเรียนทางไปรษณีย์มีหน้าที่ให้ข้อมูลรายละเอียดทางคานวิชาการ แหล่งข้อมูล และขอเสนอแนะให้ทำกิจกรรม รมต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนได้รับประเด็นปัญหาจากการฟังบทเรียนทางวิทย์ แล้วมาอ่านข้อมูลรายละเอียดทางคานวิชาการ และขอเสนอแนะให้ทำกิจกรรม รมต่าง ๆ ในบทเรียนทางไปรษณีย์หรือคู่มือผู้เรียน นอกจากนี้บทเรียนทางไปรษณีย์ยังประกอบด้วยลักษณะต่อไปนี้

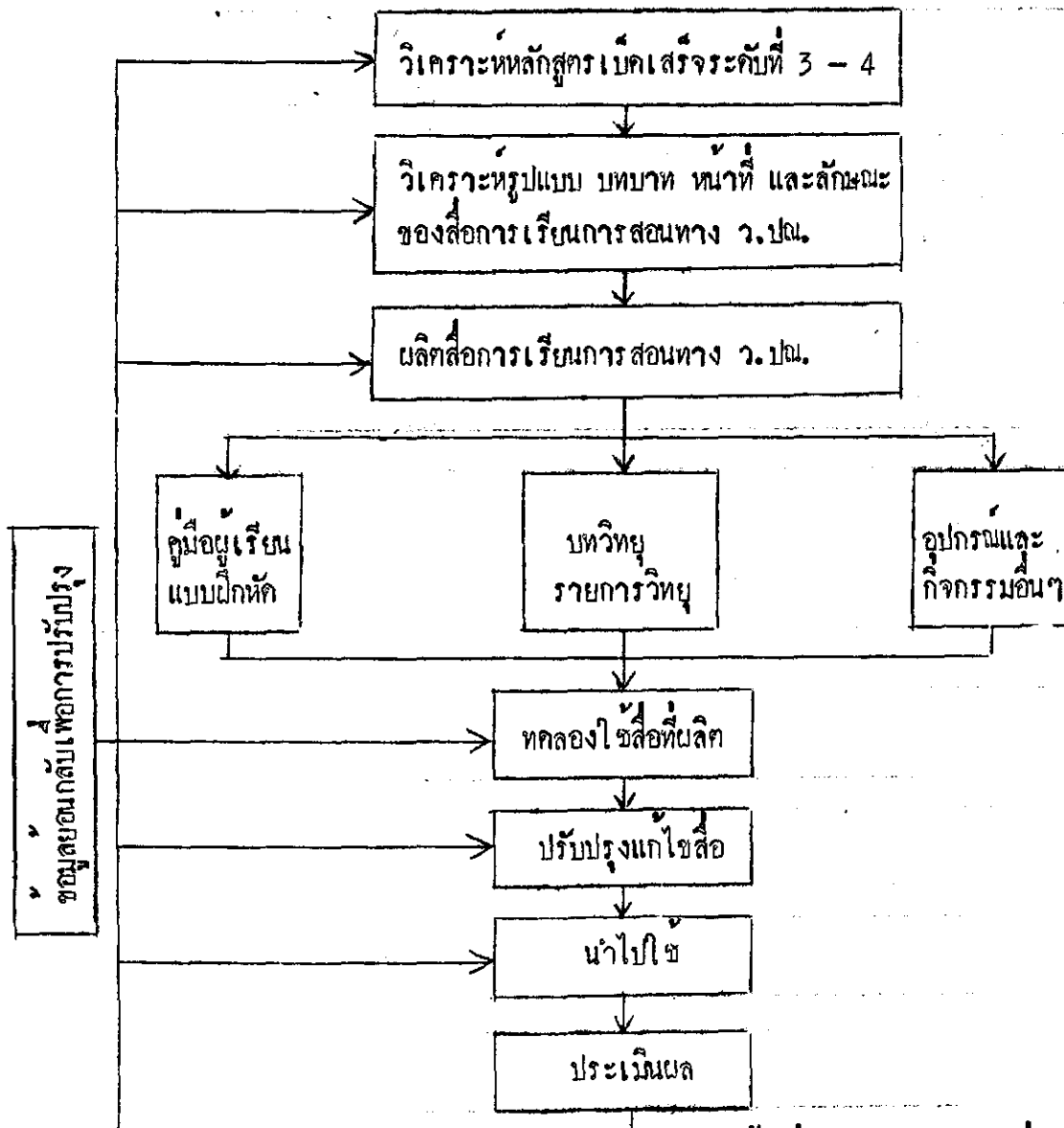
- 1) มีคำแนะนำการเรียนของแต่ละบทเรียนอย่างชัดเจน
- 2) บอกประโยชน์ ความสำคัญ และจุดมุ่งหมายของการเรียน
- 3) มีเนื้อหาวิชาถูกต้อง ความยากง่ายเหมาะสม นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
- 4) เสนอเนื้อหาเป็นตอน ๆ มีกิจกรรม การประเมินผลตนเองให้ผู้เรียนทดสอบเองเป็นระยะ ๆ
- 5) มีการเสริมแรงผู้เรียนอยู่ในบทเรียนเป็นระยะ ๆ
- 6) ชี้นำแหล่งข้อมูลที่ให้ศึกษาเพิ่มเติม
- 7) รูปเล่มกระชับรัดกุม ขนาดตัวอักษรโต ภาษาง่าย กระชับ ชัดเจน

ลักษณะกลุ่มผู้เรียนทาง ว.ปณ. กลุ่มผู้เรียนทาง ว.ปณ. มีหน้าที่อภิปรายประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน หรือประเด็นปัญหาจากบทเรียนทางวิทย์หรือบทเรียนทางไปรษณีย์ เพื่อช่วยกันเสนอข้อมูล ความคิดเห็น เหตุผล เพื่อร่วมกันพิจารณาคัดสินใจ และทำกิจกรรม รมร่วมกัน โดยมีครูประจำกลุ่มเป็นผู้ให้คำปรึกษา นอกจากนี้กลุ่มผู้เรียนยังมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) มีผู้นำอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 2) มีประเด็นอภิปราย ซึ่งนำมาจากปัญหาของสมาชิกในกลุ่ม หรือปัญหาในห้องเรียน หรือจากบทเรียนทางวิทย์ บทเรียนทางไปรษณีย์

- 3) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 4) มีการสรุปผลการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพิจารณาตัดสินใจในการแก้ปัญหา
- 5) มีการทำกิจกรรมที่เป็นไปตามข้อตกลงของกลุ่ม

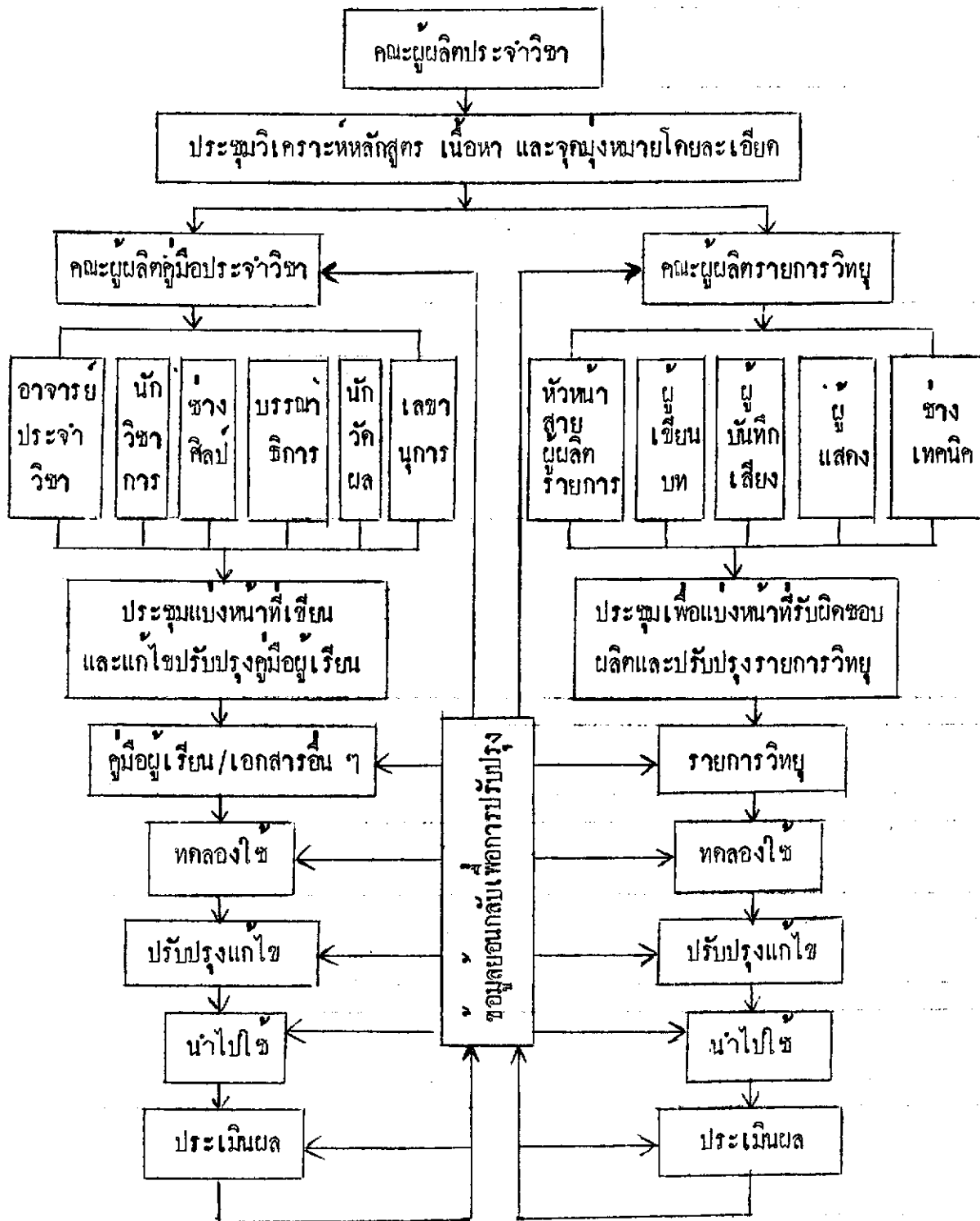
ลักษณะของสื่อเสริมต่าง ๆ สื่อเสริมเป็นสื่อที่สร้างขึ้น หรือจัดหาให้เพิ่มเติมตามความเหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใคกว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น แบบเรียน เอกสารประกอบ กลองอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน ศูนย์การเรียนรู้ทาง ว.ปณ. เป็นต้น

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการพัฒนาสื่อการเรียนคามหลักสูตรการศึกษานักเรียนชั้นเบ้คเสรีระดับที่ 3-4 ทาง ว.ปณ.

จากภาพประกอบ จะเห็นว่าขั้นตอนในการพัฒนาสื่อการเรียน ซึ่งมีอยู่ 8 ขั้นตอนใหญ่ ๆ เมื่อผลิตสื่อต้นแบบได้แล้ว จะได้นำสื่อต้นแบบไปทดลองใช้ แล้วมีการปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้จริง แต่เนื่องจากศูนย์ฯ ภาควิชาไม่มีเวลาและบุคลากรจำกัด จึงไม่ได้นำสื่อที่ผลิตขึ้นไปทดลองใช้ ยกเว้นในการผลิตสื่อครั้งแรก คือ คู่มือผู้เรียน และบทวิทยุของวิชาภาษาไทย 1 วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 และวิชาวิทยาศาสตร์ 1 เท่านั้นที่ได้ทำการทดลองใช้สื่อที่มีความยาก - ง่าย เหมาะสมกับระดับความรู้ วัย และสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้เรียนหรือไม่ เพียงใด สื่อที่สร้างขึ้นในระยะหลังไม่ได้นำไปทดลองใช้ก่อน เนื่องจากเหตุผลดังกล่าว หลังจากผลิตขึ้นมาแล้วได้นำไปใช้จริงเลย ชอบกพร่องที่พบเห็นได้นำมาแก้ไขเพื่อปรับปรุงแก้ไขในภายหลัง

นอกจากขั้นตอนการผลิตสื่อดังกล่าว เมื่อจะผลิตจริง ทางศูนย์ฯ ภาควิชาได้กำหนดหน้าที่และการบริหารโครงการผลิตสื่อเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติ ดังแสดงในภาพประกอบ 4 ต่อไปนี้

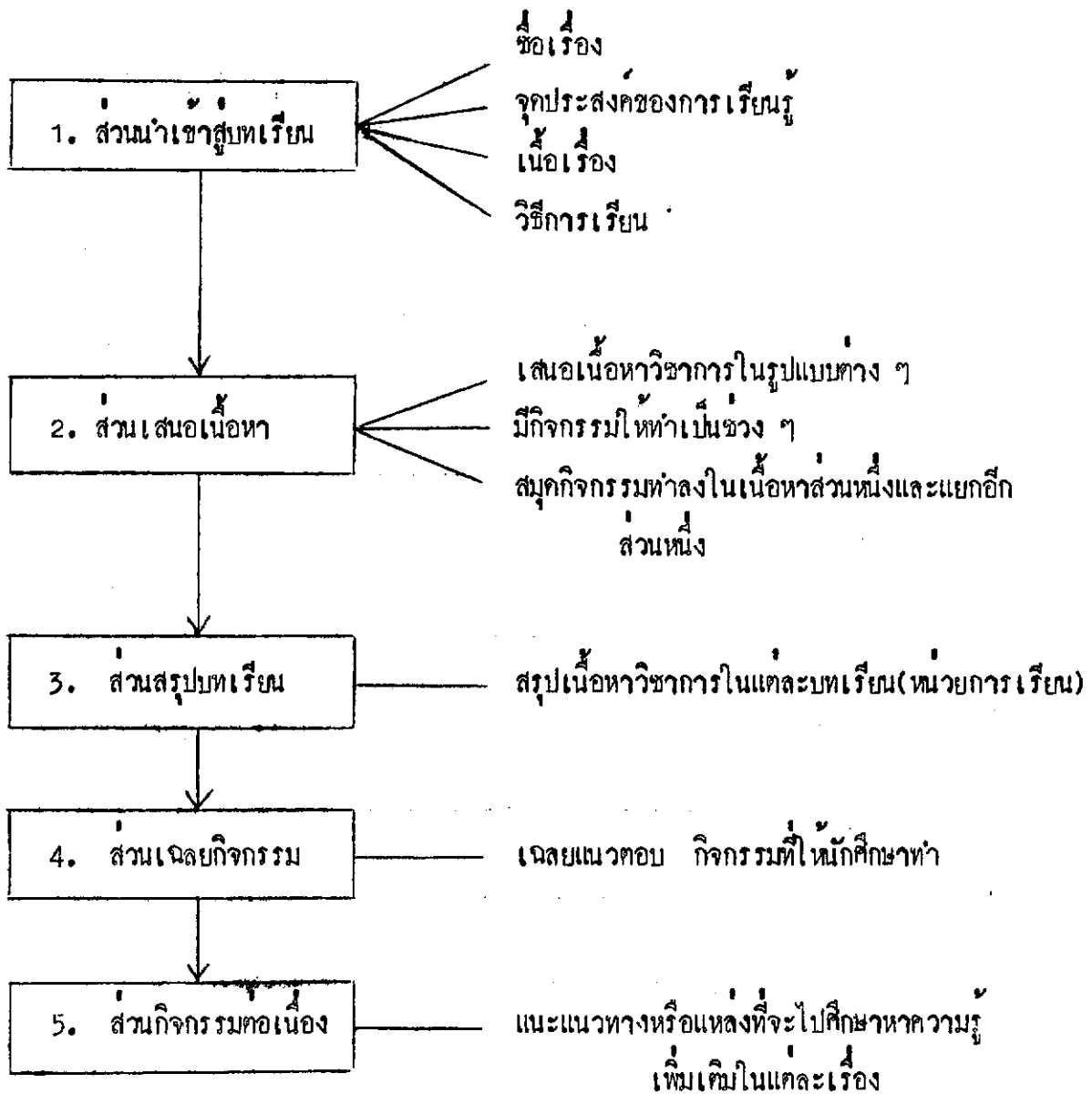
ที่มา : คู่มือดำเนินงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2527
 ภาพประกอบ 4 การกำหนดหน้าที่และงานในการผลิตสื่อการเรียนทาง ว.ปณ. ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

องค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ของคณะผู้ผลิต (คู่มือผู้เรียน) ประจำวิชา

จากภาพประกอบ 4 แสดงถึงขั้นตอนพัฒนาสื่อการเรียน (รายการวิทยุ และคู่มือผู้เรียน) รวมทั้งการแบ่งงานเพื่อปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน แต่ตามความเป็นจริงนั้น บุคลากรมีจำกัด อาจารย์ประจำวิชา ซึ่งเลือกหัวหน้าสายวิชาสายละ 1 คน จะทำหน้าที่ร่วมกับนักวิชาการ ส่วนคณะผู้ผลิตคู่มือประจำวิชา และคณะผู้ผลิตรายการวิทยุ นั้น ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นจากบุคลากรในศูนย์ ฯ ภาคใต้ ส่วนผู้เขียน ผู้ผลิตรายการและคู่มือผู้เรียนนั้น ต้องใช้บุคลากรหลายฝ่าย ทั้งบุคลากรภายในศูนย์ ฯ ภาคใต้ และบุคลากรภายนอก แต่เนื่องจากทั้งบุคลากรภายในและภายนอกมีงานประจำของตนเอง จึงแทบจะไม่มีเวลาเขียนหรือผลิตต้นฉบับในเวลาราชการปกติได้ จึงต้องปฏิบัติงานนอกเวลาราชการเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็ไม่ได้ได้รับความสะดวกเท่าที่ควรจะเป็น อย่างไรก็ตาม การผลิตคู่มือและรายการวิทยุก็จำเป็นไปได้ดีพอสมควร (เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ สัมภาษณ์เมื่อ 16 สิงหาคม 2527)

โครงสร้างของคู่มือผู้เรียนของศูนย์ ฯ ภาคใต้

คู่มือผู้เรียนของศูนย์ ฯ ภาคใต้ประกอบด้วยโครงสร้างใหญ่ ๆ 5 ส่วน คือ (1) ส่วนนำเข้าสู่บทเรียน (2) ส่วนเสนอเนื้อหา (3) ส่วนสรุปบทเรียน (4) ส่วนเฉลยกิจกรรม และ (5) ส่วนกิจกรรมต่อเนื่อง ซึ่งมีรายละเอียดในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 ส่วนประกอบของคู่มือผู้เรียนของศูนย์ ฯ ภาคใต้

1. ส่วนนำเข้าสู่บทเรียน ส่วนนี้จะมีลักษณะเหมือนกันทุกบทเรียน คือจะมีหัวข้อสำคัญในส่วนนี้อยู่ 4 หัวข้อด้วยกันคือ

- ชื่อบทเรียน
- วัตถุประสงค์ของการเรียน หรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
- เนื้อเรื่อง
- วิธีการเรียน

ส่วนชื่อบท ชื่อเรื่อง ก็คือ ส่วนที่บอกให้รู้ว่า เป็นบทเรียนที่เท่าไร เรื่องอะไรนั่นเอง

ส่วนสำคัญที่ผู้เขียนคู่มือ ฯ และนักศึกษจะต้องเขียนและทำความเข้าใจให้ชัดเจนเป็นเบื้องต้นก็คือ ส่วนจุดประสงค์ ฯ ทั้งนี้เพราะจะต้องเกี่ยวข้องไปถึงการวัดผลประเมินผล ซึ่งผู้ออกข้อสอบจะออกข้อสอบโดยอาศัยวัตถุประสงค์การเรียนหรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในคู่มือผู้เรียนแต่ละบทเป็นหลัก

สำหรับเนื้อเรื่องนั้นจะเป็นส่วนที่เขียนบอกหัวข้อเรื่องที่จะให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในบทเรียนแต่ละบทไว้อย่างสั้น ๆ เพื่อให้ทราบทันที ๆ จะว่าด้วยเรื่องอะไรบ้าง ส่วนสุดท้ายคือวิธีการเรียนนั้น จะเป็นคำแนะนำวิธีการเรียนในแต่ละบทเรียนให้นักศึกษาทราบว่านักศึกษาจะต้องทำกิจกรรมอะไรบ้าง อย่างไร จึงจะบังเกิดผลดีที่สุดในการศึกษาบทเรียนแต่ละบทนั้น ๆ

2. ส่วนเสนอเนื้อหาวิชาการ ในส่วนนี้จะเป็นส่วนที่เสนอเนื้อหาวิชาการที่ต้องการจะให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้โดยด้วยตนเอง ด้วยการใช้เนื้อหาวิชาความรู้ และให้ทำกิจกรรมการเรียนสลับกันไปเป็นช่วง ๆ เพราะฉะนั้น ในส่วนนี้จึงไม่กำหนดตายตัวลงไปว่าจะต้องนำเสนอเนื้อหาวิชาความรู้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งโดยเฉพาะ แต่จะให้ผู้เขียนสามารถนำเสนอเนื้อหาวิชาได้ในหลาย ๆ รูปแบบด้วยกัน ตามที่ผู้เขียนคู่มือจะเห็นสมควร เช่น อาจนำเสนอในลักษณะของแบบเรียนโปรแกรม เสนอเป็นกรณีตัวอย่าง แล้วตั้งคำถาม หรือเสนอเนื้อหาวิชาการโดยตรง แล้วให้ทำกิจกรรมเป็นตอน ๆ ไปก็ได้ ทั้งนี้เป็นต้น แต่ไม่ว่าผู้เขียนจะนำเสนอเนื้อหาวิชาในลักษณะใดก็ตามจะต้องมีกิจกรรมให้นักศึกษาได้ฝึกหัดทำเพื่อเป็นการเน้นย้ำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่นำมาเสนอไว้ให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งกิจกรรมที่ให้นั้นจะให้นักศึกษาทำ

ลงในหนังสือคู่มือฯ นี้เลย แต่บางตอนบางศูนย์ฯ ภาคให้ทำลงในสมุดกิจกรรม รมซึ่งแยกต่างหากที่เตรียมไว้ให้ใช้คู่กันไปกับคู่มือผู้เรียน

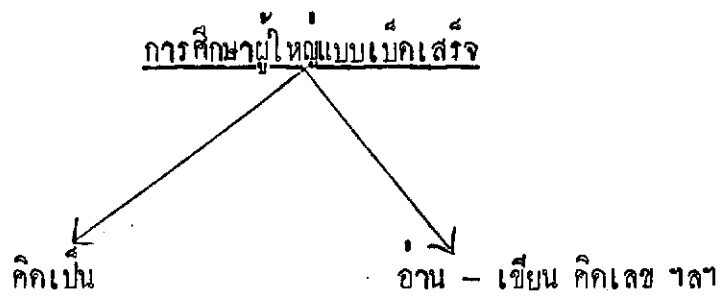
3. ส่วนสรุปบทเรียน หลังจากนำเสนอเนื้อหาวิชาและให้ทำกิจกรรม รมสลับกันไปแล้ว เพื่อไม่ให้นักศึกษาเข้าใจไขว้เขวว่า เนื้อหาวิชาและกิจกรรมที่ให้ทำไปในบทเรียนนั้น มีเนื้อหาสาระสำคัญโดยสรุปอย่างไร ก็จะมีสรุปเนื้อหาทั้งหมดในบทเรียนนั้น ๆ ไว้ให้ในตอนท้าย ทอกจากส่วนเนื้อหาวิชาของทุกบทเรียน เป็นการสรุปสาระสำคัญของเนื้อหาวิชาในแต่ละบทเรียนไว้ให้อีกครั้งหนึ่ง

4. ส่วนเนลยกิจกรรม เป็นส่วนที่อยู่ต่อจากส่วนสรุปบทเรียน จุดประสงค์ของส่วนนี้ก็เพื่อจะให้นักศึกษาได้ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาในแต่ละบทเรียน แบบฝึกหัดตามกำหนดที่พบกลุ่มทุกครั้ง กับครูประจำกลุ่ม ขณะเดียวกันครูประจำกลุ่มก็จะส่งแบบฝึกหัดของครั้งก่อนที่ตรวจเสร็จแล้วส่งคืนให้นักศึกษา แบบฝึกหัดดังกล่าวนี้เป็นแบบฝึกหัดที่มุ่งให้นักศึกษาคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง (ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ 2525 : 8 - 11)

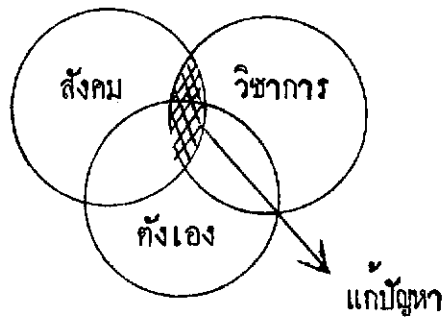
5. ส่วนกิจกรรมต่อเนื่อง ส่วนนี้จะเสนอแนะแหล่งวิชาการที่นักศึกษาจะค้นคว้ารายละเอียดเพิ่มเติม นอกจากนั้นอาจเสนอให้นักศึกษาทำการทดลองด้วยตนเองด้วยเครื่องมืออุปกรณ์ที่อาจหาได้ในท้องถิ่น แล้วทำรายงานส่ง เป็นต้น

แนวคิดในการจัดทำคู่มือผู้เรียนและบทวิทยุของศูนย์ ฯ ภาคใต้

ในระยะเริ่มแรกที่จะทำการทดลองจัดสอนทาง ว.ปณ. ศูนย์ฯ ภาคใต้พยายามคิดรูปแบบคู่มือผู้เรียนและบทวิทยุโดยยึดหลักสำคัญคือ สามารถเรียนได้ด้วยตนเอง คือ คู่มือผู้เรียนมีลักษณะคล้าย ๆ กับบทเรียนสำเร็จรูป หรือบทเรียนโปรแกรมซึ่งบทเรียนสำเร็จรูป หรือบทเรียนแบบโปรแกรมโดยทั่ว ๆ ไปจะมีความตายตัว มีรูปแบบที่ไม่ค่อยเอื้อต่อการกระบวนกรคิดเป็นตามที่ต้องการเน้นเท่าไรนัก ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าทำอย่างไรจึงจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาออกโรงเรียน คือ ปรัชญาคิดเป็นด้วย จึงได้สร้างรูปแบบขึ้นใหม่ดังนี้

การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสิร์จมุ่งให้คนคิดเป็น เพื่อช่วยให้สามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2521 : 1)
 คิดเป็น.....

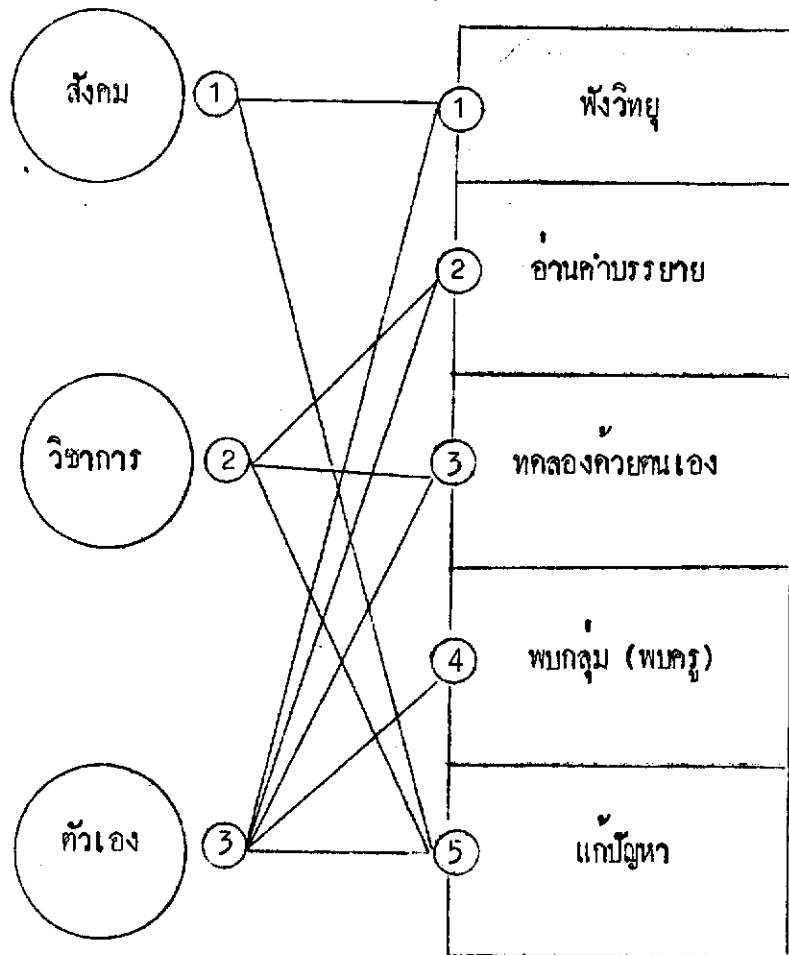
ภาพประกอบ 6 กระบวนการคิดเป็น

กระบวนการคิดเป็นนั้น เป็นกระบวนการคิดแก้ปัญหามีระบบ เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาและสร้างสภาวะกลมกลืนหรือสมดุลย์ หรือแสวงหาและสร้างให้เหมาะสม โดยต้องนำข้อมูลมาพิจารณาอย่างน้อย 3 ด้าน คือด้านตัวเอง สังคม และวิชาการ มาพิจารณาเพื่อตัดสินใจแก้ปัญหานั้น ๆ ให้กลมกลืน หรือเหมาะสม

จากปรัชญาคิดเป็นดังกล่าวข้างต้นนำมาทำโครงสร้างของคู่มือผู้เรียน โดยจัดเป็นกิจกรรมได้ 5 กิจกรรมคือ

- กิจกรรมที่ 1 พังรายการวิทยุ (บทวิทยุ หรือสื่อทางวิทยุ)
- กิจกรรมที่ 2 อ่านคำบรรยาย (คู่มือผู้เรียน) และเอกสารประกอบ

กิจกรรมที่ 3 ปฏิบัติการทดลองด้วยตนเองและกิจกรรมเสริมทักษะ
 กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมพบกลุ่ม และ
 กิจกรรมที่ 5 การแก้ปัญหา
 โดยกิจกรรมทั้ง 5 ชั้นนี้สัมพันธ์กับปรัชญาคิดเป็นถึงภาพประกอบข้างล่าง

ภาพประกอบ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาคิดเป็นกับกิจกรรมการเรียนรู้ทาง ว.ปณ.

กิจกรรมที่ 1 ฟังวิทยุ

รายการวิทยุเสนอ

- กรณีตัวอย่าง
- เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม
- สภาพชีวิตประจำวัน

- แบบฝึกหัด
- วิเคราะห์สภาพ
 - วิเคราะห์ปัญหา
 - วิเคราะห์สาเหตุ

กิจกรรมที่ 2

อ่านคำบรรยายและเอกสารประกอบ

- ขยายรายละเอียดจากหลักสูตร ทั้งหลักการ ทฤษฎี ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ทางวิชาการ
- จัดเป็นแบบเรียนสำเร็จรูป
- แบบฝึกหัดเพื่อทดสอบความจำ ความรู้ ความเข้าใจ นำไปใช้
- อ่านเพิ่มเติมจากตำรา เอกสารประกอบ

กิจกรรมที่ 3

ปฏิบัติการทดลองด้วยตนเอง

- ทดลองด้วยตนเองโดยเครื่องมือวัสดุที่หาง่าย
- สังเกตเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน
- สังเกตปรากฏการณ์ธรรมชาติ
- กิจกรรมเสริมทักษะ
- คำแนะนำกิจกรรม
- แบบบันทึก
- แบบฝึกหัด

กิจกรรมที่ 4

พบกลุ่ม (พบครูประจำกลุ่มและนักเรียนในกลุ่ม)

- อภิปรายปัญหาหัวข้อสังเกตจากกิจกรรมที่แล้ว
- ชี้แจงแนะนำวิชาการเพิ่มเติม
- สาทิศ ทดลอง
- ตั้งประเด็น
- คำถามปลายเปิด
- ความเห็นส่วนตัว
- ความเห็นกลุ่ม

กิจกรรมที่ 5 การแก้ปัญหา

- ประเด็นจากกิจกรรมที่แล้วมา
- ประเด็นจากสภาพการณ์ใหม่
- คำถามปลายเปิด

รายการวิทยุ (บทวิทยุ)

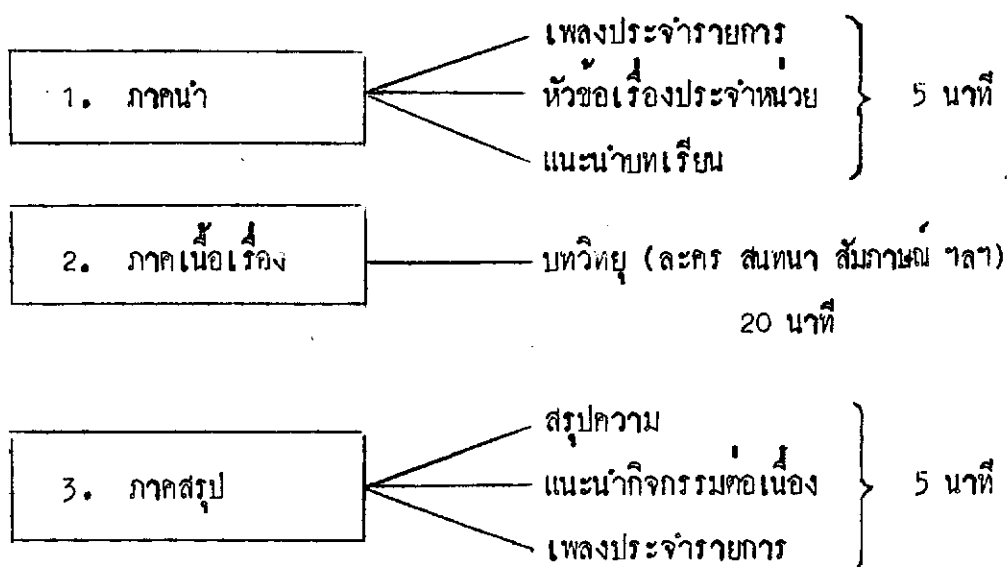
รายการวิทยุเป็นสื่อหลักสื่อหนึ่งของสื่อการเรียนทาง ว.ปณ. เนื้อหาที่เสนอทางรายการวิทยุ จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนหรือชุมชนที่ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับ หากนำเสนอในลักษณะนี้ไม่ได้ศูนย์ฯ ภาคใดก็จะพยายามนำเสนอในรูปแบบที่ตัวอย่าง ซึ่งอาจมีลักษณะเหมือนหรือคล้าย ๆ กับสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นกับผู้เรียน หรือชุมชนที่ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องนั้น ลักษณะของรายการที่เสนอมีหลากหลายทั้งรูปแบบ เสียงประกอบ ฯลฯ คือส่วนใหญ่เสนอในรูปแบบละคร อาจจะมีสัมภาษณ์ สทนา หรือโอ้หลาย ๆ รูปแบบผสมกัน เรียกว่านิตยสารทางอากาศ (Magazine) และที่มีเฉพาะการบรรยายอย่างเดียวนั้น ศูนย์ฯ ภาคใดไม่นำเสนอเลย ทั้งนี้เพราะจากการสำรวจ สอบถามคุณแล้วผู้เรียนส่วนใหญ่ชอบฟังเพลง ลูกทุ่ง และฟังละคร ดังนั้นศูนย์ฯ ภาคใดจึงเน้นในการนำเสนอในรูปแบบละคร บางบทบางเรื่องประกอบเพลงลูกทุ่งควย (เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใด สัมภาษณ์เมื่อ 23 พฤษภาคม และ 16 กรกฎาคม 2527)

รายการวิทยุของศูนย์ฯ ภาคใดไม่เหมือนกับศูนย์ฯ ภาคอื่น ๆ คือ ของศูนย์ฯ ภาคใดมีข้อมูลพื้นฐานอย่างแน่นแฟ้นกับคู่มือผู้เรียนคือฟังรายการวิทยุแล้ว จะต้องวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ แล้วนำไปตอบคำถามในกิจกรรมที่ 1 ของคู่มือผู้เรียนของหน่วยการเรียนรู้ที่ไข้ประกอบกับบทวิทยุ บทนั้น ส่วนของศูนย์ฯ ภาคอื่น ๆ รายการวิทยุเปิดให้ฟังเพื่อเราใจ กระตุ้นให้อยากรู้ อยากเห็น อยากเรียน อยากศึกษาค้นคว้าต่อไปเท่านั้น ไม่มีข้อมูลพื้นฐานที่จะจะไปวิเคราะห์สภาพปัญหาและสาเหตุเพื่อตอบในคู่มือผู้เรียน ดังนั้นหากผู้เรียนไม่ฟังรายการวิทยุเลยก็อาจศึกษาจากคู่มือผู้เรียนและพบกลุ่มก็เป็นการเพียงพอสำหรับการเรียนทาง ว.ปณ. ส่วนของศูนย์ฯ ภาคใด หากผู้เรียนไม่ฟังรายการวิทยุก็จะไม่สามารถตอบคำถามในแบบฝึกหัดของกิจกรรมที่ 1 ในคู่มือผู้เรียนได้

โครงสร้างของบทวิทยุของศูนย์ฯ ภาคใต้

โครงสร้างของบทวิทยุหรือรายการวิทยุของศูนย์ฯ ภาคใต้มี 3 ส่วนหรือประกอบด้วย 3 ภาคดังนี้คือ

1. ภาคนำ ภาคนำใช้เวลาประมาณ 5 นาทีประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 3 ส่วนคือ (1) เพลงประจำรายการ (2) หัวข้อเรื่องประจำหน่วยหรือประจำบท (3) แนะนำบทเรียน
 2. ภาคเนื้อเรื่อง ภาคเนื้อเรื่องใช้เวลา 20 นาที ซึ่งในเนื้อเรื่องนั้นเขียนเป็นรูปบทละคร หรืออภิปราย หรือสัมภาษณ์ หรือสนทนา หรือ นิตยสารทางอากาศ ซึ่งแล้วแต่ความเหมาะสมของเนื้อหาและเหตุการณ์
 3. ภาคสรุป ภาคสรุปใช้เวลา 5 นาที ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ (1) สรุปความ (2) แนะนำกิจกรรมต่อเนื่อง (3) เพลงประจำรายการ หรือเพลงนำรายการ (Title)
- โครงสร้างของบทวิทยุอาจเขียนเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ภาพประกอบ 8 ส่วนประกอบของบทวิทยุของศูนย์ฯ ภาคใต้

การพัฒนาบุคลากร

เนื่องจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ได้ประกาศตั้งเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2520 และมีบุคลากรมาเริ่มปฏิบัติเมื่อเดือนมิถุนายน 2520 บุคลากรเกือบทั้งหมดรับโอนมาจากผู้ที่เคยทำงานในระบบโรงเรียนมาแล้วแทบทั้งสิ้น จึงขาดประสบการณ์ในด้านการศึกษาในระบบโรงเรียนอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ด้วยแล้วอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นของใหม่สำหรับเจ้าหน้าที่ของศูนย์ ฯ ภาคใต้ทุกคน ยกเว้นเฉพาะผู้อำนวยการเพียงท่านเดียวที่ได้ศึกษาและดูงานจากต่างประเทศมาบ้างแต่ก็มีรูปแบบที่ไม่เหมือนกับของไทยที่ศึกษามาใหม่ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรขึ้นอย่างรวดเร็ว และเนื่องจากการจัดการศึกษาเป็นงานที่ใหญ่ของศูนย์บุคลากรมากและหลายฝ่าย บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตรงก็คือเจ้าหน้าที่ ว.ปณ. ของศูนย์ ฯ ภาคใต้จะต้องได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก ต่อจากนั้นก็จะต้องพัฒนาบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงาน ว.ปณ. ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของศูนย์ ฯ ภาคใต้ฝ่ายอื่น ๆ เช่น ฝ่ายแผนงานและวิจัย ฝ่ายบริหารเพื่อการศึกษา ผลิตรายการเรียน ฯลฯ บุคลากรที่จำเป็นต้องพัฒนาพร้อมกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ ฯ ภาคใต้บางส่วนก็คือ ครูอาจารย์จากโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา วิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาที่ศูนย์ ฯ ภาคใต้ขอความร่วมมือให้เป็นผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน และกลุ่มสุดท้ายก็คือผู้ที่ทำหน้าที่ครูประจำกลุ่ม

1. เจ้าหน้าที่ ว.ปณ. และเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ ของศูนย์ ฯ ภาคใต้ กรมสามัญศึกษา ได้จัดประชุมอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนให้แก่ศูนย์ ฯ ภาคต่าง ๆ 1 ครั้ง ก่อนเริ่มดำเนินการทดลองโครงการ ว.ปณ. คือ ระหว่างวันที่ 21 - 27 ธันวาคม 2520 ณ ห้องประชุมวิลลา นาวัน จังหวัดชลบุรี เนื้อหาหลักสูตรในการฝึกอบรมครั้งนี้เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของสื่อประเภทวิทยุ ธรรมชาติของผู้ฟัง และทดลองฝึกปฏิบัติเขียนคู่มือผู้เรียนกลุ่มละ 1 บท การอบรมครั้งนี้ศูนย์ ฯ ภาคใต้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าอบรม 5 คน

2. เจ้าหน้าที่ศูนย์ ฯ ภาคใต้และบุคลากรจากหน่วยงานอื่น กรมสามัญศึกษาได้จัดวิทยากรและเจ้าหน้าที่มาให้การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ศูนย์ ฯ ภาคใต้และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นที่ห้องประชุมสำนักงานศึกษาธิการเขตการศึกษา 3 สงขลา ซึ่งเป็นการฝึกอบรมก่อนเปิดดำเนินการ

การทดลองโครงการฯ เช่นเดียวกัน คือ ระหว่างวันที่ 6 - 8 กุมภาพันธ์ 2521 มีเจ้าหน้าที่ ศูนย์ฯ ภาคใต้เข้าอบรม 12 คน (ขณะนั้นมีเจ้าหน้าที่ทั้งหมดเพียง 13 คน รวมทั้งผู้อำนวยการ) และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นอีก 24 คน รวมเป็น 36 คน เนื้อหาของการฝึกอบรมเน้นหนัก ในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการเขียนคู่มือผู้เรียน และเขียนบทวิทยุ และให้แต่ละกลุ่ม (5 กลุ่ม) ทดลองเขียนบทวิทยุ กลุ่มละ 1 บท นำไปทดลองผลิตรายการวิทยุ (บันทึกเสียง) ผู้ที่เข้าอบรม ทั้ง 36 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ และกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ เมื่อเสร็จจากการอบรม ในวันสุดท้าย ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้ชี้แจงการวิเคราะห์หลักสูตรและร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรใน รายวิชาภาษาไทย 1 สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 วิทยาศาสตร์ 1 คณิตศาสตร์ 1 และ ภาษาอังกฤษ 1

ผลของการฝึกอบรมครั้งนี้ปรากฏว่า ผู้เข้าอบรมแต่ละคนเริ่มจะเข้าใจถึงวิธีการเขียน คำบรรยายในลักษณะหน่วยการเรียนรู้หรือบทเรียนที่ใหญ่เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง และ วิธีการเขียนบทวิทยุเพียงเล็กน้อย ในกรณีวิเคราะห์หลักสูตรของรายวิชาดังกล่าว ให้พิจารณา แบ่งเนื้อหาออกเป็นบทเป็นตอน ว่าเนื้อหาใดครอบคลุมหรืออยู่ในจุดมุ่งหมายข้อใดแล้ว ใดแบ่ง เนื้อหาออกเป็น ส่วน ๆ มอบหมายให้แต่ละคนไปทดลองเขียนมาคนละ 1 หน่วยการเรียนรู้ หรือ 1 บทเรียนก่อน เพื่อส่งให้คณะกรรมการที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ตั้งขึ้น ทำการตรวจรูปแบบ เนื้อหา วัตถุประสงค์ และวิธีการเสนอข้อมูลภายในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2521 เมื่อครบกำหนดเวลาส่ง ปรากฏว่ารายวิชาภาษาไทย 1 กับรายวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 มีแนวโน้มและความ เป็นไปได้สูง หากมีการปรับปรุงรูปแบบ ขั้นตอนและวิธีเสนอเนื้อหา (ข้อมูล) อีกเพียงเล็กน้อย เท่านั้น แต่สำหรับรายวิชาวิทยาศาสตร์ 1 คณิตศาสตร์ 1 และภาษาอังกฤษ 1 "ยังห่างไกล ความถูกต้องอยู่เป็นอันมาก" เพราะส่วนใหญ่เสนอข้อมูลคล้าย ๆ กับตำราทั่ว ๆ ไป คณะกรรมการ จึงเชิญผู้เขียนดังกล่าวมารับคำแนะนำเพิ่มเติม เพื่อให้กลับไปปรับปรุงใหม่ โดยใช้เวลา 2 สัปดาห์ ปรากฏว่ารายวิชาวิทยาศาสตร์ 1 นั้น ผู้เขียนสามารถเขียนได้ตามรูปแบบ ขั้นตอน ที่กรรมการเสนอแนะ แต่วิธีการเสนอเนื้อหายังไม่ถูกต้องนัก หากปรับเพียงเล็กน้อยก็จัดการ ได้ ส่วนรายวิชาคณิตศาสตร์ 1 และรายวิชาภาษาอังกฤษ 1 ยังไม่สามารถเขียนออกมาได้

คณะกรรมการกฤษฎายามให้กำลังใจต่อไป ผลสุดท้ายต้องเปลี่ยนตัวประธานของทั้ง 2 หน่วยงาน
ดังกล่าวถึง 2 ครั้ง ถึงกระนั้นก็ตามการเขียนคู่มือรายวิชาคณิตศาสตร์ 1 และรายวิชาภาษาอังกฤษ 1
ก็ไม่สำเร็จ ตลอดปี 2521 ปีการศึกษา 2522 จึงต้องฝึกอบรมบุคลากรในหมวด
วิชาใหม่

สำหรับรายวิชาภาษาไทย 1 รายวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 และรายวิชา
วิทยาศาสตร์ 1 นั้น ศูนย์ฯ ภาคใต้ให้กลับไปปรับปรุงเล็ก ๆ น้อย ๆ อีกครั้งแล้วให้นำมาส่ง
คณะกรรมการภายในวันที่ 15 มีนาคม 2521 เพื่อศูนย์ฯ ภาคใต้จะได้นำพิมพ์โรเนียวจำนวนรายวิชา
ละ 50 ฉบับ แล้วนำไปทดลองเพื่อดูความเป็นไปได้ต่อไป

หลังจากศูนย์ฯ ภาคใต้ได้ดำเนินการทดลองสอนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
ระดับที่ 3 ทาง ว.ป.ณ. ไปได้ 1 ภาคเรียน กองการศึกษาผู้ใหญ่ในขณะนั้นด้วยความร่วมมือจาก
กรมประชาสัมพันธ์ร่วมกันจัดโปรแกรมฝึกอบรมผู้ผลิตรายการวิทยุเป็นกรณีพิเศษขึ้นที่โรงเรียน
การประชาสัมพันธ์ ใช้เวลาฝึกอบรม 2 เดือน ระหว่างเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน 2521
กองการศึกษาผู้ใหญ่ส่งให้ศูนย์ฯ ภาคแต่ละศูนย์ส่งเจ้าหน้าที่ไปฝึกอบรมศูนย์ละ 3 คน แต่ศูนย์ฯ
ภาคใต้ส่งไปเพียงคนเดียวเท่านั้น ทั้งนี้เพราะขณะนั้นมีบุคลากรที่รับผิดชอบงาน ว.ป.ณ. เพียง
6 คน และต้องช่วยกันแก้ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรายวิชาอื่นสำหรับการ
เปิดเรียนภาคเรียนที่ 2 และภาคเรียนที่ 3 เพื่อให้ทันโครงการทดลองอย่างรีบด่วน เพราะ
การเรียนตามหลักสูตรดังกล่าวต้องใช้เวลาน้อย 3 ภาคเรียนจึงจะจบหลักสูตร และ
การเรียนจะต้องดำเนินการต่อไป การพัฒนาสื่อจึงหยุดไม่ได้ อย่างไรก็ตามในภาคเรียนแรก
ของการเปิดทดลองโครงการไม่สามารถสอนได้ทันตามโครงการ เพราะผลิตสื่อ โดยเฉพาะ
คู่มือผู้เรียนไม่ทันส่งให้ผู้เรียนตามกำหนดเวลา ศูนย์ฯ ภาคใต้จึงได้ประกาศขยายเวลาเรียน
เพิ่มขึ้นอีก 1 เดือนเพื่อเป็นการแก้ปัญหาให้ลุล่วงไป

ในระยะปี พ.ศ. 2521 - 2524 กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้รับความช่วยเหลือ
จากธนาคารโลก และ ยู.เอ็น.ดี.พี. (U.N.D.P.) ให้อุปเงินเพื่อเป็นทุนแก่เจ้าหน้าที่ระดับ
กรม ระดับศูนย์ฯ ภาค และระดับศูนย์ฯ จังหวัดไปศึกษา ฝึกอบรม และปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหาร
การวางแผน การผลิตรายการวิทยุในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย

และเคนยา จำนวนหลายทุน มีทั้งศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ปริญญาโท ส่วนการฝึกอบรมและ
 กุงานนั้น เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้รับการคัดเลือกให้ไปฝึกอบรมและกุงาน ณ ประเทศอังกฤษ
 2 คน ประเทศนิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย 1 คน และประเทศเคนยา 2 คน นอกจากนี้
 กรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมประชาสัมพันธ์ได้จัดโปรแกรมฝึกอบรมผู้ผลิตรายการวิทยุที่
 โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ ให้แก่เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคต่าง ๆ อีก 1 ครั้ง โดยใช้หลักสูตรขอ
 เพียง 1 เดือน (กรมสามัญศึกษา 2521 : 38 - 39)

อย่างไรก็ตามการพัฒนาบุคลากรดังกล่าวแล้วจะต้องกระทำต่อเนื่องกันหลายครั้งใน
 ลักษณะฝึกอบรมและประชุมปฏิบัติการ ทั้งนี้เพราะบุคลากรจากหน่วยงานอื่น ซึ่งเคยได้รับการฝึก
 อบรมมาแล้วมีงานประจำของตนเอง ไม่อาจเร่งรัดช่วยในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน
 ในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ซึ่งมีรายวิชานับตั้งแต่ 14 รายวิชา
 และวิชาเลือกถึง 33 รายวิชาได้ตามเวลาที่กำหนด (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2527 :
 31 - 32)

3. การอบรมครูประจำกลุ่ม ครูประจำกลุ่มเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากในการจัดการ
 ศึกษาทาง ว.ปณ. หากได้ครูประจำกลุ่มที่ดีและมีความเข้าใจลักษณะงาน ตลอดจนการดำเนินงาน
 ว.ปณ. ก็จะทำให้การทดลองโครงการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์มีความสำเร็จสูง
 หากได้ครูประจำกลุ่มที่ขาดความรู้ทักษะและเจตคติที่ไม่ดีต่อการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ก็
 จะทำให้การทดลองโครงการนี้ล้มเหลวได้ ครูประจำกลุ่มของศูนย์ฯ ภาคใต้เกือบ 100% เป็นครู
 ประจำการสังกัดการประถมศึกษาจังหวัดและอำเภอต่าง ๆ ที่อยู่ในท้องถิ่นชนบทห่างไกล ซึ่ง
 ทางอำเภอได้ทำการคัดเลือกให้ตามเกณฑ์ที่ทางศูนย์ฯ ภาคใต้กำหนด แล้วส่งมาฝึกอบรมตาม
 หลักสูตรครูประจำกลุ่ม โดยใช้เวลาฝึกอบรมทั้งสิ้น 7 วัน ซึ่งมีหลักสูตรการฝึกอบรมแบ่งเป็น
 เรื่องใหญ่ ๆ ได้ 6 เรื่องคือ

- 1) นโยบาย โครงการ ว.ปณ. ปรัชญาของโครงการ
- 2) ความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษานอกโรงเรียน
- 3) จิตวิทยาการศึกษานอกโรงเรียน และธรรมชาติของผู้เรียน
- 4) หลักสูตร สื่อการเรียน ขบวนการเรียนและกิจกรรมการเรียน

5) บทบาทและหน้าที่ครูประจำกลุ่ม เทคนิคการจัดกิจกรรมกลุ่มผู้เรียน การใช้สื่อการเรียนทาง ว.ปณ. การประชาสัมพันธ์ และการบริหารกลุ่มผู้เรียน

6) การประเมินผลและติดตามผล

สำหรับวิธีฝึกอบรมนั้นแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะแรก ช่วงดำเนินการทดลองนั้นใช้วิธีการฝึกอบรมเต็มรูปแบบ โดยบรรยายให้ความรู้ความเข้าใจในที่ประชุมทุกเรื่องของหลักสูตร และแบ่งกลุ่มย่อยให้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร กิจกรรมกลุ่ม สาธิตการสอน และทดลองสอนโดยให้ผู้เข้าฝึกอบรมด้วยกันเป็นผู้เรียน ใช้เวลาทั้งสิ้น 7 วัน และในปีการศึกษา 2524 ลดลงมาเหลือ 6 วัน ผู้เข้าอบรมทุกคนได้ค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าพาหนะตามสิทธิ์ ส่วนค่าที่พักนั้นศูนย์ฯ ภาคใต้จัดที่พักในหอพักของศูนย์ฯ

ระยะช่วงขยายการดำเนินงาน ช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 จนกระทั่งปัจจุบัน จากการประชุมสัมมนาเจ้าหน้าที่ ว.ปณ. ของศูนย์ฯ ภาคร่วมกับกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้เสนอความคิดขึ้นมาว่า ในการขยายงานนี้จะต้องขยายให้กว้างขวางและทั่วถึง จึงต้องใช้งบประมาณมาก แต่รัฐบาลไม่อาจสนับสนุนในการเพิ่มงบประมาณได้ตามอัตราส่วนที่จะเพิ่มผู้เรียนและครูประจำกลุ่มได้ เพื่อประหยัดงบประมาณใน 2 เรื่อง คือ (1) เสนอให้ลดวันการอบรมครูประจำกลุ่มจากเดิม 7 วัน ลงเหลือเพียง 4 วัน และ (2) ขยายคู่มือผู้เรียนเดิมเคยแจกคู่มือผู้เรียนเพราะในช่วงทำการทดลองโครงการ มีกลุ่มและนักศึกษาไม่มากนัก แต่ระยะขยายงานนั้นกรมการศึกษานอกโรงเรียนไม่อาจสนับสนุนงบประมาณพิมพ์คู่มือผู้เรียนแจกฟรีได้ จึงเสนอหลายแนวทาง เช่น ขอให้เงินหมุนเวียนศูนย์ฯ ภาคละ 2 - 3 ล้านบาทเพื่อให้พิมพ์คู่มือผู้เรียนขายนักศึกษาในราคาต้นทุน แลวนำเงินที่ได้มาหมุนเวียนพิมพ์ทุกปี อีกวิธีหนึ่งคือให้บริษัทเอกชนจัดพิมพ์ขายแก่นักศึกษาโดยตรง โดยให้ศูนย์ฯ ภาคแต่ละศูนย์ฯ ได้รับลิขสิทธิ์ของหนังสือคู่มือผู้เรียน และโรงพิมพ์ขอให้ศูนย์ฯ ภาคจัดส่งหนังสือให้ศูนย์ฯ จังหวัด แล้วศูนย์ฯ จังหวัดส่งหนังสือไปให้ผู้เรียน พร้อมเก็บเงินส่งศูนย์ฯ ภาค ศูนย์ฯ ภาคจัดส่งให้โรงพิมพ์ ผลปรากฏว่าวิธีนี้ซึ่งก็เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของรัฐบาลได้ทางหนึ่ง

สำหรับการลดวันอบรมครูลงให้เหลือเพียง 4 วัน และให้ผู้เข้าอบรมทุกคนจ่ายเงินส่วนตัว โดยจะไม่รับค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าพาหนะ ส่วนที่พักให้ศูนย์ฯ ภาคพยายามจัดบริการให้ฟรี และจะ

สนับสนุนในแง่วัสดุ และเอกสารประกอบการอบรมเท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่าการศึกษาทาง ว.ปณ. เป็นการศึกษาแบบทางไกล นักศึกษาเรียนได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ ครูจึงน่าจะศึกษาได้เอง จากเอกสารที่จัดทำขึ้น จึงแจกไปให้ล่วงหน้า 1 เดือน แล้วเข้าอบรมโดยทดสอบก่อนอบรม (Pre - test) ว่าเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ในหลักสูตรที่แจกให้อ่านแล้วสักเท่าใด ส่วนไหนยังไม่เข้าใจก็จะอบรมเสริมให้ ประกอบกับส่วนที่ต้องฝึกทักษะ เช่น กระบวนการกลุ่ม เทคนิคการจัดกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น จะต้องมาเน้นหนักในการฝึกอบรม และตั้งแต่ปีการศึกษา 2527 ลดลงมาฝึกอบรมเพิ่ม 3 วัน โดยใช้หลักสูตรเดิม

อย่างไรก็ตาม ผลของการฝึกอบรมจากการนิเทศติดตามผลของเจ้าหน้าที่ ว.ปณ. ยังไม่น่าพอใจนัก เพราะมีเวลาฝึกทักษะน้อยเกินไป โดยเฉพาะเทคนิคการสอน การจัดกิจกรรมกลุ่ม จึงยังพบว่ามีครูประจำกลุ่มอีกไม่น้อยยังทำหน้าที่ครูประจำกลุ่มได้ไม่ดีเท่าที่ควร (เจ้าหน้าที่ ว.ปณ. ศูนย์ฯ ภาคใต้ สัมภาษณ์เมื่อ 16 มิถุนายน 2527)

การพัฒนากระบวนการดำเนินการทดลองของศูนย์ฯ ภาคใต้

ระบบการเรียนทาง ว.ปณ. เป็นระบบการเรียนแบบทางไกล โดยใช้สื่อผสม คือ สื่อวิทยุ สื่อทางไปรษณีย์ และสื่อการพบกลุ่ม ทั้งได้กล่าวรายละเอียดในตอนที่แล้ว สื่อแต่ละชนิดจะสอดคล้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะและเจตคติตามความประสงค์ของหลักสูตร ในการจัดระบบการเรียนนั้น จำเป็นต้องจัดตามกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการจัดการศึกษาไปตามลำดับ ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1) การประชาสัมพันธ์
- 2) การรับสมัครและคัดเลือกครูประจำกลุ่ม
- 3) การรับสมัครนักศึกษา
- 4) การลงทะเบียนเรียน
- 5) การเปิด - ปิดภาคเรียน
- 6) การออกอากาศรายการวิทยุ
- 7) การส่งสื่อการเรียน/จดหมายโต้ - ตอบ

- 8) การดำเนินการเรียนการสอน
- 9) การวัดผล ประเมินผลการเรียน
- 10) การนิเทศติดตามผล
- 11) สายการบริหารและประสานงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์
- 12) รูปแบบกลุ่มผู้เรียน

1. การประชุมสัมพันธ มีความสำคัญต่อการเปิดสอนการศึกษาทาง ว.ปณ. เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะการศึกษานอกโรงเรียนประเภทนี้เพิ่งจัดขึ้นใหม่ จึงยังไม่เป็นที่รู้จักของประชาชนเท่าที่ควร ในการประชุมสัมพันธนี้มีเป้าหมายอย่างน้อย 3 ประการคือ (1) ต้องการรับสมัครและคัดเลือกครูประจำกลุ่ม (2) ต้องการหาผู้เรียน และ (3) เพื่อให้ประชาชนทั่วไปรู้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษา ตลอดจนเข้าใจวิธีเรียน วิธีสอน วิธีวัดผล ประโยชน์ที่จะได้รับจากการเรียนทาง ว.ปณ. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค วางแผนร่วมกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือสถานศึกษาที่จะรับสมัครผู้เรียน กำหนดพื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย วิธีการและเทคนิคที่ใช้ สื่อและระยะเวลา เพื่อกลุ่มเป้าหมายจะได้ทราบชัดเจน อย่างชัดเจน ศูนย์ ภาค เป็นผู้ผลิตและเตรียมสื่อการประชุมสัมพันธให้ศูนย์ ฯ จังหวัด หรือสถานศึกษาที่รับสมัครนักศึกษา

เดิมทีได้ยวศูนย์ ภาคได้ใช้วิธีการประชุมสัมพันธโดยใช้สื่อที่เป็นโปสเตอร์ ไปร่วมประชุมชี้แจงผู้นำท้องถิ่น และใช้ภาพยนตร์ฉายแกมวอลซมในท้องที่ที่คาดว่าจะเปิดสอนกลุ่ม ว.ปณ. ได้ เป็นการช่วยครูหรือผู้ที่จะเป็นครูประจำกลุ่มอีกแรงหนึ่ง ส่วนครูประจำกลุ่มมีความจำเป็นของหาผู้เรียนเอง จึงต้องใช้วิธีการประชุมสัมพันธตัวต่อตัวเป็นส่วนใหญ่ และรวมทั้งใช้สื่อของศูนย์ ภาคได้เป็นการเสริมด้วย

2. การรับสมัครและคัดเลือกครูประจำกลุ่ม ครูประจำกลุ่มเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากในกระบวนการเรียนการสอนทาง ว.ปณ. ความสำเร็จของโครงการ ว.ปณ. ขึ้นอยู่กับความสามารถของครูประจำกลุ่มเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะเป็นผู้หาผู้เรียนให้มาสมัครเรียน เรียนแล้วทำอย่างไรให้ผู้เรียนเรียนจนจบหลักสูตรหรือไม่ก็ออกกลางคัน ครูประจำกลุ่มจึงเปรียบ

เสมือนกองทัพหน้าที่ต้องสู้รบกับข้าศึกศัตรู ศูนย์ฯ ภาคหรือศูนย์ฯ จังหวัดเหมือนกองทัพหลัง มีหน้าที่ให้บริการ สนับสนุนให้กองทัพหน้าทำการรบโค่นสะควก หากกองทัพหน้ามีความสามารถในการรบ กองทัพหลังอำนวยความสะดวกให้เต็มที่ เชื่อแน่ว่าจะชนะข้าศึกศัตรูได้ ทั้งนี้การคัดเลือกครูประจำกลุ่มให้ใครคนใด มีความสามารถ มีอุดมการณ์ที่จะช่วยเหลือชาวบ้านที่ซัดหรือพลากโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียน โครงการ ว.ปณ. ก็จะประสบผลสำเร็จสูง แต่ตรงข้ามหากโค่นครูประจำกลุ่มที่ไม่รับผิดชอบแล้ว โครงการ ว.ปณ. ก็จะล้มเหลว

ศูนย์ฯ ภาคใต้ประกาศรับสมัครครูประจำกลุ่มโดยการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางเอกสาร และไปชี้แจงเวลาประชุมครูผู้บริหารระดับอำเภอในคราวประชุมประจำเดือนแล้วให้ทางอำเภอรับสมัครและคัดเลือกให้ศูนย์ฯ ภาคใต้ ระยะเวลาจังหวัดต่าง ๆ เป็นผู้คัดเลือกครูประจำกลุ่มเพื่อส่งเข้ามาอบรมหลักสูตรครูประจำกลุ่มที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ อย่างไรก็ตามศูนย์ฯ ภาคใต้ได้ตั้งเกณฑ์ในการคัดเลือกไว้ดังนี้ (1) มีบุคลิกดี มีความประพฤติเป็นที่ศรัทธาเชื่อถือของประชาชนในท้องถิ่น (2) มีคุณวุฒิตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในระเบียบ (3) มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ (4) เป็นผู้ที่ไม่มีภารกิจอื่น ๆ มาก และสามารถอุทิศเวลาให้กับกลุ่มผู้เรียนได้

3. การรับสมัครนักศึกษา/ลงทะเบียนเรียน ศูนย์ฯ ภาคใต้ออกประกาศโดยทางเอกสารส่งไปยังสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ สำนักงานประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานประถมศึกษาอำเภอของภาคใต้ รวมทั้งประชาสัมพันธ์ทางสถานีวิทยุท้องถิ่นที่ให้เวลาออกอากาศรายการวิทยุของศูนย์ฯ ภาคใต้ จำนวน 8 สถานีเป็นเวลา 7 วัน โดยปกติจะประกาศรับสมัครและลงทะเบียนล่วงหน้าประมาณ 2 - 3 เดือนก่อนการเปิดเรียนของแต่ละภาคเรียน หรือแต่ละปีการศึกษา ตามปกติศูนย์ฯ ภาคใต้จะประกาศรับสมัครผู้เรียนปีละ 1 ครั้ง แต่บางปีอาจเปิดรับสมัครแต่ละภาคเรียนก็เคยมี ส่วนใหญ่ในการสมัครเรียนระยะแรก ๆ ให้ผู้เรียนสมัครกับครูประจำกลุ่ม ระยะเวลาที่ศูนย์ฯ จังหวัดร่วมกับครูประจำกลุ่มเป็นผู้รับสมัคร ตามประกาศของศูนย์ฯ ภาคใต้

4. การลงทะเบียนเรียน ตามปกติศูนย์ฯ ภาคใต้จะเปิดสอนระดับใด รายวิชาใด จะมีควมคุ้มกับใบประกาศรับสมัครนักเรียนนั้นแล้ว และมีระเบียบการ คู่มือนักศึกษา กำหนด เวลาลงทะเบียนด้วย นอกจากนั้นครูประจำกลุ่มจะได้รับการอบรมเรื่องการลงทะเบียนแล้วจึงช่วย แนะนำนักศึกษาในการลงทะเบียนเรียน พร้อมกับเก็บเงินบำรุงการศึกษาตามระเบียบที่กำหนด ระยะเวลาหลังการลงทะเบียนเรียนศูนย์ฯ จังหวัดร่วมกับครูประจำกลุ่มรับลงทะเบียนเรียนและเก็บเงิน บำรุงการศึกษา

5. การออกอากาศรายการวิทยุ ก่อนดำเนินการทดลองโครงการ กรมการศึกษา นอกโรงเรียนมอบหมายให้ศูนย์ฯ ภาคใต้พยายามติดต่อขอเวลาออกอากาศจากสถานีวิทยุ - กระจายเสียงในท้องถิ่น ทั้งของกรมประชาสัมพันธ์และของสถานีวิทยุสังกัดกระทรวงกลาโหม และสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้ทำการติดต่อจากหลายสถานี แต่ ไม่มีเวลาให้ เนื่องจากมีรายการเต็มหมดแล้ว ที่พอมีอยู่บ้างก็เป็นบางวัน และเป็นเวลา ค่อนข้างสั้นมาก ในที่สุดได้เวลาจากสถานีวิทยุกระจายเสียงประจำถิ่น 5 (ว.ป.ถ.5) หาดใหญ่ โดยใช้เวลาตั้งแต่จันทร์ - เสาร์ วันละ 30 นาที ค่าเช่าเดือนละ 4,000 บาท ระยะเวลา หลังขึ้นเป็น 4,500 บาท และออกรายการในช่วง 21.00 - 21.30 น. แม้ผู้ฟังที่อยู่ใน จังหวัดสงขลาเองบางจุดฟังไม่ชัดเจน ต่อมาจึงได้สถานีวิทยุของตำรวจชายแดน คือ สถานี ส.ว.พ. 3 หาดใหญ่ และสถานีวิทยุ ม.ก.4 ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ออก อากาศเพิ่มเติม สำหรับ ส.ว.พ.3 นั้น ช่วงเวลา 12.30 - 13.00 น. และ ม.ก.4 ได้ ช่วงเวลา 05.15 - 05.45 น. นับว่าให้ความสะดวกแก่ผู้ฟังพอสมควร เพราะทั้ง 3 สถานี จะออกรายการซ้ำรายการเดิม ใครฟังสถานีใดไม่ชัดเจน หรือในช่วงเวลานั้นมีภารกิจก็สามารถ ฟังสถานีอื่นได้ ภายหลังทั้ง 3 สถานีให้บริการโดยไม่คิดมูลค่า ศูนย์ฯ ภาคใต้เพียงจ่ายค่าปฏิบัติงาน นอกเวลาราชการให้แก่เจ้าหน้าที่ดำเนินการรายการสถานีละ 2 คนเท่านั้น

เมื่อขยายการทดลองออกสู่ต่างจังหวัด คือ จังหวัดพัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช ศูนย์ฯ ภาคใต้ก็ได้รับความร่วมมือจากสถานีวิทยุในท้องถิ่นของจังหวัดนั้น ๆ อีก แต่อย่างไรก็ตาม การออกอากาศในบางช่วงเวลารับฟังได้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร อาจจะมีคลื่นรบกวน หรือไม่ก็ คุณภาพเครื่องรับฟังของผู้เรียนยังไม่ดีเท่าที่ควรก็ได้ การออกอากาศทุกเรื่องทุกบทเรียน

ศูนย์ฯ ภาคใต้เป็นผู้ผลิตลงในม้วนเทปแล้วส่งให้สถานวิทยุโดยทางไปรษณีย์ ปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยอีกอย่างหนึ่งคือ ไฟฟ้าดับ ทำให้ผู้เรียนฟังรายการไม่ได้

6. การส่งสื่อการเรียนและจดหมายโต้ - ตอบไปให้นักศึกษา เรื่องนี้ศูนย์ฯ ภาคใต้พัฒนาและผลิตสื่อ (ทั้งคู่มือผู้เรียนและรายการวิทยุ) ส่งไปให้ครูประจำกลุ่มโดยตรงทางไปรษณีย์เป็นบางกลุ่ม บางกลุ่มส่งไปยังศูนย์ฯ จังหวัดเพื่อนำส่งไปยังกลุ่มผู้เรียนโดยทางรถยนต์อีกต่อหนึ่ง เพราะว่าการขนส่งทางไปรษณีย์ยังไม่ถึง หรือ ถึงแต่เสียเวลาแรมเดือน หลายกลุ่มที่ศูนย์ฯ ภาคใต้วางแผนไปนิเทศติดตามผล ขณะเดียวกันก็นำสื่อไปส่งให้ผู้เรียนโดยตรงขณะมาพบกลุ่มควย ส่วนจดหมายโต้ - ตอบระหว่างครูประจำกลุ่มและนักศึกษาภาคใต้ ศูนย์ฯ ภาคใต้จะแจกของจดหมาย (ซึ่งกรมจัดพิมพ์ขึ้นจากการได้รับอนุญาตจากกรมไปรษณีย์โทรเลขแล้ว ส่งให้ศูนย์ฯ ภาค) ให้ครูประจำกลุ่มขณะมาประชุมอบรมครูประจำกลุ่มที่ศูนย์ฯ ภาค คนละ 100 ของ เพื่อให้นักศึกษาสอบถามข้อสงสัยต่าง ๆ ไปยังโรงเรียน ว.ปณ. (ศูนย์ฯ ภาคใต้) โดยศูนย์ฯ ภาคใต้จะจ่ายค่าส่งที่ปลายทาง (ตามข้อตกลงของสำนักงานไปรษณีย์จังหวัดสงขลา) แล้วศูนย์ฯ ภาคใต้จะนำจดหมายนั้นมาพิจารณาจัดคอบทางรายการวิทยุในวันเสาร์ หากเป็นปัญหาที่เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนส่วนรวม และคอบทางจดหมาย หากเป็นปัญหาเฉพาะบุคคล

7. การกำหนดเวลาเปิด - ปิดเรียน ดังได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่าการประกาศกำหนดการเปิด - ปิดเรียนแต่ละภาคการเรียนนั้น ศูนย์ฯ ภาคใต้เป็นผู้ประกาศ รวมทั้งบอกรายวิชาที่จะเปิดเรียนในแต่ละภาคเรียนนั้น ๆ ด้วย โดยปกติ ภาคเรียนที่ 1 จะเปิดเรียนประมาณกลางเดือนพฤษภาคม และปิดเรียนภายในวันที่ 30 กันยายน ภาคเรียนที่ 2 จะเปิดเรียนวันที่ 1 พฤศจิกายน และปิดภาคเรียนวันที่ 31 มีนาคม ของทุกปี แต่เนื่องจากความไม่พร้อมของสื่อการเรียน ศูนย์ฯ ภาคใต้จึงประกาศเปิดเรียนและปิดภาคเรียนตามความเหมาะสม แต่ยังคงเปิดในเดือนพฤษภาคม และปิดเรียนภายในเดือนตุลาคม สำหรับภาคเรียนที่ 1 และเปิดเรียนในเดือนพฤศจิกายน ปิดภาคเรียนในเดือนเมษายน สำหรับภาคเรียนที่ 2 สำหรับวันนั้นไม่แน่นอน แล้วแต่ความพร้อมของศูนย์ฯ ภาคเป็นสำคัญ

การเรียนการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ฯ ภาคใต้

การเรียนการสอนทาง ว.ปณ. นั้นใช้สื่อหลัก 3 สื่อ คือ สื่อทางวิทยุ (ฟังรายการวิทยุ) สื่อทางไปรษณีย์ (อ่านคู่มือผู้เรียน เอกสารประกอบอื่น ๆ และจดหมายโต้ตอบ ซึ่งส่งให้ทางไปรษณีย์) และสื่อจากการพบกลุ่ม (พบนักศึกษาด้วยกันเองและพร้อมกับครูประจำกลุ่ม) เพื่อซักถามข้อสงสัย และอภิปรายประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนเอง หรือชุมชนที่ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือประเด็นปัญหาจากการฟังรายการวิทยุ หรือประเด็นปัญหาจากคู่มือผู้เรียนแล้วแต่กรณี นอกจากนี้ยังเรียนหรือสอนโดยการสาธิต ทดลอง จัดชุมนุมระยะสั้น หรือการศึกษา นอกสถานที่เป็นครั้งคราว เป็นต้น การสอนดังกล่าวสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

- 1) สอนโดยการส่งบทเรียนและเอกสารใหญ่ผู้เรียนทางไปรษณีย์
- 2) สอนโดยออกอากาศบทเรียนทางวิทยุกระจายเสียง
- 3) สอนโดยการจัดให้มีการอภิปรายกลุ่ม จัดกิจกรรมต่าง ๆ
- 4) สอนโดยจัดให้มีบริการเพิ่มเติมทางคณาวิชาการ เช่น จัดบริการสื่อเสริม

และศูนย์การเรียนทาง ว.ปณ.

ส่วนวิธีเรียนนั้น เน้นการเรียนด้วยตนเองจากสื่อการเรียนทั้ง 3 สื่อหลัก และจากสื่อเสริมอื่น ๆ ซึ่งสรุปวิธีเรียนได้ดังนี้

1. เรียนโดยการฟังวิทยุตามกำหนดเวลาออกอากาศแล้วนำประเด็นปัญหาจากการฟังมาทำแบบฝึกหัดในเอกสารคู่มือผู้เรียนในแบบฝึกหัดที่ 1
2. เรียนโดยการอ่านคู่มือผู้เรียนที่ส่งให้ทางไปรษณีย์ ของแต่ละหน่วยการเรียนแต่ละรายวิชา โดยศึกษาตั้งแต่จุดประสงค์ของการเรียนรู้ ทำแบบทดสอบก่อนเรียน แล้วศึกษาเนื้อหาจากกิจกรรมที่ 1 ทำแบบฝึกหัดที่ 1 แล้วตรวจสอบความก้าวหน้า แล้วศึกษาเนื้อหาในกิจกรรมอื่น ๆ ลักษณะเดียวกับกิจกรรมที่ 1 จนกระทั่งตอบคำถามในประเด็นปัญหาตอนท้าย ๆ ของหน่วยเรียนนั้น ๆ ด้วยตนเอง พร้อมกับทำแบบทดสอบครั้งหลังเพื่อเตรียมไปส่งครูในวันพบกลุ่ม แล้วมาพบกลุ่มตามกำหนด เพื่ออภิปรายประเด็นปัญหาลงกล่าวในตนเอง ซึ่งจะมีหัวข้อ "ความเห็นของกลุ่ม" ว่าอย่างไร ให้เขียนเติมจากสรุปผลของการพบกลุ่ม ซึ่งไม่ตรงกับความคิดเห็นของตนเองซึ่งทำมาจากบ้านก็ได้ เพราะตนเองคิดเพียงคนเดียว อาจจะมีข้อมูลไม่เพียงพอ

ก็ได้ อย่างไรก็ตามวิธีเรียน ว.ปณ.ดังกล่าวอาจสรุปเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ทั่วไป และวิธีการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ให้เข้าใจชัดเจน
2. ทดสอบแบบสอบถามหรือแบบประเมินผลความรู้เบื้องต้น แล้วตรวจสอบความก้าวหน้าในคู่มือผู้เรียน
3. ฟังบทสอนทางรายการวิทยุซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องสัมพันธ์กับบทเรียนทางไปรษณีย์ตามวัน เวลาที่กำหนดไว้ในตารางออกอากาศซึ่งแจกให้ผู้เรียนทุกคน
4. ศึกษาคู่มือผู้เรียน แบบเรียน เอกสารประกอบ ทำแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมตามที่คู่มือผู้เรียนกำหนด
5. ไปพบกลุ่มตามกำหนด เพื่ออภิปรายปัญหา ทำกิจกรรมตามที่บทเรียนกำหนด และหรือปรึกษา สอบถามปัญหาการเรียนจากครูประจำกลุ่มเพิ่มเติมตามความต้องการ
6. ควรไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งวิชาการ ศูนย์การเรียน ฯลฯ
7. ทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือคู่มือผู้เรียน เช่น ทำกิจกรรมต่อเนื่องที่บ้าน ทำแบบฝึกหัดทุกครั้ง เป็นต้น
8. เมื่อทำกิจกรรมการเรียนหมดทุกขั้นตอนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ผู้เรียนจะต้องไปทดสอบความรู้ ความสามารถตามที่กำหนด เมื่อเรียนจบหลักสูตร ผู้เรียนจะได้รับวุฒิบัตรแสดงความรู้ (ร.บ.3, ร.บ.4) และประกาศนียบัตร (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2527 : 39 - 40)

ข้อจำกัดของการเรียนทาง ว.ปณ.

การเรียนการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์ ทำให้ผู้ที่อยู่ห่างไกลและซากหรือพลากโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ หรือเนื่องด้วยเหตุอื่น ๆ ก็ตาม ใ้ไม่มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนตามความต้องการของตนเอง ในช่วงเวลาที่ว่างจากการทำงาน โดยศึกษาด้วยตนเองจากสื่อการเรียน ใ้แก่การอ่านคู่มือผู้เรียน การฟังรายการวิทยุ และการไปพบกลุ่ม ทำให้มีโอกาสพูดคุย แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ใ้ได้อ่านใ้ฟังมาแล้ว และใ้พูดคุยถึงปัญหา

ฝึกการคิดและวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาทางเลือกต่าง ๆ เพื่อการตัดสินใจและนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมและดีที่สุดกับสถานการณ์นั้น ๆ นอกจากนี้การฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง นับว่าเป็นการออกแบบสื่อ และวิธีการเรียนได้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน และทฤษฎีการเรียนรู้ แต่การเรียนรูปแบบนี้มีข้อจำกัดทางด้านการบูรณาการสื่อความหมาย และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เนื่องจากสภาพการเรียนการสอนแบบนี้ ผู้เรียนไม่สามารถจะโต้ตอบกับผู้สอนได้ทันที และต่อเนื่อง ผู้เรียนจึงต้องมีความวิริยะอุตสาหะ มีวินัยในตนเองที่จะศึกษามากกว่าผู้เรียนในห้องเรียนที่มีครูคอยกระตุ้นผู้เรียนให้กระทำกิจกรรมการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นผู้สอนที่ทำการสอนแบบทางไกลจะต้องพยายามทำให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นการสื่อสาร 2 ทาง ในมากที่สุด เพื่อให้รู้สภาพและความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน และเพื่อกระตุ้น จูงใจให้กำลังใจแก่ผู้เรียน เพื่อให้เขาเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ผู้สอนต้องให้การตอบสนองอย่างรวดเร็วในการตอบปัญหาของผู้เรียนที่ถามมาทุกรูปแบบ มีระบบการเก็บข้อมูลย้อนกลับที่สามารถช่วยให้นักติดตามผลการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนได้ จะได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับปรุงการเรียนการสอนได้ทันเวลาที่ อันจะทำให้การเรียนการสอนทางไกลมีประสิทธิภาพ การตอบจดหมายและตอบปัญหาทางวิทยุมีความหมายและมีความสำคัญต่อผู้เรียน และแก่สังคมเป็นอย่างมาก นอกจากนี้การบริการจัดวิทยากรพิเศษตามความต้องการเป็นครั้งคราวตามเป็นสิ่งจำเป็น และจะเป็นส่วนช่วยเสริมในส่วนที่เป็นข้อจำกัดในการเรียน โดยอาศัยสื่อทางไกลให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

การวัดผลประเมินผลการเรียนทาง ว.ปณ.

การวัดผลประเมินผลการเรียน สำหรับหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 นั้น ใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 พุทธศักราช 2522 เป็นหลัก และเพิ่มเติมดังนี้

1. ผู้เรียนจะมีสิทธิ์เข้าสอบปลายภาคเรียน จะต้องใช้เวลาพบกลุ่มแต่ละประเภทคือ

(1) ประเภทพบกลุ่มรายสัปดาห์จะต้องมีเวลาพบกลุ่มไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ของเวลาพบกลุ่ม

ตลอดภาคเรียน (2) ประเภทพบกลุ่มรายเดือนจะต้องมีเวลาพบกลุ่มไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ของเวลาพบกลุ่มตลอดภาคเรียนเช่นเดียวกัน และ (3) ประเภทพบกลุ่มรายภาคเรียน จะต้อง มีเวลาพบกลุ่มไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของเวลาพบกลุ่มตลอดภาคเรียน

2. กำหนดข้อัตราส่วนคะแนนระหว่างภาคเรียน และปลายภาคเรียนดังนี้

ตาราง 8 การกำหนดข้อัตราส่วนคะแนนระหว่างภาคเรียน และคะแนนปลายภาคเรียน

วิชา	คะแนนระหว่างภาคเรียนต่อปลายภาคเรียน
ภาษาไทย 1 - 11	30 : 70
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 - 7	40 : 60
คณิตศาสตร์ 1 - 6	30 : 70
ภาษาอังกฤษ 1 - 10	30 : 70
วิทยาศาสตร์ 1 - 4	30 : 70
วิชาชีพ	เป็นไปตามระเบียบของวิชานั้น ๆ

ที่มา : คู่มือดำเนินงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2527:127

3. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือ สถานศึกษาที่รับลงทะเบียนเรียน และครูประจำกลุ่ม ร่วมกันประเมินผลการเรียน โดยมีหน้าที่รับผิดชอบและขั้นตอนการดำเนินงานการประเมินผลการเรียน การจบหลักสูตร และแจ้งผลการเรียนดังต่อไปนี้

3.1 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค

1) กำหนดตารางสอบกลางภาค และปลายภาคเรียน ประกาศให้ทราบ พร้อมกับกำหนดการลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนนั้น ๆ

2) จัดทำข้อสอบกลางภาคเรียน ข้อสอบปลายภาคเรียน และข้อสอบซ่อม พร้อมทั้งเฉลยข้อสอบ บรรจุใส่ซองตามจำนวนแต่ละห้องสอบ ส่งให้ศูนย์ฯ จังหวัด หรือ สถานศึกษาที่รับลงทะเบียนก่อนกำหนดการสอบอย่างน้อย 1 สัปดาห์ และรับข้อสอบคืนหลังจากสอบเสร็จแล้ว ตรวจสอบให้ครบตามจำนวนที่ส่งไป

3) กำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์การให้คะแนนระหว่างภาคเรียน

4) รวบรวมรายงานผลการเรียน จากศูนย์ฯ จังหวัด หรือสถานศึกษาที่รับลงทะเบียน และบันทึกลงในทะเบียนผู้เรียน

5) รวบรวมใบแจ้งผลการเรียน (แบบ ว.ปณ. ก.3.1) และบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์

6) รวบรวมสำเนาทะเบียนผู้จบหลักสูตร รายงานกรม ฯ

7) ออกประกาศนียบัตรใหญ่เรียนที่จบหลักสูตร

3.2 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด หรือสถานศึกษาที่รับลงทะเบียน

1) จัดสนามสอบ กำหนดสถานที่สอบ

2) จัดทำรายชื่อผู้เข้าสอบแต่ละสนามสอบ ปักประกาศ ณ สนามสอบ

3) แจ้งจำนวนห้องสอบและจำนวนผู้เข้าสอบแต่ละห้องแก่ศูนย์ฯ ภาคก่อนกำหนดสอบอย่างน้อย 6 สัปดาห์ เพื่อให้ศูนย์ฯ ภาควางแผนพิมพ์โรเนียวและบรรจุข้อสอบไปถูกต้อง

4) เสนอแต่งตั้งกรรมการสนามสอบ (ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้ง)

5) ความคุมการสอบให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

6) เสนอแต่งตั้งกรรมการตรวจข้อสอบ และดำเนินการตรวจข้อสอบให้เสร็จภายใน 7 วัน หลังจากสิ้นสุดการสอบ

7) ทำทะเบียนการประเมินผลการเรียน รวมคะแนนระหว่างภาค และปลายภาค (กรรมการตรวจข้อสอบเป็นผู้ทำ) คัดสิ้นผลการเรียนให้แล้วเสร็จภายใน 3 วัน หลังจากวันตรวจข้อสอบเสร็จ

8) ประกาศผลการเรียน แจ้งผลการเรียนให้ผู้เรียนทราบภายใน 7 วัน หลังวันคัดสิ้นผลการเรียน

- 9) ทำเนิการสอบซ่อมให้แล้วเสร็จภายใน 14 วัน หลังประกาศผลการสอบ และแจ้งผลการสอบซ่อมแก่ผู้เรียนภายใน 7 วัน หลังสอบซ่อมเสร็จ
- 10) อนุมัติผลการเรียน แจ้งผลการเรียนแก่ผู้เรียน
- 11) บันทึกผลการสอบ ลงทะเบียน
- 12) รายงานขอกู้เขาสอบ และผลการสอบแต่ละวิชาที่ศูนย์ฯ ภาค
- 13) ส่งใบแจ้งผลการเรียน (แบบ ว.ปณ. ก. 3.1) ให้ศูนย์ฯ ภาค
- 14) อนุมัติการจบหลักสูตร สำหรับผู้เรียนที่เรียนครบหลักสูตร
- 15) ออกหนังสือแสดงผลการเรียน (รบ.)
- 16) รายงานผู้จบหลักสูตรและส่งสำเนาระเบียนของผู้จบหลักสูตรให้ศูนย์ฯ ภาคทุกภาคเรียน

3.3 ครูประจำกลุ่ม

- 1) ทำบัญชีบันทึกเวลาการพบกลุ่ม และคะแนนระหว่างภาควิชา (ว.ปณ. ข. 6)
- 2) ตรวจสอบแบบฝึกหัด และให้คะแนนระหว่างภาคเรียน ตามหลักเกณฑ์ที่ศูนย์ฯ ภาคกำหนด
- 3) เสนอรายชื่อผู้มีสิทธิ์สอบปลายภาคเรียนแก่ศูนย์ฯ จังหวัด หรือสถานศึกษาที่รับลงทะเบียน ก่อนกำหนด 2 สัปดาห์
- 4) ส่งคะแนนระหว่างภาคเรียน (ว.ปณ. ข. 6) ให้ศูนย์ฯ จังหวัด หรือสถานศึกษาที่รับลงทะเบียน ก่อนกำหนดการสอบ

การขอจบหลักสูตร ขอระเบียน ประกาศนียบัตร

หน้าที่ของผู้เรียน

1. ต้องพยายามตรวจสอบดูว่าตนเองได้เรียนครบหน่วยกิตตามที่หลักสูตรกำหนดแล้วหรือยัง

2. เมื่อตรวจสอบว่าตนเองเรียนได้ครบหน่วยกิต ผ่านทบคุดุการยวิชาแล้ว ให้เขียนคำร้องขอจบการศึกษาชั้นศูนย์ฯ จังหวัด หรือสถานศึกษาที่รับลงทะเบียน ตามแบบฟอร์มในหนังสือคู่มือการศึกษา

3. หลักฐานต่าง ๆ ประกอบคำร้องขอจบหลักสูตร (ว.ปณ. ก.6) คือ

3.1 รูปถ่ายขนาด 2 นิ้ว จำนวน 2 รูป

3.2 ประกาศนียบัตร หรือใบสุทธิ หรือ รบ. ซึ่งเป็นวุฒิก่อนเข้ารับการศึกษาฉบับตัวจริง

3.3 สำเนาทะเบียนบ้าน

4. เมื่อศูนย์ฯ จังหวัด หรือสถานศึกษาที่รับลงทะเบียนตรวจสอบหลักฐาน และอนุมัติการจบหลักสูตรแล้ว ให้ไปติดต่อขอรับประกาศนียบัตรหรือ ใบแทน และหลักฐานตามข้อ 3.2, 3.3 ตามวัน เวลา ที่ศูนย์ฯ จังหวัดหรือสถานศึกษาค้นหมาย

หน้าที่ของครูประจำกลุ่ม

1. ตรวจสอบหลักฐานการเรียนต่าง ๆ เช่น วิชาบังคับ วิชาที่เลือกเรียน หน่วยกิตที่ได้รับ รูปถ่าย (ลงนามรับรองรูปถ่าย) และให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน ในการยื่นคำร้องต่อศูนย์ฯ จังหวัด เพื่อขอจบการศึกษา

2. บางกรณีอาจต้องรวบรวมคำร้องและหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องแล้ว ส่งศูนย์ฯ จังหวัดเพื่อดำเนินการต่อไป

3. แจ้งให้ผู้เรียนไปรับ รบ. ประกาศนียบัตร หรือ ใบแทน ตามที่ศูนย์ฯ จังหวัดกำหนด

หน้าที่ของศูนย์ฯ จังหวัด หรือสถานศึกษาที่รับลงทะเบียนเรียน

1. รับคำร้องและหลักฐานขอจบการศึกษาจากผู้เรียนหรือครูประจำกลุ่ม

2. ตรวจสอบหลักฐานประกอบคำร้องว่าถูกต้องหรือไม่ ตรวจสอบทะเบียนผลการเรียนที่ศูนย์ฯ จังหวัดได้เกิดไว้ ว่าผู้เรียนที่ยื่นคำร้องมานั้นเรียนได้ครบหน่วยกิตครบตามหลักสูตร และมีสิทธิขอจบการศึกษาในระดับที่เรียนนั้น ๆ หรือไม่

3. เมื่อตรวจสอบหลักฐานว่าถูกต้อง และผู้เรียนได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรแล้ว จึงอนุมัติการจบหลักสูตร โดยหัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้ลงนามอนุมัติ
4. ออกระเบียบผลการเรียน (รบ.) และนัดหมายให้ผู้เรียนไปรับหรือนัดหมายผ่านครูประจำกลุ่ม
5. ทำบัญชีรายชื่อผู้จบหลักสูตรการศึกษา ส่งศูนย์ ฯ ภาคพร้อมสำเนา รบ. ของผู้เรียนที่จบทุกคน

หน้าที่ของศูนย์ฯ ภาค

1. เมื่อจบภาคเรียนแต่ละภาค ให้ตรวจสอบข้อมูลผู้เรียนที่เรียนได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่ได้บันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์ ส่งรายชื่อให้ศูนย์ ฯ จังหวัด หรือสถานศึกษาที่รับลงทะเบียน
2. รับบัญชีรายชื่อ พร้อมสำเนา รบ. ของผู้จบหลักสูตรจากศูนย์ฯ จังหวัด
3. ออกประกาศนียบัตรใหญ่เรียน แล้วส่งให้ศูนย์ฯ จังหวัด เพื่อนัดหมายให้ผู้เรียนมารับต่อไป

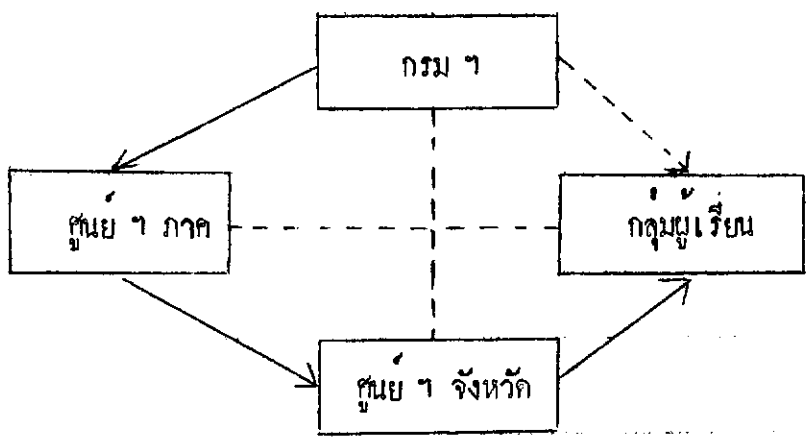
การนิเทศติดตามผลการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์

การจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นการศึกษาแบบทางไกล ซึ่งผู้เรียนจะเรียนจากสื่อหลัก 3 สื่อ ควบตนเองเป็นหลักสำคัญ การให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจ เมื่อผู้เรียนมีปัญหา จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง การนิเทศและติดตามผลเพื่อให้ความช่วยเหลือแนะนำ และให้กำลังใจจึงต้องจัดกระทำบ่อย เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความท้อแท้ หากที่ปรึกษาไม่ได้ อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนออกกลางคัน การนิเทศติดตามผลจึงกล่าวกระทำได้หลายวิธี เช่น การนิเทศโดยใช้ระบบทางไกล เช่น เขียนจดหมายถาม - ตอบ การตอบปัญหาผู้เรียนทางวิทยุ หรือการส่งเอกสารแจ้งข่าวสาร ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเรียนให้ทราบ และการมอบหมายให้บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของไปพบปะผู้เรียนในวันพบกลุ่มเป็นครั้งคราว หรือพบรายคน แต่ที่นิยมใช้มาก คือการนิเทศโดยใช้ระบบทางไกล (ทางวิทยุและทางเอกสาร) กับ

การพบปะกลุ่มผู้เรียนโดยตรง

บุคลากรที่ร่วมปฏิบัติงานในการจัดการศึกษาทางไปรษณีย์มีมาก หลายหน่วยงาน ทั้งนี้ เพราะธรรมชาติของผู้เรียน ว.ปณ. มักจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทและห่างไกลเป็นส่วนใหญ่ ประการหนึ่ง และการศึกษาทาง ว.ปณ. เป็นการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างศูนย์ฯ ภาค ศูนย์ฯ จังหวัด กรมการศึกษานอกโรงเรียน และหน่วยงานอื่นที่มีทรัพยากรและบุคลากรจากท้องถิ่นมาร่วมในการจัดการศึกษาอีกประการหนึ่ง ดังนั้นการนิเทศติดตามผลจึงกระทำกันหลายฝ่าย หลายระดับ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการ นโยบายและวัตถุประสงค์ จึงได้แบ่งการนิเทศและติดตามผลดังนี้

1. การนิเทศกลุ่มผู้เรียน เป็นหน้าที่โดยตรงของศูนย์ฯ จังหวัด ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ จังหวัดและศึกษานิเทศก์กรมการศึกษานอกโรงเรียนประจำจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ และอาจมีเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาค และกรมฯ ร่วมควยในบางโอกาส เติมในช่วงดำเนินการทดลองโครงการฯ การนิเทศกลุ่มผู้เรียนเป็นหน้าที่โดยตรงของเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ภาค และหัวหน้าครูประจำกลุ่ม ว.ปณ.
2. การนิเทศศูนย์ฯ จังหวัด เป็นหน้าที่โดยตรงของศูนย์ฯ ภาคและในบางโอกาสอาจมีเจ้าหน้าที่จากกรมฯ ร่วมควย
3. การนิเทศศูนย์ฯ ภาค เป็นหน้าที่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน หน้าที่การนิเทศติดตามผลทั้ง 3 ระดับอาจเขียนเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

————> หน้าที่นิเทศโดยตรง - - - - -> ร่วมนิเทศเป็นครั้งคราว

ภาพประกอบ ๑ แสดงระบบการนิเทศและการติดตามผลการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ.

เนื่องจากผู้เรียน ว.ปณ. จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองส่วนหนึ่ง และมารวมกลุ่มเพื่อศึกษาและพัฒนาตนเองจากกลุ่มอีกส่วนหนึ่ง ในการพบกลุ่มเน้นการพัฒนาผู้เรียนทักษะในการอธิบายแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ การคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ และการมีส่วนร่วม หรือการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รวมทั้งเป็นการฝึกผู้นำผู้ตามตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นหลักการสำคัญอีกส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ แต่เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มมีความแตกต่างกันทั้งโดยสภาพส่วนตัว และสภาพแวดล้อม ตลอดจนความสามารถของครูประจำกลุ่มแต่ละคนก็แตกต่างกัน การพบกลุ่มและการทำกิจกรรมกลุ่มจะมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนตามหลักการและวัตถุประสงค์ของการพบกลุ่มหรือไม่ เพียงใด จึงขึ้นอยู่กับกรณีพิเศษและติดตามผลกลุ่มผู้เรียน ซึ่งเป็นหัวใจที่สำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ.

วัตถุประสงค์ของการนิเทศและติดตามผล

1. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยนำปัญหาที่พบเห็นไปปรับปรุงแก้ไข

2. เพื่อนำเทคนิคใหม่ ๆ ไปเผยแพร่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

3. เพื่อติดตามผลและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน สร้างความเข้าใจร่วมกัน

ผู้นิเทศและติดตามผลกลุ่มผู้เรียน คือ (1) เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ จังหวัด หรือสถานศึกษาที่รับลงทะเบียน (2) ศึกษาพิเศษกรมการศึกษานอกโรงเรียนประจำจังหวัดนั้น ๆ และ (3) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ศึกษาพิเศษจังหวัด ศึกษาพิเศษอำเภอ เป็นต้น

ในการออกนิเทศและติดตามผลแต่ละครั้งจะต้องจัดทำแผนการนิเทศตลอดภาคเรียน หรือตลอดปี โดยมีตารางการพบกลุ่มผู้เรียนไว้ว่า กลุ่มใดพบกลุ่ม ณ สถานที่ใด วันเวลาใด เป็นต้น นำมาลงในตารางแผนการนิเทศดังต่อไปนี้ (ตามแบบ ว.ปณ. ค. 5)

ตาราง 9 ตัวอย่างแผนการนิเทศ กลุ่มผู้เรียน ว.ปณ. ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

ลำดับที่	วัน เดือน ปี	ชื่อกลุ่ม	สถานที่พบกลุ่ม	วัน/เวลา พบกลุ่ม	ชื่อผู้นิเทศ	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	18 พค. 23	ป่าบอน	ร.ร.มิตรภาพที่ 90 ต.นาบอน อ.ระโนด	วันเสาร์ 09.00- 12.00น.	นายณรงค์ บุญชู นายประเสริฐ เกล้าทอง	ศึกษาธิการ อำเภอ ระโนด ศึกษานิเทศก์กรม การศึกษา ออกโรง เรียน จ.สงขลา	

ในการออกนิเทศกลุ่มผู้เรียนแต่ละครั้ง ผู้นิเทศจะต้องประชุมร่วมกันโดยตั้งความมุ่งหมายให้ชัดเจนว่า จะไปนิเทศ แนะนำให้คำปรึกษาเรื่องอะไร คววิทยวิธีการอะไร ใครเป็นผู้ปฏิบัติ ผลที่คาดว่าจะได้รับเป็นอย่างไร เป็นต้น พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ของกลุ่มที่จะไปนิเทศ และติดตามผลนั้น ๆ เท้าที่มืออยู่อย่างละเอียด แล้วใช้เทคนิคการนิเทศตามความเหมาะสมกับสภาพ พร้อมทั้งมีเครื่องมือหรือแบบฟอร์ม "บันทึกการนิเทศกลุ่มผู้เรียน" (ว.ปณ. ค.6) ซึ่งมีรายละเอียดในภาคผนวก

รูปแบบการจัดกลุ่มผู้เรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ฯ ภาคใต้

ระบบการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ที่ศูนย์ฯ ภาคใต้พัฒนาขึ้นมา นั้น กังไคกล่าวตอนต้นแล้วว่า ศูนย์ฯ ภาคใต้เปรียบเสมือนโรงเรียน ว.ปณ. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานบริหารการเรียน

ทาง ว.ปณ. ในภาคใต้ เป็นผู้ดำเนินงานการศึกษาทาง ว.ปณ. ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
จัดการทั้งในแง่บุคลากร วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ สื่อการเรียน การเบิก-จ่ายเงิน
คั้งนั้นกลุ่มผู้เรียนจึงขึ้นตรงต่อศูนย์ฯ ภาคใต้ ศูนย์ฯ ภาคใต้จึงได้จัดรูปแบบกลุ่มผู้เรียนเพื่อการ
ทดลองชั้น 3 รูปแบบคือ

1. รูปแบบกลุ่มผู้เรียนระดับหมู่บ้าน เป็นกลุ่มผู้เรียนที่รับนักศึกษาภายในหมู่บ้านหรือ
บริเวณใกล้เคียง มีครูประจำกลุ่มซึ่งอาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ และผู้เรียนและครูประจำกลุ่มจะ
ต้องพบกลุ่มกันทุกสัปดาห์ ๆ ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 3 - 5 ชั่วโมง ส่วนใหญ่พบกันที่โรงเรียน
ประถมศึกษาในวันเสาร์ หรืออาทิตย์ ใช้สื่อการเรียนหลักทั้ง 3 สื่อ คือ ฟังรายการวิทยุ อ่าน
คู่มือผู้เรียน และพบกลุ่มเพื่อปฏิบัติกิจกรรมตามรูปแบบที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ใช้สื่อหลัก 3 สื่อแล้ว
ยังใช้สื่อเสริมอื่น ๆ อีกเช่น การสาธิต - ทดลองเคลื่อนที่ เทปคาสเซ็ท การชุมนุมระยะสั้น
(Short block Course) และการทัศนศึกษา

2. รูปแบบกลุ่มระดับศูนย์ฯ ภาค เป็นกลุ่มที่ผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่กับกระจัดกระจาย
ห่างไกล ไม่สามารถรวมกลุ่มระดับหมู่บ้านได้ พบกลุ่มกันเดือนละครั้ง ๆ ละ 1 วัน (6 ชั่วโมง)
โดยมีครูประจำกลุ่มอยู่ใกล้ศูนย์ฯ ภาค นักพบกลุ่มในศูนย์ฯ ภาคหรือในเมือง ใช้สื่อการเรียน
เช่นเดียวกับกลุ่ม ระดับหมู่บ้าน เหตุผลที่ศูนย์ฯ ภาคใต้จัดกลุ่มในรูปแบบนี้ เพราะ (1)
ช่วยแก้ปัญหาในการที่นักศึกษาอยู่กระจัดกระจาย รวมกลุ่มระดับหมู่บ้านไม่ได้ (มีจำนวนไม่พอจัด
ตั้งกลุ่ม) (2) ช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะค่าพาหนะในการเดินทางไปพบกลุ่ม
เพราะมีบ้านอยู่ห่างไกลกัน ส่วนใหญ่กลุ่มชนิดนี้มักมาจากต่างอำเภอ อำเภอละ 5 - 10 คน
(3) เพื่อแก้ปัญหากับผู้เรียนที่ต้องประกอบอาชีพบางอย่าง เช่น อาชีพการประมง อาชีพรับจ้าง
ตามฤดูกาล เป็นต้น

3. รูปแบบกลุ่มทดลองพิเศษ (Try - out) กลุ่มแบบนี้ศูนย์ฯ ภาคต้องการทดลอง
โดยให้เจ้าหน้าที่ ว.ปณ. เป็นครูประจำกลุ่ม โดยพบกัน 2 สัปดาห์ต่อครั้ง ใช้สื่อการเรียน
เช่นเดียวกับกลุ่มระดับหมู่บ้าน เหตุผลที่ทดลองความเป็นไปได้มีเพราะว่า (1) เพื่อทดลอง
ใช้สื่อการเรียนโดยตรง โดยไม่ผ่านตัวกลางอื่น (2) เพื่อต้องการทราบข้อมูลย้อนกลับ
(Feed back) โดยตรงโดยไม่ผ่านตัวกลางอื่น และ (3) เพื่อค้นหาแนวทางที่จะพัฒนา

รูปแบบ ระบบการเรียนและสื่อการเรียนให้ดียิ่งขึ้น (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

2523 : 4 - 6)

อย่างไรก็ตามการทดลองรูปแบบดังกล่าวปรากฏว่า รูปแบบกลุ่มผู้เรียนระดับหมู่บ้านมีประสิทธิภาพในการเรียนมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการได้พบกลุ่มทุกสัปดาห์ (พบผู้เรียนด้วยกันเอง และครูประจำกลุ่ม) ทำให้กลุ่มยึดเหนี่ยวกันได้ดี (ครูประจำกลุ่มจังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์เพิ่มเติม เมื่อ 25 - 26 ธันวาคม 2527) และตั้งแต่ช่วงขยายงานจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. กรมการศึกษานอกโรงเรียนและเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคทั้ง 4 ได้ประชุมร่วมกันพิจารณารูปแบบการจัดกลุ่มกันอย่างจริงจัง โดยตกลงร่วมกันว่า จะจัดกลุ่มระดับหมู่บ้านหรือพบกลุ่มกันทุกสัปดาห์เป็นหลัก ส่วนนักศึกษาที่มีความจำเป็นไม่สามารถพบกลุ่มได้ทุกสัปดาห์ ก้อนุญาตให้จัดกลุ่มประเภทพบกันเดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 2 วันติดต่อกัน วันละ 6 ชั่วโมง หากมีนักศึกษาที่ไม่อาจพบกลุ่มเป็นรายเดือนได้อีกก็อนุญาตให้พบกลุ่มแบบรายภาคเรียนเพียงครั้งเดียว แต่ต้องพบกัน 7 วันติดต่อกัน วันละ 8 ชั่วโมง แต่ในทางปฏิบัติในศูนย์ฯ ภาคใต้ขณะนี้ มีเพียงรูปแบบเดียวคือพบกลุ่มรายสัปดาห์เท่านั้น

การกำหนดบทบาทและหน้าที่การดำเนินงานจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

ดังได้กล่าวแล้วว่า การจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นงานใหญ่ ต้องอาศัยบุคลากรหลายฝ่ายดำเนินงาน อาทิเช่น กรมการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ก. งานบริหาร

- 1) เสนอรูปแบบ - นโยบาย - ขั้นตอนของการดำเนินงานของโครงการฯ
- 2) จัดทำระเบียบและข้อกำหนดต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการฯ
- 3) ควบคุมดูแลแผนการดำเนินงาน ว.ปณ. ของแต่ละศูนย์ฯ ภาค

4) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนในการขอความร่วมมือ
ในการดำเนินงาน ว.ปณ.

- 5) นิเทศ - ติดตามผลการดำเนินโครงการ ฯ
- 6) ประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ
- 7) ประสานแผนการดำเนินงาน และการเสนอของบประมาณ
- 8) จัดสรรงบประมาณให้แก่ละศูนย์ฯ ภาค
- 9) ประสานการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
- 10) วิเคราะห์การใช้งบประมาณเพื่อวางแผนในปีต่อไป

ข. คานาวิชาการ

โครงการ

- 1) ติดตามผลการดำเนินงานร่วมกับศูนย์ฯ ภาคเพื่อหาทางปรับปรุง
- 2) ร่วมพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน สื่อการเรียน และการปรับปรุง
- 3) พัฒนารูปแบบและเอกสารประกอบการอบรมครูประจำกลุ่ม
- 4) ร่วมอบรมครูประจำกลุ่ม ผู้พัฒนาสื่อการเรียนการสอน และ

เจ้าหน้าที่ ว.ปณ. ศูนย์ฯ ภาค ศูนย์ฯ จังหวัด

- 5) เป็นหน่วยกลางในการประสานงานทางคานาวิชาการของโครงการ ฯ
- 6) ประสานการประเมินโครงการ ฯ และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงาน

ว.ปณ.

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค

ก. คานาบริหาร

- 1) เป็นศูนย์กลางการดำเนินงาน ว.ปณ. ในภาคที่รับผิดชอบ
- 2) กำหนดแผนการดำเนินงาน ว.ปณ. ในภาคที่รับผิดชอบ
- 3) ปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงาน และโครงสร้างการปฏิบัติงานภายใน

ศูนย์ ฯ

4) เก็บและควบคุมเงินบำรุงการศึกษา

5) ประสานงานกับศูนย์ จังหวัด กรม ฯ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่

เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการ ฯ

6) นิเทศและติดตามผล

7) ออกวุฒิบัตร และประกาศนียบัตรให้กับผู้จบหลักสูตร

8) ประชาสัมพันธ์งานและโครงการ ว.ปณ.

9) จัดระบบเก็บรวบรวมระเบียบ ทะเบียน สถิติและข้อมูลต่าง ๆ ของ
นักศึกษา และสถิติข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ.

10) ส่งสื่อทางวิทยุไปให้สถานีวิทยุ และสื่อทางไปรษณีย์ให้ผู้เรียน

ข. คำนวณวิชาการ

1) พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร กลุ่มสนใจทาง ว.ปณ.

2) พัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

ระดับที่ 3 - 4 ทาง ว.ปณ.

3) ผลิตและปรับปรุงสื่อการเรียนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

ระดับที่ 3 - 4 ทาง ว.ปณ.

4) พัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน การดำเนินงานทาง

ว.ปณ.

5) ออกข้อสอบและดำเนินการสอบผู้เรียนตามระเบียบการวัดผล ฯ

6) ควบคุมมาตรฐานการเรียนการสอนทาง ว.ปณ.

7) ประเมินผล วิจัย และพัฒนาการดำเนินงานของโครงการ

8) ขอรุม ประชุม สัมมนา ครูประจำกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

9) เบิกจ่ายเงินทุกประเภทสำหรับใช้จ่ายในโครงการ ว.ปณ.

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ก. คำนวณบริหาร

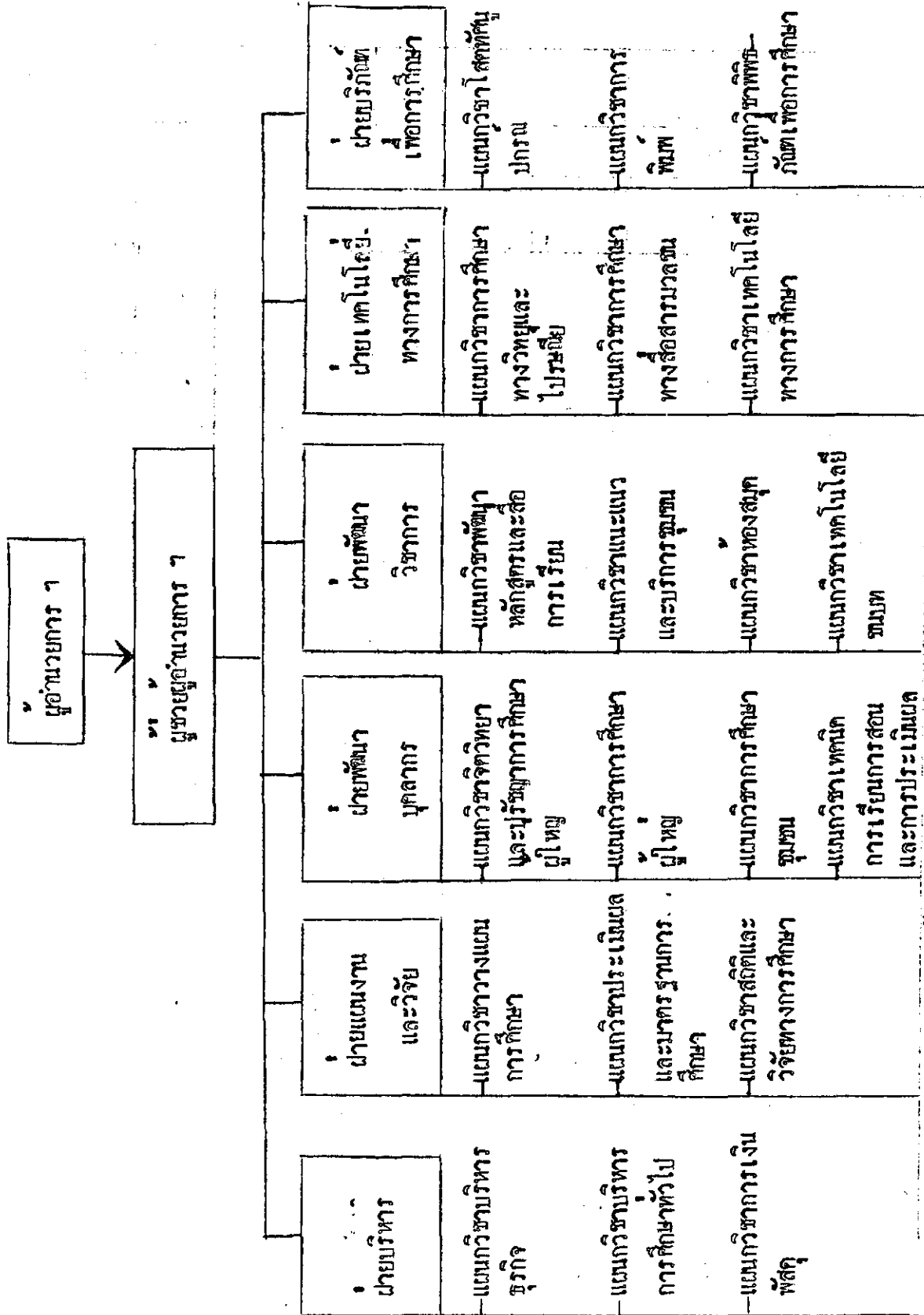
- 1) พิจารณาคัดเลือกเพื่อเสนอจังหวัด บรรจุ แต่งตั้ง ขุนเล็กครูประจำกลุ่ม หัวหน้าครูประจำกลุ่ม และกลุ่มผู้เรียน
- 2) ดำเนินการเก็บเงินบำรุงการศึกษา ส่งไปยังศูนย์ฯ ภาค
- 3) คัดเลือกครูประจำกลุ่ม และหมู่บ้านเป้าหมายร่วมกับศูนย์ฯ ภาค
- 4) ควบคุมดูแลการเรียนการสอนในจังหวัดที่รับผิดชอบ
- 5) นิเทศและติดตามผลในจังหวัดที่รับผิดชอบร่วมกับศูนย์ฯ ภาค
- 6) ประสานงาน หรือเป็นตัวกลางระหว่างศูนย์ฯ ภาค ครูประจำกลุ่ม หัวหน้าครูประจำกลุ่ม และผู้เรียน

7) รับสมัครนักศึกษาและจัดทำระเบียบส่งให้ศูนย์ฯ ภาค

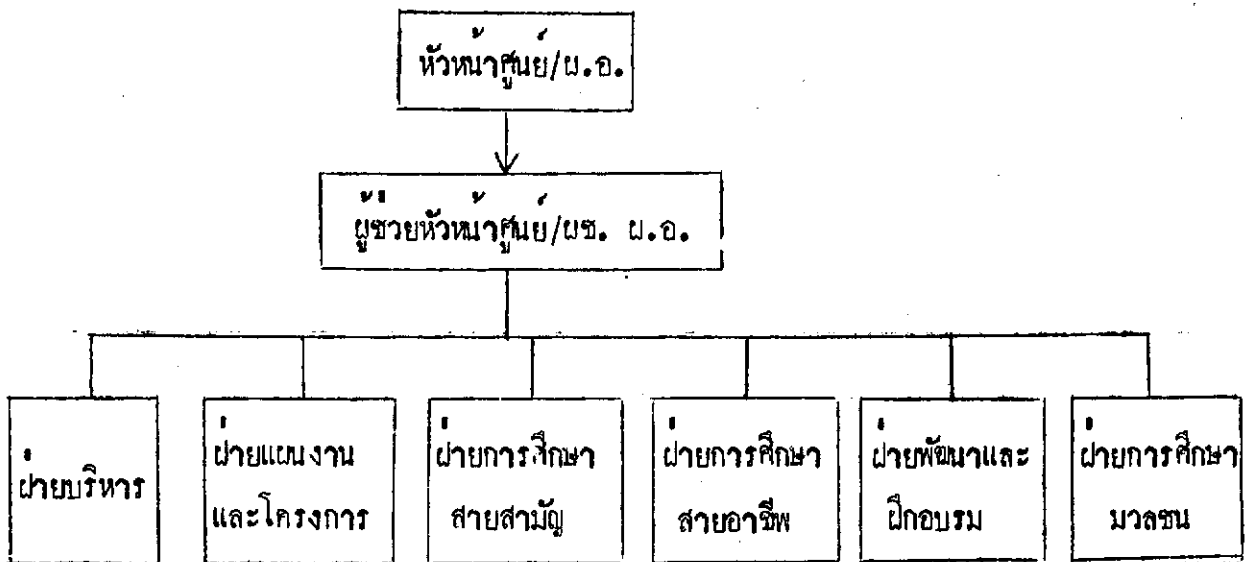
ข. งานวิชาการ

- 1) ดำเนินการสอนและการวัดผลการเรียนรู้ร่วมกับศูนย์ฯ ภาค
- 2) ร่วมเก็บข้อมูลและจัดทำสถิติต่าง ๆ เสนอไปยังศูนย์ฯ ภาค
- 3) ร่วมประเมินผลโครงการ
- 4) เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงสื่อการเรียนไปยังศูนย์ฯ ภาค

ในช่วงของการทดลองโครงการดำเนินงานของศูนย์ฯ ภาค โครงการ ว.ปณ. ได้ถูกจัดไว้ในฝ่ายการศึกษาทางสื่อสารมวลชน และระยะหลังคือเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2523 ได้เปลี่ยนชื่อฝ่ายนี้เป็นฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งมีบุคลากรในฝ่ายทำหน้าที่ดำเนินการทดลองโครงการ โดยประสานกับฝ่ายอื่น ๆ ในศูนย์ฯ ภาค ศูนย์ฯ จังหวัด และกรม ฯ

ภาพประกอบ 10 โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์การศึกษาเอกโรงเรียนภาค

ภาพประกอบ 11 โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการทดลองหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4
ทาง ว.ปณ.

การแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานทดลองโครงการฯ แบ่งเป็น 2 สายคือ

ก. สายการดำเนินงานวิชาการ

ข. สายการดำเนินงานธุรการ

แต่ละสายงานมีรายละเอียดดังนี้

สายการดำเนินงานวิชาการ

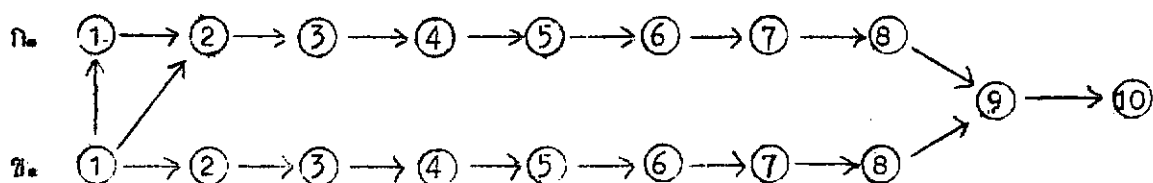
1. สืบวจชุมชน เพื่อหาความต้องการและสภาพปัญหาของชุมชนที่ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้อง
2. พิจารณาหลักสูตร โดยนำหลักสูตรส่วนกลางมาพิจารณาประกอบด้วย
3. นำความต้องการของชุมชน สัมพันธ์กับหลักสูตร เพื่อจัดทำเนื้อหาให้สัมพันธ์กับความต้องการนั้น ๆ

4. วิเคราะห์รูปแบบของการเรียนการสอนว่า วิธีใดที่เห็นควรเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน และสภาพของสิ่งแวดล้อม
5. วิเคราะห์และพิจารณารูปแบบของสื่อการเรียน (คู่มือผู้เรียน รายการวิทยุ เอกสารประกอบ และอุปกรณ์ต่าง ๆ)
6. จัดทำเครื่องมือสื่อการเรียน
7. ทดลองเครื่องมือสื่อการเรียนกับกลุ่มนักศึกษาและชาวบ้าน
8. ปรับปรุงแก้ไข และผลิตใช้ดำเนินการต่อไป

สายการดำเนินงานธุรการ

1. ประชุมผู้ดำเนินการเพื่อกำหนดบทบาทของผู้ดำเนินการ
2. ประชาสัมพันธ์โครงการ
3. อบรมครูประจำกลุ่มและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
4. รับสมัครนักศึกษา ซึ่งรับสมัครที่ครูประจำกลุ่มและที่ศูนย์ฯ ภาค, จังหวัด
5. ลงทะเบียนเรียน และปฐมมิเทศนักศึกษา
6. ดำเนินการเปิดเรียน
7. นิเทศและติดตามผล
8. ปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อการเรียนการสอนให้สะดวก เหมาะสมต่อนักศึกษายิ่งขึ้น โดยนำข้อมูลที่ได้จากการนิเทศและติดตามผล และการประชุมสัมมนาครูประจำกลุ่ม

การดำเนินงานทั้ง 2 สายอาจเขียนเป็นรูปภาพประกอบได้ดังนี้

ภาพประกอบ 12 การดำเนินงานสายวิชาการ และธุรการ ในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทางวิทยุและไปรษณีย์

สรุป

หลังจากประกาศกระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งศูนย์ฯ ภาคใต้ เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2520 แต่เริ่มปฏิบัติงานในเดือนมิถุนายน ปีเดียวกัน และศูนย์ฯ ภาคใต้มีนโยบายเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของประชาชนในภาคใต้ จึงขออนุญาตกรมสามัญศึกษา ขอทดลองจัดโครงการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 ในพื้นที่จังหวัดสงขลาจนแผนเป้าหมาย 1 ปี (เริ่มจากวันที่ 1 พฤษภาคม 2521 เป็นต้นมา)

จากการทดลองโครงการดังกล่าว พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคมาก ทั้งนี้เพราะศูนย์ฯ ภาคใต้ยังขาดความพร้อมทั้งในค่านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ห้องบันทึกเสียง งบประมาณในการพัฒนาบุคลากร เพื่อพัฒนาสื่อการเรียน และพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ แต่อย่างไรก็ตามกองการศึกษาผู้ใหญ่ในขณะนั้นก็ได้พยายามให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน ขณะเดียวกันศูนย์ฯ ภาคใต้เองก็พยายามศึกษางานจากการทดลอง จึงทำให้มีทักษะในการจัดดำเนินการทดลองโครงการฯ จนประสบผลสำเร็จพอสมควร ทำให้ได้รับความสนใจและเรียกร้องจากทางจังหวัดให้ศูนย์ฯ ภาคใต้ขยายการทดลองให้ควย ศูนย์ฯ ภาคใต้จึงได้ขยายการทดลองโครงการไปยังจังหวัดพัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช ขณะเดียวกันก็ขยายหลักสูตรระดับที่ 4 ทดลองควบคู่กับหลักสูตรระดับที่ 3 ไปด้วย ทำให้ได้รูปแบบการจัดกลุ่มผู้เรียน การบริหารโครงการ และการดำเนินการคณาวิชาการ การประสานงานที่มีประสิทธิภาพพอสมควร จนกระทั่งระยะการขยายงานออกไปกว้างขวางยิ่งขึ้น แต่ก็ไม่สามารถจะเพิ่มปริมาณนักศึกษาได้รวดเร็วเท่าที่ควร เนื่องจากจำเป็นต้องขยายคู่มือผู้เรียน (เดิมในโครงการทดลองแจกฟรี) แก่นักศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจอยู่แล้ว ออกกลางคันไปส่วนหนึ่ง และถึงกับมีเรื่องร้องเรียนจากนักการเมืองเพื่อให้กรมการศึกษาออกโรงเรียนหาทางผ่อนคลายความเดือดร้อนของนักศึกษาลงเท่าที่จะทำได้

ในช่วงที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ดำเนินการทดลองโครงการฯ ซึ่งเป็นงานใหม่ ทำให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ภาคใต้ถึง 5 คนได้ไปฝึกอบรมและดูงานเกี่ยวกับการจัดดำเนินการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ณ ประเทศในยุโรป ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และประเทศในแอฟริกา นอกจากนี้ยังมีส่วนหนึ่งได้รับการฝึกฝนอบรมภายในประเทศ ณ โรงเรียน

การประชาสัมพันธ์ จึงนับได้ว่าโครงการทดลองจัดการศึกษาทาง ว.ป.ณ. ได้มีส่วนช่วยผลักดันให้บุคลากรของศูนย์ฯ ภาคใต้ ได้รับการพัฒนาขึ้นจำนวนมาก และนอกจากนี้ ศูนย์ฯ ภาคใต้ ยังได้มีส่วนพัฒนาบุคลากรภายนอกหน่วยงานอื่น ๆ อีกจำนวนมาก.

ผลการดำเนินงานจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ฯ ภาคใต้

การจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของภาคใต้เป็นงานใหม่ และจัดทดลองขึ้นในสภาพที่ขาดความพร้อมทั้งค่านบุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ และงบประมาณ จึงมีปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินการทดลองเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม หลังจากดำเนินการทดลองไปไครยะหนึ่ง ความพร้อมต่าง ๆ ค่อย ๆ มีเพิ่มขึ้นทุก ๆ ด้าน ผลการทดลองจึงเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ ในบทนี้จะกล่าวถึงเรื่องต่อไปนี้

1. ความเป็นมาของการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ในภาคใต้
2. หลักสูตรและสื่อการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ในภาคใต้
3. การพัฒนาบุคลากร
4. การจัดการเรียนการสอน
5. การประเมินผลการเรียน
6. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน
7. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน
8. ผลที่ได้รับจากการทดลองโครงการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของภาคใต้
9. ปัญหาและอุปสรรค แนวโน้มในการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

ความเป็นมาของการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ในภาคใต้

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ ได้ดำเนินการทดลองสอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3 ทางวิทยุและไปรษณีย์ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2521 คือก่อนแผนเป้าหมายที่กองการศึกษาผู้ใหญ่ในขณะนั้นวางไว้ 1 ปี จึงไม่มีงบประมาณสำหรับการทดลองในโครงการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เพื่อสนองความต้องการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ ที่จะทำการทดลองโครงการนี้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 กองการศึกษาผู้ใหญ่จึงได้เรียกเงินงบประมาณที่ได้จัดสรรให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โอนกลับคืนกองฯ กองฯ โอนต่อไปให้

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ จำนวน 206,000 บาท และศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้
ยังได้เจียดงบประมาณจากโครงการบริหารทั่วไปมาสมทบอีกจำนวน 110,000 บาท เพื่อให้สามารถ
ดำเนินการทดลองไปได้ (จารึก โสคติพันธุ์ สัมภาษณ์เมื่อ 3 พฤษภาคม 2527 และจากแผน
ปฏิบัติการของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำภาคใต้ ปีงบประมาณ 2521 : 26)

การดำเนินงานจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้
ได้กระทำเป็น 2 ช่วงด้วยกันคือ ช่วงทดลองโครงการ (ปีการศึกษา 2521 - 2524) และช่วง
ขยายงาน (ตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 เป็นต้นมา)

ก. ช่วงทดลองโครงการ เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2521 - 30 เมษายน 2525
ในช่วงนี้ได้วางแผนเตรียมการและดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย หลังจากตัดสินใจว่าจะเปิดทดลองสอนการศึกษานอกโรงเรียนแบบ
เปิดเสรีทางวิทยุและไปรษณีย์แล้ว ศูนย์ ภาคใต้จึงได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะเปิดดำเนินการ
ทดลองออกเป็น 5 อำเภอในจังหวัดสงขลา คือ อำเภอจะนะ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสิงหนคร
อำเภอระโนด และอำเภอเมืองสงขลา ทดลองเปิดสอนอำเภอละ 5 กลุ่มผู้เรียน

2. หลักสูตร ศูนย์ภาคใต้ ตัดสินใจที่จะเปิดทดลองสอนหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน
แบบเปิดเสรีระดับที่ 3 ทางวิทยุและไปรษณีย์ (เทียบเท่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ขณะนั้น) ซึ่งเป็น
หลักสูตรที่กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน (ฝ่ายวิชาการกองการศึกษานอกโรงเรียนขณะนั้น) พัฒนาขึ้น
แล้วนำมาพัฒนาให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนแบบ ว.ป.น. นั่นคือการใช้สื่อทางไกล และเรียนด้วยตนเอง
เป็นหลัก

3. การประชาสัมพันธ์โครงการทดลอง เนื่องจากศูนย์ ภาคใต้จัดตั้งขึ้นใหม่
และโครงการทดลองสอนทางวิทยุและไปรษณีย์ก็เป็นโครงการใหม่ ยังไม่เป็นที่รู้จักหรือเข้าใจในหมู่
ประชาชน หรือแม้แต่หน่วยราชการเองก็เช่นเดียวกัน ศูนย์ ภาคใต้จึงได้วางแผนการประชาสัมพันธ์
ขึ้นเป็นการรีบด่วน และให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและ
ไปรษณีย์ เป็นการศึกษานอกโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่สดใหม่ในประเทศไทย เป็นการจัดการศึกษาในระบบ
ทางไกล ที่มุ่งช่วยเหลือประชาชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
จากสื่อการเรียนประเภทวิทยุ สื่อการเรียนทางไปรษณีย์ (คู่มือผู้เรียน เอกสารอื่น ๆ) และสื่อ

ประเภทบุคคล คือการพบกลุ่มโดยมีครูประจำกลุ่มเป็นที่ปรึกษา เน้นหนักให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าตนเอง เป็นหลักในยามว่างจากภาระงานของประชาชน แม้ว่าการศึกษาในลักษณะนี้จะมีมาก่อนบ้างแล้วในประเทศไทย แต่ก็ไม่เหมือนกันทีเดียวคือ จะใช้สื่อทางวิทยุและสื่อทางไปรษณีย์ควบคู่กัน หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งบทเรียนมีลักษณะไม่เอื้อต่อการเรียนด้วยตนเอง เหมือนการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ และไม่มีกรพบกลุ่มเหมือนกับการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ (ว.ปณ.) หรือแม้แต่ในต่างประเทศก็ยังไม่เหมือนกัน (โกวิท วรพิพัฒน์ สัมภาษณ์เมื่อ 9 สิงหาคม 2527)

ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้วางแผนและดำเนินการประชาสัมพันธ์เป็น 3 วิธีคือ

3.1 ประชาสัมพันธ์กับผู้นำท้องถิ่น กลุ่มเป้าหมายคือ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในวันประชุมประจำเดือนของแต่ละอำเภอ (5 อำเภอ) ของจังหวัดสงขลา อำเภอละ 2 วันคือ วันประชุมประจำเดือนครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และวันประชุมประจำเดือนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยได้วางแผนใหญ่กลางกรของศูนย์ฯ ภาคใต้ ออกประชาสัมพันธ์เป็น 5 สาย สายละ 2 วัน โดยใช้วันประชุมประจำเดือนพฤศจิกายน 2520 เนื้อหาที่ทำการประชาสัมพันธ์ได้ทำการชี้แจงโครงการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ซึ่งได้แก่หลักการ จุดประสงค์ วิธีการเรียนการสอน หลักสูตร กลุ่มผู้เรียน ผลที่ผู้เรียนจะได้ หรือประโยชน์ที่จะได้รับ รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ผู้เรียนต้องจ่าย จุดเน้นในการชี้แจงในที่ประชุมครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ อีกประการหนึ่งคือการรับสมัครครูประจำกลุ่มโดยเน้นคุณสมบัติที่ต้องการให้ทราบ พร้อมทั้งให้ไปช่วยประชาสัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียน ส่วนจุดเน้นในการชี้แจงในที่ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นั้น ได้เน้นให้ช่วยไปประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ เพื่อให้สมัครเรียนกันมาก ๆ โดยเฉพาะถ้ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คนใดมีวุฒิการศึกษาเพียง ป.4 ก็ชักชวนให้สมัครเรียน ว.ปณ. ด้วย อันจะเป็นแรงจูงใจให้ลูกบ้านในปกครองสมัครเข้าเรียนตามผู้นำของเขา หมู่บ้านใดหาผู้เรียนได้ครบ 30 คนเป็นอย่างน้อย ก็จะได้รับพิจารณาให้เปิดทำการทดลองโครงการกอน อำเภอละ 5 กลุ่ม พร้อมทั้งนี้ ศูนย์ฯ ภาคใต้ก็ได้มอบเอกสารโครงการ ว.ปณ. ไปสมัครครูประจำกลุ่ม เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชา และประชาชนที่มีคุณสมบัติตามที่ศูนย์ฯ ภาคใต้กำหนดสมัครเพื่อทำการคัดเลือกพร้อมกับทางอำเภอต่อไป

การประชาสัมพันธ์รูปแบบนี้ มุ่งเน้นสร้างความเข้าใจโครงการให้เกิดขึ้นแก่ผู้นำท้องถิ่น โดยเฉพาะครู อาจารย์ เพื่อจะไปชี้แจงต่อแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และศิษย์เก่า (จารึก โสทธิพันธุ์ และเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ภาคใต้ สัมภาษณ์เมื่อ 3 สิงหาคม และ 16 สิงหาคม 2527)

3.2 ประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อมวลชน ศูนย์ฯ ภาคใต้ใช้สื่อมวลชนประเภท เอกสาร สิ่งพิมพ์ประเภทโปสเตอร์ แจกให้แก่นัก ผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัคร ผู้ที่ได้รับการคัดเลือก เป็นครูประจำกลุ่ม รวมทั้งศึกษานิเทศก์อำเภอ หัวหน้าหมวดการศึกษา (ซึ่งตำแหน่งเดิมปัจจุบัน เปลี่ยนเป็นหัวหน้าการประถมศึกษา) อำเภอต่าง ๆ ทั้ง 5 อำเภอ เปิดประกาศตามหมู่บ้าน ชุมชน สถานที่ราชการ คนละ 50 - 100 แผ่น พร้อมทั้งศูนย์ฯ ภาคใต้เอง ก็ได้จัดประชาสัมพันธ์ทาง สื่อมวลชน ประเภทวิทยุ และโทรทัศน์ เป็นการรวม ๆ อีกทางหนึ่งด้วย อีกทั้งได้มอบหมายให้ ครูประจำกลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกไว้ทำการสำรวจความต้องการของประชาชน และประชาสัมพันธ์ โครงการชนิดปากคอกปากไปควยในตัว

3.3 ประชาสัมพันธ์ด้วยเครื่องมือโสตทัศนศึกษาเคลื่อนที่ ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้ วางแผนนำภาพยนตร์ไทย และภาพยนตร์สารคดี ออกไปฉายยังหมู่บ้านกลุ่มเป้าหมายที่ครูประจำกลุ่ม สำรวจความต้องการไว้แล้วว มีแนวโน้มที่จะเปิดเป็นกลุ่มผู้เรียนได้ทั้ง 5 อำเภอ จำนวน 25 หมู่บ้าน พร้อมทั้งได้วางคนตรีลูกทุ่ง ซึ่งมีเครื่องดนตรีเพียง 2 - 3 ชิ้นของเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ไปเปิดแสดงให้ประชาชนฟังก่อนทำการฉายภาพยนตร์ด้วย ทำให้อาสาสมัครมารวมร้องเพลงกับ วงดนตรีสมัครเล่นจำนวนมากและระหว่างที่ร้องเพลงสลับกับการฉายภาพยนตร์แต่ละมวน เจ้าหน้าที่ ก็จะชี้แจงโครงการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ พร้อมทั้งพิธีกรทำการซักถามแทนประชาชนถึง หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีเรียน วิธีสอน วิธีวัดผลประเมินผล ประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ ตลอดจนค่าใช้จ่ายที่ผู้เรียนจะต้องจ่ายเท่าที่จำเป็น และตอบคำถามอื่น ๆ ที่ประชาชนมีข้อสงสัย และ ซักถาม วิธีการประชาสัมพันธ์แบบนี้ทำให้ประชาชนเข้าใจโครงการ วิธีเรียน วิธีสอน และ ประโยชน์ที่ได้รับดีมาก โดยใช้เวลาทำการชี้แจง เพราะกระทำได้กับคนจำนวนมากพร้อม ๆ กัน วิธีการประชาสัมพันธ์แบบนี้ใช้เวลา 1 คืนต่อ 1 กลุ่มเป้าหมาย โดยในตอนเย็นจะฉายรถยนต์ คีตเครื่องขยายเสียงออกวิ่งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย และหมู่บ้านใกล้เคียงมา ฟังและมาดูภาพยนตร์ ปรากฏว่ามีผู้มาร่วมกิจกรรมกลุ่มเป้าหมายละ 300 - 2,000 คน (โกศล ชูช่วย สัมภาษณ์เมื่อ 4 เมษายน 2526)

4. การสำรวจความต้องการของประชาชน ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้สร้างแบบสำรวจ ความต้องการของประชาชนขึ้นฉบับหนึ่ง แล้วได้มอบหมายให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูประจำกลุ่ม

ดำเนินการสำรวจเรื่องเกี่ยวกับผู้จบการศึกษาในระดับ ป.4 และ ป.7 ที่ไม่ได้ศึกษาต่อ การมีเครื่องรับวิทยุ สถานีและเวลาที่รับฟัง ฯลฯ โดยให้ครูประจำกลุ่มทำการสำรวจคนละ 2 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 25 ครัวเรือน รวมการสำรวจทั้งสิ้น 50 หมู่บ้าน 1,250 ครัวเรือน ทำการสำรวจในวันเสาร์ - อาทิตย์ และหรือนอกเวลาราชการ ใช้เวลาสำรวจ 1 เดือน คือตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน - 20 ธันวาคม 2520 ศูนย์ ภาควิชาค้ำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และใช้ประกอบการวางแผนการดำเนินงานจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ต่อไป (สมศักดิ์ บุญวิโรจน์ สัมภาษณ์เมื่อ 10 พฤษภาคม 2527)

5. การขอเวลาออกอากาศ เนื่องจากกองการศึกษาผู้ใหญ่ มอบให้ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาคใต้ คิดขอขอเวลาเพื่อใช้ออกอากาศรายการวิทยุจากสถานีวิทยุส่วนท้องถิ่น ทางศูนย์ ภาควิชาค้ำข้อมูลได้พยายามติดต่อสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดสงขลา ซึ่งขณะนั้นมีอยู่ 4 สถานี คือสถานีวิทยุกระจายเสียง 011 ทหารอากาศ สถานีวิทยุ ม.ก. สถานีวิทยุ ว.ป.ถ.5 และ สถานีวิทยุ ส.ว.พ. 3 และอีกสถานีหนึ่งเป็นสถานีวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ ส่งกระจายเสียงด้วยระบบ เอฟ.เอ็ม มีกำลังส่งเพียง 1 กิโลวัตต์ ซึ่งไม่อาจส่งกระจายเสียงไปได้กว้างไกลเพียงพอสำหรับประชาชนชาวชนบท และเครื่องรับวิทยุระบบ เอฟ.เอ็ม ของชาวชนบทมีจำนวนน้อยมาก จึงไม่เหมาะสม

ในการติดต่อขอเวลาออกอากาศจากสถานีวิทยุดังกล่าวในช่วงแรกได้เพียงสถานีเดียวคือ สถานีวิทยุ ว.ป.ถ.5 มีกำลังส่ง 10 กิโลวัตต์ ออกอากาศวันละ 30 นาที ในวันจันทร์ - เสาร์ ในช่วงกลางวันคือระหว่างเวลา 21.30 - 22.00 น. เมื่อดำเนินการออกอากาศไปได้ระยะหนึ่งปรากฏว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่บอกว่า เวลาค่อนข้างคึกมาก และบางแห่งรับฟังได้ไม่ชัดเจน ศูนย์ ภาควิชาค้ำข้อมูลจึงพยายามติดต่อขอเวลาจากสถานีวิทยุอื่น ๆ อีกทั้งระดับสถานีโดยตรง และระดับเหนือขึ้นไป ในที่สุดก็ได้สถานีวิทยุ ส.ว.พ. 3 อีก 1 สถานี ออกรายการตั้งแต่วันจันทร์ - เสาร์ วันละครึ่งชั่วโมง ระหว่างเวลา 11.30 - 12.00 น. จึงนับว่าอำนวยความสะดวกใหญ่เรียนเพิ่มมากขึ้น โดยออกรายการเช้า หากใครไม่ได้ฟังสถานีวิทยุ ว.ป.ถ.5 หรือฟังไม่ชัดเจน ก็ให้รับฟังจากสถานีวิทยุ ส.ว.พ. 3 ได้ นี่คือการติดต่อขอเวลาสถานีวิทยุได้ในปีแรกที่ทำการทดลองโครงการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์ และในปีการศึกษา 2522 - 2524 ได้ติดต่อขอเวลาออกอากาศจากสถานีวิทยุ-

กระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดศรีสะเกษ สถานีวิทยุกระจายเสียง กองทัพอากาศที่ 4 จังหวัดนครศรีธรรมราช สถานีวิทยุกระจายเสียงมณฑลทหารบกที่ 5 จังหวัดพัทลุง ใต้ เมื่อขยายการทดลองโครงการ ว.ป.ณ. ไปยังจังหวัดพัทลุง ศรีสะเกษ และนครศรีธรรมราช (จารึก โสคติพันธุ์ และเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ สัมภาษณ์เมื่อ 3 สิงหาคม และ 16 สิงหาคม 2527)

อย่างไรก็ตามในระยะแรก การได้เวลาออกอากาศของสถานีวิทยุกระจายเสียง ว.ป.ณ.5 ภาคใหญ่ นั้น ศูนย์ฯ ภาคใต้จะต้องเช่าเวลาวันละ 30 นาที ตั้งแต่วันจันทร์ - เสาร์ โดยจ่ายค่าเช่าเดือนละ 4,500 บาท และตั้งแต่ปีการศึกษา 2522 เป็นต้นมา ศูนย์ฯ ภาคใต้ไม่ต้องเช่าเวลาอีกต่อไป แต่ต้องจ่ายเป็นค่าอาหารทำกรนอกเวลาราชการให้แก่เจ้าหน้าที่สถานีวิทยุกระจายเสียงทุกสถานี ๆ ละ 2 คน ตลอดจน ยกเว้นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดศรีสะเกษ เพราะทั้ง 2 สถานีดังกล่าวมีงบประมาณเพื่อการนี้ของสถานีเองแล้ว

6. ลักษณะของหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 เป็นหลักสูตรต่อเนื่อง จากหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ชั้นอ่านออกเขียนได้) การศึกษาระดับนี้มุ่งที่จะส่งเสริมผู้เรียนที่ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียนให้มีความรู้ทักษะ เจตคติ และวินัยธรรม อันจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ ศึกษาหาความรู้ และชาวสารขัญญ์เพิ่มเติม และการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน ให้สามารถดำรงชีวิตเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หลักสูตรนี้มีความยืดหยุ่นพอเพียงที่จะให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของตน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2527 : 24)

หลักสูตรและสื่อการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ฯ ภาคใต้

ศูนย์ฯ ภาคใต้ เริ่มดำเนินการทดลองโครงการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2521 เป็นต้นมา เริ่มแรกทำการทดลองหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3

ในท้องที่ 5 อำเภอของจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นจังหวัดที่ตั้งศูนย์ฯ ภาคใต้ เมื่อดำเนินการทดลองหลักสูตรนี้ไปไคร่ประมาณ 2 ปี ศูนย์ฯ ภาคใต้จึงได้พิจารณาเห็นว่า รูปแบบการดำเนินงานมีความถูกต้องตามหลักการ จึงได้ขยายการทดลองหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 เพิ่มขึ้นอีกหลักสูตรหนึ่งควบคู่ไปกับหลักสูตรระดับที่ 3 พร้อมกันนั้นได้ขยายพื้นที่ดำเนินการทดลองออกไปสู่ทางจังหวัดด้วยคือ จังหวัดพัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราชควบคู่ไปกับจังหวัดสงขลา ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ (1) เพื่อต้องการทดลองหารูปแบบการจัดการ การประสานงาน การประชาสัมพันธ์ การรับสมัครนักศึกษา การลงทะเบียนเรียน การเก็บเงินบำรุงการศึกษา การส่งสื่อการเรียน การวัดผลประเมินผล การนิเทศและติดตามผล การเบิก-จ่ายเงินค่าตอบแทนครูประจำกลุ่ม และ (2) เพื่อสนองตอบต่อการเรียกร้องความต้องการของจังหวัดดังกล่าว (จารึก โสคติพันธุ์ และเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ สัมภาษณ์เมื่อ 3 พฤษภาคม และ 16 มิถุนายน 2527)

หลักสูตรการศึกษาทั้ง 2 ระดับนี้ เป็นหลักสูตรที่ฝ่ายวิชาการ กองการศึกษาผู้ใหญ่ในขณะนั้นซึ่งปัจจุบันคือ กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ได้ทำการพัฒนาขึ้นจากหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับที่ 3 และระดับที่ 4 ศูนย์ฯ ภาคใต้ เพียงนำวัตถุประสงค์ และเนื้อหาของหลักสูตรมาวิเคราะห์ และแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยการเรียน และจัดทำบทวิทยุประกอบหน่วยการเรียนนั้น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวิธีเรียน ตามหลักการของการจัดการศึกษาระบบทางไกล

ประมาณปลายปีการศึกษา 2525 (ต้นปี พ.ศ. 2526) ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้พัฒนาหลักสูตรแบบกลุ่มสนใจทางวิทยุและไปรษณีย์ขึ้นเอง เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่ประชาชนในท้องถิ่นมีความสนใจร่วมกัน โดยใช้เวลาเรียนไม่เกิน 30 ชั่วโมงต่อรายวิชา เช่น หลักสูตรวิชา "กฎหมายชาวบ้าน" วิชา "การใช้ปุ๋ยใส่นาข้าว" เป็นต้น หลักสูตรดังกล่าวนี้ใช้สอนประชาชนในจังหวัดสตูลเป็นครั้งแรก โดยจัดกลุ่มสนใจได้ 10 กลุ่ม

ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสนใจทาง ว.ปณ. ขึ้นใช้เอง โดยมีขั้นตอนคือ

- (1) การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน
- (2) การกำหนดความต้องการที่แท้จริง
- (3) การจัดทำเนื้อหาของหลักสูตร
- (4) การพัฒนาและผลิตสื่อการเรียน
- (5) การทดลองความเป็นไปไคร่ของสื่อการเรียน และ
- (6) การปรับปรุงแก้ไขสื่อการเรียน

สำหรับการพัฒนาสื่อการเรียนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ทาง ว.ปณ.นั้น หลังจากวิทยากรจากกองการศึกษาผู้ใหญ่ ผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศและผู้เชี่ยวชาญจาก กองเผยแพร่การศึกษา (ปัจจุบันคือศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา) ได้จัดประชุมอบรมให้ความรู้ เกี่ยวกับสื่อการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ เทคนิคการผลิตสื่อการเรียนต้นฉบับให้แก่เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ และบุคลากรภายนอกที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ขอความร่วมมือ จำนวน 2 ครั้งแล้ว ศูนย์ฯภาคใต้จึง ได้วางแผนพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนมาเป็นลำดับ ในภาคเรียนแรกที่ดำเนินการทดลอง โครงการฯ สามารถพัฒนาหลักสูตรและผลิตสื่อการเรียนได้ 3 รายวิชาคือ รายวิชาภาษาไทย 1 (ท.1) รายวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 (ส.1) และรายวิชาวิทยาศาสตร์ 1 (ว.1) ในการพัฒนาหลักสูตรสื่อการเรียนและผลิตสื่อการเรียน (คู่มือผู้เรียนและบทวิทยุ) ดังกล่าว ศูนย์ฯภาคใต้ได้ตั้งเกณฑ์ในการแบ่งเนื้อหาและบทวิทยุไว้ดังนี้ รายวิชาใดที่มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต จะแบ่งเนื้อหาของรายวิชานั้นออกเป็น 10 หน่วยการเรียน หรือ 10 บท นำเนื้อหามาจัดทำ บทเรียนวิทยุเท่ากับ 10 บท รายวิชาใดมีค่า 2 หน่วยกิต จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 20 หน่วย การเรียนและบทวิทยุ 20 บท และรายวิชาใดมีหน่วยกิตเป็น 3 หน่วยกิตขึ้นไปจะแบ่งเนื้อหา ออกเป็น 40 หน่วยการเรียนและบทวิทยุ 20 บท นั่นคือรายวิชาที่มีค่าหน่วยกิต 1 และ 2 หน่วยกิต จะมีหน่วยการเรียน : บทวิทยุ เป็น 1 : 1 ส่วนรายวิชาที่มีค่าหน่วยกิตตั้งแต่ 3 หน่วยกิตขึ้นไป จะมีหน่วยการเรียน : บทวิทยุ เป็น 2 : 1 คือบทวิทยุ 1 บท จะเสนอสภาพ ปัญหาให้ครอบคลุมเนื้อหาของหน่วยการเรียน เท่ากับ 2 หน่วยการเรียน เช่น บทวิทยุบทที่ 1 จะเสนอสภาพปัญหาครอบคลุมหน่วยการเรียนที่ 1 และที่ 2 เป็นต้น (ศูนย์การศึกษาฯนอกโรงเรียน ประจำภาคใต้ 2521 : 16 - 19)

ในภาคเรียนที่สองของโครงการทดลอง ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้พัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียน และผลิตสื่อการเรียนได้อีก 3 รายวิชาคือ รายวิชาภาษาไทย 2 (ท.2) รายวิชาสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต 2 (ส.2) และรายวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 3 (ส.3) และในภาคเรียน ต่อ ๆ มาจนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2524 ศูนย์ฯ ภาคใต้สามารถพัฒนาหลักสูตรสื่อการเรียน และผลิต สื่อการเรียนได้รวมถึง 20 รายวิชา แยกเป็นหน่วยการเรียนได้ 720 หน่วยการเรียน (บทเรียน) และบทวิทยุจำนวน 400 บท และผลิตสื่อการเรียน ซึ่งเป็นคู่มือผู้เรียน 20 รายวิชาถึง 30,750 ฉบับ

รายการวิทยุ (บันทึกเสียงลงม้วนเทปเรียบรอย) จำนวน 400 รายการ (เรื่อง) รายการละ 30 นาที (เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ สัมภาษณ์เมื่อ 3 มิถุนายน 2527)

ในระยะขยายงานจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์คือตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 จนถึงปีการศึกษา 2527 (เท่านั้น) ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้พัฒนาหลักสูตรสื่อการเรียนและผลิตสื่อการเรียนได้อีก 16 รายวิชา แยกเป็นหน่วยการเรียนได้ 440 หน่วยการเรียน และบทวิทยุ 280 บท และผลิตสื่อการเรียนซึ่งเป็นผู้มีผู้เรียนจำนวน 44,000 คน รายการวิทยุ 280 รายการ ขั้นตอนของการพัฒนาสื่อการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 มีอยู่ 8 ขั้นตอนคือ (1) วิเคราะห์หลักสูตร (2) วิเคราะห์รูปแบบ บทบาทหน้าที่และลักษณะของสื่อการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ (3) พัฒนาและผลิตสื่อการเรียน (คู่มือผู้เรียน บทวิทยุ อุปกรณ์และกิจกรรมอื่น ๆ) (4) ทดลองใช้สื่อการเรียน (5) ปรับปรุงแก้ไขสื่อการเรียนให้เหมาะสม (6) นำสื่อการเรียนไปใช้ (7) ประเมินผลการใช้สื่อการเรียน และ (8) ขอมูลย้อนกลับเพื่อการแก้ไขปรับปรุงต่อไป (รายละเอียดอีกโลกกล่าวในบทที่ 3 แล้ว)

ส่วนงานการกำหนดหน้าที่และงานผลิตสื่อการเรียนทาง ว.ปณ. ของศูนย์ฯ ภาคใต้ ตามรายละเอียดในแผนภูมิ 4 ของบทที่ 3 นั้น ผู้พัฒนาและผลิตสื่อประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้

1. คณะผู้ผลิตคู่มือประจำวิชา ประกอบด้วยบุคลากรหลายสาขา คือ อาจารย์ประจำวิชา นักวิชาการ ช่างศิลป์ บรรณาธิการ นักวัดผล และเลขานุการ

2. คณะผู้ผลิตรายการวิทยุ ประกอบด้วยบุคลากรคือ หัวหน้าสายผู้ผลิตรายการ ผู้เขียนบท ผู้บันทึกเสียง ผู้แสดง และช่างเทคนิค แต่ตามความเป็นจริงนั้น ศูนย์ฯ ภาคใต้มีบุคลากรจำกัด จึงมีความจำเป็นต้องรวมหน้าที่บางหน้าที่เข้าด้วยกันหรือคนคนเดียวทำหน้าที่หลายหน้าที่ เช่น อาจารย์ประจำวิชา (มีหลายคน) เลือกขึ้นมาเป็นหัวหน้าสายวิชา สายละ 1 คน โดยทำหน้าที่เป็นนักวิชาการไปด้วย ส่วนคณะผู้ผลิตคู่มือประจำวิชา และคณะผู้ผลิตรายการวิทยุ นั้น ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้ตั้งเป็นคณะกรรมการขึ้นจากบุคลากรในศูนย์ฯ ภาคใต้ ส่วนผู้เขียนคู่มือฯ และผู้ผลิตรายการวิทยุ นั้น ต้องใช้บุคลากรหลายฝ่าย ทั้งที่เป็นบุคลากรในศูนย์ฯ ภาคใต้เอง และบุคลากรภายนอก แต่เนื่องจากบุคลากรดังกล่าว (ทั้งภายในศูนย์ฯ และภายนอกศูนย์ฯ) มีงานประจำของตนเอง จึงแทบจะไม่มีเวลาเขียนคู่มือฯ และผลิตรายการวิทยุ ซึ่งเป็นหน้าที่ในเวลาราชการปกติได้ จึงต้องปฏิบัติงานนอกเวลาราชการเป็นส่วนใหญ่ (เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ สัมภาษณ์เมื่อ 16 มิถุนายน 2527)

อย่างไรก็ตามในการพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียน และการผลิตสื่อการเรียนต้นฉบับในระยะแรก ๆ ประสบปัญหามากมาย อาทิเช่น เครื่องไม้เครื่องมือ อุปกรณ์ไม่พร้อม ห้องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกเสียงของตนเองไม่มี บุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนขาดความรู้ ความชำนาญ ผลิတ်ต้นฉบับไม่ทันตามกำหนดและต้องมีการแก้ไขปรับปรุงหลายครั้งหลายหน จนบางคน เลิกทำไปเองมากกว่าครึ่งหนึ่งของแผนการอบรม และศูนย์ฯ ภาคใต้ของท่าการประชุมอบรมและ ประชุมปฏิบัติการซ้ำแล้วซ้ำอีกจำนวนนับสิบครั้ง ผลสุดท้ายก็โตบุคลากรที่มีคุณภาพยื่นหยัดค่อสูในการ พัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนทาง ว.ปอ. จนกระทั่งปัจจุบัน หลังทดลองรูปแบบของสื่อ คู่มือ ผู้เรียนที่กองการศึกษาผู้ใหญ่เสนอในการให้การอบรม 2 ครั้ง ทดลองใช้ได้ 2 ปีเศษ ศูนย์ฯ ภาคใต้ จึงได้พัฒนารูปแบบของคู่มือผู้เรียนขึ้นมาใหม่ โดยการนำรูปแบบของ จอห์นสัน (Johnson's Model) มาปรับผสมผสานกับรูปแบบเดิม เพื่อความยืดหยุ่น สอดคล้องกับปรัชญา "คิดเป็น" มากขึ้น คู่มือผู้เรียนรูปแบบใหม่มีส่วนสำคัญ 5 ส่วน ดังแผนภูมิ 5 ในบทที่ 3 คือ

1. ส่วนนำเข้าสู่บทเรียน ส่วนนี้มีส่วนประกอบย่อย ๆ อีก 4 ส่วนคือ (ก) ชื่อเรื่อง (ข) จุดประสงค์การเรียนรู้ (ค) เนื้อเรื่องและ (ง) วิธีการเรียน
2. ส่วนเสนอเนื้อหา ส่วนนี้มีส่วนประกอบย่อย ๆ อีก 3 ส่วนคือ (ก) เสนอเนื้อหา จากหัวข้อเรื่องในรูปแบบต่าง ๆ (ข) มีกิจกรรมให้ทำเป็นช่วง ๆ เมื่อจบแต่ละหัวข้อเรื่อง และ (ค) แบบฝึกหัดซึ่งทำลงในหน่วยการเรียนนั้น ๆ
3. ส่วนสรุปบทเรียน ส่วนนี้จะสรุปเนื้อหาวิชาการในแต่ละหน่วยการเรียน
4. ส่วนเฉลยกิจกรรมหรือแบบฝึกหัด ในส่วนนี้จะเฉลยแนวการตอบ เพื่อให้นักศึกษา ได้สำรวจความรู้ความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนด้วยตนเอง และ
5. ส่วนกิจกรรมต่อเนื่อง ส่วนนี้เป็นการแนะนำแหล่งที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในแต่ละเรื่อง และหรือเป็นส่วนที่ให้ทำการทดลอง ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทำได้ในท้องถิ่นหรือให้ส่ง เอกชนรวมชาติ สิ่งแวดล้อมบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นั้น ๆ

สำหรับสื่อการเรียนประเภทรายการวิทยุนี้ จากการสอบถาม สัมภาษณ์ประชาชนทั่วไป ขณะดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการทดลองจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์เป็นครั้งแรกใน

จังหวัดสงขลา พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ชอบฟังรายการวิทยุประเภทละคร และเพลงลูกทุ่ง
 ศูนย์ฯ ภาคใต้จึงนำข้อมูลเหล่านี้มาประกอบการพิจารณาผลิตรายการวิทยุ โดยได้เน้นบทวิทยุที่เป็น
 รูปแบบละครถึงประมาณร้อยละ 70 ของรายการวิทยุทั้งหมด ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 30 นั้นนำเสนอ
 ในรูปแบบนิตยสารทางอากาศ หรือมีหลายรูปแบบผสมในรายการเดียวกัน ในการผลิตรายการวิทยุ
 ระยะแรก ๆ มีปัญหาในคานบู้แสดงละครเพื่อนันทิกเสียงลงในเทป เนื่องจากศูนย์ฯ ภาคใต้ขาด
 แคลนอย่างมาก จึงต้องอาศัยบุคลากรที่มีความสามารถทางคานการแสดงละครจากหน่วยงานอื่น
 มาช่วย ปัญหาที่เกิดขึ้นอีกประการหนึ่งก็คือ ศูนย์ฯ ภาคใต้ไม่มีห้องบันทึกเสียงเป็นของตนเอง
 ที่พอจะอาศัยได้คือห้องบันทึกเสียงของสำนักงานศึกษาธิการเขต 3 สงขลา แต่เป็นห้องบันทึกเสียง
 ที่ไม่ไคมาครฐาน ไม่สามารถเก็บเสียงรบกวนจากภายนอกได้ จึงต้องแก้ปัญหาโดยทำการบันทึก
 เสียงในเวลากลางวันค่อนข้างคึก (เมื่อไม่คอยมีรถยนต์วิ่งผ่าน) แมวจะไม่สะดวกกับบุคลากร
 ที่เข็ดมาจากภายนอกก็ตาม ศูนย์ฯ ภาคใต้จำเป็นต้องแก้ปัญหาดังกล่าวแล้วเป็นเวลา 1 ภาคเรียน
 พอขึ้นภาคเรียนที่สองของการทดลองโครงการ ศูนย์ฯ ภาคใต้จึงได้เงินบำรุงการศึกษาจำนวนหนึ่ง
 มาสร้างห้องบันทึกเสียงชั่วคราวขึ้นไคเอง พร้อมทั้งซื้อเครื่องบันทึกเสียงและเครื่องผสมเสียง
 สร้างในบริเวณโรงเรียนแจ้วิทยา (ในช่วงนี้สำนักงานชั่วคราวของศูนย์ฯ ภาคใต้ย้ายจาก
 สำนักงานศึกษาธิการเขต 3 มาใช้อาคารบางส่วนของโรงเรียนแจ้วิทยาประมาณ 1 ปีเศษ) เมื่อ
 วันที่ 3 พฤษภาคม 2522 สำนักงานของศูนย์การศึกษาชานอกโรงเรียนภาคใต้ไคโลกก่อสร้างเสร็จ
 พร้อมทั้งห้องบันทึกเสียงที่ไคมาครฐาน 1 ห้องควย และได้ไคห้องบันทึกเสียงนี้จนกระทั่งปัจจุบัน
 (สำนักงานศูนย์ฯ ภาคใต้ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา)
 ในคานบู้แสดง ละคร ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้จัดอบรมขึ้นหลายครั้ง จนกระทั่งในปัจจุบันมี
 บุคลากรที่มีความสามารถทางคานการเขียนบทวิทยุ และแสดงละครจำนวนนับ 10 คน จึงเป็นการ
 เพียงพอสำหรับคานการเรื่องนี้ อย่างไรก็ตามการผลิตรายการวิทยุระยะแรก ๆ ยังขาดคุณภาพ
 เพราะห้องบันทึกเสียงไม่ไคมาครฐาน เครื่องบันทึกเสียงและบุคลากรยังขาดคุณภาพ จึงจำเป็นต้อง
 ทำการปรับปรุงใหม่ทั้งในแง่คุณภาพ ในแง่เนื้อเรื่อง และความสอดคล้องกับเหตุการณ์ ขณะนี้
 ปรับปรุงได้เกือบครบทุกรายวิชาแล้ว และคังไคกล่าวแล้วว่า รายการวิทยุของศูนย์ฯ ภาคใต้มี
 ลักษณะผูกพันกับคานบู้เรียนอย่างแนบแน่น หากผู้เรียนไม่ไคฟังรายการวิทยุก็จะไม่สามารถทำ

แบบฝึกหัดในกิจกรรมที่ 1 ของคู่มือผู้เรียนของหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ ได้ ซึ่งฝึกกับรายการวิทยุของศูนย์ฯ ภาคอื่น ๆ หากผู้เรียนไม่ได้ฟังรายการวิทยุก็ไม่มีผลต่อการเรียนมาก เพราะไม่ต้องไปตอบคำถามหรือทำแบบฝึกหัดในคู่มือผู้เรียน เรื่องนี้กรมการศึกษาออกโรงเรียนเคยเสนอให้หลอมรวมคู่มือผู้เรียนบางรายวิชา เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ ฯลฯ ของ 4 ศูนย์ฯ ภาค เข้าเป็นฉบับเดียวกัน จะโคลดต้นทุนการพัฒนาหลักสูตร และผลิตสื่อการเรียนลง แต่คิดปัญหาตรงที่คู่มือผู้เรียนของศูนย์ฯ ภาคใดที่มีความผูกพันกับรายการวิทยุหรือโครงสร้างของรายการวิทยุอย่างแนบแน่น จึงไม่อาจจะหลอมรวมคู่มือผู้เรียนในวิชาดังกล่าวเข้าเป็นฉบับเดียวกันกับของศูนย์ฯ ภาคอื่นได้ หลังจากนั้นในการประชุมประสานแผนระหว่าง 4 ศูนย์ฯ ภาคกับกรมการศึกษาออกโรงเรียน ผู้เข้าร่วมประชุมจากศูนย์ฯ ภาคอื่นโดยเฉพาะศูนย์ฯ ภาคเหนือ ได้เสนอว่าให้ทำการทดลองกับนักศึกษา ว.ปณ. บางคนซึ่งเรียนโดยไม่ได้อาศัยวิทยุเลย แต่สามารถมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างจากผู้ที่เรียนโดยการฟังวิทยุด้วย และปรารถนาจะให้เลิกผลิตสื่อทางวิทยุให้เหลือเพียงเรียนจากคู่มือผู้เรียนและการพบกลุ่มก็เป็นการเพียงพอ หรือไม่บังคับบีบบังคับให้ผู้เรียนต้องฟังวิทยุด้วย เรื่องนี้ ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้พยายามยื่นหยัดในการใช้สื่อหลัก 3 สื่อ (ฟังวิทยุ อ่านคู่มือผู้เรียนและการพบกลุ่ม) ดังกล่าวเสมอมา เพราะเห็นว่าสื่อทางวิทยุมีประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างมาก เพราะวิทยุเสนอสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงหรือกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน หรือชุมชนที่ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องของผู้เรียนได้วิเคราะห์ สภาพ ปัญหา และสาเหตุของปัญหานั้น ๆ ให้ได้แล่นนำมาตอบคำถามในแบบฝึกหัดของกิจกรรมที่ 1 ในคู่มือผู้เรียนในหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ และเมื่อ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นอธิบดีกรมการศึกษาออกโรงเรียน แทนคุณหญิงอารีกุลศักดิ์ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2525 เป็นต้นมา ท่านได้รับทราบขอเสนอหรือคำปรารภดังกล่าว ท่านจึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และยังได้สั่งกำชับให้แต่ละศูนย์ฯ ภาคจัดการเรียนการสอนทางว.ปณ. ด้วยสื่อหลัก 3 สื่อ (รวมทั้งสื่อวิทยุ) ตามรูปแบบเดิม (สายสัมพันธ์ เย็นเป็นสุข สัมภาษณ์ เมื่อ 17 กรกฎาคม 2527)

(ตัวอย่างคู่มือผู้เรียนบทวิทยุของศูนย์ฯ ภาคใต้ได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก)

ลักษณะของคู่มือผู้เรียนของศูนย์ฯ ภาคใต้สรุปได้ดังนี้

1. มีคำแนะนำในบทเรียน / หน่วยการเรียนรู้อย่างชัดเจน ผู้เรียนจึงต้องอ่านละเอียด คึงเกณฑ์แรก (หน้าปก) จนกระทั่งหน้าสุดท้าย
2. บอกประโยชน์ ความสำคัญและจุดมุ่งหมายของการเรียน
3. มีเนื้อหาวิชาที่ถูกต้อง มีความยาก - ง่ายเหมาะสม นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
4. เสนอเนื้อหาเป็นตอน ๆ มีกิจกรรม การประเมินผลตนเองให้ผู้เรียนคอยสนองเป็นระยะ ๆ และมีการทดสอบครั้งหลัง ซึ่งเป็นการประเมินผลในแง่ความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้
5. มีการเสริมแรงผู้เรียนอยู่ในแต่ละกิจกรรมของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ
6. ชี้แนะแหล่งข้อมูลที่จะให้ผู้เรียนศึกษาเพิ่มเติม
7. รูปเล่มกะทัดรัด จัดเป็นหน่วย ๆ ตัวอักษรมีขนาดพอเหมาะ ใช้ภาษาง่าย กะทัดรัดชัดเจน

8. เมื่อทำการทดสอบครั้งหลังแล้ว ก็ออกจากหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ ส่งครูประจำกลุ่ม ตรวจให้คะแนน สะสมไว้เป็นคะแนนเก็บระหว่างภาคส่วนหนึ่ง

ลักษณะบทเรียนทางวิทยุ (รายการวิทยุ) ของศูนย์ฯ ภาคใต้ยึดหลักการต่อไปนี้

1. มีรูปแบบของการเสนอรายการหลากหลาย เช่น ละคร สัมภาษณ์ สันทนาการ บรรยาย นิตยสารทางอากาศ มีเสียงประกอบที่เหมาะสม
2. ใช้ภาษาง่าย ถูกต้อง กะทัดรัด ชัดเจน เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน
3. บอกประโยชน์ ความสำคัญและเสนอสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนหรือชุมชนที่ผู้เรียน เกี่ยวข้อง
4. มีข้อคิดทั้งหลายให้ผู้เรียนนำไปคิด และวิเคราะห์หาค
5. เนื้อหาเหมาะสม สนองความต้องการของผู้เรียน
6. วิธีเสนอเนื้อหา ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์
7. เสียงที่พูดเปลี่ยนแปลงออกมาเป็นธรรมชาติ อักษรวิธีถูกต้อง มีลีลาชวนฟัง

เหตุการณ์สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน

จากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ และคณะเจ้าหน้าที่ ว.ปณ. ของศูนย์ฯ ภาคใต้ ทำให้ทราบว่า ในการพัฒนาหลักสูตรและรายวิชา แต่ละ

ได้ตั้งเป้าหมายไว้สูง คือในการประชุมปฏิบัติการแต่ละครั้ง ๆ ละ 7 วัน จะแยกเป็นสาขาวิชา ออกเป็นกลุ่ม ๆ เช่น สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สาขาวิชาชีพ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น แต่ละสาขาวิชา ก็แยกออกเป็น "รายวิชา" เช่น รายวิชาภาษาไทย 1, 2, 3, 4, 5 รายวิชาสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต 1, 2, 3, 4 เป็นต้น เป้าหมายของการประชุมปฏิบัติการแต่ละครั้งกำหนดไว้ แน่นนอน เช่นในการประชุมปฏิบัติการครั้งหนึ่ง จะพัฒนาหลักสูตรและเขียนสื่อการเรียน (ต้นฉบับ) ให้เสร็จในรายวิชาภาษาไทย 1 (20 หน่วยการเรียนรู้) สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 (40 หน่วยการเรียนรู้) วิชาชีพบังคับ 1 (40 หน่วยการเรียนรู้) วิทยาศาสตร์ 1 (40 หน่วยการเรียนรู้) คณิตศาสตร์ 1 (40 หน่วยการเรียนรู้) และภาษาอังกฤษ 1 (40 หน่วยการเรียนรู้) แต่พอทำจริงๆ ปรากฏว่าไม่สามารถทำให้เสร็จตามเป้าหมายได้ จึงต้องมอบหมายให้ทำเป็นการบ้านต่อไปอีกตาม กำหนดเวลาอันสมควร และมีวิชาที่ล้มเหลวหลาย ๆ ครั้งคือ กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ บุคลากร 2 กลุ่มนี้ไม่สามารถเขียนสื่อให้เป็นบทเรียนที่เรียนได้ด้วยตนเองได้ในตอนแรก จนกระทั่งศูนย์ฯ ภาคใต้ดำเนินการเปิดทดลองสอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 ไปได้ 2 ภาคเรียน (1 ปีการศึกษา) แล้วยังไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน 2 รายวิชานี้ ได้สำเร็จ เคยเขียนมาเสนอคณะกรรมการหลายครั้ง แต่ต้องให้แก้ไขทุกครั้ง จนกระทั่ง บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นหัวหน้ากลุ่มวิชาลาออกถึง 2 ครั้ง ศูนย์ฯ ภาคใต้จึงต้องคัดเลือก คนใหม่ต่อไปอีก

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอีกประการหนึ่งคือ ผู้เขียนต้นฉบับคู่มือผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะและ ความเข้าใจในการเขียนสื่อที่เป็นบทวิทยุ ซึ่งมีหลายรูปแบบ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 เป็น บทละครวิทยุ นอกจากนั้นก็เป็นรูปแบบอื่น เช่น สันทนา สัมภาษณ์ นิตยสารทางอากาศ เป็นต้น ในทางปฏิบัติการเขียนบทวิทยุจึงต้องอาศัยบุคคลภายนอกเขียนให้ มีบ่อยครั้งที่คู่มือผู้เรียนกับบทวิทยุ ไม่สัมพันธ์กัน จะต้องปรับปรุงแก้ไขใหม่ทำให้เกิดความเบื่อนายแก่ผู้เรียนมาก

แผนปฏิบัติการในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน

ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน ซึ่งอาจสรุปแผนและกิจกรรม การดำเนินงานได้ดังตาราง 10 ดังนี้

ตาราง 10 กิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนของศูนย์ฯ ภาคใต้ในช่วงทดลองโครงการ
(ปีการศึกษา 2521 - 2524) และช่วงขยายงาน (ปีการศึกษา 2525 - 2527)

วันเดือนปี	เหตุการณ์	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม		สถานที่
		สังกัด	จำนวน	
ก. <u>ระยะทดลองโครงการ (2521-2524)</u>				
6-8 ก.พ.21	อบรมผู้เขียนบทวิทยุ(สคริปต์) และคู่มือระดับที่ 3	กศ.น., สปช., ส.ม., ศน., วค., มศว	36	สำนักงาน ศึกษานิเทศก์
20-26มี.ค.22	ประชุมปฏิบัติการเขียนคู่มือฯ ระดับที่ 4	กศ.น., สปช., ศน., วค. และ ศูนย์ฯ ภาคเหนือ	44	จ.ภูเก็ต
22-28ก.ค.22	ประชุมปฏิบัติการเขียนและ ผลิตรายการวิทยุระดับที่ 3	กศ.น., สปช., ส.ม., ศน., วค.	31	อ. หาดใหญ่
20-26ก.ค.23	ประชุมปรับปรุงคู่มือฯ ระดับที่ 3	กศ.น., สปช., ส.ม., ศน.	36	อ. สิชล จ. นครศรี ธรรมราช
19-21ส.ค.23	ประชุมปรับปรุงบทวิทยุและผลิต รายการวิทยุระดับที่ 3	กศ.น., สปช., ส.ม., ศน., วค.	24	ศูนย์ฯ ภาคใต้
23-24ส.พ.23	ประชุมปรับปรุงคู่มือฯ ระดับที่ 3	กศ.น., สปช., ส.ม., ศน.	31	ศูนย์ฯ ภาคใต้
31ส.ค.-6ก.ย. 23	ประชุมปฏิบัติการปรับปรุง บทวิทยุระดับที่ 3	กศ.น., สปช., ส.ม., ศน.	21	ว.ษ.พัทลุง
6-12เม.ย.24	ประชุมปรับปรุงคู่มือฯ ระดับที่ 3	กศ.น., สปช., ส.ม., ศน.	34	ศูนย์ฯ ภาคใต้
22-26มี.ย.24	ประชุมปฏิบัติการเขียนคู่มือฯ ระดับที่ 3 - 4	กศ.น., สปช., ส.ม., ศน.	37	ศูนย์ฯ ภาคใต้

ตาราง 10 (ต่อ)

วันเดือนปี	เหตุการณ์	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม		สถานที่
		สังกัด	จำนวน	
1-6ก.ย.24	ประชุมปรับปรุงบทวิทยุระดับที่ 3	กศ.น., สปช., ส.ม., ศน., ว.ค., มศว, ของ 10, ส.พร.6	43	ศูนย์ฯ ภาคใต้
10 ครั้ง	รวม		347	
ข. ระยะขยายโครงการ				
15-21ก.พ.25	ประชุมปฏิบัติการสร้างชุด การเรียนแบบกลุ่มสนใจ	กศ.น., สปช., ส.ม., ศน., อาชีวะ	30	อ.หากใหญ่
6-15ส.ค.25	ประชุมปรับปรุงคู่มือฯ บทวิทยุ ระดับที่ 3-4	กศ.น., สปช., ส.ม., ศน.	30	ม.อ.ปัตตานี
21-27พ.ค.26	ประชุมปฏิบัติการเขียนคู่มือฯ ระดับที่ 4	กศ.น., สปช., ส.ม., ศน.	24	ศูนย์ฯ ภาคใต้
8-14มิ.ค.27	ประชุมปฏิบัติการเขียนคู่มือฯ ระดับที่ 4	กศ.น., สปช., ส.ม., ศน., ว.ค., มศว	55	ศูนย์ฯ ภาคใต้
15-20ส.ค.27	ประชุมปฏิบัติการเขียนและ ผลิตรายการวิทยุระดับ 4	กศ.น., สปช., ส.ม., ศน.	60	ศูนย์ฯ ภาคใต้
5 ครั้ง	รวม		199	

ที่มา : สมุดรายงานตัวผู้เข้าประชุม อบรม และสัมมนาเจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน
การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ของศูนย์ฯ ภาคใต้ (2520-2527)

จากตาราง 10 นี้เป็นการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนทาง ว.ปณ. ทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ภาคใต้ (กศ.น.) และผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ว.ปณ. ได้แก่ ครูอาจารย์สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา (สพช.) ครูอาจารย์สังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสงขลา สังกัดกรมสามัญศึกษา (ส.ม.) ศึกษาพิเศษจังหวัดสงขลา และศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 สงขลา (ศ.น.) อาจารย์วิทยาลัยครูสงขลา (ว.ค.) อาจารย์วิทยาลัยเกษตรกรรมสงขลา (ว.ษ.) อาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา (อาชีวะ) และอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา (ทบวงมหาวิทยาลัย) และยังมีเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ และผู้จัดรายการวิทยุของสถานีโทรทัศน์ของ 10 สถานีวิทยุ ส.ทร.6 เข้าร่วมให้ความรู้

ส่วนจำนวนคนฉบับหรือปริมาณหลักสูตรและสื่อการเรียนที่ผลิตขึ้นแสดงในตาราง 4 ก่อนเริ่มดำเนินการทดลองโครงการใหม่ ๆ ของการศึกษาผู้ใหญ่ (ขณะนั้น) ได้เชิญเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคต่าง ๆ (4 ศูนย์ฯ ภาค) คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ประชุมอบรมให้ความเข้าใจโครงสร้าง หลักการเรียนการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์ ตลอดจนเสนอแนะแนวทาง การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนทาง ว.ปณ. (การเขียนบทวิทยุ และคู่มือผู้เรียน) เป็นเวลา 7 วัน คือระหว่างวันที่ 21 - 27 ธันวาคม 2520 ที่ วิลลาณาวิน พัทธยา จังหวัดชลบุรี และในคราวเดียวกันนี้ กรมสามัญศึกษา (โดยกองการศึกษาผู้ใหญ่ในขณะนั้น) ได้รับความช่วยเหลือจากธนาคารโลกโดยส่งผู้เชี่ยวชาญในการผลิตรายการวิทยุ มาให้คำแนะนำเกี่ยวกับธรรมชาติของสื่อวิทยุ วิธีเขียนบทวิทยุใหญ่ใจกลุ่มผู้ฟัง ฯลฯ หลังจากนั้น ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวไปร่วมให้การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ภาคใต้และผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ว.ปณ. ในช่วงวันที่ 6 - 8 กุมภาพันธ์ 2521 ค่าย (จารึก โสคติพันธุ์ และเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ สัมภาษณ์เมื่อ 3 พฤษภาคม และ 16 สิงหาคม 2527 และเอกสารบันทึกการประชุมการผลิตสื่อการเรียนของศูนย์ฯ ภาคใต้)

หลังจากได้ชี้แจงหลักการ วิธีการพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนแล้ว ศูนย์ฯ ภาคใต้จึงได้แต่งตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญวิชาชั้น ซึ่งมีวิชาภาษาไทย วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ แล้วแบ่งเป็นรายวิชา ๆ ละ 6 - 10 คน

ตาราง 11 (ต่อ)

ปีงบประมาณ	หลักสูตร	สื่อการเรียน		ปริมาณที่ผลิต		หมายเหตุ
		คู่มือผู้เรียน	บทวิทยุ	คู่มือผู้เรียน	บทวิทยุ (บท)	
ข. ระยะขยายโครงการ (พ.ศ. 2525-2527)						
2525	ท.5,ท.7,อ.4 ส.7,ค.3	ท.5,ท.7,อ.4 ส.7,ค.3	ท.5,ท.7,อ.4 ส.7,ค.3	160	100	คู่มือฯ พิมพ์รายวิชาละ 3,000 ฉบับ แต่ อ.4 ยังไม่ได้พิมพ์
2526	ท.8,ค.4,อ.5 ขล.(น้ำตาลไม้) ขล.(เพาะเห็ดฟาง) ขล.(ซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าในบ้าน)	ท.8,ค.4,อ.5 ขล.(น้ำตาลไม้) ขล.(เพาะเห็ดฟาง) ขล.(ซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าในบ้าน)	ท.8,ค.4,อ.5 ขล.(น้ำตาลไม้) ขล.(เพาะเห็ดฟาง) ขล.(ซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าในบ้าน)	130	90	คู่มือฯ พิมพ์รายวิชาละ 3,000 ฉบับ ยกเว้น อ.5 และ ท.8 ยังไม่ได้พิมพ์
2527	ท.10,อ.9 ค.5 ท.9,อ.10	ท.10,อ.9 ค.5 ท.9,อ.10	ท.10,อ.9 ค.5 ท.9,อ.10	150	90	คู่มือฯ พิมพ์รายวิชาละ 5,000 ฉบับ ท.10 ยังไม่ได้พิมพ์
รวม	16 รายวิชา	16 รายวิชา	16 รายวิชา	440	280	44,000 ฉบับ

ที่มา : สถิติการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนทาง ว.ปณ. ของศูนย์ฯ ภาคใต้

จากตาราง 11 นี้ จะเห็นได้ว่า ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้พัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน (ต้นฉบับ) ทาง ว.ปณ. ในช่วงทำการทดสอบโครงการ (พ.ศ. 2521 - 2524) ได้ถึง 20 รายวิชา และ

ช่วงขยายงาน (พ.ศ. 2525 - 2527) จำนวน 16 รายวิชา ทั้งหลักสูตรการศึกษานักศึกษา
แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และระดับที่ 4 ซึ่งแยกออกได้เป็น 2 ประเภทวิชาคือ

1) ประเภทวิชาบังคับ ได้แก่หลักสูตรและสื่อรายวิชาภาษาไทย 1, 2, 3, 4, 5
รายวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 และรายวิชาเกษตรทั่วไปซึ่งเป็น
วิชาที่บังคับ (ขบ.)

2) ประเภทวิชาเลือก ได้แก่หลักสูตรและสื่อรายวิชาภาษาไทย 6, 7, 8, 9,
10, 11 รายวิชาวิทยาศาสตร์ 1, 2 รายวิชาภาษาอังกฤษ 1, 2, 3, 4, 5, 9, 10 รายวิชา
คณิตศาสตร์ 1, 2, 3, 4, 5 และรายวิชาที่เลือก (ขล.) ขล.นำผลไม้ ขล.เพาะเห็ดฟาง
และ ขล.ซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้านอย่างง่าย

สำหรับจำนวนสื่อการเรียนซึ่งประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้และบทวิทยุ นั้น สามารถผลิต
ต้นฉบับทั้งในช่วงทดลองโครงการและช่วงขยายได้ดังนี้คือ

- 1) บทวิทยุ ผลิตต้นฉบับได้ 680 บท
- 2) คู่มือผู้เรียน ผลิตต้นฉบับได้ 1,160 บท (หน่วยการเรียนรู้)

ในด้านการพิมพ์คู่มือผู้เรียนนั้น ในภาคเรียนแรกที่เปิดทำการทดลองโครงการ (พฤษภาคม-
กันยายน 2521) ใช้วิธีพิมพ์กระดาษไข อัดโรเนียวในรายวิชาภาษาไทย 1 รายวิชาสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต 1 และวิชาเกษตรทั่วไป รายวิชาละ 750 ฉบับ ทั้งนี้เพราะศูนย์ฯ ภาคใต้
ยังขาดความพร้อม และเป็นงานที่ต้องเร่งให้ทันเกิดเรียน โดยได้รับความช่วยเหลือจากบุคลากร
ภายนอกมาช่วยโรเนียว เรียงหน้า เย็บเล่ม เจาะรูเข้าสันแฟ้ม ซึ่งต้องใช้การระดมกำลัง
ทั้งกลางวัน กลางคืน วันละประมาณ 60 - 70 คน จากนักศึกษาผู้ใหญ่ประเภทชั้นเรียน
(หลังเลิกเรียนแล้ว ตั้งแต่เวลา 20.30 - 03.00 น. ของวันใหม่) เป็นเวลา 12 วัน
(สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ภาคใต้เมื่อ 10 พฤษภาคม 2527)

เริ่มขึ้นภาคเรียนที่ 2 ของการทดลองโครงการ (พฤศจิกายน 2521 - มีนาคม 2522)
ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้วางแผนการผลิตสื่อการเรียนต้นฉบับให้เสร็จเร็วยิ่งขึ้น จนสามารถส่งต้นฉบับ
ให้โรงพิมพ์เอกชนได้ทัน จึงทำสัญญาจ้างพิมพ์จากโรงพิมพ์เอกชนโดยพิมพ์รายวิชาละ 1,000 ฉบับ

อย่างไรก็ตามยังคงมีปัญหายูเป็นอันมาก โดยเฉพาะการส่งคู่มือผู้เรียนใหญ่เรียนไม่ทันเวลาที่กำหนด บางครั้งรายการวิทยุออกอากาศไปแล้ว แต่ผู้เรียนยังไม่สามารถศึกษารายละเอียดของเนื้อหาจากคู่มือผู้เรียนได้ ทั้งนี้เพราะว่า ผู้เขียนต้นฉบับคู่มือฯ เขียนให้ไม่ทันกำหนดเวลา จึงต้องนำต้นฉบับดังกล่าวส่งโรงพิมพ์ไม่ทันเวลาไปควย โรงพิมพ์จึงไม่สามารถจัดพิมพ์ให้เสร็จทันตามสัญญา ศูนย์ฯ ภาคใต้จึงต้องปรับปรุงตารางออกอากาศ โดยให้ออกอากาศช้าหลังจากคู่มือผู้เรียนส่งถึงมือนักเรียนแล้ว นั่นก็คือศูนย์ฯ ต้องประกาศขยายเวลาเรียนออกไปอีกประมาณ 1 เดือน ของภาคเรียนที่ 2 (เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ สัมภาษณ์เมื่อ 10 พฤษภาคม 2527) และจากการสัมภาษณ์ครั้งเดียวกันนี้ทำให้ทราบว่าในช่วงปีงบประมาณ 2522 ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้สร้างงบประมาณสร้างโรงพิมพ์ของตนเองพร้อมอุปกรณ์ บุคลากรเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ไม่สามารถพิมพ์บริการได้ทันกับความต้องการ เพราะมีแผนพิมพ์แบบตัวเรียงเพียงแทนเดียว จึงต้องจ้างโรงพิมพ์เอกชนถึง 4 โรงพิมพ์ พิมพ์ควบคู่ไปกับโรงพิมพ์ของศูนย์ฯ ภาคใต้ โดยพิมพ์รายวิชาละ 1,500 ฉบับ ในปีการศึกษา 2523 และรายวิชาละ 2,500 ฉบับในปีการศึกษา 2524 จนกระทั่งปัจจุบัน (นับถึงปีการศึกษา 2527) จัดพิมพ์ถึงรายวิชาละ 5,000 ฉบับ

การพัฒนาบุคลากรของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้

ศูนย์ฯ ภาคใต้เริ่มทดลองโครงการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2521 แต่เนื่องจากบุคลากรของศูนย์ฯ ภาคใต้ส่วนใหญ่โอนย้ายมาจากผู้ที่ทำงานในระบบโรงเรียน จึงขาดประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษาออกโรงเรียนอยู่เป็นอันมาก และโดยเฉพาะการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ด้วยแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเป็นของใหม่ สำหรับเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ทุกคน ยกเว้นผู้อำนวยการฯ เพียงคนเดียวที่ได้ศึกษาและปฏิบัติงานในตำแหน่งจากต่างประเทศบ้าง อย่างไรก็ตามรูปแบบของต่างประเทศก็ไม่เหมือนกับของไทยที่เราศึกษามาใหม่ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการพัฒนาบุคลากรของศูนย์ฯ ภาคใต้ขอรับควน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานการศึกษาทาง ว.ป.น. โดยตรง จะต้องได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก ต่อจากนั้นจะต้องพัฒนาบุคลากรฝ่ายอื่น ๆ ของศูนย์ฯ ภาคใต้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

โดยเฉพาะทางด้านวิชาการ และนอกจากนี้ยังมีบุคลากรภายนอกจากหน่วยงานอื่นที่ศูนย์ ภาควิชา ได้ขอความร่วมมือมาร่วมพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน (บทวิทยุและคู่มือผู้เรียน) กลุ่มสุดท้ายคือบุคลากรอาสาสมัครที่จะมาเป็นครูประจำกลุ่มก็ต้องได้รับการอบรมให้เข้าใจงาน ว.ปณ. และสามารถดำเนินการ เปิดสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อเริ่มเปิดดำเนินการทดลองโครงการ ศูนย์ ภาควิชา ได้มีบุคลากรฝ่ายการศึกษาทางสื่อสารมวลชน (ชื่อใหม่คือฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา) ที่รับผิดชอบงาน ว.ปณ. โดยตรงเพียง 2 คน จึงต้องอาศัยบุคลากรฝ่ายอื่น ๆ ซึ่งมีทั้งหมดเวลานั้นเพียง 12 คน มาช่วยกันพัฒนาหรือร่วมดำเนินการทดลองโครงการฯ ทั้งในด้านการสำรวจข้อมูล วางแผนดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน ในปีถัดมา (พ.ศ. 2522) ฝ่ายการศึกษาทางสื่อสารมวลชน ได้รับบุคลากรเพิ่มอีก 6 คน รวมเป็น 8 คน และในปีงบประมาณ 2523 - 2524 ได้รับบุคลากรเพิ่มอีก 5 คน รวมเป็น 13 คน ซึ่งตามโครงสร้างเดิมบุคลากรฝ่ายนี้มี 18 คน ตำแหน่งที่ตั้งต่อไปนี้ (1) หัวหน้าฝ่าย 1 คน (2) หัวหน้าแผนกวิชาการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ 1 คน (3) หัวหน้าแผนกวิชาการศึกษาทางสื่อสารมวลชน 1 คน (4) หัวหน้าสายวิชาภาษาไทย 1 คน (5) หัวหน้าสายวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 คน (6) หัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษ 1 คน (7) หัวหน้าสายวิชาคณิตศาสตร์ 1 คน (8) หัวหน้าสายวิชาวิทยาศาสตร์ 1 คน (9) อาจารย์ประจำวิชาวิทยุศึกษา 1 คน (10) อาจารย์ประจำวิชาโทรทัศน์ศึกษา 1 คน (11) อาจารย์ประจำวิชาการศึกษาสิ่งพิมพ์ 1 คน (12) หัวหน้าสายวิชาสิ่งพิมพ์ 1 คน (13) หัวหน้าสายวิชานิเทศการศึกษา 1 คน (14) หัวหน้าสายวิชาวัดผลการศึกษา 1 คน (15) เจ้าหน้าที่ธุรการ และการเงิน 2 คน (16) พนักงานพิมพ์ดีด 2 คน ในปี พ.ศ. 2524 กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ปรับปรุงโครงสร้างของศูนย์ ภาควิชา โดยให้มีฝ่ายพัฒนาวิชาการเพิ่มขึ้นอีก 1 ฝ่าย แต่ไม่ได้รับอัตรากำลังเพิ่มเติม ดังนั้นศูนย์ ภาควิชาแต่ละศูนย์ฯ จึงต้องลดอัตรากำลังของฝ่ายต่าง ๆ (ซึ่งมีอยู่ 6 ฝ่าย) ไปได้ให้ฝ่ายพัฒนาวิชาการจำนวนหนึ่ง โดยเฉพาะฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา (ชื่อซึ่งเปลี่ยนมาจากฝ่ายการศึกษาทางสื่อสารมวลชน) ต้องลดอัตรากำลังไปให้ฝ่ายพัฒนาวิชาการ 5 คน จึงคงเหลือบุคลากรในฝ่ายเพียง 13 คน จนกระทั่งปัจจุบัน (สมศักดิ์ บุตุวิโรจน์ สัมภาษณ์เมื่อ 3 พฤษภาคม 2527)

ดังได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่างานจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์เป็นงานใหม่ และต้องอาศัยบุคลากรหลายฝ่าย หลายหน่วยงานทั้งในและนอกศูนย์ฯ ภาคใต้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรใหม่ที่มีความรู้ความเข้าใจงาน ว.ปณ. ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากกองการศึกษาผู้ใหญ่ในการประสานงานกับกรมประชาสัมพันธ์ให้จัดอบรมหลักสูตรพิเศษในการผลิตสื่อการเรียน (บทวิทยุ) แก่เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาค โดยเฉพาะถึง 2 ครั้ง และตามโครงการทดลอง ฯ ดังกล่าวมีทุนให้เจ้าหน้าที่ศึกษาต่อทั้งระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ศึกษาคุณงานและฝึกอบรม ณ ต่างประเทศ จำนวนหนึ่ง ศูนย์ ฯ ภาคใต้ได้รับทุนศึกษาปริญญาโท 1 คน คือ นายสมบัติ สุวรรณพิทักษ์ ส่วนการฝึกอบรมและคุณงานมี 5 คน คือ นายจารึก โสคติพันธุ์ ศึกษาและคุณงานในประเทศ นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย นายวิเชียร ประดับการ ฝึกอบรม ณ ประเทศอังกฤษ นางพรนิภา เขยถ่วงษ์ ฝึกอบรม ณ ประเทศอังกฤษ นายประโยชน์ จันทร์โชติ และ นายแนว โสคติพันธุ์ คุณงานที่ประเทศเคนยา (จารึก โสคติพันธุ์ สัมภาษณ์เมื่อ 3 พฤษภาคม 2527)

จำนวนบุคลากรในฝ่าย และการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบแสดงในตาราง 12 ต่อไปนี้

ตาราง 12 ปริมาณ คุณวุฒิ และการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรในฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษาของศูนย์ฯ ภาคใต้ในปีการศึกษา 2523 - 2524

ลำดับที่	รายชื่อ	วุฒิทางการศึกษา	หน้าที่รับผิดชอบ
1	นายวิเชียร ประคัมการ	กศ.บ.	หัวหน้าฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา
2	นายประโยชน์ จันทร์โชติ	กศ.บ., กศ.ม.	หัวหน้าแผนกวิชาการศึกษาทาง ว.ปณ.
3	นายแนว โสคติพันธ์	กศ.บ.	หัวหน้าแผนกวิชาการศึกษาทางสื่อมวลชน
4	น.ส.พรทิพย์ ชาคะรัตน์	ศศ.บ.	หัวหน้าสายวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
5	นางพรรณิศา เขยกิจวงษ์	ร.บ.	หัวหน้าสายวิชาการศึกษาทางโทรทัศน์
6	น.ส.กนกพรรณ ชุมวรฐายี	ศ.บ.	หัวหน้าสายวิชาการศึกษาทางวิทยุ
7	นายทินกร สังข์ขาว	กศ.บ.	หัวหน้าสายวิชาวิทยาศาสตร์
8	นายประเสริฐ ชุนพรรณราย	กศ.บ.	หัวหน้าสายวิชาการศึกษาทางสิ่งพิมพ์
9	นายสังข์ สงวามานโคก	กศ.บ.	หัวหน้าสายวิชาการวัดผลประเมินผล
10	น.ส.บุญเฮิบ โอชะโร	ศศ.บ.	หัวหน้าสายวิชาภาษาไทย
11	น.ส.มยุรี โอภาโส	ศศ.บ.	หัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษ
12	นายปรีชา จันทร์มณี	กศ.บ.	หัวหน้าสายวิชาคณิตศาสตร์
13	นางจุฑาทิพย์ ถาวรประสิทธิ์	ป.ว.ส.	เจ้าหน้าที่ธุรการ พิมพ์ดีด การเงิน

ในระยะทดลองโครงการนี้ ศูนย์ฯ ภาคใต้ ด้ยความร่วมมือจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน และวิทยากรจากหน่วยงานอื่น เช่น กรมประชาสัมพันธ์ ได้พัฒนาบุคลากรดำเนินงานการศึกษาทาง ว.ปณ. ทั้งในด้านการอบรมครูประจำกลุ่ม ผู้เขียนบทวิทยุ ผู้เขียนคู่มือผู้เรียน ตลอดจนการปรับปรุง บทวิทยุ และคู่มือผู้เรียนดังแสดงในตาราง 13 ซึ่งเป็นกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาทางวิทยุ

และไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

ตาราง 13 กิจกรรมการพัฒนาบุคลากรในค้ำต่าง ๆ ทั้งก่อนและระหว่างดำเนินการทดลองโครงการฯ และในช่วงขยายงานสอนทาง ว.ปณ. ของศูนย์ฯ ภาคใต้

ลำดับ	วัน เดือน ปี	กิจกรรมการพัฒนา	สถานที่	จำนวนผู้เข้าร่วม	หมายเหตุ
1	21-27ธ.ค.20	อบรมหลักการเขียนบทวิทยุ/คู่มือผู้เรียน	วิลลานาวิน บางละมุง จ. ชลบุรี	7 คน	กรมฯ เป็นผู้จัด
2	6-8ก.พ.21	อบรมผู้ผลิตสื่อการเรียน (บทวิทยุ, คู่มือฯ)	สนง.ศึกษาธิการ เขต3 สงขลา	36 คน	จัดร่วมกับกรมฯ
3	16-22เม.ย.21	อบรมครูประจำกลุ่มและหัวหน้าครูประจำกลุ่ม	สนง.ศึกษาธิการ เขต3 สงขลา	25 คน	จัดร่วมกับกรมฯ
4	20-26มี.ค.22	ประชุมปฏิบัติการเขียนคู่มือฯ ระดับที่ 4	จังหวัดภูเก็ต	44 คน	จัดร่วมกับกรมฯ
5	7-13 มี.ย.22	อบรมครูประจำกลุ่มระดับที่3	สนง.ศึกษาธิการ เขต3 สงขลา	21 คน	จัดร่วมกับกรมฯ
6	22-28ก.ค.22	ประชุมปฏิบัติการเขียนและผลิตรายการวิทยุ	อ.หาดใหญ่ จ. สงขลา	31 คน	ร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์
7	14-20มี.ค.23	อบรมครูประจำกลุ่มระดับที่3	ศูนย์ฯ ภาคใต้	50 คน	อบรมเอง
8	2-8 พ.ค.23	อบรมครูประจำกลุ่มระดับที่4	วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้	40 คน	อบรมเอง
9	20-26ก.ค.23	ประชุมปฏิบัติการปรับปรุงคู่มือฯ ระดับที่ 3	อ.สิงหนคร จ.นครศรีธรรมราช	36 คน	อบรมเอง
10	19-21ส.ค.23	ประชุมปฏิบัติการปรับปรุงบทวิทยุ/ผลิตรายการวิทยุ	ศูนย์ฯ ภาคใต้	24 คน	อบรมเอง

ตาราง 13 (ต่อ)

ลำดับ	วัน เดือน ปี	กิจกรรมการพัฒนา	สถานที่	จำนวนผู้เข้าร่วม	หมายเหตุ
11	23-24 ส.ค. 23	ประชุมปรับปรุงคู่มือาระดับที่ 3	ศูนย์ฯ ภาคใต้	31 คน	อบรมเอง
12	31 ส.ค. - 6 ก.ย. 23	ประชุมปฏิบัติการปรับปรุง บทวิทยุ	วิทยาลัยเกษตรกรรม พัทลุง	21 คน	อบรมเอง
13	16-18 ก.ย. 23	ประชุมสัมมนาประเมินผลการ ดำเนินงาน ว.ปณ.	ศูนย์ฯ ภาคใต้	33 คน	อบรมเอง
14	20-21 ธ.ค. 23	ประชุมวางแผนนิเทศ/ สัมมนาครูประจำกลุ่ม	ศูนย์ฯ ภาคใต้	39 คน	อบรมเอง
15	6-12 เม.ย. 24	ประชุมปฏิบัติการปรับปรุงคู่มือ ระดับที่ 3	ศูนย์ฯ ภาคใต้	34 คน	อบรมเอง
16	21-28 เม.ย. 24	อบรมครูประจำกลุ่มระดับที่ 4	สง.ศึกษาธิการ เขต 3 สงขลา	59 คน	อบรมเอง
17	22-26 มิ.ย. 24	ประชุมปฏิบัติการเขียนคู่มือ ระดับที่ 3 - 4	ศูนย์ฯ ภาคใต้	37 คน	อบรมเอง
18	27-28 มิ.ย. 24	อบรมวิธีสอนวิทยาศาสตร์แก่ ครูประจำกลุ่ม	ศูนย์ฯ ภาคใต้	25 คน	ร่วมกับ ว.ค.
19	17-23 ส.ค. 24	อบรมครูประจำกลุ่มระดับ 3-4	ศูนย์ฯ ภาคใต้	63 คน	อบรมเอง
20	10 มี.ค. 25	ประชุมคณะกรรมการบริหาร โครงการ ว.ปณ.	ศูนย์ฯ ภาคใต้	20 คน	จัดประชุมเอง
21	22 ส.ค. 25	ประชุมเจ้าหน้าที่ผู้ค้ำเนิน งาน ว.ปณ.จังหวัด	ศาลากลาง จ.ชุมพร	17 คน	จัดประชุมเอง

ตาราง 13 (ต่อ)

ลำดับ	วัน เดือน ปี	กิจกรรมการพัฒนา	สถานที่	จำนวนผู้เข้าร่วม	หมายเหตุ
22	23-26ก.ค.25	ประชุมสัมมนาบุคลากรดำเนินงาน ว.ปณ. จังหวัด	ศูนย์ ฯ ภาคใต้	88 คน	จัดประชุมเอง
23	19-24เม.ย.26	อบรมครูประจำกลุ่มระดับ3-4	ศูนย์ ฯ ภาคใต้	41 คน	อบรมเอง
24	7-12เม.ย.27	อบรมครูประจำกลุ่มระดับที่3-4	ศูนย์ ฯ ภาคใต้	40 คน	อบรมเอง
รวม	24 ครั้ง	อบรมครูประจำกลุ่มและ ผู้เกี่ยวข้อง 12 ครั้ง ประชุมพัฒนาหลักสูตร / สื่อ การเรียน 12 ครั้ง		489 คน 373 คน	

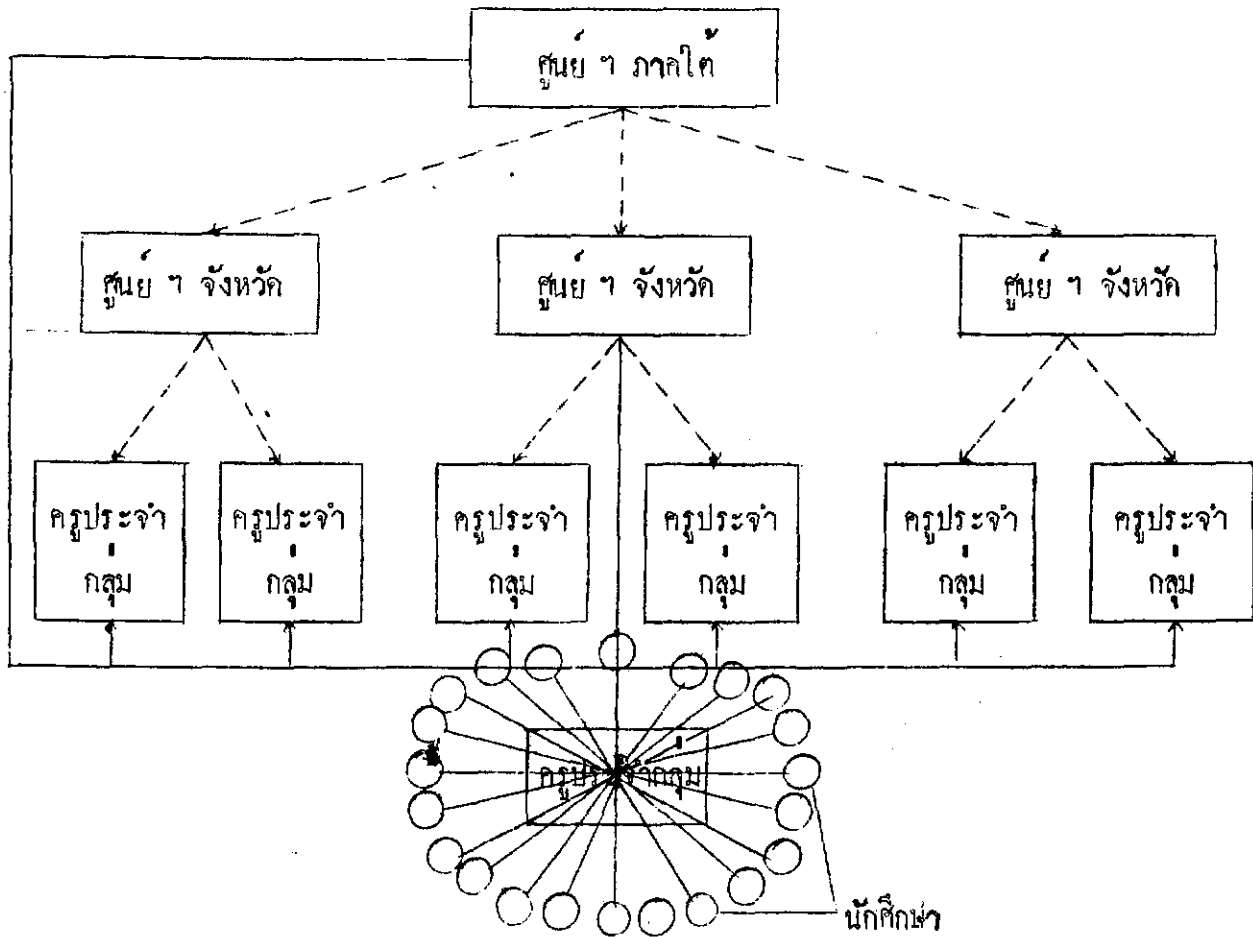
ที่มา : สรุปรายงานตัว ผู้เข้าประชุม อบรม และสัมมนาเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องในการ
ดำเนินงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ ฯ ภาคใต้ (2520 - 2527)

จากตาราง 13 จะเห็นว่ากรอบรมครูประจำกลุ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา
ใช้ชื่อว่า "การอบรมครูประจำกลุ่มระดับที่ 3 - 4" แทนที่จะใช้ระดับที่ 3 หรือระดับที่ 4 เหมือน
ปี 2521 - 2523 เพียงอย่างเดียว (ระดับเดียว) ก็จะอบรมควบกันไปด้วยถึง 2 ระดับ โดย
การเพิ่มเรื่องหลักสูตรเข้าไปทั้ง 2 ระดับเท่านั้น โดยใช้เวลาอบรมเพิ่มประมาณ 1 ชั่วโมง
ส่วนเนื้อหาการอบรมเรื่องอื่น ๆ ไม่เปลี่ยนแปลง เหตุผลที่อบรมควบกัน 2 ระดับเช่นนี้ก็เพราะว่า
ผู้ผ่านการอบรมจะสามารถไปเป็นครูประจำกลุ่มในระดับหนึ่งระดับใด หรือทั้ง 2 ระดับ (คือระดับที่
3 - 4) ได้โดยไม่ต้องทำการอบรมใหม่ เหมือนรุ่นปี 2521 - 2523 การอบรมครูประจำกลุ่ม
ระหว่างปีการศึกษา 2521 - 2524 นั้นใช้เวลาการอบรมรุ่นละ 7 วัน และตั้งแต่ปีการศึกษา
2525 (ระยะขยายงาน) ลดวันอบรมลงเหลือเพียง 6 วัน โดยเนื้อหายังเท่าเดิม บางศูนย์ ฯ ภาค

ลดลงเหลือเพียง 5 วันเท่านั้น การพัฒนาบุคลากร/หลักสูตร/สื่อการเรียนลำดับที่ 17 ในตาราง 6 นั้น เป็นการประชุมปฏิบัติการเขียนคู่มือฯ ทั้งระดับที่ 3 - 4 ก็เพราะว่า รายวิชาบางรายวิชา ใช้ไต่ทั้งในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 3 และระดับที่ 4 บางรายวิชาใช้ไต่เฉพาะหลักสูตรระดับที่ 3 หรือระดับที่ 4 ซึ่งเป็นรายวิชาประเภทวิชาบังคับ ส่วนวิชาเลือกบางรายวิชาใช้ไต่เฉพาะระดับที่ 3 หรือระดับที่ 4 หรือใช้ไต่ทั้ง 2 ระดับ ถ้าไม่ไต่เลือกเรียนในระดับที่ 3 มาก่อน ก็อาจเลือกเรียนในระดับที่ 4 ได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสื่อ เวลาออกอากาศของศูนย์ภาคเป็นสำคัญ (สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใต้เมื่อ 10 พฤษภาคม 2527)

การจัดการเรียนการสอน

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน คังโคกลาวแล้วในบทที่ 3 ว่า ผู้เรียนจะต้องเรียนจากสื่อหลัก 3 สื่อ และสื่อเสริมบางตามที่โอกาสอำนวย สำหรับสื่อหลักนั้นคือ การฟังรายการวิทยุตามเวลาที่กำหนด อ่านคู่มือผู้เรียนที่ส่งให้ทางไปรษณีย์ และพบกลุ่มอภิปรายประเด็นปัญหาหรือสภาพที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ผู้เรียนได้ประสบพบเห็นอยู่ โดยมีครูประจำกลุ่มเป็นผู้นำประเด็นจากคู่มือผู้เรียน หรืออาจตั้งประเด็นขึ้นเอง แล้วศึกษาเพิ่มเติมตามเอกสารที่เสนอแนะไว้ในคู่มือผู้เรียน ส่วนรูปแบบการบริหารนั้น จากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ พ.ศ. 2521 ข้อ 4(1) สรุปได้ว่า "ให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์" และข้อ 6 แห่งระเบียบเดียวกันนี้ สรุปความได้ว่า "ให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ทำหน้าที่รับผิดชอบทางด้านการให้จังหวัดทำหน้าที่รับผิดชอบบริหารกลุ่มผู้เรียนตามที่กรมสามัญศึกษามอบหมาย" (ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ พ.ศ. 2521 : 1 - 2) ลักษณะการจັกกลุ่มผู้เรียนได้แสดงในภาพประกอบ 13 ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 13 การบริหารกลุ่มผู้เรียนของศูนย์ ฯ ภาคใต้ช่วงทดลองโครงการ ฯ

อย่างไรก็ตามในการทดลองโครงการครั้งแรกในพื้นที่จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นจังหวัดที่กระทรวงศึกษาธิการยังไม่ได้ประกาศตั้งศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ศูนย์ ฯ ภาคใต้จึงรับผิดชอบทั้งงานบริหารและงานวิชาการโดยประสานงานกับจังหวัดในเรื่องการจัดตั้งกลุ่ม การแต่งตั้งครูประจำกลุ่ม และขอให้บุคลากรบางคนเป็นครูประจำกลุ่ม เมื่อขยายงานการทดลองออกไปยังจังหวัดพัทลุง จังหวัดตรัง และจังหวัดนครศรีธรรมราชในปีการศึกษา 2523 ศูนย์ ฯ ภาคใต้ยังคงรับผิดชอบทั้งทางด้านบริหารและงานวิชาการ เช่น เกี่ยวกับการทดลองในพื้นที่จังหวัดสงขลา ทั้งนี้เพราะว่าจังหวัดดังกล่าวเพิ่งได้รับการประกาศตั้งเป็นศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดในปีการศึกษา 2522 ซึ่งมีบุคลากร

รับโอนและบรรจุใหม่เพียงไม่กี่คน ไม่สามารถบริหารงานกลุ่มผู้เรียนตามระเบียบนี้ได้สะดวก
 ยกเว้นในบางเรื่องศูนย์ฯ ภาคใต้ขอให้ศูนย์ฯ จังหวัดกึ่งกลางช่วยเหลือคือกรณีพิเศษตรวจเยี่ยม
 กลุ่มผู้เรียน การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการดำเนินการ สอบวัดผลตามกำลังที่จังหวัดจะช่วยเหลือได้
 (จารึก โสคติพันธุ์ และผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดพัทลุง ตรัง นครศรี-
 ธรรมราช สัมภาษณ์เมื่อ 4 เมษายน 2527)

ทั้งนี้การรับสมัครนักศึกษา การลงทะเบียนเรียน การออกอากาศ การจัดการวงเรียน
 การจัดทำทะเบียน การผลิตสื่อการเรียน การจัดส่งเอกสารประกอบการเรียน (สื่อการเรียน)
 การวัดผลประเมินผล การอนุมัติผลการเรียน การออกไปแสดงผลการเรียน (รพ.3 - 4)
 การออกประกาศนียบัตร การเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนครูประจำกลุ่ม หัวหน้าครูประจำกลุ่ม ฯลฯ
 จึงเป็นหน้าที่รับผิดชอบของศูนย์ฯ ภาคใต้ทั้งหมด นั่นก็คือ ศูนย์ฯภาคใต้มีฐานะหรือหน้าที่คล้ายกับ
 เป็นสถานศึกษา หรือโรงเรียน ว.ปณ. ของภาคใต้ ส่วนศูนย์ฯ จังหวัดนั้นให้ความช่วยเหลือใน
 การนิเทศติดตามผล และรวบรวมสถิติทางการศึกษาส่งศูนย์ฯ ภาคใต้ และให้ความช่วยเหลือเรื่อง
 อื่นที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ขอหมาย และจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาทาง
 วิทยุและไปรษณีย์ พ.ศ. 2526 ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษา
 นอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ พ.ศ. 2521 มีใจความตอนหนึ่งสรุปได้ว่า "ให้ศูนย์การศึกษา
 นอกโรงเรียนภาคเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ในภาคที่รับผิดชอบ ทำหน้าที่
 จัดการสอน วางแผน วิจัย และพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน บุคลากร กระบวนการ
 เรียนการสอน และรูปแบบการดำเนินงาน การประเมินผลและติดตามผล การศึกษาทางวิทยุ
 และไปรษณีย์ บริการค้ำชูการและวิชาการแก่จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพิจารณา
 คัดเลือกและแต่งตั้งครูประจำวิชา ส่วนจังหวัดให้ทำหน้าที่ประสานกลุ่มผู้เรียน สรรหา อบรม
 แต่งตั้งครูประจำกลุ่ม ควบคุมการปฏิบัติงานของครูประจำกลุ่ม อาสาสมัคร และวิทยากร
 ประเมินผล รวบรวมสถิติ รายงานเกี่ยวกับการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์" และ "ครูประจำวิชา
 หมายความว่า ผู้ที่ทำหน้าที่สอน ผลิต และพัฒนาสื่อในการเรียนการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์"
 (ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ สงขลา 2525 : 83 - 86 และกรมการศึกษาออกโรงเรียน
 2527 : 45 - 48)

สำหรับบทบาทหน้าที่ของกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์ฯ ภาคและศูนย์ฯ จังหวัด
หัวหน้าสาขาวิชา อาจารย์ประจำวิชา หัวหน้าครูประจำกลุ่ม และครูประจำกลุ่มมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ว.ปณ. ส่วนกลาง (กรรมการศึกษานอกโรงเรียน) มีหน้าที่ควบคุมดำเนินงาน
ว.ปณ. ของศูนย์ฯ ภาคและศูนย์ฯ จังหวัดดังนี้

ก) งานบริหาร

- (1) รวบรวมโครงการและแผนการดำเนินงานประจำปี
- (2) ตั้งงบประมาณ
- (3) ประสานแผน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์
- (4) ติดตามการจัดสรรเงินงบประมาณ
- (5) เสนอนโยบายและปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงาน
- (6) จัดระเบียบและข้อกำหนดต่าง ๆ ในการดำเนินงาน
- (7) ควบคุมแผนการดำเนินงาน ว.ปณ. ของแต่ละศูนย์ฯ ภาค
- (8) นิเทศติดตามและประเมินผล
- (9) หาวิธีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์ฯ ภาคและศูนย์ฯ จังหวัด

ข) งานวิชาการ

- (1) ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงสื่อการเรียน
- (2) ให้ความช่วยเหลือในการฝึกอบรมครูประจำกลุ่ม และพัฒนาสื่อการเรียน
- (3) ร่วมมือกับศูนย์ภาคทดลองรูปแบบการดำเนินงาน ว.ปณ.
- (4) เป็นสื่อกลางในการดำเนินงานและประสานงานทางวิชาการ
- (5) วิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานร่วมกับ

ศูนย์ฯ ภาค

2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีหน้าที่ควบคุมการดำเนินงาน ว.ปณ. ภายในภาค
ที่รับผิดชอบ

ก) งานบริหาร

- (1) เป็นศูนย์กลางดำเนินงาน ว.ปณ. ที่ศูนย์ฯ ภาครับผิดชอบ

- (2) วางแผนการดำเนินงาน ว.ปณ. ในส่วนที่ศูนย์ฯ ภาครับผิดชอบ
- (3) ปรับปรุงระบบการดำเนินงานระหว่างศูนย์ฯ ภาครับผิดชอบ อำเภอบางบาล และส่วนกลาง (กรมฯ)
- (4) กำหนดนโยบายร่วมกับส่วนกลางและจังหวัด
- (5) ควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ว.ปณ. และเงินบำรุงการศึกษา
- (6) ประสานงานระหว่างจังหวัด ส่วนกลางและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- (7) จัดประชุม อบรม และสัมมนาตามโครงการต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ
- (8) ประเมินผลการดำเนินงาน และผลการเรียนของนักศึกษา
- (9) คัดสรรผลการเรียนและออกวุฒิบัตร ประกาศนียบัตร
- (10) ประชาสัมพันธ์โครงการร่วมกับจังหวัดต่าง ๆ ที่ศูนย์ฯ ภาครับผิดชอบ

ข. งานวิชาการ

- (1) พัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียน และผลิตสื่อการเรียน
- (2) ออกข้อสอบในการวัดผลประเมินผลผู้เรียน
- (3) ควบคุมมาตรฐานการศึกษาทาง ว.ปณ.
- (4) เก็บรวบรวมสถิติ ข้อมูล วิเคราะห์ เพื่อใช้ดำเนินการวางแผน

ปรับปรุงงาน

- (5) ปรับปรุงสื่อการเรียน รูปแบบการดำเนินงานให้เหมาะสม
- (6) วิจัย ประเมินผลโครงการ
- (7) ทำการทดลองโครงการ
- (8) นิเทศติดตามผลการศึกษาทาง ว.ปณ. ในภาคที่รับผิดชอบ

3. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีหน้าที่ควบคุมการดำเนินงาน ว.ปณ. ภายในจังหวัดที่รับผิดชอบ

ก) งานบริหาร

- (1) ประชาสัมพันธ์โครงการร่วมกับศูนย์ฯ ภาค
- (2) รับสมัครครู - หัวหน้าครูประจำกลุ่ม

- (3) พิจารณาคัดเลือกครู - หัวหน้าครูประจำกลุ่ม และหมู่บ้านเป้าหมาย
ร่วมกับอำเภอ
- (4) พิจารณาแต่งตั้ง บรรลุหรือยุบเลิก ครูประจำกลุ่ม หัวหน้าครูประจำ
กลุ่ม และกลุ่มผู้เรียน
- (5) ควบคุมดูแลการเรียนการสอนในจังหวัด
- (6) เป็นศูนย์กลางการดำเนินงานการศึกษา ว.ป.น. ของจังหวัด
- (7) ประสานงานระหว่างครูประจำกลุ่ม หัวหน้าครูประจำกลุ่ม ศูนย์ฯ
ภาคและสถานีวิทยุ
- (8) นิเทศติดตามผลการศึกษา
- (9) ส่งคู่มือผู้เรียน ตารางออกอากาศ เทปรายการวิทยุ และเอกสาร
ประกอบอื่น ๆ ในทางกรณีร่วมกับศูนย์ฯ ภาค
- (10) รับสมัครนักศึกษา ลงทะเบียนเรียน เก็บเงินบำรุงการศึกษา
- (11) จัดให้นักศึกษามีกิจกรรมพิเศษ เช่น ศึกษาออกสถานที่ คัดต่อวิทยากร
มาบรรยาย เป็นต้น
- ข. งานวิชาการ
- (1) จัดให้อาจารย์ประจำวิชาได้สาธิต ทดลอง ฝึกทักษะใต้นักศึกษาตาม
ความจำเป็น
- (2) ช่วยประเมินผล วัดผลศูนย์ฯ ภาค
- (3) ประมุขนิเทศการเรียนการสอนแก่นักศึกษา

4. หัวหน้าครูประจำกลุ่ม มีหน้าที่ควบคุมดูแลการสอนของครูประจำกลุ่ม นิเทศกลุ่ม
ผู้เรียนและส่งเสริมการเรียนในบางกรณีให้ถึงกลุ่มผู้เรียน และยังมีหน้าที่ช่วยประชาสัมพันธ์โครงการฯ
แก่ประชาชน รวบรวมแรงผลักดัน เก็บเงินบำรุงการศึกษาส่งศูนย์ฯ จังหวัด หรือศูนย์ฯ ภาคแล้วแต่
กรณี รวมทั้งเก็บรวบรวมแบบฟอร์มการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนครูประจำกลุ่มส่งศูนย์ฯ ภาค

5. ครูประจำกลุ่ม มีบทบาทและหน้าที่ดังนี้

ก) งานบริหาร

- (1) ประชาสัมพันธ์โครงการ สํารวจและเสาะหาผู้เรียน
- (2) รับสมัครนักศึกษา กำหนดวันเวลาและสถานที่พบกลุ่ม
- (3) จัดทำบัญชี ทะเบียนนักศึกษาภายในกลุ่ม ส่งอำเภอ จังหวัด
- (4) เก็บเงินบำรุงการศึกษา ส่งอำเภอ จังหวัด และศูนย์ฯ ภาค
- (5) จัดทำรายงานประจำเดือน ซึ่งเป็นเอกสารประกอบการเบิกจ่ายเงิน

คาทอพบแทน

- (6) รับ - ส่ง สื่อการเรียน จดหมายโต้ - ตอบระหว่างนักศึกษา กับ

อาจารย์ประจำวิชา

- (7) กระตุ้นและติดตามผู้เรียนให้เรียนตามกระบวนการเรียน/รับฟังรายการวิทยุอย่างสม่ำเสมอ/ศึกษาคู่มือผู้เรียนอย่างละเอียดของทุกหน่วยการเรียน
- (8) เก็บรักษาข้อมูล สถิติต่าง ๆ ของผู้เรียน
- (9) เสนอปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งขอเสนอแนะในการดำเนินการเรียนการสอน
- (10) จัดทำตารางการพบกลุ่ม - เลื่อนการพบกลุ่ม แจงอำเภอ - จังหวัด
- (11) รายงานการขอจัดตั้ง ยุบเลิกกลุ่ม ขออนุญาตเป็นครูประจำกลุ่มต่อ

จังหวัด

ข. งานวิชาการ

- (1) ประเมินเทคนิคศึกษาใหม่
- (2) พบกลุ่มสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง
- (3) ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนนอกเหนือจากเวลาพบกลุ่ม
- (4) ตรวจแบบฝึกหัดของนักศึกษา
- (5) ดำเนินการวัดผลการเรียนรู้ร่วมกับจังหวัด
- (6) ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลและสถิติต่าง ๆ
- (7) เสนอแนะในด้านการปรับปรุงสื่อการเรียน
- (8) เสนอแนะปัญหาการเรียน และเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา

6. หัวหน้าสายวิชา มีบทบาทและหน้าที่ดังนี้

- (1) รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนตามวิชาที่รับผิดชอบ
- (2) ตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงสื่อการเรียน
- (3) เป็นหัวหน้าอาจารย์ประจำวิชาที่รับผิดชอบ
- (4) ศึกษาค้นคว้างาน ศึกษาค้นคว้าอาจารย์ประจำวิชา และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง
- (5) ออกข้อสอบ วิเคราะห์ และประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- (6) ตรวจสอบแบบฝึกหัดบางบทเรียน และตรวจสอบข้อสอบกลางภาค, ปลายภาคเรียน
- (7) ตอบปัญหาในการเรียนแก่นักศึกษาและครูประจำกลุ่มทางจดหมายและหรือทางสื่อวิทยุแล้วแต่กรณี
- (8) ติดตาม เฝ้าระวังงานที่มอบหมายให้อาจารย์ประจำวิชาไปทำเป็นการบ้าน
- (9) ศึกษาค้นคว้ากรณีพิเศษช่วยเหลือแก่นักศึกษากลุ่มต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

7. อาจารย์ประจำวิชา มีบทบาทและหน้าที่ดังนี้

- (1) รับการอบรม หลักการ วิธีการ รูปแบบของสื่อการเรียนและการพัฒนาของศูนย์ฯ ภาค
- (2) พัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนตามที่ศูนย์ฯ ภาคกำหนด
- (3) ช่วยในการออกข้อสอบ ตรวจสอบข้อสอบ ส่งหัวหน้าสายวิชา
- (4) ช่วยหัวหน้าสายวิชาตอบปัญหาแก่นักศึกษาและครูประจำกลุ่ม
- (5) เป็นวิทยากรพิเศษเคลื่อนที่ไปยังกลุ่มต่าง ๆ เพื่อสอนเสริมความรู้แก่นักศึกษาตามที่ศูนย์ฯ ภาคขอรอง

- (6) เสนอปัญหา และการปรับปรุงสื่อการเรียนแก่ศูนย์ฯ ภาค

สำหรับการเรียนการสอนตามเกณฑ์ที่ศูนย์ฯ ภาคใดใดตั้งไว้คือ นักศึกษาจะต้องฟังรายการวิทยุวันละ 30 นาที อ่านคู่มือเรียนพร้อมทำแบบฝึกหัด (ทำในคู่มือฯ) วันละประมาณ 90 นาที แล้วไปพบกลุ่มสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ประมาณ 3 - 5 ชั่วโมง โดยมีครูประจำกลุ่มเป็นผู้จัดให้มีกิจกรรมกลุ่มขึ้น เมื่อนักศึกษาเกิดความสงสัยเกี่ยวกับการเรียน หรือเนื้อหาบางอย่างถามครูประจำกลุ่มได้ หรือส่งคำถามทางจดหมายถึงศูนย์ฯ ภาคแจกของที่ได้รับอนุญาตจากกรมไปรษณีย์โทรเลข

ให้เก็บเงินปลายทางได้ ไปยังอาจารย์ประจำวิชาของศูนย์ฯ ภาคใต้ แล้วอาจารย์ประจำวิชาของศูนย์ฯ ภาคใต้อาจทบทวนจดหมายเฉพาะตัวหรือคำพิพากษาเห็นว่าคำถามนั้นมีประโยชน์ต่อนักศึกษาเป็นส่วนรวม ก็จะตอบทางวิทยุกระจายเสียงในรายการ "ตอบปัญหานักศึกษาในวันเสาร์" เป็นเวลา 30 นาที (เจ้าหน้าที่ ว.ปณ. ศูนย์ฯ ภาคใต้ สัมภาษณ์เมื่อ 24 มิถุนายน 2527)

การฟังรายการวิทยุจะฟังวิชาใด เรื่องอะไร วันไหน เวลาเท่าไร และสถานีใดในศูนย์ฯ ภาคใต้ได้พิมพ์ตารางออกอากาศล่วงหน้าเป็นรายเดือน แจกให้นักศึกษาทุกคน (ตัวอย่างตารางออกอากาศเสนอในภาคผนวก)

ลักษณะการเรียนการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์แยกออกได้ดังนี้

1. วิธีสอน จัดสอนโดย

- 1.1 สอนโดยการส่งบทเรียนและเอกสารใหญ่เรียนทางไปรษณีย์
- 1.2 สอนโดยส่งบทสอนไปออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียง
- 1.3 สอนโดยจัดให้มีการพบกลุ่ม อภิปรายประเด็นปัญหา และทำกิจกรรมต่าง ๆ

ตามที่กำหนด

1.4 สอนโดยจัดให้มีการเพิ่มเติมทางคำปรึกษาการ เช่น จัดชุมนุมระยะสั้นเพื่อสอนเสริมวิชาทักษะ ได้แก่ วิชาชีพ วิชาภาษาอังกฤษ วิชาวิทยาศาสตร์ (บางส่วน) โดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญไปสาธิต ทดลอง ณ จุดที่นักศึกษานักชุมนุมร่วมกัน อาจเป็นที่ตัวอำเภอ หรือตัวจังหวัดก็ได้

2. วิธีเรียน ผู้เรียนจะเรียนโดย

- 2.1 ศึกษาวัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์ย่อย และวิธีการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ให้เข้าใจชัดเจน
- 2.2 ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนนั้น ๆ เพื่อประเมินความรู้เบื้องต้นของผู้เรียน
- 2.3 ฟังบทสอนทางวิทยุ ซึ่งเสนอเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาซึ่งสอดคล้องและสัมพันธ์กับบทเรียนทางไปรษณีย์ หน่วยการเรียนนั้น ๆ ตามวัน เวลา และสถานีวิทยุที่กำหนดไว้ในตารางออกอากาศ

2.4 ศึกษาเนื้อหา รายละเอียด ทางวิชาการจากหน่วยการเรียนรู้ เอกสารประกอบ
ทำแบบฝึกหัด และกิจกรรมตามที่คู่มือผู้เรียนกำหนด

2.5 ไปพบกลุ่มตามประเภทของการพบกลุ่ม (มี 3 ประเภท คือพบกันสัปดาห์ละ
1 ครั้ง เดือนละ 1 ครั้ง หรือภาคเรียนละ 1 ครั้ง) แลวแต่กรณี เพื่อทำกิจกรรมตามที่คู่มือ
ผู้เรียนกำหนด

2.6 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งวิชาการ ศูนย์ฯ การเรียน ฯลฯ

2.7 ทำกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น Home Project และขอทศสอฯ ครั้งหลัง
ส่งครูประจำกลุ่มตรวจให้คะแนน

2.8 ทำการวัดผลประเมินผลตามระเบียบวัดผล ฯ

(ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ สงขลา 2525 : 87 - 99)

การประเมินผลการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์

การวัดผลและประเมินผลการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่
แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ประเมินตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผล
การเรียนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 พ.ศ. 2522 จากการดำเนินการทดลอง
โครงการในช่วงแรก ๆ ใ้คะแนนระหว่างภาค : คะแนนปลายภาค เป็น 50 : 50 คะแนน
ระหว่างภาคประกอบด้วยคะแนนสอบข้อเขียน 10 คะแนน คะแนนจากการที่นักศึกษามาพบกลุ่ม
ตลอดภาคเรียน 10 คะแนน คะแนนจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางพัฒนาขึ้น เช่น กล้าพูด
กล้าแสดงความคิดเห็น ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เป็นต้น่าและปฏิบัติตามได้ 20 คะแนน
และคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดตลอดภาคเรียน 10 คะแนน (รวมเป็น 50 คะแนน) ส่วนปลาย
ภาคเรียน 50 คะแนนนั้นได้จากการสอบข้อเขียนปลายภาคเพียงอย่างเดียวในแต่ละรายวิชา
(สมศักดิ์ บุญวิโรจน์ สัมภาษณ์เมื่อ 3 พฤษภาคม 2527)

ในช่วงปี พ.ศ. 2523 (หลังจากการวัดผลแบบดังกล่าวแล้ว) ก็มีกรเพิ่มเติมหลักเกณฑ์
สำหรับผู้มีสิทธิ์เข้าสอบปลายภาคเรียนอีก 2 ประการคือ

1. นักศึกษาจะต้องมีเวลาพบกลุ่มไมต่ำกว่าร้อยละ 60 ของเวลาพบกลุ่มตลอดภาคเรียน สำหรับลักษณะการพบกลุ่ม "รายสัปดาห์" และ "รายเดือน"

2. นักศึกษาจะต้องมีเวลาพบกลุ่มไมต่ำกว่าร้อยละ 80 ของเวลาพบกลุ่มตลอดภาคเรียน สำหรับลักษณะการพบกลุ่ม "รายภาค" (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2527 : 127)

เดิมศูนย์ฯ ภาคเป็นผู้วัดผลประเมินผลการเรียน อนุมัติผลการเรียน อนุมัติการจบหลักสูตร ออกหนังสือแสดงผลการเรียน (รพ.3, รพ.4) และออกประกาศนียบัตร แต่ในช่วงขยายงานนั้น ใ้คนงานที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลให้แก่ศูนย์ฯ จังหวัดรับผิดชอบมากขึ้น โดยศูนย์ฯ ภาค คงเพียงออกข้อสอบ กำหนดวันสอบ และออกประกาศนียบัตรเท่านั้น ส่วนการดำเนินการ สอบ ตรวจข้อสอบ อนุมัติผลการเรียน อนุมัติการจบหลักสูตร ออกหนังสือแสดงผลการเรียน (รพ.3, รพ.4) เป็นหน้าที่ของศูนย์ฯ จังหวัดเป็นผู้จัดทำ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2527 : 127 - 129)

จากการประเมินผลโครงการทดลองการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของผู้เชี่ยวชาญ ทางประเทศร่วมกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน เมื่อปี พ.ศ. 2524 สรุปผลได้ดังนี้

"ในช่วงของโครงการพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 4 (พ.ศ. 2519 - 2524) กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กระจายอำนาจการดำเนินการทดลองโครงการฯ ไปยังศูนย์ฯ ภาคต่าง ๆ เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์สอดคล้องกับท้องถิ่นแต่ละภาค ทำให้ผลของการดำเนินงานทั้งในแง่รูปแบบหลักสูตรที่ใช้ทดลองอาจแตกต่างกันไปบ้าง ในคานการบริหารงาน ว.ปณ. บางศูนย์ฯ ภาคอยู่ในฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา บางศูนย์ฯ ภาคแยกออกเป็นฝ่าย ว.ปณ. โดยเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามโครงสร้างของศูนย์ฯ ภาคต่าง ๆ ในระยะเริ่มแรกงาน ว.ปณ. อยู่ในฝ่ายการศึกษาทางสื่อสารมวลชน และในปี พ.ศ. 2524 ได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา และบางศูนย์ฯ ภาคเห็นว่างาน ว.ปณ. เป็นงานใหม่ และมีความซับซ้อนของงานมาก มีเนื้องานที่จะต้องปฏิบัติมาก จึงขอทดลองแยกเป็นฝ่ายการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์โดยเฉพาะ ส่วนศูนย์ฯ จังหวัด เดิมมีโครงสร้างอยู่ 3 ฝ่าย โดยให้งาน ว.ปณ. อยู่ในความรับผิดชอบภายในฝ่ายปฏิบัติการ ต่อมาศูนย์ฯ จังหวัดได้ปรับโครงสร้างเป็น 5 ฝ่าย และงาน ว.ปณ. อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายการศึกษาสายสามัญ

อย่างไรก็ตามในช่วงทดลองโครงการแม้ว่ากรมจะมอบหมายให้ศูนย์ฯ ภาคแต่ละศูนย์ฯ
ดำเนินการทดลองโครงการภายในภาคของตนเอง ศูนย์ฯ จังหวัดเป็นศูนย์ปฏิบัติการในจังหวัดก็ตาม
แตงาน ว.ปณ. กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียนก็เป็นผู้ประสานการดำเนินงานของแต่ละ
ศูนย์ฯ ภาค เพื่อให้อยู่ในหลักการและโครงสร้างกว้าง ๆ ของโครงการมีส่วนคล้ายคลึงหรือ
ใกล้เคียงกัน

การพัฒนาหลักสูตร

ในช่วงทดลองโครงการ ว.ปณ. ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรขึ้น 2 หลักสูตรคือ
หลักสูตรกลุ่มสนใจ ศูนย์ฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้พัฒนาขึ้นให้เองให้เหมาะสมสอดคล้อง
กับความต้องการของท้องถิ่น และหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 โครงการ
ได้ให้หลักสูตรกลางรวมทั้งระเบียบการประเมินผลที่กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอก
โรงเรียนได้พัฒนาขึ้นมาใช้กันทุก ๆ ภาค แต่ให้แต่ละภาคพัฒนาสื่อการเรียนของตนขึ้นมาใช้กับ
ผู้เรียนในภาคของตน

การพัฒนาสื่อการเรียน

สื่อการเรียนทาง ว.ปณ. ประกอบด้วยคู่มือผู้เรียนรายการวิทยุ เอกสารประกอบ
การเรียนอื่น ๆ และการพบกลุ่มเพื่อรวมกิจกรรมกลุ่ม สำหรับสื่อการเรียนประเภทคู่มือผู้เรียน
รายการวิทยุ และเอกสารประกอบการเรียนอื่น ๆ ศูนย์ฯ ภาคเป็นผู้รับผิดชอบพัฒนาสื่อเหล่านี้ใน
แต่ละภาคตามรูปแบบที่คิดกันว่าเหมาะสม และช่วงหลังได้นำเสนอรูปแบบสื่อในการประชุมประสาน
แผน ว.ปณ. ของแต่ละศูนย์ฯ ภาค เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

การอบรมบุคลากรด้านการผลิตสื่อการเรียน

เนื่องจากบุคลากรของศูนย์ฯ ภาคและบุคลากรภายนอกที่รวมอยู่ในคณะผู้ผลิตสื่อ
วิชาต่าง ๆ ส่วนใหญ่ยังไม่มีประสบการณ์ในการเขียนบทเรียนด้วยตนเอง และวิทยุ กรมการ
ศึกษานอกโรงเรียนจึงประสานงานกับหน่วยงานอื่นโดยเฉพาะกรมประชาสัมพันธ์ให้มีการอบรมขึ้น
จำนวน 2 ครั้ง พร้อมทั้งได้จัดทำคู่มือการอบรมผู้เขียนแบบเรียนทาง ว.ปณ. แจกจ่ายให้ศูนย์ฯ
ภาคด้วย

การออกอากาศกระจายเสียงรายการวิทยุ

ระยะทดลองโครงการ ว.ปณ. ศูนย์ฯ ภาคแต่ละศูนย์ฯ จัดหาเวลาจากสถานีวิทยุ ในท้องถิ่นของแต่ละภาค ศูนย์ฯ ภาคใดก็ได้สถานีวิทยุเพื่อออกอากาศในระยะทดลองโครงการ 8 สถานี คือ ว.ป.ถ.5, ม.ก., สวท.3, ส.ทร.6 (จังหวัดสงขลา) ทท.4 (พัทลุง) สวท. นครศรีธรรมราชและมณฑลทหารบกที่ 5 (นครศรีธรรมราช) และสถานีวิทยุ สวท. ตรัง (จังหวัด ตรัง)

การรับสมัครผู้เรียนและการลงทะเบียนเรียน

การลงทะเบียนเรียนทั้งหลักสูตรกลุ่มสนธิฯ และหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเร่งรัด ระดับที่ 3 - 4 ลงทะเบียนที่ศูนย์ฯ ภาคทั้งหมด แต่ในทางปฏิบัตินั้นกระทำได้ 2 วิธีคือ ผู้เรียน ไปสมัครที่ศูนย์ฯ ภาคโดยตรง กับสมัครผ่านครูประจำกลุ่มในท้องถิ่น แล้วครูประจำกลุ่มส่งหลักฐาน ให้ศูนย์ฯ ภาคโดยตรง

การคัดเลือกครูและการอบรมครูประจำกลุ่ม

การคัดเลือกครูประจำกลุ่ม แต่ละศูนย์ฯ ภาคได้ตั้งเกณฑ์คุณสมบัติทั่วไป ประชาสัมพันธ์และประสานกับจังหวัด อำเภอ เพื่อคัดเลือกตัวครูประจำกลุ่มอบรมที่ศูนย์ฯ ภาค โดยใช้เวลาอบรม 7 วัน ให้ทราบถึงนโยบายโครงการ ว.ปณ. ความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษา ผู้ใหญ่ จิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่ หลักสูตร สื่อการเรียน บทบาทหน้าที่ครูประจำกลุ่ม เทคนิค การจัดกิจกรรม และการใช้สื่อการเรียนทาง ว.ปณ. ตลอดจนการประเมินผล

การประเมินผลผู้เรียน

การประเมินผลผู้เรียน หลักสูตรกลุ่มสนธิฯ นั้น ให้ครูประจำกลุ่มประเมินความก้าวหน้า ของผู้เรียน โดยศูนย์ฯ ภาคมีแบบทดสอบก่อน - หลังการเรียน แต่ก็ไม่ได้เน้นทางวิชาการมากนัก แต่เน้นในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการเพิ่มพูนทักษะในสิ่งที่เรียนมากกว่า ส่วนหลักสูตร การศึกษาผู้ใหญ่แบบเร่งรัดระดับที่ 3 - 4 ใช้ระเบียบการประเมินผลของการพัฒนาองค์ศึกษา นอกโรงเรียน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2524 : 15 - 28)

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน

ในระยะทำการทดลองโครงการคือระหว่างปีการศึกษา 2521 - 2524 และระยะขยายโครงการคือระหว่างปีการศึกษา 2525 - 2527 มีจำนวนกลุ่มผู้เรียน จำนวนผู้เรียน และครูประจำกลุ่มดังแสดงในตาราง 14 ต่อไปนี้

ตาราง 14 จำนวนกลุ่มผู้เรียน ครูประจำกลุ่ม และนักศึกษาในการดำเนินงาน ว.ปณ. ของศูนย์ฯ ภาคใต้ในระยะทดลองโครงการ (พ.ศ. 2521 - 2524) และระยะขยายโครงการ (พ.ศ. 2525 - 2527)

จังหวัด	จำนวน						หัวหน้าครูประจำกลุ่ม
	ระดับที่ 3			ระดับที่ 4			
	กลุ่มผู้เรียน	ครูประจำกลุ่ม	นักศึกษา	กลุ่มผู้เรียน	ครูประจำกลุ่ม	นักศึกษา	
ก. ระยะทดลองโครงการ (ปีการศึกษา 2521 - 2524)							
สงขลา	38	38	1,086	26	26	450	2
พัทลุง	14	14	288	22	22	254	3
นครศรีธรรมราช	41	41	762	23	23	493	3
ตรัง	-	-	-	6	6	93	-
รวม	93	93	2,136	71	71	1,290	8
ข. ระยะขยายโครงการ (ปีการศึกษา 2525 - 2527)							
สงขลา	17	17	380	17	17	298	-
พัทลุง	23	23	668	14	14	200	-
นครศรีธรรมราช	37	37	987	34	34	1,007	-

ตาราง 14 (ต่อ)

จังหวัด	จำนวน						หัวหน้าครู ประจำกลุ่ม
	ระดับที่ 3			ระดับที่ 4			
	กลุ่มผู้เรียน	ครูประจำกลุ่ม	นักศึกษา	กลุ่มผู้เรียน	ครูประจำกลุ่ม	นักศึกษา	
ตรัง	18	18	637	3	3	87	—
ชุมพร	16	16	541	7	7	264	—
สุราษฎร์ธานี	—	—	—	3	3	112	—
ปัตตานี	1	1	30	1	1	30	—
รวม	112	112	3,243	79	79	1,998	8
รวมทั้งสิ้น	205	205	5,379	150	150	3,288	8

ที่มา : สถิติการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ ภาควิชา พ.ศ. 2521 – 2527

จากสถิติในตาราง 14 จะเห็นว่าในช่วงทดลองโครงการนั้น จังหวัดตรังไม่มีผู้เรียนในระดับที่ 3 และไม่มีหัวหน้าครูประจำกลุ่ม ทั้งนี้เพราะว่า ในการทดลองขยายพื้นที่ไปยังจังหวัดตรังนั้น ต้องการทดลองหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แก่เกษตรกรระดับที่ 4 เพียงระดับเดียว ส่วนหัวหน้าครูประจำกลุ่มก็ได้พิจารณาเห็นว่าควรทดลองดูว่าหากไม่มีหัวหน้าครูประจำกลุ่ม ผลจะเป็นอย่างไรประการหนึ่ง และที่มีครูประจำกลุ่มเพียง 6 คนเท่านั้น

ในช่วงขยายโครงการจะเห็นว่าไม่มีหัวหน้าครูประจำกลุ่มเลย ทั้งนี้ก็เพราะว่า จากการทดลองของจังหวัดตรังโดยไม่มีหัวหน้าครูประจำกลุ่ม การดำเนินงานทั้งด้านบริหารและวิชาการของการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ก็ดำเนินไปได้ตามปกติ ศูนย์ ภาควิชาจึงได้เลิกใช้หัวหน้าครูประจำกลุ่มช่วยเหลือครูประจำกลุ่มตั้งแต่เริ่มขยายงาน จนกระทั่งปัจจุบัน

ในคานมลสารีจของนักศึกษาในช่วงทดลองโครงการนั้น เนื่องจาก ว.ปณ. เป็นการจัดการศึกษานอกโรงเรียนรูปแบบใหม่สุดในระยะนั้น ประกอบกับบุคลากรผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ฯ ภาคใต้และของศูนย์ฯ จังหวัดที่ทำการทดลองมีจำนวนจำกัด และขาดความรู้ทักษะในเรื่องดังกล่าวอยู่เป็นอันมาก รวมทั้งความไม่พร้อมค่าง ๆ ของการเริ่มทดลองโครงการดังกล่าวแล้วแต่ตอนต้น ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนจึงยังไม่น่าพอใจนักสรุปจำนวนผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาแสดงในตาราง 15 ต่อไปนี้

ตาราง 15 จำนวนนักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา ว.ปณ. ของศูนย์ฯ ภาคใต้ ในช่วงทำการทดลองโครงการ ปีการศึกษา 2521 - 2524

ระดับชั้น	จำนวนผู้สมัครเรียน	จำนวนผู้สำเร็จ	ผู้สำเร็จคิดเป็นร้อยละ
ระดับที่ 3	2,886	989	34.26
ระดับที่ 4	1,029	-	-
รวม	3,915	989	34.26

ที่มา : สถิติการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ฯ ภาคใต้ พ.ศ. 2521 - 2525

จากสถิติในตาราง 15 จะเห็นว่า นักศึกษาที่สมัครเรียนหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาผู้ใหญ่แบบเร่งเดี่ยวระดับที่ 3 ทาง ว.ปณ. ในช่วงทำการทดลองโครงการมีจำนวน 2,886 คน ศึกษาจบหลักสูตรเพียง 989 คน คิดเป็นร้อยละ 34.26 เท่านั้น แต่ตามความเป็นจริงนั้น ผู้ที่สมัครเรียนในปีการศึกษา 2524 ยังศึกษาไม่จบ เพราะตามหลักสูตรจะต้องเรียนอย่างน้อย 3 ภาคเรียน และส่วนหนึ่งมีการออกกลางคันบ้าง ส่วนหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาผู้ใหญ่แบบเร่งเดี่ยวระดับที่ 4 นั้น ยังไม่มีผู้ใดเรียนจบเลย ทั้งนี้เพราะว่า ระดับนี้เพิ่งเปิดเรียนครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2524 นั้นเอง

จากสถิติเดียวกันนี้ หากจะแยกแยะรายละเอียดเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายวิชา จะแยกได้ดังตาราง 16 ต่อไปนี้

ตาราง 16 จำนวนผู้ลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชา และจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ว.ปณ. ของ ศูนย์ฯ ภาคใต้

ปีการศึกษา ภาคเรียนที่	จำนวนรายวิชา ที่เปิดสอน	จำนวน ผู้ลงทะเบียน เรียนรายวิชา	ผู้เข้าสอบ		ผู้สอบผ่าน	
			จำนวน	ร้อยละของ ทั้งหมด	จำนวน	ร้อยละของ ผู้เข้าสอบ
ก. ระยะทดลองโครงการ (ปีการศึกษา 2521-2524)						
<u>2521</u>						
ภาคเรียนที่ 1 (พค.-กย.)	4 รายวิชา	3,000	2,636	87.87	1,872	62.40
ภาคเรียนที่ 2 (พ.ย.-มี.ค.)	4 รายวิชา	2,850	2,664	93.47	2,215	77.72
<u>2522</u>						
ภาคเรียนที่ 1	4 รายวิชา	5,712	5,198	91.00	4,314	75.53
ภาคเรียนที่ 2	4 รายวิชา	5,312	4,893	92.11	4,094	77.07
<u>2523</u>						
ภาคเรียนที่ 1	5 รายวิชา	4,094	3,889	94.99	3,538	86.42
ภาคเรียนที่ 2	6 รายวิชา	3,538	3,361	95.00	3,142	88.80
<u>2524</u>						
ภาคเรียนที่ 1	12 รายวิชา	4,912	4,320	87.95	3,978	80.98
ภาคเรียนที่ 2	13 รายวิชา	4,129	3,510	85.01	3,467	83.97

ตาราง 16 (ต่อ)

ปีการศึกษา ภาคเรียนที่	จำนวนรายวิชา ที่เปิดสอน	จำนวน ผู้ลงทะเบียน เรียนรายวิชา	ผู้เข้าสอบ		ผู้สอบผ่าน	
			จำนวน	ร้อยละของ ทั้งหมด	จำนวน	ร้อยละของ ผู้เข้าสอบ
ข. ระยะขยายโครงการ						
<u>2525</u>						
ภาคเรียนที่ 1	12 รายวิชา	16,276	13,671	93.99	10,937	67.14
ภาคเรียนที่ 2	16 รายวิชา	13,547	12,056	88.99	9,644	71.19
<u>2526</u>						
ภาคเรียนที่ 1	10 รายวิชา	12,036	10,126	84.31	10,126	100.00
ภาคเรียนที่ 2	10 รายวิชา	10,309	10,095	97.92	10,046	99.51
<u>2527</u>						
ภาคเรียนที่ 1	16 รายวิชา	11,584	11,344	97.93	11,297	97.37
ภาคเรียนที่ 2	19 รายวิชา	14,696	12,364	84.13	12,141	98.20

ที่มา : สถิติการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน
ปีการศึกษา 2521 - 2524 และ 2525 - 2527

จากตาราง 16 จะเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ลงทะเบียนเรียนทาง ว.ปณ. กับผู้เข้าสอบและผู้สอบผ่านเป็นรายวิชา มีเปอร์เซ็นต์ค่อนข้างสูง คือมีผู้เข้าสอบต่ำสุดร้อยละ 85.01 และสูงสุดร้อยละ 95.0 ของผู้ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด และมีผู้สอบผ่านต่ำสุดร้อยละ 62.40 และสูงสุดร้อยละ 88.80 ของผู้เข้าสอบทั้งหมด ทางศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ถือว่า การจัดการศึกษานอกโรงเรียนแบบ ว.ปณ. ใกล้เคียงเป็นที่น่าพอใจ

ในคานส์ักส่วนของผู้เรียนต่อครูประจำกลุ่ม เริ่มกำหนดให้นักศึกษาอย่างน้อยกลุ่มละ 30 คน แต่มีครูประจำกลุ่มจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถหานักศึกษาได้ครบ 30 คน ศูนย์ฯ ภาควิชาฯ จึงขออนุญาตกองการศึกษาผู้ใหญ่ (ขณะนั้น) ว่า เนื่องจากเป็นการทดลองโครงการครั้งแรก แมครูประจำกลุ่มหาผู้เรียนได้เพียง 20 คนก็ให้เปิดสอนได้ กองการศึกษาผู้ใหญ่ได้อนุญาตควยวาทา (จารึก โสคติพันธุ์ สัมภาษณ์เมื่อ 16 สิงหาคม 2527) กระนั้นก็ตาม ศูนย์ฯ ภาควิชาฯ วางแผนไว้ว่า จะเปิดทดลองสอนครั้งแรก 25 กลุ่ม แต่เปิดดำเนินการทดลองได้เพียง 22 กลุ่มเท่านั้น จากตาราง 14 ในช่วงทดลองโครงการหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 มีผู้เรียน 2,136 คน มีครูประจำกลุ่ม 93 คน เมื่อเฉลี่ยนักศึกษาต่อจำนวนครูประจำกลุ่มหนึ่งคนจะได้ 23 คน ส่วนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 มีผู้เรียน 1,290 คน มีครูประจำกลุ่ม 71 คน เมื่อคิดเฉลี่ยจำนวนนักศึกษาต่อครูประจำกลุ่มหนึ่งคนจะได้ 18 คน สำหรับในช่วงขยายโครงการนั้น หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 มีผู้เรียน 3,243 คน มีครูประจำกลุ่ม 112 คน เมื่อคิดเฉลี่ยจำนวนนักศึกษาต่อครูประจำกลุ่มหนึ่งคนจะได้ 28.95 คน ส่วนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 มีผู้เรียน 1,998 คน มีครูประจำกลุ่ม 79 คน เมื่อคิดเฉลี่ยจำนวนนักศึกษาต่อครูประจำกลุ่มหนึ่งคนจะได้ 25.29 คน

การจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. นี้ มีนักศึกษาส่วนหนึ่งออกกลางคันที่มีหลักฐานชัดเจนคือ ลาออกเป็นลายลักษณ์อักษรมีเพียงคนเดียว นอกนั้นไม่ลาออก แต่ขาดเรียนไปเฉย ๆ จึงยังคงสรุปไม่ได้ว่าออกกลางคันจริง ๆ จำนวนเท่าใด เพราะไม่มีกฎเกณฑ์กำหนดไว้ว่า หากไม่มาลงทะเบียนเรียนก็ภาคเรียน ให้ถือว่านักศึกษาผู้นั้นออกกลางคัน

จากตาราง 9 จะเห็นว่า เนื่องจากการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักศึกษา ว.ปณ. คิดเป็นรายวิชาจะเหมาะสมมากกว่าคิดเมื่อเรียนจบหลักสูตร ทั้งนี้เพราะว่า หลักสูตรแต่ละระดับใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า $1\frac{1}{2}$ ปี (ไม่สามารถเรียนจบภายใน 1 ปี เหมือนกับการศึกษาในระบบชั้นเรียนทั่ว ๆ ไป) จึงทำให้มองเห็นว่า เมื่อนักศึกษาเข้าเรียนต้นปีการศึกษาหนึ่งแล้ว เมื่อสิ้นปีการศึกษานั้นทำไมนักศึกษาจึงไม่ได้เลื่อนชั้น หรือไม่มีผู้ใดเรียนจบหลักสูตรเลย อันเป็นเหตุให้สำนักงานประมาณเพ่งเล็งในแง่ที่ว่า การศึกษารูปแบบนี้ (แบบ ว.ปณ.) ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงคิดหาวิธีการเสนอผลสัมฤทธิ์เป็นรายวิชา ๆ ไป ถึงผลที่

เสนอในตาราง 16 (สายสถิติ เย็นเป็นสุข สัมภาษณ์เมื่อ 22 กันยายน 2527)

ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

ค่าใช้จ่ายในการจัดดำเนินงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ฯ ภาคใต้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ค่าใช้จ่ายจากงบประมาณ สำหรับโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียน พัฒนาบุคลากรและอื่น ๆ ค่าใช้จ่ายจากงบประมาณเป็นค่าตอบแทนครูเปรียบเทียบระหว่างการศึกษาผู้ใหญ่แบบชั้นเรียนและแบบ ว.ปณ. และค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาเมื่อเปรียบเทียบเทียบกันระหว่างการศึกษาผู้ใหญ่แบบชั้นเรียนและแบบ ว.ปณ. มีรายละเอียดดังนี้

ก. งบประมาณในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาสื่อการเรียน พัฒนาบุคลากร ประชุมประสาน
แผน ดังแสดงในตาราง 17 ดังต่อไปนี้

ที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	งบกลาง									
		งบประมาณของโครงการ					งบประมาณโครงการ				
		2521	2522	2523	2524	รวม	2525	2526	2527	รวม	
1	โครงการวิจัยงาน ว.บ.บ./เทคโนโลยี	70,500	705,000	1,720,872	1,623,070	4,119,442	2,893,058	2,780,000	2,990,000	8,663,058	
2	โครงการประชาสัมพันธ์งาน ว.บ.บ.	1,500	-	-	50,000	51,500	75,000	31,000	-	66,000	
3	โครงการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน	84,000	35,000	-	-	119,000	-	-	-	-	
4	โครงการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ	-	50,000	40,000	-	90,000	-	-	-	-	
5	โครงการประชาสัมพันธ์งานและความร่วมมือ	24,000	-	55,000	60,000	139,000	-	-	-	-	
6	โครงการประชุมปฏิบัติการ	-	-	70,000	50,000	120,000	-	-	-	-	
7	โครงการประชุมปฏิบัติการและจัดการเรียนการสอน	18,000	34,000	-	60,000	112,000	-	30,000	-	30,000	
8	โครงการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ	-	-	-	-	-	-	75,000	-	75,000	
9	โครงการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ	30,000	30,000	190,000	144,000	354,000	85,000	66,000	40,000	191,000	
10	โครงการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ	-	-	-	-	-	40,000	30,000	20,000	90,000	
11	โครงการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ	-	60,000	60,000	60,000	180,000	50,000	-	-	50,000	
12	โครงการประชุมปฏิบัติการ	-	-	-	14,000	14,000	-	-	-	-	
13	โครงการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ	-	40,000	-	-	40,000	-	-	-	-	
14	โครงการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ	-	-	-	-	-	-	40,000	-	40,000	
15	โครงการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ	-	-	-	-	-	-	26,000	-	26,000	
16	โครงการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ	5,000	-	50,000	75,000	130,000	82,500	66,500	-	199,000	
17	โครงการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ	-	-	-	-	-	-	10,000	-	10,000	
18	โครงการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ	-	42,500	50,000	-	92,500	185,000	-	-	185,000	
19	โครงการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ	-	-	-	-	-	-	14,000	-	14,000	
20	โครงการพัฒนาและจัดการเรียนการสอน	-	-	106,000	90,000	196,000	90,000	30,000	100,000	226,000	
21	โครงการพัฒนาและจัดการเรียนการสอน	-	-	-	-	-	95,000	50,000	50,000	195,000	
22	โครงการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ	68,000	67,500	-	-	135,500	-	-	-	-	
23	โครงการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ	-	-	-	-	-	1,000,000	-	-	1,000,000	
	รวมทั้งสิ้น:	301,000	1,064,000	2,301,872	2,226,070	5,892,992	4,555,558	3,278,500	5,315,050	11,149,108	

ที่มา: งบการเงินของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ปีงบประมาณ 2521 - 2527

จากตาราง 17 จะเห็นว่า ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้รับงบประมาณปี 2525 มากที่สุด แม้จะไม่รวมเงินอุดหนุนจากประเทศที่ใช้เป็นค่ากระดุมพิมพ์ หมึกพิมพ์ และอุปกรณ์อื่น ๆ ก็ตาม ทั้งนี้เพราะปีงบประมาณ 2525 เป็นปีที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนวางแผนขยายโครงการให้กว้างขวางและทั่วถึงนั่นเอง ส่วนงบประมาณปี 2526 และ 2527 นั้น ลดค่าวัสดุในการจัดพิมพ์คู่มือผู้เรียน เพื่อให้จัดพิมพ์ขายโดยเอกชน เพราะเมื่อขยายงานจากโครงการทดลองไปแล้ว รัฐบาลไม่สามารถพิมพ์คู่มือผู้เรียนแจกฟรีเหมือนระยะทดลองโครงการได้

ข. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวผู้เรียน ในระยะทดลองโครงการและระยะขยายโครงการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ฯ ภาคใต้ ดังแสดงในตาราง 18 ต่อไปนี้

ตาราง 18 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้เรียนระหว่างการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จแบบขั้นเรียนกับแบบ ว.ปณ. ในระยะทดลองโครงการและขยายโครงการ

รายการ	เบ็ดเสร็จระดับที่ 3		เบ็ดเสร็จระดับที่ 4		หมายเหตุ
	แบบขั้นเรียน (บาท)	แบบ ว.ปณ. (บาท)	แบบขั้นเรียน (บาท)	แบบ ว.ปณ. (บาท)	
ก. <u>ระยะทดลองโครงการ (พ.ศ. 2521 - 2524)</u>					
- โบนัสครุ ระเบียบการ	5.-	10.-	5.-	10.-	
- ชั้นทะเบียนเงิน นศ.	10.-	10.-	10.-	10.-	
- ค่าหน่วยกิต	600.-	150.-	1,000.-	750.-	
- ค่าหนังสือเรียน	269.50	-	380.50	-	
- สมุดแบบฝึกหัด	55.-	-	70.-	-	
	939.50	170.-	1,465.50	770.-	

ตาราง 18 (ต่อ)

รายการ	เบ็ดเสร็จระดับที่ 3		เบ็ดเสร็จระดับที่ 4		หมายเหตุ
	แบบชั้นเรียน (บาท)	แบบ ว.ปณ. (บาท)	แบบชั้นเรียน (บาท)	แบบ ว.ปณ. (บาท)	
ข. ระยะเวลาขยายโครงการ (พ.ศ. 2525 - 2527)					
- ใบสมัคร ระเบียบการ	5.-	10.-	5.-	10.-	
- ชั้นทะเบียนเป็น นศ.	10.-	10.-	10.-	10.-	
- คานวณยึก	600.-	150.-	1,000.-	750.-	
- คานหนังสือเรียน	269.50	375.-	380.50	475.-	
- คาสมุดแบบฝึกหัด	55.-	55.-	70.-	98.-	
	939.50	600.-	1,465.50	1,343.-	

ที่มา : ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ พ.ศ. 2527

จากตาราง 18 จะเห็นว่าการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 ในระยะทดลองโครงการเมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จแบบชั้นเรียน กับแบบ ว.ปณ. ผู้เรียนแบบชั้นเรียนจะต้องจ่ายให้สถานศึกษาจำนวน 939.50 บาท ส่วนแบบ ว.ปณ. จะจ่ายเพียง 170 บาทเท่านั้น สำหรับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 แบบชั้นเรียน ผู้เรียนจะต้องจ่ายให้สถานศึกษาจำนวน 1,465.50 บาท แต่แบบ ว.ปณ. จะจ่ายเพียง 770 บาท ส่วนระยะเวลาขยายโครงการ ระดับที่ 3 - 4 แบบชั้นเรียนจะต้องให้สถานศึกษาเท่าเดิม คือระดับที่ 3 จ่าย 939.50 บาท และระดับที่ 4 จ่าย 1,465.50 บาท ส่วนแบบ ว.ปณ. ระดับที่ 3 ต้องจ่าย 600 บาท เพิ่มจากระยะทดลองอีก 430 บาท และระดับที่ 4 ต้องจ่าย 1,343 บาท เพิ่มจากระยะทดลองอีก 573 บาท การที่ผู้เรียนต้องจ่ายเพิ่มขึ้นนี้เพราะระยะเวลาขยายโครงการ ผู้เรียนต้องซื้อคู่มือผู้เรียน (คานหนังสือเรียน) และคาสงเอกสาร (คู่มือผู้เรียนและเอกสารประกอบอื่น ๆ) เอง แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนก็ยังจ่ายถูกกว่าการศึกษา

ประเภทชั้นเรียนอยู่ที่ ทั้งนี้รวมค่าเครื่องแต่งกาย ค่าพาหนะเดินทางไปเรียน ค่าอาหาร ขนม กล้วยแลว การศึกษาแบบ ว.ปณ. จะจ่ายถูกกว่าการศึกษาแบบชั้นเรียนจำนวนมากทีเดียว และถ้าเปรียบเทียบกับนักเรียนในระบบโรงเรียนภาคปกติในระดับเดียวกันกล้วยแลว นักศึกษาแบบ ว.ปณ. จะเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวยิ่งน้อยลงไปอีกมาก เพราะระดับที่ 3 ว.ปณ. เรียนเพียง 1 ปีครึ่ง ส่วนในโรงเรียนต้องเรียนถึง 2 ปี (ป.5 - 6) และระดับที่ 4 ว.ปณ. เรียนเพียง 1 ปีครึ่ง เช่นเดียวกัน แต่ในโรงเรียนต้องเรียนถึง 3 ปี (ม.1 - 2 - 3)

ค. งบประมาณจ่ายเป็นค่าตอบแทนครู ต่อผู้เรียน 1 คนเปรียบเทียบระหว่างการศึกษา ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 แบบชั้นเรียนกับแบบ ว.ปณ. แสดงในตาราง 19 ดังต่อไปนี้

ตาราง 19 เปรียบเทียบงบประมาณที่จ่ายเป็นค่าตอบแทนครูระหว่างการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จแบบชั้นเรียน กับแบบ ว.ปณ. ต่อนักศึกษา 1 คน

รายการจ่าย	ระดับที่ 3		ระดับที่ 4	
	แบบชั้นเรียน(บาท)	แบบ ว.ปณ.(บาท)	แบบชั้นเรียน (บาท)	แบบ ว.ปณ.(บาท)
1. ค่าตอบแทนครู นักศึกษา 1 คน (คิดนักศึกษากลุ่ม/ ห้องละ 30 คน)	$(330 \times 2 \times 50) + 286$ 30 = 1,386	$(2 \times 30 \times 15)$ = 900	$(330 \times 3 \times 50) + 286$ 30 = 1,936	$(2 \times 50 \times 15)$ = 1,500
2. ค่าดำเนินการ เช่น เงินเดือน เจ้าหน้าที่, ครู ค่าประชุมอบรม สัมมนา คานีเทศ ติดตามผล ฯลฯ	-	-	-	-

$$\text{หมายเหตุ } \frac{(330 \times 2 \times 50)}{30} + 286$$

ได้มาจากการศึกษาคำนวณดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}
 330 &= \text{จำนวนวันที่ต้องสอนจนจบหลักสูตร (แบบชั้นเรียน)} \\
 2 &= \text{จำนวนชั่วโมงที่ต้องสอนในแต่ละวันของหลักสูตรระดับที่ 3} \\
 50 &= \text{ค่าตอบแทนที่รัฐจะทองจ่ายในอัตราชั่วโมงละ 50 บาท} \\
 286 &= \text{คิดเฉลี่ยค่าตอบแทนครูใหญ่ ผู้ช่วยฯ เจ้าหน้าที่ธุรการและภารโรง ซึ่ง} \\
 &\quad \text{เป็นการเหมาจ่ายรายเดือน เฉลี่ยต่อผู้เรียน 1 คน จนจบหลักสูตร} \\
 30 &= \text{จำนวนนักศึกษา 1 ห้อง/กลุ่ม} = 30 \text{ คน} \\
 \frac{(330 \times 3 \times 50)}{30} + 286 &\text{ แตกต่างจาก } \frac{(330 \times 2 \times 50)}{30} + 286 \text{ เพราะเอา 3 คูณแทน 2}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 3 &= \text{จำนวนชั่วโมงที่ต้องสอนในแต่ละวันของหลักสูตรระดับที่ 4} \\
 2 \times 30 \times 15 &\text{ ไ้มาจากการคิดคำนวณดังต่อไปนี้} \\
 2 &= \text{ค่าตอบแทนครูประจำกลุ่มหน่วยกิตละ 2 บาท/เดือน/ผู้เรียน 1 คน} \\
 30 &= \text{จำนวนหน่วยกิตที่ต้องเรียนในหลักสูตรระดับที่ 3 เป็นอย่างน้อยจึงจะจบ} \\
 &\quad \text{หลักสูตร} \\
 15 &= \text{จำนวนเดือนที่ผู้เรียนต้องเรียนในหลักสูตรระดับที่ 3 เป็นอย่างน้อย} \\
 2 \times 50 \times 15 &\text{ แตกต่างจาก } 2 \times 30 \times 15 \text{ เพราะเอา 50 คูณแทน 30} \\
 50 &= \text{จำนวนหน่วยกิตที่ต้องเรียนในหลักสูตรระดับที่ 4 เป็นอย่างน้อยจึงจะจบ} \\
 &\quad \text{หลักสูตร}
 \end{aligned}$$

ส่วนค่าดำเนินการ ไม่สามารถคิดออกมาได้

จากตาราง 19 จะเห็นว่า การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 แบบชั้นเรียนต่อ
 นักศึกษา 1 คน (คิดจนจบหลักสูตร ห้องเรียนหรือกลุ่มละ 30 คน) รัฐจะทองจ่ายถึง 1,381 บาท
 ส่วนแบบ ว.ป.ม. รัฐจ่ายเพียง 900 บาท ส่วนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 แบบชั้นเรียน
 รัฐทองจ่ายค่าตอบแทนครูถึง 1,936 บาท แต่แบบ ว.ป.ม. รัฐจ่ายเพียง 1,500 บาท นับว่า
 การจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ รัฐจ่ายค่าตอบแทนครูสูงกว่าแบบชั้นเรียนทั้งระดับที่ 3 และ
 ระดับที่ 4 อย่างไรก็ตาม การคิดค่าตอบแทนครูนี้ไม่ได้คิดงบดำเนินการ เช่นค่าเงินเดือนเจ้าหน้าที่
 ครูประจำการ ค่าประชุม อบรม สัมมนา ค่าน้ำไฟค่าน้ำประปา เป็นต้น หากคิดงบดำเนินการหรือ

บลงทุนด้วย ผู้วิจัยยังไม่แน่ใจว่าแบบชั้นเรียนหรือแบบ ว.ปณ. อย่างไหนจะจ่ายมากกว่ากัน แต่ถึงอย่างไรการจัดการศึกษาแบบ ว.ปณ. นอกจากผู้เรียนเรียนได้มากกว่าแล้ว ประชาชนทั่วไป ก็ยังมีโอกาสฟังรายการวิทยุ ซึ่งเป็นการเสริมการศึกษาตลอดชีวิตไปด้วยในตัว

ผลที่ได้รับจากการทดลองโครงการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

1. ช่วงทดลองโครงการ (ปีการศึกษา 2521 - 2524)

จากการทดลองจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์ฯ ภาคใต้ ครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอน การจัดการ การประสานงาน การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาวิชาการ ตลอดจนการยกระดับการศึกษาของประชาชนโดยเฉพาะชาวชนบทให้สูงขึ้น และยังกว้างขึ้นยังมองได้ว่า ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และทำให้เข้าใจกระบวนการเรียน การบวนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รวมทั้งการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันดีกว่าที่เป็นอยู่เดิม ซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไป

1) รูปแบบการเรียนการสอน เรียนโดยใช้สื่อทางไกล และอาศัยการเรียน ด้วยตนเองเป็นหลักสำคัญ โดยการฟังรายการวิทยุตามกำหนดในตารางออกอากาศ อ่านคู่มือ ผู้เรียนตามโอกาสในเวลาว่างจากการทำงานอาชีพ พร้อมทั้งทำแบบฝึกหัด สัปดาห์หนึ่งพบกลุ่ม 1 ครั้ง ประมาณ 3 - 5 ชั่วโมง มีจำนวนน้อยที่ไม่สามารถพบกลุ่มได้ทุกสัปดาห์ เนื่องจากมีการกิจใน คำนอาชีพ ก็สามารถพบกลุ่มได้เดือนละ 1 ครั้ง และชนิดที่พบกันภาคเรียนละ 1 ครั้งนั้นไม่มีเลย ในคานสื่อการเรียน โดยเฉพาะคู่มือผู้เรียนนั้นศูนย์ฯ ภาคใต้ได้พัฒนารูปแบบเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในรูปแบบผสมผสานระหว่างบทเรียนแบบโปรแกรมกับแนวความคิดของ จอห์นสัน หรือ จอห์นสัน โมเคล ซึ่งเน้นความยืดหยุ่นมากกว่าบทเรียนแบบโปรแกรมทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับ ปรัชญา "คิดเป็น" มากขึ้นนั่นเอง (จารึก โสคติพันธุ์ สัมภาษณ์เมื่อ 16 สิงหาคม 2527)

2) รูปแบบการจัดการทั้งในแง่วิชาการและธุรการ ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติหลาย ๆ ประการ เช่น ในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน (บทวิทยุและคู่มือผู้เรียน) ในระยะต้น ๆ ได้เชิญบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ศึกษาพิเศษจังหวัด ศึกษาพิเศษเขต ครูอาจารย์ในสังกัดการประถมศึกษาจังหวัด สังกัดกรมสามัญศึกษา (โรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับ

จังหวัดและอำเภอ) สังกัดกรมการฝึกหัดครู (วิทยาลัยครู) สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัย ส่วนภูมิภาค) ตลอดจนหน่วยงานราชการอื่น ๆ ของส่วนภูมิภาค โดยเชิญมาประชุม อบรม และปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน ปรากฏว่า ประสบความสำเร็จหลายครั้ง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าช่วงจังหวะเวลาไม่เหมาะสม (ระยะเวลาที่มิ่งงานประจำที่จะท่องเที่ยว) รวมทั้งยังไม่สามารถเรียนรู้ความสามารถ อุปนิสัยของบุคลากรดังกล่าวที่เพียงพอ เพียงหลายต่อหลายคนละ ที่งานที่ได้รับมอบหมาย และมักจะอ้างว่าไม่มีเวลาว่างพอบ้าง เมื่อที่คณะกรรมการตรวจสอบละเอียดถี่ถ้วนจนเกินไปบ้าง ไม่ชอบใจเจ้าหน้าที่บางคนบ้าง เหล่านี้เป็นต้น

ดังนั้นระยะหลัง ๆ เมื่อศึกษาความสามารถและรู้จักบุคลากรต่าง ๆ ก็แล้ว จึงได้คัดเลือกบุคคลที่มีความรับผิดชอบและพยายามให้กำลังใจ รวมทั้งการจัดทีมงานที่เข้ากันได้ดีในสายวิชาต่าง ๆ ตลอดจนพยายามติดตามผลและให้ความช่วยเหลือใกล้ชิดยิ่งขึ้น จึงได้ทีมงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ว.ป.น. ศูนย์ฯ ภาคใต้วันที่ 16 สิงหาคม 2527)

ในด้านการผลิต (พิมพ์) สื่อการเรียนทั้งการออกแบบรูปเล่ม ภาพประกอบ การวางขั้นตอน ตลอดจนการดำเนินการพิมพ์ ศูนย์ภาคใต้ได้จัดวางขั้นตอนที่แน่นอน เพื่อความสะดวกและการตรวจสอบให้ทันที่

ในด้านการจัดส่งเอกสารนั้น เติมที่เดียวไม่สามารถส่งทางไปรษณีย์ได้ ทั้งนี้เพราะว่าผลิตไม่คอยทำตามกำหนดเวลาประการหนึ่ง และการไปรษณีย์ยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้ทุกห้องที่ประการหนึ่ง จึงใช้รถยนต์ของศูนย์ฯ ภาคใต้ไปส่งตามกลุ่มต่าง ๆ แทนทุกสัปดาห์

ในด้านการลงทะเบียนเรียน การเก็บเงินบำรุงการศึกษา (ค่าหน่วยกิต) เติมที่เดียวให้ครูประจำกลุ่มจัดดำเนินการให้ แต่มักจะมีปัญหาโดยเฉพาะการเก็บเงินค่าหน่วยกิต ครูประจำกลุ่มบางคนเก็บเงินได้แล้วยังไม่ส่งให้ศูนย์ฯ ภาคใต้ทันที นำไปใช้จ่ายส่วนตัวเสียก็มี ศูนย์ฯ ภาคใต้จึงได้แก้ไขหลายรูปแบบ เช่น นักขานลงทะเบียนแล้วส่งเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ไปรับลงทะเบียนเองบ้าง มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ จังหวัดไปเก็บและหรือห้วงถามบ้าง มอบหมายให้ผู้บังคับบัญชาของครูประจำกลุ่มห้วงถามบ้าง เป็นต้น (สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ว.ป.น. ของศูนย์ฯ ภาคใต้ เมื่อ 22 มี.ย. 27)

ในด้านการวัดผลประเมินผล เฉพาะจังหวัดสงขลา ศูนย์ฯ ภาคใต้ดำเนินการเองทุกอย่าง ส่วนต่างจังหวัดนั้นมอบหมายให้จังหวัดแต่งตั้งกรรมการดำเนินการสอบ (ควบคุมการสอบ ตรวจข้อสอบ) โดยศูนย์ฯ ภาคใต้จะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่นำข้อสอบไปให้และดูแลการสอบด้วย (สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ว.ปณ. ของศูนย์ฯ ภาคใต้ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2527)

ในด้านการทำระเบียบนักศึกษา การกรอกคะแนนผลการสอบ การออกใบแสดงผลการเรียน (รบ.3 - 4) และประกาศนียบัตรนั้นศูนย์ฯ ภาคใต้เป็นผู้จัดทำเองทั้งหมด ส่วนการเบิกเงิน - จ่ายเงิน เช่น ค่าตอบแทนครูประจำกลุ่มแต่ละเดือน ค่าอุปกรณ์การสอน ค่าตอบแทนวิทยากรพิเศษ ที่ครูประจำกลุ่มเชิญไป (กลุ่มละไม่เกิน 3 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน) นั้นก็เบิกจ่ายจากศูนย์ฯ ภาคใต้ทั้งสิ้น

3) ในด้านการยกระดับการศึกษาของประชาชน จากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดพัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช เมื่อ 4 เมษายน 2527 ขณะที่ได้ไปประชุมประสานแผนการดำเนินงาน ว.ปณ. ที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ที่จัดขึ้นได้มีส่วนช่วยยกระดับการศึกษาแก่ประชาชนในชนบทให้สูงขึ้น เป็นการลดช่องว่างทางการศึกษาระหว่างคนในเมืองกับคนชนบทให้แคบเข้า และที่สำคัญมากประการหนึ่งคือ การศึกษาทาง ว.ปณ. ช่วยให้ประชาชนสามารถรวมวางแผน ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติงาน รวมประเมินผลของตนของส่วนรวมได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ว.ปณ. ยังช่วยฝึกให้ประชาชนเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี คนที่เคย "ค้นหุรง" เชื่อความคิดของตนเองเป็นใหญ่ (บางคน) ก็เชื่อเหตุผลมากขึ้น สามารถรับฟังความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นที่มีเหตุผลมากกว่าเดิม และที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งคือ ชาวบ้านทั้งนักศึกษา ญาติ ผู้ปกครอง รวมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันดีมาก ทำงานร่วมกันได้อย่างดี กล้าพูด กล้าแสดงออกในที่สาธารณะตามความเหมาะสม และมีจำนวนมาก บอกว่าจะเรียนให้ถึงระดับมหาวิทยาลัย ถ้าหาก ว.ปณ. เปิดการศึกษาระดับที่สูงขึ้นคือระดับที่ 5 (เพื่อเชื่อมโยงต่อเนื่องกับระดับมหาวิทยาลัยได้)

จากการสัมภาษณ์ครูประจำกลุ่มของจังหวัดสงขลา พัทลุง ตรังและนครศรีธรรมราช จำนวน 12 คน เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2527, 23 พฤษภาคม 2527, 21 มิถุนายน 2527 และ 2 กรกฎาคม 2527 ณ กลุ่มต่าง ๆ ใน 4 จังหวัด มีความเห็นสอดคล้องกันในหลายประเด็นคือ วิธีเรียน

ว.ปณ. มีความเห็นว่า ช่วยให้ผู้เรียนได้สะดวกกว่าวิธีอื่น ๆ เพราะส่วนใหญ่เรียนด้วยตนเองที่บ้านเวลาวางจากการงาน โดยมากอ่านคู่มือ และทำแบบฝึกหัดในเวลาว่างคืน อยากจะใช้คำว่า เป็นวิธีเรียน "แบบธรรมชาติ" ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น รู้จักพึ่งตนเอง รู้จักตัวเองมากขึ้น มีความซื่อสัตย์โดยไม่เปิดคำตอบก่อนจะทำแบบฝึกหัดเสร็จ เพราะครูไม่เคยเฝ้าช่วยเติมจากคำเสนอแนะในคู่มือด้วย การเรียนโดยวิธีนี้ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายและสามารถเรียนได้ทุกหนทุกแห่งที่เปิดกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีความเห็นต่อไปว่า หลักสูตรและวิธีเรียนแบบว.ปณ.นี้ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นมาก เพราะเขียนขึ้นมาโดยอาศัยพื้นฐานจากสภาพของท้องถิ่นเป็นหลัก เกี่ยวกับความเป็นอยู่ การทำมาหากิน ดังนั้นผู้เรียนอยากจะเรียน อยากจะรู้ และเมื่อรู้แล้วก็สามารถนำไปใช้กับชีวิตประจำวันได้ทันที

ส่วนในประเด็นที่ว่า จากประสบการณ์ในการสอน ว.ปณ. เห็นว่าพฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง ได้รับความตอบว่า พฤติกรรมของนักศึกษาเปลี่ยนแปลงไปอย่างสังเกตเห็นได้ชัดเจนนมาก ความปกตินักศึกษาจะอยู่แต่ในบ้านของตัวเองไม่ค่อยได้เข้าสังคมกับใคร กับโลกภายนอกมากนัก เพราะแต่ละคนมีความรุ่มรวยเฉพาะในบ้านของตนเองเท่านั้น แต่เมื่อได้มาเรียน ว.ปณ. สามารถทำให้นักศึกษาบางคนเป็นพิธีกรในงานพิธีต่าง ๆ ของชนบทได้ รู้จักโต้เถียงในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และเจิมบางคนมีนิสัยออกไปทางเกะกะระราน ไม่ค่อยประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ ก็ทำให้สามารถปรับตัวได้ดี มีความรักต่อเพื่อน ต่อหมู่คณะ ทำให้จิตใจเขามองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น แทนที่จะคิดเบียดเบียนผู้อื่น เอาประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก จนชาวบ้านเขาชมกันว่า "นักศึกษา ว.ปณ. เขารวมกลุ่มรวมทีม รวมพลังช่วยเหลือเกื้อกูลกันดีมาก"

สำหรับประเด็นที่ว่า เป้าหมายของนักศึกษาเป็นอย่างไรก็ได้คำตอบสอดคล้องกันว่า ส่วนใหญ่มุ่งหวังเรียนให้ถึงระดับสูง เพราะขณะนี้การเรียนรูปแบบทางไกลมีหลายรูปแบบและหลายระดับ เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง แต่บางคนอยากจะเรียนต่อวิชาชีพ เช่น ปวช. ปวส. เป็นต้น ส่วนวัยของผู้เรียนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15 - 25 ปี จากประเด็นคำถามที่ว่า การเรียนโดยฟังวิทยุ อ่านคู่มือผู้เรียน และอภิปรายประเด็นปัญหา จะนำไปใช้ในระบบโรงเรียนใดหรือไม่นี้ ได้รับความตอบที่สอดคล้องตอบกันว่า การเรียนโดยวิธีการอภิปรายเป็นหลักน่าจะดี และครูประจำกลุ่มก็นำวิธีการเรียนแบบนี้ไปทดลองใช้ในโรงเรียน

ประตอมที่ตนเองสอนอยู่ ตอนแรก ๆ ไม่ค่อยได้ผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเด็กยังเล็กอยู่ ไม่มี
 ความเคยชินกับการให้แสดงความคิดเห็น แต่ระยะหลังปรากฏว่าได้ผลดีมาก ครู ศึกษาธิการ
 อำเภอได้นำวิธีการนี้ไปใช้ประจวบราษฎรในกลุ่มต่าง ๆ มากมาย แสดงว่าวิธีการยกประเด็นปัญหา
 ขึ้นมาอภิปรายนั้นนำไปใช้ในโรงเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษา จะได้ประโยชน์มาก เพราะ
 เป็นที่สนใจของยูเรียน ยูฟัง และยูมีส่วนร่วมทุกคน

จากการสัมภาษณ์ยูเรียนของจังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช จำนวน
 20 คน ในวันที่เดียวกันกับที่สัมภาษณ์ครูประจำกลุ่ม ทางยูมีความเห็นสอดคล้องกันหลายประเด็นคือ
 ยูปกครองให้การสนับสนุนในการเรียนหรือไม่ ได้รับคำตอบว่า ให้การสนับสนุนอย่างมาก โดย
 จ่ายค่าหน่วยกิต และค่าคู่มือยูเรียน (ช่วงหลังที่ไม่สามารถแจกฟรี) ให้ด้วย นอกจากนี้เวลาที่มีการ
 พบกลุ่มในวันเสาร์หรืออาทิตย์ ยูปกครองส่วนหนึ่งมาดูแล ให้กำลังใจจากหลานของตนด้วย บางคน
 ทำกับข้าวมาเลี้ยงครูและนักเรียนด้วย โดยเฉพาะเวลาสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียน
 เขาจะติดตามมาให้กำลังใจแก่บุตรหลานด้วยเสมอ บางคนก็พูดว่าการศึกษาทงวิทยุและไปรษณีย์
 เป็นความหวังอันสุดท้ายสำหรับลูกของเขา เพราะนักเรียนบางคนหลังเลิกเข้าไปอยู่ป่ากับผู้ออกกรรไกร
 คอมนิวส์ เมื่อเปิดกลุ่ม ว.๒๗.ขึ้น ยูปกครองก็ได้เกลี้ยกล่อมให้ออกจากป่าและมาเรียน ว.๒๗.
 โดยเฉพาะในเขตอำเภอชนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอสิเกา และอำเภอปะเหลียน
 จังหวัดตรัง นอกจากนี้นักศึกษาเองก็ยังยืนยันว่าการศึกษาทง ว.๒๗. ทำให้ตัวเขาลดบมค้อยลงได้
 เค็มนอง ๆ เรียนระดับมัธยมศึกษาชั้น เพื่อนของน้อง ๆ มาเที่ยวหรือธุระที่บ้าน ตัวเขาก็จะหนี
 หรือหลบหน้าไปทันที ทั้งนี้เพราะเขาคุยกันในเรื่องต่าง ๆ ที่เขาเรียนมา ตนเองไม่รู้เรื่องและ
 รู้สึกไม่ค่อยมาก พอได้เรียน ว.๒๗. แล้วบมค้อยหายไปหมด มีความสามารถในการพูดคุย
 ไม่ขี้อายเหมือนแต่ก่อน มีความหวังในชีวิต ส่วนใหญ่ตั้งใจจะเรียนให้สูงที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้
 ในประเด็นที่ว่าได้รับประโยชน์จากการเรียน ว.๒๗. มากน้อยเพียงใด ก็ได้รับคำยืนยันว่าได้รับ
 ประโยชน์มาก เค็มหลังจากออกจากโรงเรียนประถมศึกษาแล้ว เกือบจะไม่ได้มีโอกาสจับหนังสือ
 ขึ้นมาอ่านเลย ทำให้ลืมเลือนไปไม่น้อย ในด้านการคบหาสมาคมกับเพื่อนใกล้เรือนเคียงก็ไม่สามารถ
 วางตัวได้ตามที่ต้องการ โดยเฉพาะกับเพื่อนต่างเพศ เมื่อมาเรียน ว.๒๗. ทำให้สามารถ
 ปรับตัวเองให้เข้ากับเพื่อนฝูงได้ดีขึ้น พูดคุยกับเพื่อนต่างเพศได้ไม่เคอะเขินเหมือนแต่ก่อน มองโลก

กว้างขึ้น เป็นผู้ที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์มากขึ้น มีความรับผิดชอบต่องาน ครอบครัว และสังคมมากขึ้น มีการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ใฝ่ลึกขึ้น กักตุนใจตามข้อมูลและเหตุผลมากขึ้น ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ใฝ่ลึกขึ้น และอยากให้ ว.ปณ. เปิดสอนถึงระดับที่ 5 (มัธยมศึกษาตอนปลาย) ด้วย เพราะจะได้เรียนไปช่วยทำงานไปช่วยโดยไม่ต้องรบกวนการเงินจากผู้อื่น

2. ช่วงขยายงาน (ปีการศึกษา 2525 - 2527) หลังจากได้ประเมินผลการดำเนินการทดลองโครงการเรียบร้อยแล้ว ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้รูปแบบการดำเนินงานในลักษณะต่าง ๆ คือ ในด้านการบริหาร ศูนย์ฯ ภาคใต้บริหารเฉพาะงานด้านวิชาการ เช่น การพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียน การจัดส่งสื่อไปยังศูนย์ฯ จังหวัด และบริหารเกี่ยวกับงานธุรการในแง่การประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การจัดทำทะเบียน และการออกประกาศนียบัตร การอบรมครูประจำกลุ่ม ว.ปณ. และการนิเทศติดตามผล การประเมินผลโครงการ การประชุมวางแผนร่วมกับจังหวัดต่าง ๆ และการประชาสัมพันธ์ในลักษณะรวม ๆ และหลังจากที่สถานีวิจัยกระจายเสียงเพื่อการศึกษา (ปีการศึกษา 2526) แล้ว ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ พ.ศ. 2526 ข้อ 8 สรุปได้ว่า "ให้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ในภาคที่รับผิดชอบ ทำหน้าที่จัดการสอน วางแผน วิจัย และพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน บุคลากร กระบวนการเรียนการสอนและรูปแบบการดำเนินงาน การประเมินผล และติดตามผลการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ บริการด้านธุรการและวิชาการแก่จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้งครูประจำวิชา และความหลักเกณฑ์การดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2526 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

"ให้ศูนย์ฯ ภาคซึ่งเป็นสถานศึกษาที่รับผิดชอบการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นผู้ออกประกาศนียบัตรในเขตจังหวัดที่อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละภาค โดยให้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่กำหนดให้เป็นสถานที่รับสมัคร เช่น ศูนย์ฯ ภาค ศูนย์ฯ จังหวัด หรือสถานศึกษาอื่น ๆ ที่ศูนย์ฯ ภาคเห็นสมควร"

อย่างไรก็ตามในช่วงขยายงานนี้ การบริหารกลุ่มผู้เรียน ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้มอบหมายให้เป็นหน้าที่รับผิดชอบของศูนย์ฯ จังหวัด ยกเว้นจังหวัดที่ยังไม่ได้จัดตั้งศูนย์ฯ จังหวัด ศูนย์ฯ ภาคใต้จะ

เป็นผู้บริหารกลุ่มผู้เรียนเอง นอกจากนี้ ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้เชิญจังหวัดต่าง ๆ ประชุมวางแผนการเปิดสอนทาง ว.ปณ. กันทุกปี โดยกำหนดโควตาให้แต่ละจังหวัดตามที่มีความพร้อม พร้อมทั้งขอใ้กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดสรรเงินงบประมาณดำเนินงาน ว.ปณ. ไปให้จังหวัดนั้น ๆ เบิกจ่ายโดยตรงด้วย ตามที่กรมให้โควตาศูนย์ฯ ภาคใต้ในแต่ละปี

ในด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ และหาผู้เรียนทาง ว.ปณ. นั้นได้มอบหมายให้แต่ละจังหวัดไปประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ ส่วนศูนย์ฯ ภาคใต้จะประชาสัมพันธ์รวม ๆ กันให้ทุกจังหวัดทางวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์เป็นครั้งคราว รวมทั้งทำโปสเตอร์แนบท้ายแจกให้แต่ละจังหวัดนำไปใช้ประชาสัมพันธ์อีกทางหนึ่งด้วย (สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ว.ปณ. ศูนย์ฯ ภาคใต้เมื่อ 16 สิงหาคม 2527)

สำหรับการพัฒนาหลักสูตร สื่อ และผลิตรายการวิทยุ พิมพ์คู่มือผู้เรียน จัดส่งคู่มือผู้เรียน ศูนย์ฯ ภาคใต้ยังคงกระทำเหมือนเดิม แต่เนื่องจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้รับงบประมาณจำกัดในขณะที่ต้องขยายงานออกไปทั่วประเทศ จึงไม่มีงบประมาณสำหรับการพิมพ์เอกสารคู่มือผู้เรียนแจกจ่ายให้ผู้เรียนได้ จำเป็นจะต้องขายในราคาทุน จึงเป็นปัญหาแก่นักศึกษาซึ่งเรียนยังไม่จบหลักสูตร (ขณะเข้าเรียนช่วงแรกได้รับแจกคู่มือผู้เรียนฟรี แต่ภาคเรียนหลัง ๆ ต้องซื้อ) มีปัญหารองเรียนถึงอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยผ่านทางผู้แทนราษฎร เพื่อให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนพิจารณาทบทวน เพื่อให้หาวิธีการใด ๆ อันจะเกิดผลในทางลดค่าใช้จ่ายของนักศึกษา ว.ปณ. ลง เพื่อให้ประชาชนที่ยากจนได้มีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น (สายสนิท เย็นเป็นสุข สัมภาษณ์เมื่อ 22 กันยายน 2527) รายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือร้องเรียนจะเสนอในภาคผนวก

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ว.ปณ.

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหาทางการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ทาง ว.ปณ. หลายประการ ปัญหาที่สำคัญ ๆ ควรได้รับการกล่าวถึงในที่นี้ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคลากร ซึ่งได้แก่เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาค ศูนย์ฯ จังหวัด

บุคลากรภายนอกที่เข้าร่วมในการพัฒนาหลักสูตร สื่อ และให้ความสะดวกอื่น ๆ ตลอดจนการประชุม ประจำกลุ่ม ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารการจัดการ อันได้แก่ การวางแผน การดำเนินการ พัฒนาสื่อ การผลิตสื่อ การส่งสื่อ การลงทะเบียนเรียน การเก็บเงินบำรุงการศึกษา การ จัดทำทะเบียนนักศึกษา การออกวุฒิบัตรหรือประกาศนียบัตร และปัญหาของตัวผู้เรียนเอง ซึ่ง จะกล่าวละเอียดต่อไป

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคลากร บุคลากรในการดำเนินงาน ว.ปณ. นั้นมีหลายฝ่าย หลายพวก มีทั้งเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคที่รับผิดชอบโดยตรงและที่ให้การสนับสนุน เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ จังหวัด บุคลากรภายนอกผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตร พัฒนาสื่อการเรียนการสอน และครูประจำกลุ่ม

ก. เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ที่รับผิดชอบงาน ว.ปณ. โดยตรง และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงาน ว.ปณ. เดิม เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ โดยตรงมีเพียง 2 คน และตั้งแต่ปีการศึกษา 2522 เป็นต้นมาได้บรรจุเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึง 13 คน แต่ตามโครงสร้างเดิมต้องมี 18 คน ในช่วงหลัง ศูนย์ฯ ภาคเปลี่ยนโครงสร้าง ใหม่ โดยเพิ่มฝ่ายพัฒนาวิชาการขึ้นอีกฝ่ายหนึ่ง งาน ว.ปณ. จึงต้องลดเจ้าหน้าที่ลงเหลือเพียง 13 คน บุคลากรดังกล่าวทางกัโชน-ยามมาจากหน่วยงานในระบบโรงเรียนทั้งหมด ยังไม่มี ประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน และโดยเฉพาะงาน ว.ปณ. ซึ่งเป็นงานการศึกษา นอกโรงเรียนรูปแบบใหม่ จึงต้องพัฒนาบุคลากรเหล่านี้ให้เข้าใจและมีทักษะในการดำเนินงาน ว.ปณ. ทั้งในด้านการจัดการ การพัฒนาหลักสูตร สื่อต้น อย่างไรก็ตาม กรมการศึกษา นอกโรงเรียนและศูนย์ฯ ภาคใตักพยายามจัดให้มีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ ว.ปณ. โดยการจัดให้มีการฝึกอบรม ศึกษาและดูงานทั้งในและต่างประเทศในค่านเทคนิคการผลิต การพัฒนาสื่อ นอกจากเจ้าหน้าที่โดยตรงแล้วก็ยังเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงาน ว.ปณ. ได้เข้าร่วมพัฒนาอยู่เป็นประจำ แม้แต่เมื่อมีทุนให้ศึกษาและดูงานในต่างประเทศกับคุณสมบัติ ผู้ที่จะสอบแข่งขันเพื่อรับทุนซึ่งเป็นทั้งเจ้าหน้าที่โดยตรง ฝ่ายอื่น ๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ จังหวัดก็มีโอกาสด้วย ในระยะหลังเราจึงแก้ปัญหาบุคลากรที่ขาดความรู้ความสามารถไปได้ (จารึก โสคติพันธุ์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2527)

ข. เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ จังหวัด ซึ่งไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงาน ว.ปณ. โดยตรง และโดยเหตุที่ศูนย์ฯ ภาคเป็นเสมือนโรงเรียน ว.ปณ. ส่วนศูนย์ฯ จังหวัดเปรียบเสมือนชั้นเรียน หรืออาคารเรียนหลังต่าง ๆ ดังนั้นศูนย์ฯ จังหวัดจึงมีความรู้สึกว่า งาน ว.ปณ. คล้าย ๆ กับเป็นงานฝาก จึงให้การสนับสนุนไม่เต็มกำลังความสามารถที่มีอยู่ และยิ่งกว่านั้นยังได้พยายามอภิปรายเสนอผู้มีอำนาจระดับกรม (กรมการศึกษานอกโรงเรียน) เมื่อมีการประชุมประจำเดือนหรือทุกครั้งที่มีโอกาส เพื่อให้ขอการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์โดยเฉพาะในด้านการบริหารงานหรือปฏิบัติการในแกศูนย์ฯ จังหวัด ส่วนศูนย์ฯ ภาคควรจะทำหน้าที่ในการพัฒนาและบริหารงานวิชาการเท่านั้น และในที่สุดศูนย์ฯ จังหวัดก็ได้ทำหน้าที่ปฏิบัติงานในแง่บริหารงาน ว.ปณ. ภายในจังหวัด ส่วนศูนย์ฯ ภาคก็ทำหน้าที่ทางงานวิชาการเพียงอย่างเดียว (สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เมื่อ 8 มิถุนายน 2527) งาน ว.ปณ. จึงเป็นงานการศึกษานอกโรงเรียนที่สามารถแบ่งงานระหว่างศูนย์ฯ ภาคและศูนย์ฯ จังหวัดได้ชัดเจนถึงกลาวแล้ว

ค. ในคานบุคคลากรภายนอกสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่ได้รับเชิญไปมาช่วยในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาสื่อการเรียนการสอน (บทวิทยุและคู่มือผู้เรียน) รายวิชาต่างๆ ความหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ในส่วนภูมิภาคยังขาดแคลนมาก แต่อย่างไรก็ตาม กรมการศึกษานอกโรงเรียนพยายามจัดสรรงบประมาณเพื่อการฝึกอบรม ประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาหลักสูตร สื่อคังกลาวจำนวนหลายครั้ง และจำนวนนับร้อยร้อยคน คังตาราง 3 และ 6 แต่จำนวนคนคังกลาว เข้าประชุมอบรมซ้ำถึง 2 - 3 ครั้ง ก็มีบ้าง และคนใหม่บางผลสุดท้ายก็ได้บุคคลากรที่มีคุณภาพในการผลิตและพัฒนาขงคังกลาวได้จำนวนมาพอในการดำเนินงาน จึงเห็นว่า งานพัฒนาหลักสูตรและสื่อ ซึ่งได้แก่บทวิทยุ และคู่มือผู้เรียนนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ยากนัก จำนวนบุคคลากรมากกว่าครึ่ง แม่เขารับการฝึกอบรม 2 - 3 ครั้งแล้วก็ไม่สามารถปฏิบัติงานตามที่ศูนย์ฯ ภาคใคต้องการได้ (เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใคที่มีหน้าที่จัดดำเนินงาน ว.ปณ. โดยตรง สัมภาษณ์เมื่อ 3 พฤษภาคม, 7 สิงหาคม และ 11 สิงหาคม 2527)

ง. ในคานบุคคลากรภาคสนามคือ ครูประจำกลุ่ม ว.ปณ. และหัวหน้าครูประจำกลุ่มนั้น ระยะเวลา ๆ ได้ครูประจำการสังกัด ส.ป.ช. ศึกษาธิการอำเภอและหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ (ตำแหน่งขณะนั้น) มาเป็นครูประจำกลุ่มและหัวหน้าครูประจำกลุ่ม โดยผ่านการฝึกอบรม

หลักสูตรครูประจำกลุ่มทาง ว.ปณ. มา 7 วัน แต่แม่จะฝึกอบรมไปแล้วก็ตาม ส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีสอน หรือวิธีพบกลุ่มในลักษณะ เป็นผู้สอนมากกว่า เป็นผู้อำนวยความสะดวกตามบทบาทหน้าที่ครูประจำกลุ่ม หรือเป็นผู้จัดการกลุ่ม ผู้กระตุ้นให้เกิดกลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม หรือเป็นผู้จัดสภาพการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาแบบ "คิดเป็น" ตามความต้องการของกรมการศึกษานอกโรงเรียน แต่ยังคงเป็นปัญหาอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน ทั้งนี้ก็อาจเป็นเพราะผู้เรียนต้องการให้เป็นผู้สอนประการหนึ่ง และเคยชินกับการสอนเด็กในระบบโรงเรียนมาอีกประการหนึ่ง (เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงาน ว.ปณ. โดยตรงของศูนย์ฯ ภาคใต้ และหัวหน้าครูประจำกลุ่ม สัมภาษณ์เมื่อ 16 สิงหาคม, 19 กันยายน 2527)

นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้วยังน่าจะพิจารณาได้ในแง่มุมอื่น ๆ อีก เช่น ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกมาเป็นครูประจำกลุ่มนั้นขาดความเสียสละ ไม่ไต่หุ่หุ่เพื่อช่วยใ้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ บางคนมีความประพฤติไม่เหมาะสม เช่น เป็นนักเลงการพนันไม่ตรงต่อเวลา อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนที่มาพบกลุ่มตามข้อตกลงร่วมกันเกิดความเบื่อหน่าย และออกกลางคันหรือล้มเลิกกลุ่มไปโดยปริยายก็มีส่วนหนึ่งด้วย (เจ้าหน้าที่ ว.ปณ. ศูนย์ฯ ภาคใต้ และเจ้าหน้าที่ ว.ปณ. จังหวัดพัทลุง นครศรีธรรมราช ตรัง สัมภาษณ์เมื่อ 16 - 18 มิถุนายน 2527)

2. ปัญหาในด้านการจัดการ ในการทดลองสอนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ทาง ว.ปณ. ซึ่งเป็นการศึกษาระบบทางไกลโดยใช้สื่อหลัก 3 สื่อ คือ สื่อวิทยุกระจายเสียงให้ความรู้ในคาบสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม ผลักเป็นรายการวิทยุบันทึกเสียงลงในม้วนเทปแล้วส่งให้สถานีวิทยุกระจายเสียงของท้องถิ่นออกอากาศให้ ส่วนสื่อทางไปรษณีย์ ซึ่งเป็นสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ (คู่มือผู้เรียน) เขียนเป็นบทเรียนที่มีแนวคล้ายกับบทเรียนสำเร็จรูปที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนใ้คนเดียวตนเองมากที่สุด แต่มีความยืดหยุ่นเพื่อส่งเสริมการ "คิดเป็น" ของผู้เรียน (จารึก โสคติพันธุ์ สัมภาษณ์เมื่อ 11 มิถุนายน 2527) สื่อคู่มือผู้เรียนนี้เน้นหนักทางคานวณวิชาการ หลักการ ทฤษฎีหรือข้อเท็จจริง เพื่อส่งใ้ผู้เรียนทางไปรษณีย์ รวมทั้งจดหมายโต้ตอบระหว่างนักศึกษากับศูนย์ฯ ภาค โดยมีช่องที่ใ้รับอนุญาตจากกรมไปรษณีย์โทรเลขอนุมัติใ้

ใช้ในโครงการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ โดยเก็บเงินปลายทาง (ศูนย์ ภาคเป็นผู้จ่ายให้) สำหรับการพบกลุ่มเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอภิปรายหาแนวทางแก้ปัญหา โดยมีครูประจำกลุ่มเป็นที่ปรึกษานั้น เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากที่ส่งเสริมให้ครูเรียนโคศึกษาสภาพปัญหาของตนเองและสังคมที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ เพื่อหาแนวทางการตัดสินใจแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ แล้วนำไปปฏิบัติ เมื่อร่วมกันพิจารณาตัดสินใจแก้ปัญหานั้น ๆ แล้ว

ในคานสมรรถภาพของครูประจำกลุ่ม ว.ปณ. ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว โดยทั่ว ๆ ไปครูประจำกลุ่มมีความสามารถทั้งทางคานวิชาการ คานธุรการ คานมนุษยสัมพันธ์และคานความเป็นผู้นำอยู่ในเกณฑ์ดี แต่เนื่องจากผู้ที่จะเป็นครูประจำกลุ่มโดยทั่วไปแล้วคือครูประจำการสังกัด ส.ป.ช. มักจะไม่ค่อยได้รับความสะดวกในการเชิญเ้าเข้ารับกรอบรมจากคนสังกัด ในบางครั้งบางกรณีเนื่องจากการขาดทักษะในการประสานงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์ ภาคใต้ประการหนึ่ง และช่วงระยะเวลาอบรมซึ่งมักจะตรงกับกรเปิดภาคเรียนใหม่ของโรงเรียนสังกัด ส.ป.ช. อีกประการหนึ่ง แต่ศูนย์ภาคใต้ต้องรับระคมทรัพยากรดังกล่าวมาร่วมดำเนินงาน จึงบางครั้งอาจไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร นอกจากนี้บุคลากรที่รองรับระคมมาช่วยในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนทั้งบทวิทยุและคู่มือผู้เรียน ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ผู้ที่ใ้รับเชิญทุกคนเป็นข้าราชการประจำ มีงานประจำค่อนข้างมาก ไม่ค่อยมีเวลาที่เป็นอิสระเพียงพอที่จะมาช่วยพัฒนาคงกล่าว จึงทำให้สื่อการเรียนเสร็จไม่ค่อยทันกับความต้องการของศูนย์ ภาคใต้ จึงเป็นอุปสรรคในการจัดการ เช่นผลิตสื่อการเรียน (ต้นฉบับ) ไม่ทันเวลาที่กรต้องใช้ ผลิตสื่อการเรียนเพื่อแจกจ่ายให้ผู้เรียนและสถานีวิหุไม่ทันเวลาที่จำเป็นต้องใช้ อันเป็นเหตุใ้การส่งสื่อล่าช้า ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนได้ จำเป็นต้องยืดหยุ่น หรือเลื่อนออกไปแทบทุกเรื่อง จึงเป็นเหตุใ้ครูประจำกลุ่ม และนักศึกษาได้รับความกระทบกระเทือน และถูกโจมตีบ่อย ๆ ในการส่งสื่อการเรียนในระยะแรก ๆ นั้นไม่สามารถส่งทางไปรษณีย์ได้ ยกเว้นม้วนเทปรายการวิทยุ ทั้งนี้เพราะผลิตไม่คอยทันเวลาที่กำหนด จึงต้องแก้ปัญหาโดยนำส่งโดยรถยนต์บาง รดจักรยานยนต์บาง

ทางคานเทคนิคและเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตรายการวิทยุ มีห้องผลิตรายการที่ขาดคุณภาพ มีเสียงแทรกจากภายนอกคือ เก็บเสียงได้ไม่หมด มีเครื่องบันทึกเสียงที่มีคุณภาพต่ำ

ไม่มีเครื่องผสมเสียง อีกทั้งเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคก็ขาดประสบการณ์ คุณภาพของรายการจึงไม่เป็นที่น่าพอใจของผู้ฟัง ทั้งนี้เพราะไม่มีห้องบันทึกเสียงของตนเอง ขอให้สำนักงานศึกษาธิการเขต 3 ทอมมาโคสร้างขึ้นเองเป็นการชั่วคราวที่สำนักงานชั่วคราว (วัดแจ้ง) จึงแก้ปัญหาคุณภาพของเสียงโคตีกว่าเดิม และในปี พ.ศ. 2522 สำนักงานของศูนย์ฯ ภาคใต้ รวมทั้งห้องบันทึกเสียงโคสร้างเสร็จเรียบร้อยและมีคุณภาพดีจึงแก้ปัญหาครั้งนี้ได้หมด (โกศล ชูช่วย และเวทิน ศิริบุษย์ สัมภาษณ์ทางเทคนิคเมื่อ 14 เมษายน 2526 และ 26 พฤษภาคม 2527)

ในด้านการรับสมัครและลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา เริ่มแรกศูนย์ฯ ภาคใต้มอบหมายให้ครูประจำกลุ่มเป็นผู้รับสมัคร ลงทะเบียนเรียน และเก็บเงินบำรุงการศึกษา แล้วส่งไปให้ศูนย์ฯ ภาคใต้ ปรากฏว่าทำให้มีปัญหาเกี่ยวพันกันมาจนกระทั่งปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะว่าผู้เรียนรุ่นแรก ๆ ส่วนใหญ่มีหลักฐานไม่ครบ โดยเฉพาะใบสุทธิหรือประกาศนียบัตรหรือใบรับรองวุฒิทางการศึกษา แต่ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้อนุญาตให้ชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง แต่จนกระทั่งปัจจุบันผู้เรียนจำนวนหนึ่งเรียนจบหลักสูตรไปแล้วหลายปี แต่ไม่ได้รับใบรับรองวุฒิ ใบแจ้งผลการเรียนและประกาศนียบัตร เพราะไม่สามารถนำใบรับรองวุฒิ ป.4 มาแสดงได้ และอีกประการหนึ่งก็คือครูประจำกลุ่มบางคนยินยอมให้ผู้เรียนสมัครและลงทะเบียนเรียนโดยยังไม่จ่ายเงินค่าหน่วยกิต โดยอ้างว่ายังไม่มี หลายคนเรียนจบหลักสูตรแล้วยังไม่จ่ายให้ศูนย์ฯ ภาคใต้ จนครูประจำกลุ่มต้องจ่ายทดแทนให้ก็มี และปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวครูประจำกลุ่มเองเป็นบางคน คือ รับสมัครและรับลงทะเบียนเรียนและเก็บเงินค่าหน่วยกิตจากนักศึกษาแล้วไม่ยอมส่งให้ศูนย์ฯ ภาคใต้ จนกระทั่งปัจจุบัน ทำให้นักศึกษาซึ่งเรียนจบแล้วและจ่ายเงินให้ครูประจำกลุ่มไปแล้วไม่ได้รับใบรับรองวุฒินิพนธ์ (รบ.3 หรือประกาศนียบัตร)

ในด้านการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนครูประจำกลุ่มและหัวหน้าครูประจำกลุ่ม ศูนย์ฯ ภาคใต้ เบิกให้ค่อนข้างล่าช้า เนื่องจากขาดหลักฐานหรือมีหลักฐานประกอบการเบิกเงินค่าตอบแทนไม่ครบหรือไม่สมบูรณ์บ้าง บางคนพบกลุ่มไปแล้วครบ 1 ภาคเรียน (5 เดือน) จึงส่งหลักฐานมาเบิกจ่ายค่าตอบแทนครั้งหนึ่ง และส่งหลักฐานมาแล้วกว่าจะเบิกเงินก็คงเสียเวลาเป็นเดือน จึงเป็นเหตุสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้ครูประจำกลุ่มหลายคนทอดถอนใจ เนื่องจากการทำงานหนักของเจ้าหน้าที่

ศูนย์ฯ ภาคใต้ (สมนึก หนูเนียม เจ้าหน้าที่การเงินของศูนย์ฯ ภาคใต้ และ ประเสริฐ ชุนพรรณราย ผู้รวบรวมหลักฐานการเบิกเงินค่าตอบแทนครูประจำกลุ่มของศูนย์ฯ ภาคใต้ สัมภาษณ์เมื่อ 28 กันยายน 2527)

3. ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ตามปกตินักศึกษาผู้ใหญ่จะต้องมีอายุย่างเข้าปีที่ 15 เป็นอย่างต่ำ การศึกษาทาง ว.ป.ด. ก็เช่นเดียวกันจะต้องอยู่ในหลักเกณฑ์เดียวกันนี้ แต่มีข้อยกเว้นบางประการ กรณีที่ผู้เรียนมีอายุไม่ครบ 15 ปี ก็สามารถเข้าเรียนการศึกษาทาง ว.ป.ด. ได้คือ ผู้เรียนนั้นเรียนจบจากการศึกษาภาคบังคับก่อนอายุย่างเข้าปีที่ 15 แต่ไม่สามารถหรือไม่มีโอกาสเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ จะช่วยเหตุโลกก็ตาม ขออนุญาตเข้าเรียน ว.ป.ด. ได้ในกรณีพิเศษเป็นราย ๆ ไป

อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ทาง ว.ป.ด. นั้น มีระดับอายุแตกต่างกันมากกว่าผู้เรียนการศึกษาผู้ใหญ่ประเภทอื่น ๆ คือ ในกลุ่มผู้เรียนกลุ่มเดียวกันอาจมีอายุน้อยที่สุด 12 ปี และมากที่สุดถึง 70 ปี จากการสังเกตทั่ว ๆ ไปพอจะประมาณได้ความนักศึกษา ว.ป.ด. กลุ่มหนึ่งจะมีช่วงอายุอยู่ในระหว่าง 20 - 35 ปี มากกว่าช่วงอายุช่วงอื่น ๆ จากความแตกต่างเรื่องวัยนี้ทำให้มีความแตกต่างในเรื่องอื่น ๆ อีกหลายด้านคือทั้งด้านวุฒิ ภาวะ ประสบการณ์ อาชีพ เศรษฐกิจ และพื้นฐานทางศาสนสังคม ดังนั้นปัญหาของตัวผู้เรียนจึงอยู่ที่การปรับตัวให้เข้ากับบรรยากาศในการพบกลุ่ม ผู้เรียนบางคนจบจากการศึกษาภาคบังคับมาแล้วนับสิบปี มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง มีครอบครัว ขณะเดียวกัน บางคนเพิ่งจบจากการศึกษาภาคบังคับยังอยู่ในวัยรุ่นระยะเริ่มแรก ประสบการณ์ชีวิต ความเชื่อและค่านิยมจึงแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด จึงเป็นสาเหตุหนึ่งให้ผู้เรียนออกกลางคัน หากครูประจำกลุ่มขาดทักษะและเทคนิคในการจูงใจ (เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ และเจ้าหน้าที่ ว.ป.ด. จังหวัด ครูประจำกลุ่มจังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์เมื่อ 16 - 18 มิถุนายน 2527)

นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้เรียนเป็นโสด และจะต้องแต่งงานระหว่างเรียน ทำให้ออกกลางคันไปส่วนหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่ไม่มีระเบียบว่าผู้เรียนที่แต่งงานระหว่างเรียนจะต้องออกจากกรเรียนไป (ประโยชน์ จันทร์โชติ สัมภาษณ์เมื่อ 16 มิถุนายน 2527)

ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับตัวผู้เรียนอีกประการหนึ่งที่ต้องออกกลางคันคือ ไม่มีเงินซื้อคู่มือผู้เรียน เนื่องจากกระยะหลังศูนย์ฯ ภาคใต้ได้รับคำสั่งจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนให้ขายคู่มือผู้เรียน (เค็มแจกฟรี) ทั้งนี้เพราะกระยะชยงานกรมการศึกษานอกโรงเรียนไม่สามารถจัดสรรงบประมาณพิมพ์หนังสือคู่มือผู้เรียนเพื่อแจกฟรีเช่นเดียวกับกระยะทำการทดลองโครงการได้ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากนักศึกษาส่วนหนึ่งซึ่งเขาเรียนในปีการศึกษา 2524 ได้รับแจกคู่มือผู้เรียนฟรี พอขึ้นปี การศึกษา 2525 เขาเหล่านั้นยังไม่จบหลักสูตร เพราะท่องเรียนอย่างน้อย 3 ภาคเรียนหรือ $1\frac{1}{2}$ ปี เขาจึงเดือดร้อนมากเมื่อทางราชการประกาศขายคู่มือผู้เรียนในปีการศึกษา 2525 ถึงกับ ทำหนังสือร้องเรียนโดยผ่านทางผู้แทนราษฎร ถึงอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้หาทาง ผ่อนคลายความเดือดร้อนดังกล่าว กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงได้พยายามหาทางช่วยเหลือโดย แจกจ่ายงบประมาณบางส่วนให้ศูนย์ฯ ภาคใต้จัดพิมพ์คู่มือผู้เรียนแจกในปีการศึกษา 2525 อีกครั้ง หนึ่ง และตั้งแต่ปีการศึกษา 2526 เป็นต้นมาได้สั่งการให้ศูนย์ฯ ภาคเปิดให้โรงพิมพ์เอกชน ประมูลเพื่อพิมพ์คู่มือผู้เรียนขายให้นักศึกษาโดยตรงจนกระทั่งปัจจุบัน อย่างไรก็ตามกรมการศึกษานอกโรงเรียนยังได้พยายามหาวิธีการช่วยเหลือผู้เรียนที่ยากจนไม่มีหนังสือคู่มือผู้เรียน โดยซื้อไว้ใน หองสมุดประชาชน ซึ่งจัดเป็นมุม ว.ปณ. (สายสนธิ เ็นเป็นสุข สัมภาษณ์เมื่อ 22 กันยายน 2527).

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติ พัฒนาการของการจัดการศึกษาทางวิทย์และไปรษณีย์ของ ไทย ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี และโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาทางวิทย์ และไปรษณีย์ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทย์ และไปรษณีย์ของ กรมการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน เป็นต้นว่า แนวคิด นโยบาย วิธีดำเนินงาน หลักสูตร การเรียนการสอน การบริการผู้เรียน การวัดผลประเมินผล ทั้งนี้จะใช้ข้อมูลสภาพปัจจุบันของ ภาคใต้เป็นกรณีตัวอย่าง
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค แนวโน้มและข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษานอก โรงเรียนทางวิทย์และไปรษณีย์ในภาคใต้

วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทางวิทย์และไปรษณีย์ โดยเน้นกรณีตัวอย่างในภาคใต้ ด้วยวิธีการ 3 วิธีดังนี้คือ

1. การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร
2. การสัมภาษณ์ผู้และผู้เกี่ยวข้อง
3. การใช้แบบสำรวจการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทย์และไปรษณีย์

การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร เป็นการศึกษานโยบาย ทฤษฎี และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางวิทย์และไปรษณีย์จาก (1) เอกสารโครงการการศึกษานอกโรงเรียน

ทางวิทยุและไปรษณีย์ทั้งของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และของศูนย์ฯ ภาคใต้ (2) รายงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ทั้งของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และของศูนย์ฯ ภาคใต้ (3) ระเบียบ คำสั่ง เกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ และ (4) ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดการศึกษาทางวิทยุ และไปรษณีย์ทั้งของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์ฯ ภาค และศูนย์ฯ จังหวัดต่าง ๆ

สำหรับการสัมภาษณ์ ได้สัมภาษณ์ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ประกอบด้วยผู้บริหาร 6 คน เจ้าหน้าที่ 10 คน ผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นครูประจำกลุ่ม 12 คน และผู้เรียน 20 คน

ส่วนการใช้แบบสำรวจ ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับข้อมูลการดำเนินงานการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ในภาคใต้ จากจังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นจังหวัดที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ ดำเนินการทดลองสอนทั้งหลักสูตรการศึกษานานาชาติแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และระดับที่ 4

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีขอบเขตดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาที่ได้ศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

1.1 ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดในการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ที่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดำเนินงานทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

1.2 ศึกษาในแง่ประวัติและความเป็นมาของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของไทย ตลอดจนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

1.3 ศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ เป็นต้นว่า

- นโยบาย
- จุดมุ่งหมาย

- โครงสร้างการบริหาร
- การจัดการ
- การดำเนินการ เรียนการสอน
- การจัดทำหลักสูตร และสื่อการเรียน
- ครูผู้สอน
- ผู้เรียน
- การประเมินผล

1.4 ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

1.5 แนวโน้มของการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ และข้อเสนอแนะ

2. ขอบข่ายค่านพื้นที่

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเน้นการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ 4 จังหวัด ที่ดำเนินการทดลองโครงการ ว.ปณ.มาก่อน ซึ่งได้แก่ จังหวัด สงขลา พัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช

ผลการศึกษาค้นคว้า

1. ประวัติความเป็นมาของการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

การศึกษาทาง ว.ปณ. ของไทยเกิดขึ้นจากแรงกดดันในด้านความต้องการทางการศึกษาของประชาชน ซึ่งขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติประการหนึ่ง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในด้านการใช้สื่อมวลชนประเภทวิทยุเพื่อการศึกษาแก่ประชาชน อีกประการหนึ่ง นอกจากนี้เกิดจากแนวคิดเรื่อง การจัดการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งรัฐบาลได้วางนโยบายในการใช้วิทยุเพื่อการศึกษาไว้อย่างเด่นชัดในโครงการพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ. 2519 - 2524) รวมทั้งจากประสบการณ์ที่หน่วยงานต่าง ๆ นำวิทยุมาใช้ในการศึกษาโดยตรงแก่ประชาชน เช่น ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา จัดรายการ "วิทยุโรงเรียน"

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา จักสอนวิชาชุดครู พ.กศ. และ พ.ม. มหาวิทยาลัยรามคำแหง จักสอนทางวิทยุและโทรทัศน์ขึ้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2514 กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน จักสอนทาง ว.ป.น. ตั้งแต่ปีการศึกษา 2520 และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาศิราสอนทางวิทยุ และโทรทัศน์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2523 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์สอนทางไปรษณีย์ในสมัยที่ยังเป็น มหาวิทยาลัยเปิด การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ได้พัฒนาการก้าวหน้ามาเรื่อย ๆ แต่มีรูปแบบที่ แตกต่างกับหน่วยงานอื่นตรงที่ หน่วยงานอื่นมักสอนโดยใช้สื่อทางวิทยุ หรือสื่อทางไปรษณีย์อย่างใด อย่างหนึ่ง หรือทั้ง 2 อย่างควบคู่กัน แต่การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ นอกจากใช้สื่อทางวิทยุ และสื่อทางไปรษณีย์เป็นสื่อสำคัญควบคู่กันแล้ว ยังมีสื่อสำคัญอีกสื่อหนึ่งคือ สื่อการพบกลุ่ม ซึ่ง หน่วยงานอื่นไม่มี การที่การศึกษาทาง ว.ป.น. มีสื่อพบกลุ่มเพิ่มขึ้นอีกสื่อหนึ่งนั้น เนื่องจากการ พบกลุ่มจะมีครูประจำกลุ่ม เป็นผู้จัดให้เกิดกิจกรรมกลุ่มตามรูปแบบที่กำหนด และถือว่าคนไทยเรามี ความเชื่อและนับถือครูเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึง เป็นแนวทางที่จะช่วยให้การเรียนประสบผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ได้ดียิ่งขึ้น

ปัจจุบันการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์จักสอนอยู่ 2 หลักสูตรคือ หลักสูตรแบบกลุ่มสนใจ ทาง ว.ป.น. และหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ทาง ว.ป.น. และกำลัง ดำเนินการทดลองอยู่ 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (รับช่วง จากผู้จบโครงการธรรมาศเพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ) ศูนย์ฯ ภาคใต้เป็นผู้ดำเนินการทดลอง และ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับที่ 5 (เทียบ ม.4 - 5 - 6) โดยศูนย์ฯ ภาคเหนือเป็นผู้ ดำเนินการทดลองและคาดว่าประมาณปีการศึกษา 2530 จะขยายงานโครงการทั้ง 2 หลักสูตรนี้ ออกทั่วประเทศ

2. หลักการ และแนวคิดในการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

เนื่องจากการศึกษาในระบบโรงเรียนปัจจุบันจัดให้บริการประชาชนได้ประมาณ 10 ล้านคนเศษ ยังมีประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนถึงประมาณเกือบ 40 ล้านคน รัฐบาลได้ จัดการศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชนดังกล่าวหลายรูปแบบ เช่น การศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 1, 2 การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 การศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 5 การจัดกลุ่มสนใจ

และบุคลากรไม่เพียงพอ แนวความคิดที่จะจัดการศึกษาค้นคว้าวิจัยอื่นจึงเกิดขึ้น นั่นก็คือการนำสื่อมวลชนที่มีอยู่แล้ว ซึ่งได้แก่วิทยุกระจายเสียง กิจกรรมสื่อสารทางไปรษณีย์ และการรวมกลุ่มของชาวบ้าน (ตามธรรมชาติ) ซึ่งได้จากประสบการณ์จัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานมารวมเข้าด้วยกัน นั่นคือทำให้การศึกษาในโครงการ ว.ป.ม. นั้นเอง

3. พัฒนาการของการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

การจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์นั้น เริ่มจากการนำสื่อมวลชนประเภทวิทยุ กิจกรรมสื่อสารทางไปรษณีย์มาจัดให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชน ทั้งนี้เพราะประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย ได้พัฒนาการศึกษาในระบบโรงเรียนมาเป็นเวลานาน แต่ความเหลื่อมล้ำในโอกาส และคุณภาพของการศึกษาระหว่างคนในเขตเมืองและชนบทยังคงเป็นปัญหาสำคัญ ทั้งนี้เพราะสภาพชนบทประชาชนอยู่กันอย่างกระจัดกระจายมีสภาพธรรมชาติไม่ค่อยอำนวย แต่ละประเทศจึงพยายามคิดหาเครื่องมือต่าง ๆ มาช่วยในการจัดการศึกษาให้ประชาชนได้รับบริการทางการศึกษาเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน โดยลงทุนถูก พัฒนาการของการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ที่สำคัญได้แก่

1. การใช้สื่อมวลชนประเภทวิทยุ และการสื่อสารทางไปรษณีย์เพื่อการศึกษา

ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ ฝรั่งเศส โซเวียต ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และอีกหลายประเทศ พยายามใช้สื่อมวลชนมาให้บริการทางการศึกษา และเห็นว่าวิทยุกระจายเสียงให้บริการทางการศึกษา ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่สามารถให้บริการได้กว้างขวางทั่วถึง รวดเร็ว และลงทุนถูก ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงนิยมใช้สื่อมวลชนประเภทวิทยุมาให้บริการศึกษาแก่ประชาชนเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน

สำหรับกิจกรรมสื่อสารทางไปรษณีย์นั้น ได้เข้ามาเป็นสื่อให้บริการทางการศึกษามานานทั้งต่างประเทศและในประเทศ ประเทศนิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ใช้กิจการส่งสื่อการเรียน (ตำรา คู่มือ เอกสารการสอนเสริม ฯลฯ) ให้ผู้เรียนได้เรียนทางไปรษณีย์โดยมีผู้เรียนผ่านวิธีการนี้จำนวนมาก ทั้งวิชาชีพและวิชาสามัญทั่วไป ในโซเวียตมีการสอนโดยส่งสื่อผ่านทางไปรษณีย์ถึงระดับปริญญาตรี

ประเทศกำลังพัฒนาเช่น แทนซาเนีย ได้จัดสถาบันการศึกษาทางไปรษณีย์แห่งชาติขึ้น นิวซีแลนด์ตั้งสถาบันการศึกษาทางไปรษณีย์ซึ่งก้าวหน้ามาก มีผู้เรียนทั่วประเทศจำนวนแสนคน และสามารถส่งข่าวสารเอกสารการเรียนด้วยเวลาที่รวดเร็วมาก ส่วนใหญ่สอนเกี่ยวกับด้านวิชาชีพ

ประเทศไทยเราทางเอกชนสอนทางไปรษณีย์มานานกว่า 40 ปีแล้ว เช่น การสอนบัญชีทางไปรษณีย์ ภาษาอังกฤษโดยวิธีธรรมชาติทางไปรษณีย์เป็นต้น สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา สอนวิชาชุดครูทางไปรษณีย์มาตั้งแต่ปี 2502 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็สอนทางไปรษณีย์สมัยเมื่อเป็นมหาวิทยาลัยเปิดเพื่อสะดวกแก่นักศึกษาที่อยู่ต่างจังหวัด

ส่วนการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์นั้น เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2520 โดยศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อุบลราชธานี) เป็นผู้จัดสอนหลักสูตรแบบกลุ่มสนใจขึ้นเป็นครั้งแรก ต่อมาปี พ.ศ. 2521 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ (ลำปาง) และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ทดลองสอนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และปี 2522 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง (ราชบุรี) ทดลองสอนหลักสูตรกลุ่มสนใจเช่นเดียวกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจนกระทั่งปัจจุบันทั้ง 4 ศูนย์ฯ ภาคใต้ขยายการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์หลักสูตรกลุ่มสนใจ และหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 และกำลังจะทดลองสอนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน กับระดับที่ 5 ในปีการศึกษา 2529 นับว่าได้พัฒนาการมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งปัจจุบันทำให้การศึกษาประเภทนี้ก้าวหน้า เป็นที่รู้จักทั่วไปในหมู่ประชาชนและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช ก็ได้ดำเนินการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์เช่นเดียวกันพร้อมกับสื่อเสริมอื่น ๆ อีกด้วย

2) การจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา(เครือข่ายที่ 2)
วิทยุเพื่อการศึกษาเท่าที่ผ่านมา ยังจัดได้ในขอบเขตจำกัด นอกจากงานการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ (ว.ปณ.) ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งเงินกู้ธนาคารโลกเพื่อพัฒนาการศึกษาครั้งที่ 4 กรมประชาสัมพันธ์ซึ่งมีสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทั้งในกรุงเทพฯ และในส่วนภูมิภาคก็มีรายการเต็ม ไม่สามารถจัดสรรเวลาให้หน่วยงานที่จัดรายการวิทยุเพื่อการศึกษาได้มากพอ หน่วยงานอื่น ๆ เช่น สถานีวิทยุสังกัดกระทรวงกลาโหม (ทหารบก เรือ อากาศ) กอ.รมน. ทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงมหาดไทย

(ตำรวจตระเวนชายแดน) ก็มักจะมีรายการ เต็มทั้งข่าวทางราชการ และการโฆษณาสินค้า รัฐบาล จึงได้มอบหมายให้กรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ จัดทำโครงการวิทยุเพื่อการศึกษา โดยตรงขึ้น และได้รับอนุมัติให้ใช้เงินยืมจากธนาคารโลก สมทบกับงบประมาณตามโครงการพัฒนา การศึกษาครั้งที่ 5 เพื่อช่วยเสริมการนำหลักสูตรใหม่สำหรับชั้นประถมและมัธยมศึกษาไปใช้สอนใน โรงเรียน และเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา และฝึกอบรมให้แก่เยาวชนและผู้ใหญ่นอกกระบบ โรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนมหาวิทยาลัย และเพื่อให้การเรียนมีคุณภาพเท่าเทียมกัน โดยใช้ วิทยุเป็นเครื่องมือนำบทเรียนที่มีคุณภาพไปสู่โรงเรียนและประชาชน

การจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษาในช่วง พ.ศ. 2523- 2527 จัดทำเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกสร้างสถานีวิทยุกระจายเสียง 6 สถานี คือที่กรุงเทพฯ อุบลราชธานี ลำปาง ขอนแก่น สงขลา และสุราษฎร์ธานี ออกอากาศรายการวิทยุเพื่อการศึกษาได้ในปีการศึกษา 2526 และระยะที่ 2 สร้างสถานีวิทยุกระจายเสียงอีก 5 สถานีคือ สถานีแม่ฮ่องสอน จันทบุรี นครสวรรค์ ระนอง และกระบี่ ออกอากาศรายการวิทยุเพื่อ การศึกษาได้ในปีการศึกษา 2527 และทั้ง 2 ระยะ (11 สถานี) จะสามารถส่งกระจายเสียง ครอบคลุมพื้นที่ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของพื้นที่ประเทศไทย ออกอากาศวันละ 18 ชั่วโมง 40 นาที ออกรายการทั้งหมด 5 รายการ คือ

2.1) รายการวิทยุโรงเรียน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นผู้ผลิต รายการ ใช้สอนในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา สัปดาห์ละ 25 ชั่วโมง หรือร้อยละ 19.4 รายการละ 20 - 25 นาที กลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการวิทยุโรงเรียนได้แก่นักเรียนระดับประถม และมัธยมศึกษาในระบบโรงเรียน ประมาณ 8 ล้านคนเศษ และครูประมาณ 300,000 คน

2.2) รายการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ (ว.ปณ.) ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาคทั้ง 4 เป็นผู้ผลิตรายการ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือประชาชนที่อยู่นอกระบบ โรงเรียนที่ลงทะเบียนเรียนประมาณ 119,340 คน ครูประจำกลุ่ม 2,652 คน ทั้งนี้ไม่รวมถึง ประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียน แต่รับฟังรายการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ผลิตรายการออก อากาศัปดาห์ละ 20 ชั่วโมง หรือร้อยละ 15.3 ของเวลาออกอากาศทั้งหมดของสถานี

2.3) รายการ เสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ กรมการฝึกหัดครู เป็นผู้ผลิตรายการ มุ่งให้บริการกลุ่มเป้าหมาย คือ ครูประจำการประมาณ 400,900 คน เพื่อสอบในหลักสูตร พ.กศ. จำนวน 5,800 คน สอบ ในหลักสูตร พ.ม. จำนวน 35,100 คน และครูประจำการทั่วไปที่ฟัง เพื่อเสริมความรู้ประมาณ 360,000 คน ผลิตรายการ ออกอากาศร้อยละ 7.9 ของเวลาออกอากาศทั้งหมดของสถานี

2.4) รายการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มสธ. เป็นผู้ผลิตรายการ มุ่งให้บริการกลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาของมหาวิทยาลัย (ระดับอุดมศึกษา) และประชาชนทั่วไปใช้เวลาออกอากาศร้อยละ 37.6 ของเวลาออกอากาศทั้งหมดของสถานี

2.5) รายการ ของหน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ รายการส่งเสริมการเกษตรของกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ โดยมุ่งให้บริการแก่เกษตรกรทั่วไปใช้เวลาออกอากาศร้อยละ 5.4 รายการสุขภาพอนามัยของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่แล้ว ใช้เวลาออกอากาศร้อยละ 2.5 ของเวลาออกอากาศทั้งหมดของสถานี นอกจากนั้นเป็นรายการถ่ายทอดข่าวทั้งภายในและต่างประเทศ ถือว่าเป็นรายการให้การศึกษาค้นคว้าใช้เวลาออกอากาศร้อยละ 11.6

4. สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

4.1 ระยะทดลองโครงการ (ปีการศึกษา 2521 - 2524)

(ก) รูปแบบการดำเนินงาน ในช่วงการทดลองโครงการ ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาคใต้ทำหน้าที่เหมือนโรงเรียน ว.ปม. และทำหน้าที่บริหารงานธุรการ บุคลากร การเงิน พัสดุ การจัดการต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาทางค่านิยมวิชาการ ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ทำหน้าที่คล้ายกับห้องเรียนหรืออาคารเรียนของศูนย์ฯ ภาค มีหน้าที่ช่วยเหลือในเรื่องการประสานงานกับกลุ่มผู้เรียน ช่วยเก็บเงินบำรุงการศึกษา และนิเทศติดตามผลเป็นครั้งคราว ตลอดจนควบคุมการสอบวัดผลระหว่างภาคและปลายภาคเรียน การเรียนการสอนนั้นใช้สื่อผสม โดยมีสื่อหลัก 3 สื่อ คือ พังรายการวิทยุ อานคู่มือผู้เรียน และพบกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมกลุ่มตามกำหนด การตั้ง-ยุบเลิกกลุ่ม และครูประจำกลุ่มเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการจังหวัดในจังหวัดนั้น ๆ

(ข) หลักสูตร ในระยะทำการทดลองโครงการ (ปีการศึกษา 2521 - 2524) นั้น ศูนย์ฯ ภาคใต้ใช้หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 ทาง ว.ป.น. ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนได้พัฒนาขึ้น และหลังจากทดลองหลักสูตรระดับที่ 3 ได้ 2 ปี ได้ทดลองหลักสูตร ระดับที่ 4 ควบคู่ไปด้วย พร้อมกับนั้นก็ได้ขยายพื้นที่การทดลองออกไปยังจังหวัดใกล้เคียง คือ จังหวัดพัทลุง ตรัง นครศรีธรรมราช เพื่อทดลองในด้าน การส่งเสริม การเรียน การนิเทศติดตามผล การลงทะเบียนเรียน การเก็บเงินบำรุงการศึกษา การประชาสัมพันธ์ การเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนครูประจำกลุ่ม เป็นต้น

(ค) สื่อการเรียน ในระยะทดลองโครงการ ศูนย์ฯภาคใต้ได้นำหลักสูตรที่กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนได้พัฒนาขึ้น มาวิเคราะห์จุดมุ่งหมายและเนื้อหา แบ่งเป็น หน่วยการเรียน แบ่งเป็นบทวิทยุว่าจะมีบทวิทยุกี่บท หน่วยการเรียน(บทเรียน) กี่หน่วย แล้วนำมาพัฒนาเป็นสื่อการเรียนต้นฉบับ ต่อจากนั้นวางแผนการผลิตสื่อการเรียนในช่วงแรก ๆ การพัฒนาทั้ง บทวิทยุ และคู่มือผู้เรียนมีปัญหาและอุปสรรคมากมาย เพราะชาวบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสื่อทาง ว.ป.น. แต่ละระยะหลัง ๆ ของการทดลอง ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้แก้ปัญหาคงกล่าวได้เรียบร้อยในช่วงทดลองโครงการ ศูนย์ฯ ภาคใต้สามารถพัฒนาสื่อการเรียนได้ถึง 20 รายวิชา คู่มือผู้เรียนจัดพิมพ์แจกฟรี

(ง) งบประมาณ ศูนย์ฯภาคใต้ดำเนินการทดลองโครงการฯ ก่อนแผนเป้าหมายของกองการศึกษาผู้ใหญ่ขณะนั้น 1 ปี จึงไม่มีงบประมาณเพื่อการนี้ แต่กองการศึกษาผู้ใหญ่ได้แก้ปัญหโดยโอนงบประมาณของศูนย์ฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลับมาให้ศูนย์ฯ ภาคใต้ส่วนหนึ่ง และศูนย์ฯ ภาคใต้เองได้เจียดงบประมาณบริหารงานทั่วไปมาให้อีกส่วนหนึ่ง จึงพอที่จะดำเนินการไปได้ ในช่วงหลัง ๆ ของการทดลอง จะต้องใช้งบประมาณเพื่อการดำเนินงานค่อนข้างสูงมาก โดยเฉพาะนำมาใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียน แต่ก็ได้รับงบประมาณตามที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ต้องการ ทั้งนี้ เพราะเป็นข้อผูกพันกับธนาคารโลก ในโครงการเงินกู้

(จ) จำนวนผู้เรียน ในช่วงดำเนินการทดลองโครงการนี้ มีผู้เรียนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 จำนวน 2,136 คน ระดับที่ 4 จำนวน 1,290 คน รวมทั้งสิ้น 3,396 คน

4.2 ระยะขยายโครงการ (ปีการศึกษา 2525 - 2527)

(ก) รูปแบบการดำเนินงาน ในช่วงขยายโครงการนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจาก ศูนย์ฯ จังหวัดมีความพร้อมทั้งในแง่บุคลากร เครื่องมือ วัสดุ และอื่น ๆ เพิ่มขึ้น กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงแบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่างศูนย์ฯ ภาค และศูนย์ฯ จังหวัดชัดเจนยิ่งขึ้น โดยสรุป ศูนย์ฯ ภาคมีหน้าที่พัฒนาทางวิชาการ เกี่ยวกับการดำเนินงาน ว.ป.ช. ศูนย์ฯ จังหวัดมีหน้าที่ประสานงานกับครูประจำกลุ่ม ควบคุมดูแลกลุ่มผู้เรียน เป็นตัวกลางประสานงานระหว่างศูนย์ฯ ภาค กับกลุ่มผู้เรียน ทำให้ศูนย์ฯ จังหวัดมีความพอใจในบทบาทใหม่นี้มากกว่าเดิม ศูนย์ฯ ภาคเองก็ลดภาระกิจลงได้มาก มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานมากขึ้น

(ข) หลักสูตร ในระยะขยายโครงการ ศูนย์ฯ ภาคได้ ยังคงใช้หลักสูตร การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3 - 4 ทาง ว.ป.ช. เหมือนเดิม และในปีการศึกษา 2525 ได้พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสนใจทาง ว.ป.ช. ขึ้นมาทดลองโครงการอีกหลักสูตรหนึ่ง ซึ่งอยู่ในระยะทดลองในพื้นที่จังหวัดสตูล ช่วงนี้ศูนย์ฯ ภาคได้พัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนไว้รวมทั้งสิ้น 36 รายวิชา ทั้ง ระดับที่ 3 และระดับที่ 4 โดยเฉพาะวิชาภาคบังคับ พัฒนาได้ครบหมดแล้ว ส่วนวิชาเลือกต่าง ๆ พัฒนาได้เกือบจะครบทุกรายวิชา

(ค) สื่อการเรียน ในระยะขยายโครงการนี้ ศูนย์ฯ ภาคได้พัฒนา สื่อการเรียน ทั้งวิทยุและคู่มือผู้เรียนได้อีก 16 รายวิชา รวมทั้งระยะทดลองด้วย ขณะนี้ ศูนย์ฯ ภาคได้พัฒนาสื่อการเรียนได้ถึง 36 รายวิชา แต่เนื่องจากศูนย์ฯ ภาคได้มีเวลาจำกัดไม่สามารถนำสื่อที่พัฒนาและผลิตขึ้นนี้ไปทดลองความเป็นไคก่อนนำมาใช้จริง จึงยังมีข้อบกพร่องอยู่จำนวนหนึ่ง ขณะนี้กำลังปรับปรุงสื่อเหล่านี้เพื่อให้เป็นสื่อการเรียนด้วยตนเองที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

(ง) งบประมาณ ในช่วงขยายโครงการ เนื่องจากต้องขยายงานออกไปทั่วประเทศ ทุกจังหวัด กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงไม่มีงบประมาณเพื่อพิมพ์สื่อการเรียน (คู่มือผู้เรียน) แจกนักศึกษาได้เหมือนในระยะทดลองโครงการ จึงทำให้ผู้เรียนส่วนหนึ่งซึ่งเข้าเรียน ในช่วงระยะทดลองโครงการต่อเนื่องกับระยะขยายโครงการ ซึ่งได้รับแจกคู่มือผู้เรียนฟรี ในภาคเรียนที่ 1, 2 พอขึ้นภาคเรียนที่ 3 ต้องซื้อคู่มือผู้เรียนเอง จึงเกิดความไม่พอใจ แต่กรมฯ ก็ไม่มี งบประมาณสนับสนุนจึงต้องขายคู่มือจนกระทั่งปัจจุบัน

ในระยะขยายโครงการจะต้องเปิดรับนักศึกษาทั่วทั้งประเทศ แต่งบประมาณได้เกือบเท่าเดิม คือมากกว่าเดิมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เชนงบประมาณปี 2525 งาน ว.บ.น. กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้รับทั้งสิ้น 12,929,600 บาท ปีงบประมาณ 2526 ได้รับ 13,550,000 บาท ส่วนปี 2527 ได้รับงบประมาณทั้งสิ้น 19,831,500 บาท จะเห็นว่า การขยายงานออกกว้างขวางมาก แต่อัตราส่วนงบประมาณได้เพิ่มเพียง เล็กน้อยไม่สอดคล้องกับการขยายงาน การพิมพ์คู่มือผู้เรียนเมื่อเริ่มขยายโครงการ ใช้งบประมาณส่วนหนึ่งและเงินบำรุง การศึกษาส่วนหนึ่งจัดพิมพ์ ระยะเวลาปี 2527 นั้น งบประมาณสำหรับการพิมพ์คู่มือผู้เรียนไม่มีเลย และตกลงให้ออกชนพิมพ์ขายกับผู้เรียนโดยตรง แต่โรงพิมพ์เอกชนขอร้องให้ศูนย์ฯ ภาคช่วยควบคุม ให้ออกศูนย์ฯ จังหวัดเพื่อนำไปจำหน่ายผู้เรียนอีกต่อหนึ่ง และเก็บเงินส่งศูนย์ฯ ภาค ศูนย์ฯ ภาค เก็บรวบรวมของแต่ละจังหวัดส่งให้โรงพิมพ์อีกต่อหนึ่ง

(จ) จำนวนผู้เรียน ในระยะขยายโครงการผู้เรียนของศูนย์ฯ ภาคใต้เพิ่ม ไม่มากเหมือนกับศูนย์ฯ ภาคอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าจำนวนประชากรในภาคใต้ มีน้อยกว่า ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางหลายเท่าตัวประการหนึ่ง และมีจุดบอดทาง ว.บ.น. เกิดขึ้นในบางจังหวัดของภาคใต้ คือจังหวัดนราธิวาส ยะลา ปัตตานี และจังหวัดชุมพร บางส่วนรับฟังรายการวิทยุของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (จังหวัดสงขลา) ใต้ไม่ชัดเจนอีกประการหนึ่ง และอาจเป็นเพราะว่าประชาชนในภาคใต้มักอาศัยอยู่กันอย่าง กระจุกกระจุกมาก รวมกลุ่มไคยาก และมีอาชีพที่ไม่เอื้อต่อการเรียน ว.บ.น. เช่น อาชีพ การประมง ซึ่งต้องออกทะเลจับปลาครั้งละหลาย ๆ วัน

5. สภาพปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

ทั้งนี้กล่าวมาบ้างแล้วว่า ว.บ.น. ของศูนย์ฯ ภาคใต้ เกิดขึ้นก่อกวนแผนเป้าหมาย จึงมีปัญหามากในหลาย ๆ ด้านดังนี้คือ

1) ปัญหาในตำบลบุคลากร ในระยะเริ่มโครงการ ศูนย์ฯ ภาคใต้ มีบุคลากรทั้งสิ้น เพียง 12 คน เท่านั้น และแต่ละคนต่างมีหน้าที่ประจำอยู่ในฝ่ายต่าง ๆ มากแล้ว งาน ว.บ.น. เป็นงานใหม่และงานใหญ่ จำเป็นต้องใช้บุคลากรจำนวนมาก จึงต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น เพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียน นวัตกรรมเรียน การจัดการต่าง ๆ

การพัฒนารูปแบบการดำเนินการ การนิเทศติดตามผลเป็นต้น ในระยะแรก ๆ ศูนย์ ภาครู้จักยังไม่ค่อยรู้จักบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้าน จึงได้คนที่มาช่วยงานที่ไม่ตรงกับความสามารถจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้ยังได้บุคลากรที่ไม่มีความรับผิดชอบเท่าที่ควร จำนวนหนึ่ง จึงทำให้ผลการดำเนินงานไม่ราบรื่นเท่าที่ควร แต่ในระยะหลัง ๆ ศูนย์ ภาครู้จักบุคลากรในหลาย ๆ ด้าน และได้รับการคัดเลือกให้โอนมาอยู่ในศูนย์ ภาครู้จักมากขึ้น จึงทำให้ปัญหาเรื่องบุคลากรมีน้อยลง

2) ปัญหาในค่านงบประมาณ ศูนย์ ภาครู้จักไม่มีงบประมาณเพื่อการทดลองในระยะแรก แต่ก็ได้ได้รับความช่วยเหลือจากกองการศึกษาผู้ใหญ่ขณะนั้น จนสามารถแก้ปัญหาเรื่องนี้ไปได้ แต่อย่างไรก็ตาม ระยะแรก ๆ นั้น จำเป็นจะต้องพัฒนา รูปแบบ ต้นฉบับ สื่อการเรียน จึงต้องลงทุนหรือเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างแพง แต่ระยะหลัง ๆ งบประมาณในค่านักกล่าวจะลดลงมาก จะมีบ้างก็จะใช้ในลักษณะนำมาปรับปรุงให้มีคุณภาพดีขึ้นเป็นส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามทั้งระยะทดลองโครงการและระยะขยายโครงการ ศูนย์ ภาครู้จักได้ใช้งบประมาณเพียงพอ และบางปีใช้ไม่หมดด้วยซ้ำ จึงนับว่าโดยรวมแล้ว ศูนย์ ภาครู้จักไม่มีปัญหาเรื่องงบประมาณแต่อย่างใด

3) ปัญหาจากตัวผู้เรียน ระยะแรก ๆ ความไม่เข้าใจของเจ้าหน้าที่และประชาชนเกี่ยวกับการศึกษาทาง ว.ป.น. เท่าที่ควรจะเป็นผู้เรียนก็ไม่เข้าใจว่า วิธีการเรียนทาง ว.ป.น. นั้นต้องเรียนด้วยตนเองเป็นหลักสำคัญ จึงมองในแง่ที่ว่า ว.ป.น. ไม่ค่อยสอน หรือสอนไม่ดีเหล่านี้เป็นต้น และในการชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจก็กระทำไต่ยาก เนื่องจากเป็นการศึกษารูปแบบใหม่ ซึ่งไม่มีใครเคยทราบมาก่อน จึงพบว่าประชาชนไม่น้อยที่บอกว่าให้คนอื่นเรียนดูก่อน หากได้ผลแล้วเขาจะสมัครเรียนทีหลัง (คือรอคนอื่นเขาเรียนก่อน) ปัญหาอีกอย่างหนึ่ง มีผู้เรียนจำนวนไม่น้อยที่เข้าสมัครเรียนเพราะเกรงใจครูบ้าง กำนันผู้ใหญ่บ้านบ้าง ผู้ปกครองบ้าง โดยไม่ได้สมัครใจเรียน ผลสุดท้ายก็ขาดหายไปเฉย ๆ จำนวนเกิดขึ้นครั้งหนึ่ง และอีกประการหนึ่งผู้เรียนจำนวนไม่น้อยหาหลักฐานการสมัคร เช่น ใบแสดงวุฒิทางการศึกษาไม่ได้ หรือหายไปแล้วเป็นต้น ทางศูนย์ ภาครู้จักก็อนุโลมให้เข้าเรียนก่อนได้ ก่อนจะเรียนจบให้นำหลักฐานตามระเบียบมาแสดงให้ครบจึงจะได้รับวุฒิบัตรการจบการศึกษาในระดับนั้น ๆ ไป แต่แล้วจนกระทั่งบัดนี้เรียนจบไปแล้วหลายคนไม่นำหลักฐานดังกล่าวมาให้ ศูนย์ ภาครู้จักจะช่วยเหลือก็ลำบาก ผลสุดท้ายยังไม่ใ้วุฒิบัตร

4) ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ โดยเฉพาะการส่งสื่อการเรียน ในระยะแรก
 ดำเนินการทดลองโครงการนั้น ใช้การสื่อสารทางไปรษณีย์ได้เฉพาะการส่งม้วนเทปรายการวิทยุไปยัง
 สถานีวิทยุเท่านั้น ส่วนการส่งสื่อประเภทคู่มือผู้เรียนไม่สามารถกระทำได้ เพราะเหตุว่าสื่อพัฒนา
 และผลิตเสร็จไม่ทันกำหนดเวลา จึงต้องนำส่งโดยรถยนต์บ้าง รถจักรยานยนต์บ้าง ทุกสัปดาห์หรือ
 ทุก ๆ 2 สัปดาห์/ครั้ง ในระยะหลัง ๆ ของการทดลอง และระยะขยายโครงการนั้น ได้ส่งสื่อ
 ประเภทคู่มือผู้เรียนไปยังกลุ่มผู้เรียน (ครูประจำกลุ่ม) ทางไปรษณีย์ได้เป็นส่วนใหญ่ และส่งโดยตรง
 เฉพาะนักศึกษาบางคนได้ (เฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตสุขาภิบาล หรือเขตที่ว่าการอำเภอ และส่วน
 หนึ่งส่งไปยังศูนย์ฯ จังหวัด เพื่อนำไปแจกจ่ายยังกลุ่มที่ไม่สามารถส่งทางไปรษณีย์ได้ แต่ระยะปลาย
 ของช่วงขยายงานนั้น ให้ศูนย์ฯ จังหวัดนำรถยนต์มารับที่ศูนย์ฯ ภาค เพราะเป็นคู่มือที่เอิกชนนำ
 ไปพิมพ์และฝากให้ศูนย์ฯ ภาคขายให้นักศึกษา การส่งทางไปรษณีย์ต้องเสียค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างแพงมาก
 ดังนั้นระยะนี้กิจการสื่อสารทางไปรษณีย์จึงลดความสำคัญลงอย่างมาก

6. แนวโน้มของการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ในภาคใต้

สำหรับแนวโน้มของการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ในภาคใต้ในอนาคตนั้น
 คาดว่าจะขยายงานนี้ออกไปได้ในอัตราที่ช้ากว่าภาคอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะพื้นที่ในบางจังหวัดรับฟังรายการ
 วิทยุได้ไม่ชัดเจน หรือรับฟังไม่ได้เลย เช่น พื้นที่ของจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และบางส่วน
 ของจังหวัดชุมพร นอกจากนี้ ชาวไทยมุสลิมที่เป็นผู้ใหญ่อายุ 20 ปีขึ้นไป ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
 ส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทย (ฟัง - พูด - อ่าน - เขียน) ไม่ได้ สำหรับเยาวชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน
 ที่พอใช้ภาษาไทยได้บ้าง ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งมัก
 จะเรียนวิชาสามัญควบคู่ไปด้วย จึงไม่นิยมเรียนทาง ว.ป.ม. และสาเหตุสำคัญที่ทำให้ภาคใต้ขยาย
 การศึกษาประเภทนี้ได้ในอัตราที่ช้าก็เพราะว่า ลักษณะพื้นที่ของจังหวัดในภาคใต้มีอาณาเขตติดต่อกับ
 ทะเลถึง 13 จังหวัด (ยกเว้นจังหวัดยะลา) ทำให้ประชาชนจำนวนหนึ่งมีอาชีพทางการประมง และ
 ผู้ประกอบอาชีพนี้เกือบจะไม่มีผู้ใดเข้าสมัครเรียนทาง ว.ป.ม. ทั้งนี้เพราะบางคนต้องออกทะเลไปหา
 ปลาครั้งละหลาย ๆ วัน ไม่มีเวลาในการพบกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม ในปีการศึกษา 2529 ศูนย์ฯ ภาคใต้จะขยายการศึกษาหลักสูตร
 การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (รับช่วงจากศูนย์โครงการพรรคเพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ)
 อีกประมาณ 2,000 - 2,500 คน จึงทำให้การศึกษาระดับนี้ขยายตัวได้มาก ส่วนการศึกษาผู้ใหญ่

สายสามัญระดับที่ 5 ซึ่งกำลังดำเนินการทดลองอยู่ที่ศูนย์ฯ ภาคเหนือ คาดว่าศูนย์ฯ ภาคใต้จะรับรูปแบบ มาขยายในภาคใต้ในต้นปีการศึกษา 2530 และจากการสัมภาษณ์ผู้เรียน ครูประจำกลุ่ม เกี่ยวกับ ประเด็นที่ว่า มีจุดมุ่งหมายของชีวิตในอนาคตอย่างไร สรุปได้ว่าส่วนใหญ่ต้องการจะเรียนระดับที่ 5 อยากให้ศูนย์ฯ ภาคใต้เปิดโดยเร็ว เพราะต้องการจะเรียนต่อให้ถึงระดับอุดมศึกษา จึงทำให้มองเห็น ว่าการศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 5 (ขณะนี้ผู้จบระดับที่ 4 จำนวนมากรอคอยอยู่) มีแนวโน้มที่จะขยายได้มาก ที่เกี่ยว และขณะเดียวกันก็จะส่งผลกระทบต่อผู้จบ ป.4 และ ป.6 ที่ยังไม่ได้ศึกษาต่อมีความต้องการ ศึกษาในระดับที่ 3 และระดับที่ 4 เพิ่มขึ้นด้วย

อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีประเด็นที่ควรอภิปรายหลายประเด็นดังต่อไปนี้

1. ที่ว่าการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ จะช่วยแก้ปัญหาหรือเปิดโอกาสให้ผู้ที่ขาดหรือพลาด โอกาสจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอย่างกว้างขวาง และทั่วถึงนั้น จากการประชุมสัมมนาผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า การศึกษาทาง ว.ป.ม. ไม่อาจกระทำได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึงตามความคาดหวัง ทั้งนี้เพราะว่าผู้ขาดโอกาสดังกล่าวมักจะอาศัย อยู่ในชนบทห่างไกล และกระจัดกระจายมาก รวมกลุ่มกันได้ยากประกอบกับส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้าง ยากจน การเข้าศึกษาในระบบนี้จำเป็นจะต้องเสียค่าใช้จ่ายบ้าง โดยเฉพาะค่าหน่วยกิตและระยะ หลังตั้งแต่ปีการศึกษา 2526 เป็นต้นมาจะต้องซื้อคู่มือผู้เรียน (เดิมไม่ต้องซื้อเพราะทางราชการแจกฟรี) ด้วย จึงเป็นอุปสรรคแก่ประชาชนกลุ่มนี้ค่อนข้างมาก และอีกประการหนึ่งประชาชนกลุ่มเป้าหมายบาง กลุ่มประกอบอาชีพที่ไม่ค่อยเอื้อต่อการศึกษาในรูปแบบของ ว.ป.ม. เช่น อาชีพประมงต้องออกไปหา ปลา ไม่มีเวลาพบกลุ่ม และฟังวิทยุ บางอาชีพรับจ้างซึ่งต้องเร่ร่อนไปหางานไม่เป็นหลักแหล่ง สำหรับผู้ฐานะยากจนแม้กรมการศึกษานอกโรงเรียนจะออกระเบียบให้ยืมคู่มือผู้เรียนได้จากห้องสมุด ประชาชนก็จริง แต่ไม่สะดวกแก่การหยิบยืม ทั้งนี้เพราะห้องสมุดประชาชนตั้งอยู่ในตัวจังหวัดหรือตัว อำเภอ ส่วนในด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาอย่าง แท้จริงก็ยังกระทำได้น้อย และสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์ยังขาดคุณภาพที่จะโน้มน้าวจิตใจประชาชนให้มองเห็น ความสำคัญเท่าที่ควร

2. ระบบการเรียนแบบทางไกลของ ว.ป.ม. เป็นระบบการจัดการศึกษาที่ค่อนข้างยืดหยุ่นหรือสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนโดยส่วนรวม โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพแล้ว ทั้งนี้เพราะใช้สื่อผสมที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตนเอง โดยการฟังวิทยุตามเวลาที่กำหนด ซึ่งอาจห่างกันไปด้วยฟังไปด้วยก็ได้ พร้อมกับอ่านคู่มือผู้เรียนและทำแบบฝึกหัด ตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเองในเวลาที่ว่างจากการงาน และไปพบกลุ่มสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมง หรือพบกลุ่มเดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 12 ชั่วโมง หรือภาคเรียนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 40 ชั่วโมงแล้วแต่กรณี เพื่อร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม อภิปรายประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับแต่ละบุคคลหรือแต่ละชุมชนที่แต่ละคนมีส่วนเกี่ยวข้อง และหรือประเด็นปัญหาจากคู่มือผู้เรียนที่กำหนดให้จากเนื้อหานั้น ๆ นับว่า ว.ป.ม. เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำผลจากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ทันทีจริง ๆ

3. การฝึกอบรมครูประจำกลุ่มเพื่อให้ทำบทบาทหน้าที่ดังที่กำหนด ยังทำไม่ได้คุณภาพที่ต้องการ คือครูประจำกลุ่มส่วนใหญ่ยัง เน้นคำสอนเป็นสำคัญ อาจเป็นเพราะผู้เรียนต้องการเช่นนั้นประการหนึ่ง และครูประจำกลุ่มซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูประจำการ เคยสอนเด็กกันมาแล้วคนละหลาย ๆ ปี จึงเคยชินกับการสอนแบบสอนเด็ก ซึ่งเป็นผลเสียต่อผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ และบทบาทที่กำหนดให้นั้น ครูประจำกลุ่มไม่ใช่เป็น "ผู้สอน" แต่เป็น "ผู้จัดกิจกรรมกลุ่ม" ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการ "คิดเป็น" มาร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จึงจำเป็นต้องหาวิธีการฝึกอบรมใหม่

4. ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และจังหวัดสงขลา (บางส่วน) ไม่นิยมเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ แม้จะไ้มีการประชาสัมพันธ์มากพอสมควรแล้วก็ตาม ตามเป้าหมายศูนย์ฯ ภาคใต้จะเปิดขยายงานในพื้นที่ดังกล่าวตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 แต่ไม่มีผู้ประสงค์จะเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่ได้รับความสนับสนุนจากผู้นปกครองเนื่องจากเยาวชนเหล่านั้นส่วนใหญ่ศึกษาทาง คำนศาสนาในปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ผู้ใดเรียนวิชาสามัญจะได้รับการสนับสนุนค่านการ เงินจากสำนักงานการศึกษาเอกชนแก่เจ้าของสำนักโดยจ่ายงบประมาณให้เป็นรายหัว หัวละ 70 บาท หากเปิดการศึกษาทาง ว.ป.ม. ขึ้น อาจจะทำให้กระทบกระเทือนเจ้าของปอเนาะ หรือผู้จัดการโรงเรียนเอกชนดังกล่าว เพราะการเรียน ว.ป.ม. นั้นเรียนอยู่ที่บ้านและไปพบกลุ่มสัปดาห์ละ 1 ครั้งเท่านั้น ส่วน

การเรียนปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชน จะต้องไปเรียนทุกวัน และส่วนใหญ่ผู้เรียนต้องพักอยู่ในปอเนาะ
นี่คือจุดบอดของการศึกษาทาง ว.ป.น. ของภาคใต้ประการหนึ่ง และการขยายปริมาณเป็นไปได้ดีกว่า
เป้าหมายมีสาเหตุอีกประการหนึ่งคือ จำนวนประชาชนในภาคใต้น้อยกว่าภาคอื่น ๆ จำนวนหลายเท่าตัว
จึงทำให้อัตราการเพิ่มปริมาณผู้เรียนเป็นไปได้ช้ากว่าศูนย์ฯ ภาคเหนือ ศูนย์ฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
และศูนย์ฯ ภาคกลาง

5. คุณภาพของสื่อการเรียน สื่อการเรียนหลักคือรายการวิทยุ คู่มือผู้เรียน และการ
พบกลุ่ม รายการวิทยุของศูนย์ฯ ภาคใต้จัดทำผลิตได้ค่อนข้างดี มีคุณภาพ ชวนฟัง น่าติดตาม เพราะ
เป็นการเสนอสภาพทางบ้านสังคม ซึ่งยกเอาประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือกรณีตัวอย่าง ที่เกิดขึ้น
กับชาวบ้าน หรือผู้เรียน หรือชุมชนที่เขามีส่วนเกี่ยวข้องมาให้เป็นข้อคิด วิเคราะห์หาคำสาธิตที่เสนอนั้น
เป็นความจริงหรือไม่ ปัญหาที่นั้นเกิดจากสาเหตุอะไร ซึ่งผู้เรียนจะต้อง แยกแยะ ออกมาตอบคำถามใน
คู่มือผู้เรียนที่เ้าควบคู่กับรายการวิทยุเรื่องนั้น ๆ สำหรับคู่มือผู้เรียนนั้น เสนอข้อมูลทางวิชาการ เป็นหน่วย
การเรียน ซึ่ง เป็นรายละเอียดของเนื้อหา ซึ่งผู้เรียนจะได้ศึกษาค้นคว้าและตอบคำถามเป็นตอน ๆ ไป
พร้อมมีคำเฉลยให้ตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเองด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาทาง
ไกล ผู้เรียนจะต้องอ่านค่านำ จุดมุ่งหมายทั่วไป จุดมุ่งหมายย่อย แล้วทำข้อทดสอบครั้งแรก เพื่อ
สำรวจว่าคุณเองมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเนื้อหาของหน่วยการเรียนนั้น ๆ มาบ้างหรือไม่ เท่าใด
แล้วก็ทำแบบฝึกหัดที่ 1, 2, 3 ฯลฯ ตามลำดับ แต่ละแบบฝึกหัดก็มีกิจกรรม หรือข้อมูล
แล้วก็มีความถามแบบฝึกหัดที่ 1 หรือ (Pratice) ตอบแบบฝึกหัดที่ 1 เสร็จไปก็คำตอบพร้อมทั้งมีคำ
ชมเชยให้กำลังใจ (Feed back) ด้วย แล้วทำกิจกรรมหรือแบบฝึกหัดต่อ ๆ ไปจนกระทั่งจบ
สุดท้ายก็ทำข้อทดสอบครั้งหลัง ส่งครูประจำกลุ่มตรวจให้คะแนน ทั้งหมดนี้เป็นลักษณะของคู่มือผู้เรียน
ของศูนย์ฯ ภาคใต้ ซึ่งต่างกับคู่มือผู้เรียนของศูนย์ฯ ภาคอื่น ๆ สำหรับการพบกลุ่มนั้น เป็นโอกาสที่จะได้
แสดงความคิด ความเห็น เหตุผล เป็นการหาข้อมูลมาเสนอกันเพื่อพิจารณาตัดสินใจแก้ปัญหานั้น ๆ
และเป็นการฝึกการทำงานกันเป็นกลุ่ม เป็นการสร้างกระบวนการกลุ่ม และฝึกให้คนเปลี่ยนแปลงความ
รู้สึก เจตคติได้ในทางที่ถูกต้อง ควร นับว่าสื่อการเรียนทาง ว.ป.น. นี้เป็นสื่อที่เหมาะสมกับความ
ต้องการของผู้เรียนและความต้องการของบ้านเมืองมาก คือฝึกให้คนรู้จักสิทธิหน้าที่ บทบาทของผู้นำ ผู้ตาม
ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันได้มากมายทีเดียว

อย่างไรก็ตาม คงจะต้องหาทางปรับปรุงให้ดีขึ้น ๆ ขึ้นอีกทั้งในแง่เนื้อหา ความยาก - ง่าย และการตัดค่าน้ำ (เป็นค่าที่แจ่มแจ้งแนะนำวิธีการเรียน) ซึ่งมีซ้ำซ้อนกันทุกหน่วยการเรียน ทำให้มีจำนวนหน้ามาก อันเป็นเหตุให้ต้นทุนการผลิตมีราคาแพงมาก ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ค่อนข้างยากจน จึงเห็นควรปรับปรุงให้เหมาะสม ส่วนแบบฝึกหัดก็น่าจะแยกเล่มต่างหาก เพราะหากทำลงในคู่มือฯ แล้วทำให้ผู้อื่นไม่สามารถใช้คู่มือฯ เล่มนั้นได้อีก

6. ประโยชน์ที่ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้รับหรือได้เรียนรู้จากการดำเนินการจัดการศึกษาทางวิทยุ และไปรษณีย์ คือ

6.1) ได้รูปแบบการดำเนินงานจัดการศึกษาทางวิทยุ และไปรษณีย์ทั้งด้านการบริหาร การจัดการ การพัฒนาหลักสูตร และสื่อการเรียน การประสานงาน การดำเนินการเรียนการสอน การนิเทศติดตามผล การวัดผลประเมินผลการเรียน การจัดตั้งกลุ่ม ซึ่งเป็นรูปแบบที่แน่นอน

6.2) ได้สร้างบุคลากรดำเนินงาน ว.ปณ. ที่มีความรู้ความสามารถทั้งนักเขียน นักแสดง นักพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน ฯลฯ ทั้งที่เป็นบุคลากรของศูนย์ฯ ภาคเอง และบุคลากรจากหน่วยงานอื่นจำนวนมาก

6.3) ได้ทราบความต้องการของประชาชนในภาคใต้ และหาวิธีการสนองความต้องการนั้น โดยเฉพาะความต้องการในด้านการศึกษา และทำให้ประชาชนในภาคใต้ได้ผ่านหลักสูตรการศึกษาทาง ว.ปณ. จำนวนมาก

6.4) บุคลากรจากหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะสังกัดการประถมศึกษาจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูประจำกลุ่ม ได้นำวิธีการเรียนทาง ว.ปณ. โดยเฉพาะสื่อการพบกลุ่ม (กิจกรรมอภิปรายประเด็นปัญหาเพื่อเสนอข้อมูลในการแก้ปัญหา กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไปใช้กับนักเรียนในระบบโรงเรียนได้ผลเป็นที่น่าพอใจมาก

6.5) รายการวิทยุ ที่เสนอเป็นประจำทุกวันไม่ว่าเป็นรายวิชาอะไร มักจะเสนอในรูปของสภาพปัญหา ให้ข้อคิดแก่ผู้ฟังไม่ว่านักศึกษา ว.ปณ. หรือผู้ฟังทั่วไป รวมทั้งนักเรียนในระบบโรงเรียนด้วย ฟังแล้วได้ประโยชน์ สามารถนำไปคิด อภิปรายปรึกษาหารือกัน เพื่อค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมมาใช้แก้ปัญหา ดังนั้นการศึกษาทาง ว.ปณ. นอกจากให้การศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ คือนักศึกษาแล้ว ยังให้การศึกษาในลักษณะไปรยหว่าน คือกับมวลชนโดยทั่วไปด้วย

เป็นจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลไปใช้และนำไปปรับปรุง การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ให้ดีขึ้น จากผล การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ควรจะนำไปใช้และปรับปรุงแก้ไขการศึกษา ว.ป.น. ดังต่อไปนี้

1.1 การวางแผนการดำเนินงาน การวางแผนดำเนินงานเปิดสอนทาง ว.ป.น. ทั้งศูนย์ฯ ภาค และ ศูนย์ฯ จังหวัด ควรจะมีข้อมูลเพียงพอและชัดเจน เพราะเท่าที่ผ่านมา จะ เปิดกลุ่ม ว.ป.น. จังหวัดไหน จำนวนเท่าไร ศูนย์ฯ ภาคและ ศูนย์ฯ จังหวัดยังไม่ได้สำรวจ ความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เพียงแต่คาดการณ์เอาไว้ว่าจะเปิดจังหวัดไหน จำนวนเท่าไร ให้ใครทำไปแล้วจังหวัดก็ไปหากลุ่มที่หลัง ซึ่งผลที่สุดปรากฏว่าไม่สามารถเปิดกลุ่มได้ตามจำนวนที่ ได้รับโควตาจากศูนย์ฯ ภาค

1.2 การคัดเลือกครูประจำกลุ่ม เท่าที่ผ่านมายังไม่ได้ครูที่มีคุณภาพ หรือมีความ รับผิดชอบเท่าที่ควร มีครูประจำกลุ่มบางคนไม่ตรง เวลา (พบกลุ่ม) ทำให้ผู้เรียนต้องมาคอยเป็น เวลานาน ๆ อันเป็นเหตุให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย และออกกลางคันมาก จากการสังเกตพบว่า ถ้าครู ประจำกลุ่มคนใดมีความรับผิดชอบ และมีคุณภาพที่จะช่วยเหลือประชาชน (มีไม้น้อยที่เป็นศิษย์เก่า) จริง ๆ มีทักษะในการจัดกิจกรรมกลุ่มแล้วจะทำให้ผู้เรียนเรียนจนจบหลักสูตร และจะพยายามมา พบกลุ่มทุกครั้ง

1.3 ด้านการเงิน โดยเฉพาะเงินบำรุงการศึกษา เท่าที่ผ่านมา ศูนย์ฯ ภาค และศูนย์ฯ จังหวัด ยังไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กลับคืนสู่นักศึกษาเท่าที่ควร บางแห่งนำไปใช้ จ่ายอย่างสิ้นคนข้างมาก หรือบางแห่งเก็บไว้เฉย ๆ ก็มี จึงควรนำเงินบำรุงการศึกษาเหล่านี้ มาใช้ให้เกิดประโยชน์กลับคืนสู่นักศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น นำไปจัดกิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมกีฬา กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญตามขนบธรรมเนียมประเพณี กิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น หรือ ซื้อเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับสาธิตทดลองต่าง ๆ ตามหลักสูตร เป็นต้น

1.4 ด้านการจัดการ เท่าที่ผ่านมา การจัดพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียน การผลิตสื่อ การส่งสื่อ การเบิกเงินค่าตอบแทนครู การนิเทศติดตามผล การสอบวัดผล

การจัดทำทะเบียนและระเบียบนักศึกษา ฯลฯ ยังจัดไม่เป็นระบบที่ดี ก่อนข้างมุ่งยากซับซ้อน จึงควรจัดระบบให้ง่ายสะดวกรวดเร็ว

5) คำนวณกำลังส่งของสถานวิทยุเพื่อการศึกษา บางพื้นที่รับฟังไม่ได้ หรือรับฟังได้บ้างแต่ไม่ชัดเจน โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และบางส่วนของจังหวัดชุมพร ควรหาทางแก้ไขโดยรีบด่วน

2. การวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้การจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์มีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงควรศึกษาค้นคว้าวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

2.1 การนำความรู้จากการเรียนทาง ว.ปณ. ไปใช้แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน ได้จริงหรือไม่ เรื่องใดบ้าง เพราะเหตุใด

2.2 วิธีการเรียนการสอนแบบ ว.ปณ. สนองตอบความต้องการได้มาก - น้อยเพียงใด

2.3 นักศึกษานำวิธีการแก้ไข้ปัญหาโดยกระบวนการกลุ่มเมื่อต้องการแก้ไข้ปัญหาของตนเองได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

2.4 การสอนวิชาชีพแก่นักศึกษาทาง ว.ปณ. ตามวิธีการที่ปฏิบัติอยู่ได้ผลมากน้อยเพียงไร และควรจะใช้วิธีการสอนอย่างไรจึงจะได้ผลดีที่สุด

2.5 การที่นักศึกษาได้เรียนโดยวิธีการ ว.ปณ. มีความรู้สึกพากภูมิใจหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.6 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของครูประจำกลุ่มระหว่างครูประจำการกับอาสาสมัครทำงาน

2.7 การมีวินัย และความซื่อสัตย์ต่อตนเองของนักศึกษาวามีมาก - น้อยเพียงใด.

พระบาทสมเด็จพระ

บรรณานุกรม

กล้า สมตระกูล จดหมายข่าว ว.ปณ. เอกสารรายเดือนของโครงการการศึกษานอกโรงเรียน
ทางวิทยุและไปรษณีย์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 ประจำเดือน เมษายน 2523 : 12 หน้า อิศำเนา
การศึกษานอกโรงเรียน, กรม คู่มือการดำเนินงานหลักสูตรการศึกษายุคใหม่แบบเบ็ดเสร็จ
ระดับที่ 3 - 4 พหุศักราช 2522 เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 72/25 ชาวพณิชย
2526 : 148 หน้า

โครงการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ตามโครงการพัฒนาการศึกษา
ครั้งที่ 4, 2521 : 24 หน้า อิศำเนา

กองปฏิบัติการ โครงการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ตามโครงการพัฒนาการศึกษา
ครั้งที่ 5 2525 : 166 หน้า อิศำเนา

คู่มือดำเนินงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ 2526 : 54 หน้า อิศำเนา

คู่มือดำเนินงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ โรงพิมพ์กรมการศาสนา 2527 :
367 หน้า

รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียนเล่ม 4 เพชรสยามกรพิมพ์ 2525 : 482 หน้า

คู่มืออบรมผู้ผลิตรายการทาง ว.ปณ. น.ป.ป. 46 หน้า อิศำเนา

เทคนิคและวิธีการผลิตรายการวิทยุเพื่อการศึกษา 2526 : 30 หน้า อิศำเนา

แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) 2524 : 57 หน้า

อิศำเนา

นักรการศึกษานอกโรงเรียน โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น 2526 : 48 หน้า

สถิติการศึกษานอกโรงเรียนปี 2524 ม.ป.ท. 38 หน้า

สรุปงานวิจัย ประเด็นผล ติดตามผลการศึกษานอกโรงเรียน งานสถิติและวิจัย

กองแผนงานและวิจัย 2525 : 88 หน้า อิศำเนา

"บรรณชาติการแถลง" วารสารการศึกษานอกโรงเรียน ปีที่ 3 ฉบับที่ 4

กรกฎาคม - สิงหาคม 2525 โรงพิมพ์คุรุสภา 2525 : 60 หน้า

- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม คู่มือดำเนินงานการศึกษากทางวิทยุและไปรษณีย์ โรงพิมพ์
กรมการศาสนา 2527 : 368 หน้า
- การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้, ศูนย์ แผนปฏิบัติการปีงบประมาณ 2521 แผนกการพิมพ์
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2521 : 105 หน้า อัดสำเนา
- การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้, ศูนย์ แผนปฏิบัติการปีงบประมาณ 2522 แผนกการพิมพ์
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2522 : 246 หน้า อัดสำเนา
- _____ แผนปฏิบัติการปีงบประมาณ 2523 แผนกการพิมพ์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ภาคใต้ 2523 : 368 หน้า อัดสำเนา
- _____ แผนปฏิบัติการปีงบประมาณ 2524 แผนกการพิมพ์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ภาคใต้ 2524 : 312 หน้า อัดสำเนา
- _____ แผนปฏิบัติการปีงบประมาณ 2525 แผนกการพิมพ์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ภาคใต้ 2525 : 289 หน้า อัดสำเนา
- _____ แผนปฏิบัติการปีงบประมาณ 2526 แผนกการพิมพ์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ภาคใต้ 2526 : 271 หน้า อัดสำเนา
- _____ แผนปฏิบัติการปีงบประมาณ 2527 แผนกการพิมพ์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ภาคใต้ 2527 : 282 หน้า
- _____ สรุปการปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2521 แผนกการพิมพ์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ภาคใต้ 2521 : 110 หน้า อัดสำเนา
- _____ สรุปการปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2522 แผนกการพิมพ์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ภาคใต้ 2522 : 175 หน้า อัดสำเนา
- _____ สรุปการปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2523 แผนกการพิมพ์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ภาคใต้ 2523 : 108 หน้า อัดสำเนา
- _____ สรุปการปฏิบัติงานตุลาคม 2523 - มีนาคม 2524 แผนกการพิมพ์ ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนภาคใต้ 2524 : 89 หน้า อัดสำเนา

การศึกษานอกโรงเรียน ภาคใต้, ศูนย์ สรุปการปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2526 แผนกการพิมพ์
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2526 : 147 หน้า อัดสำเนา

_____ สรุปการปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2527 แผนกการพิมพ์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ภาคใต้ 2527 : 153 หน้า อัดสำเนา

_____ คู่มือดำเนินงาน ว.ปณ. แผนกการพิมพ์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้
2525 : 196 หน้า

_____ คู่มือการเรียน ว.ปณ. แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 แผนกการพิมพ์ ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนภาคใต้ 2527 : 50 หน้า อัดสำเนา

_____ วิเคราะห์งานเกี่ยวกับการจัดองค์กรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ แผนก
การพิมพ์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2525 : 64 หน้า

โกวิท วรพิพัฒน์ "กระบวนการคิดเป็น" จดหมายข่าว ว.ปณ. เอกสารรายเดือนของโครงการ
การศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 5 ประจำเดือน พฤษภาคม 2523 :
12 หน้า อัดสำเนา

_____ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ วิเชียร ประดับการ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม และที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2527

โกศล ชูช่วย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ วิเชียร ประดับการ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนภาคใต้ เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2526 และที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
นครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2527

โก สวัสดิ์พานิช "การศึกษานอกโรงเรียนกับการพัฒนาชนบท" ที่ระลึกวันสถาปนากระทรวง
ศึกษาธิการครบรอบปีที่ 88 โรงพิมพ์คุรุสภา 2523 : 170 หน้า

คณะกรรมการการศึกษานานาชาติ, สำนักงาน การศึกษานานาชาติของสื่อมวลชนต่อการศึกษานักเรียนบ้าน
โรงพิมพ์และตำปากเจริญผล 2521 : 53 หน้า

_____ รายงานการสัมมนาเรื่อง การวิจัยเชิงคุณภาพกับปัญหาการศึกษา ท.จ.ก. การพิมพ์
พระนคร 2523 : 273 หน้า

- จารึก โสภดิพันธ์ แปลและเรียบเรียง "การสร้างหน่วยการเรียนด้วยตนเอง" เอกสาร
 วิชาการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ ฉบับที่ 4/001, 2523 : 24 หน้า อักสำเนา
 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ วิเชียร ประคัมการ เป็นผู้สัมภาษณ์ที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน
 ภาคใต้ เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 11 มิถุนายน และที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนเมื่อ
 วันที่ 9 สิงหาคม และ 16 สิงหาคม 2527
- เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ วิเชียร ประคัมการ เป็นผู้
 สัมภาษณ์ ที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 10 พฤษภาคม
 3 มิถุนายน 8 มิถุนายน 16 มิถุนายน 22 มิถุนายน และ 7 สิงหาคม 2527
- เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้และเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด
 พัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ วิเชียร ประคัมการ เป็นผู้สัมภาษณ์
 ที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ เมื่อ 16 - 18 มิถุนายน 2527
- ชาญชัย อัจฉินสมาจาร "การศึกษาผู้ใหญ่กับการพัฒนากรณีศึกษาของแดนซาเนีย" ใน
 รวบรวมบทความการศึกษาออกโรงเรียน เล่ม 3 พิธีพิมพ์ 2523 : 452 หน้า
- ฉม ภูมิภาค คู่มือการมัลติรายนการวิทยุกระจายเสียง 2520 : 32 หน้า อักสำเนา
- ชวน หลีกภัย "การศึกษาออกโรงเรียนกับการอยู่อาศัยของชาวบ้าน" การให้สัมภาษณ์
 พิเศษเนื่องในวันการศึกษาเอกโรงเรียน กรมการศึกษาออกโรงเรียน 8 กันยายน 2527
- นภา พงศ์พิพัฒน์ "การใช้วิทยุเพื่อการศึกษา" 3 ปีกรมการศึกษาออกโรงเรียน ข่าวพาณิชย์
 2525 : 173 หน้า
- บุญเลิศ ศุกคิลิก "สื่อมวลชนกับการศึกษา" วารสารการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 18 ฉบับที่ 4
 เมษายน - พฤษภาคม 2527 น.จ.ก. รุ่งเรืองสารสนเทศพิมพ์ 2527 : 96 หน้า
- ประชาสัมพันธ์, กรม โครงการพัฒนาวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา 2527 : น.ป.ป.
 "ความเป็นมาของกรมประชาสัมพันธ์ 50 ปีกรมประชาสัมพันธ์ วารสารพิมพ์
 จำกัด 2526 : 198 หน้า
- ประโยชน์ จันทรโชติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ วิเชียร ประคัมการ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ศูนย์การศึกษา
 ออกโรงเรียนภาคใต้ เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2527
- ปิ่น มาลากุล, น.ค. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ วิเชียร ประคัมการ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หอสมุดแห่งชาติ
 เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2527

พัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน, กง "การศึกษาตามแนวทางการศึกษาลดชีวิต" ใน

รวมบทความการศึกษาออกโรงเรียนเล่ม 3 พิระพินา 2523 : 452 หน้า

พัฒน บุญแสงศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ วิเชียร ประคัมการ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง
เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2527

พักร ฐนตรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ วิเชียร ประคัมการ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สำนักงานเลขาธิการ
คุรุสภา เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2527

มนตรี มีสำเภา "บรรณาธิการแถลง" วารสารการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 18 ฉบับที่ 4 เมษายน-
พฤษภาคม 2527 ห.จ.ก. รุ่งเรืองสารสนกรพิมพ์ 2527 : 96 หน้า

ยุวัฒน์ วุฒิมณี "การศึกษา, ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชนบท" จดหมายเหตุวารัฐศาสตร์ ปีที่ 19
ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2523 วรวิฑูการพิมพ์จำกัด 2523 : 38 หน้า

ยุพธนา สาริยา "สื่อมวลชนกับการศึกษา" วารสารการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 18 ฉบับที่ 7
ตุลาคม - พฤศจิกายน 2527 ห.จ.ก. รุ่งเรืองสารสนกรพิมพ์ 2527 : 96 หน้า

วัน สังข์สะอาด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ วิเชียร ประคัมการ เป็นผู้สัมภาษณ์ที่กองส่งเสริม
วิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2527

วิจิตร ศรีสอน "อภิปรายเนื่องในวันครบรอบ 3 ปี มสช." 3 ปีมหาวิทยาลัยสุโขทัย
บรรณาธิราช 2526 : 54 หน้า อักสำเนา

_____ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ วิเชียร ประคัมการ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อ
วันที่ 9 กันยายน 2527

วีระชัย มีชอบธรรม การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จของไทย วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศิลปากร 2519 : 208 หน้า อักสำเนา

สถานีวิทยุ ม.ก. พิมพ์เอกสารพิมพ์ 2525 : 46 หน้า

สถิตินแห่งชาติ, สำนักงาน "รายงานผลการสำรวจข้อมูลเครื่องรับวิทยุและโทรทัศน์ที่วราชอาณาจักร
พ.ศ. 2527" วารสารสถิติ วิกตอการพิมพ์ 2527 : 105 หน้า

สนอง โลหิตวิเศษ การศึกษาทางไกลในละตินอเมริกา 2526 : 75 หน้า อักสำเนา

- สามัญศึกษา, กรม "โครงการทดลองการศึกษาวินัยและไปรษณีย์" โครงการพัฒนาการศึกษา
นอกโรงเรียนในประเทศไทย โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย 2519 :
 42 หน้า
- _____ การศึกษายุคใหม่ วัชรินทร์การพิมพ์ 2519 : 32 หน้า
- _____ โครงการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาค 2520 : 52 หน้า อักสำเนา
- _____ หนังสือเป็นหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วีระพัฒนา 2527 : 292 หน้า

Adult Education Division, Non - Formal Education for National Harmony
and Development. A Project for the Development of Locally Relevant
Adult Education Programs Bangkok, Thailand, August 1974 : 96 p.

All Japan Association of Private Universities Correspondence Education
(Traus), University Correspondence Education in Japan. Simul
International, Inc., 1978 : 57 p.

Bogdan, Robert and Steven J. Valor, Introduction to Qualitative - Research
Method. New York, John Wiley & Son. 1975 : 266 p.

Brown, John J. "An Experimental Comparison of the Mental Processes of
 Children Taught in a Radio Situation with Those of Children Taught
 in A Face - to - Face Situation" Survey of Educational Media
Research in the Far East. Washington D.C. : U.S. Government Print-
Office, 1963. 100 p.

EL - Bushra, Judy. Correspondence Institutions in Commonwealth. 1976,
Cambridge London, 102 p.

_____ Correspondence Teaching at University (Cambridge) International
Extension College. 1973 Cambridge, London, 58 p.

Evans, Elwyn, Radio A Guide to Broadcasting Techniques. London, The
Anchor Press Ltd., 1977, 175 p.

Howard, Cough, Planning Producing Presenting, The Radio Programme Asian
Institute for Broadcasting Development. Academic Art & Printing
Services Sdn, Bhd., Kuala Lumpur, 1976. 247 p.

International Extension College, About Distance Education. Cambridge,
December 1981. 8 p.

Kassam Yusuf O. The Adult Education Revolution in Tansania. Nairobi,
Shungaya Publishers, 1978. 109 p.

Mc Anamy Emilo G. Radio's Role in Development, Five Strategies of Use. Washington D.C. the Academy for Education Development, Inc., 1973. 28 p.

Mitton, Roger. Practical Research in Distance Teaching Pilot. edit. International Extension College, 1981. 308 p.

Operation Division, Department of Non-Formal Education. Radio Correspondence Project. Bangkok, n.d., Unpaged.

Rosengren, Karl (ED.) Advances in Content Analysis. Beverly Hills, Sage Publication, 1981. 186 p.

Unesco, "Mass Media in the Developing Countries", Reports and Papers in Mass Communication. No. 33, 1975.

Welsh, Brian W.W. A Handbook For Scriptwriters of Adult Education Broadcasts. A Mass Media Manual. Friedrich - Ebert - Stiftung, 1973. 280 p.

Yadov, Dharam F. "A Synthesis of the East and the West". National and International Systems of Broadcasting : Their History Operation and Control. Michigan State University Press, 1969 : 752 pp.

ภ ก ค ฅ ฆ ๖ ก

ภ า ก แ ต บ ๑ ก ก

ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงาน ว.ปณ.

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์

พ.ศ. 2526

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการ เห็นสมควรแก้ไขปรับปรุงระเบียบว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะงานของกรมการศึกษา
นอกโรงเรียน

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 23 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 กระทรวงศึกษาธิการจึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ พ.ศ. 2526"

ข้อ 2. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศ เป็นต้นไป

ข้อ 3. ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ พ.ศ. 2521

บรรดาระเบียบข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นใดที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4. ในระเบียบนี้

"ผู้เรียน" หมายความว่า ผู้ที่ลงทะเบียนเรียนการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ตามวิธีการที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

"ผู้เรียนสมทบ" หมายความว่า ผู้ร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ตามวิธีการที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

"กลุ่มผู้เรียน" หมายความว่า ผู้เรียนที่มาร่วมกันเพื่ออภิปรายปัญหาและปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน

"ครูประจำกลุ่ม" หมายความว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ประสานงาน ดูแล ให้คำแนะนำ ควบคุมอภิปราย ทบทวนบทเรียน ทำแหล่งวิทยาการและร่วมวัดผลตามเรียนให้แก่ผู้เรียน

"อาสาสมัคร" หมายความว่า ผู้ที่สนใจและสมัครใจร่วมปฏิบัติงาน หรือสนับสนุนงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

"วิทยากร" หมายความว่า ผู้ที่ให้ความรู้ในเรื่องหนึ่งแก่กลุ่มผู้เรียน

"ครูประจำวิชา" หมายความว่า ผู้ที่ทำหน้าที่สอน ผลิต และพัฒนาสื่อในการเรียนการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์

"ผู้สอนทางวิทยุ" หมายความว่า ผู้ที่ทำหน้าที่สอนตามบทวิทยุ

ข้อ 5. การจัดการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นการให้การศึกษาทางไกล โดยการจัดการสอนทางวิทยุหรือโทรทัศน์ ส่งบทเรียนทางไปรษณีย์ และการรวมกลุ่มเพื่อปฏิบัติกิจกรรม นอกจากนี้อาจจัดสื่อการสอนอื่น ๆ ให้แก่ผู้เรียนด้วยก็ได้

ข้อ 6. การจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ มี 3 ประเภทคือ :-

(1) การศึกษาแบบกลุ่มสนใจ

(2) การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับต่าง ๆ

(3) การศึกษาแบบอื่น ๆ ตามที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนเห็นสมควร

วิธีการจัดการศึกษาตาม (1) (2) และ (3) ให้แก่ไปตามที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนกำหนด

ข้อ 7. ให้กรมการศึกษาออกโรงเรียนรับผิดชอบการดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์

ข้อ 8. ให้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ในภาคที่รับผิดชอบ ทำหน้าที่จัดการสอน วางแผน วิจัย และพัฒนาหลักสูตรสื่อการเรียน

การสอบ บุคลากร กระบวนการ เรียนการสอนและรูปแบบการดำเนินงาน การประเมินผลและติดตาม
ผลการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ บริการด้านธุรการและวิชาการแก่จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ของ รวมทั้งการพิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้งครูประจำวิชา

ข้อ 9. ให้จังหวัดทำหน้าที่ประสานกลุ่มผู้เรียน สรรหา อบรม แต่งตั้งครูประจำกลุ่ม ควบคุม
การปฏิบัติงานของครูประจำกลุ่ม อาสาสมัคร และวิทยากรประเมินผล รวบรวมสถิติรายงาน
เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์

ข้อ 10. วิธีการชำระเงินบำรุงการศึกษาของผู้เรียน การนำส่ง และการใช้จ่ายเงินบำรุง
การศึกษา ให้ปฏิบัติตามวิธีการที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

ข้อ 11. การจัดตั้งกลุ่มผู้เรียนให้เป็นไปตามวิธีการดังนี้ :-

(1) ประเภทการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาแบบกลุ่มสนธิ จังหวัดวิทยุและไปรษณีย์
การจัดตั้งกลุ่มผู้เรียน จำนวนผู้เรียน จำนวนชั่วโมงที่ผู้เรียนพบวิทยากร ให้เป็นไปตามวิธีการที่
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

(2) ประเภทการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ การจัดตั้งกลุ่ม
ผู้เรียน จำนวนผู้เรียนที่ครูประจำกลุ่มแต่ละคนรับผิดชอบ และจำนวนครั้ง และหรือชั่วโมงที่ผู้เรียน
พบครูประจำกลุ่ม ให้เป็นไปตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

ข้อ 12. ครูประจำกลุ่ม ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ :-

(1) ผู้ทำหน้าที่ครูประจำกลุ่มการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับต่าง ๆ ต้อง
มีพื้นฐานความรู้จบประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่าเป็นอย่างต่ำ

(2) ผู้ทำหน้าที่ครูประจำกลุ่มการศึกษานักเรียนใหญ่ระดับที่ 5 ต้องมีพื้นฐานความรู้จบปริญญา
ตรีเป็นอย่างต่ำ ส่วนการศึกษาประเภทอื่น ๆ ให้เป็นไปตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

(3) ผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นครูประจำกลุ่ม จะต้องผ่านการอบรมครูประจำ
กลุ่มทางวิทยุและไปรษณีย์

ข้อ 13. การแต่งตั้ง และการพ้นสภาพของครูประจำกลุ่ม และอาสาสมัครในเขต กรุงเทพมหานคร ให้เป็นอำนาจของอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในจังหวัดอื่นนอก เขต กรุงเทพมหานคร ให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด

ข้อ 14. ให้จังหวัดเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสม ซึ่งมีความสนใจในการจัดการ ศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ เช่น ครูประจำการ ข้าราชการบำนาญ พัฒนาการ พนักงาน อนามัย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่เกษตร อาสาสมัคร หรือบุคคลอื่น ๆ และแต่งตั้งเป็นครูประจำกลุ่ม หรืออาสาสมัคร

ข้อ 15. การรักษาวินัยของครูประจำกลุ่ม ให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับข้าราชการครู โดย กนุโณม

ข้อ 16. ผู้เรียนจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) เป็นผู้ที่ไม่ได้กำลัง เรียนอยู่ใน ระบบโรงเรียน
- (2) ไม่เป็นผู้มีจิตพิการ เหนือ หรือโรคติดต่ออันตราย หรือโรคอื่นเป็นที่น่ารังเกียจ

แก่ผู้เรียนด้วยกัน

(3) มีพื้นฐานความรู้ตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

(4) การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 ต้องมีอายุครบ 14 ปีบริบูรณ์

ในวันสมัคร และมีคุณสมบัติตามข้อ (1) (2) และ (3) ด้วย

ข้อ 17. ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามวินัยดังนี้ :-

(1) ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบ และข้อบังคับของศูนย์ฯ ภาคและจังหวัด

(2) มีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(3) ไม่นำเรื่องที่ขัดต่อศีลธรรม หรือเรื่องราวที่ทำให้กระทบกระเทือนต่อความ

สงบสุข ของประชาชน หรือความมั่นคงของประเทศชาติมาเผยแพร่

ข้อ 18. ผู้เรียนระดับสาขาพิเศษในกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้ :-

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) ถูกตัดข้อสอบ เนื่องจากทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้อ 19. ผู้เรียนสมัคร เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ได้ตามวิธีการที่กรรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

ข้อ 20. ให้ผู้ประสงค์จะเรียน ลงทะเบียนเรียนตามวิธีการที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกำหนด

ข้อ 21. การกำหนดเวลาเรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรนั้น ๆ

ข้อ 22. หลักสูตรการเรียน ให้ใช้หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายกำหนด

ข้อ 23. ให้ใช้สื่อการเรียนตามที่กรรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

ข้อ 24. การวัดผลการเรียน และการจบหลักสูตร ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการวัดผลการศึกษาของโรงเรียนหรือระเบียบอื่น ๆ ที่หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงศึกษาธิการกำหนด หรือตามที่กรรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

ข้อ 25. การนิเทศและควบคุมกิจกรรมกลุ่มผู้เรียน ให้เจ้าหน้าที่บริหารระดับอำเภอ จังหวัด เขต ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค เจ้าหน้าที่อื่นที่กรรมการศึกษานอกโรงเรียนมอบหมาย นิเทศ และควบคุมกิจกรรมกลุ่มผู้เรียน

ข้อ 26. ให้อธิบดีกรรมการศึกษานอกโรงเรียน รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ 23 กันยายน 2526

สำเนาอันถูกต้อง

(นางสาวสายสนธิ เกียรติสุข)

(นายสัมพันธ์ ทองสมัคร)

รัฐมนตรีช่วยว่าการรักษาราชการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

หัตถ์ เกณฑ์การดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน
ทางวิทยุและไปรษณีย์
กรมการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2526

เพื่อให้การดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นไปตามระเบียบ
กระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ พ.ศ. 2526
กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงกำหนดหัตถ์ เกณฑ์การดำเนินงานไว้ดังต่อไปนี้ :-

ข้อ 1. ให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ซึ่ง เป็นสถานศึกษาที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา
นอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นผู้ออกประกาศรับสมัครผู้เรียนการศึกษานอกโรงเรียนทาง
วิทยุและไปรษณีย์ โดยกำหนด วัน เวลา และสถานที่ที่รับสมัครในเขตจังหวัดที่อยู่ในความรับผิดชอบ
ของแต่ละภาค ทั้งนี้ ตามที่กำหนดให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัด หรือสถานศึกษาลื่น ๆ ที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเห็นสมควร เป็นสถานที่ที่รับสมัคร
สำหรับการรับสมัครผู้เรียนในเขตกรุงเทพมหานครให้ อยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์การศึกษานอก
โรงเรียนภาคกลาง

ข้อ 2. ก่อนการประกาศรับสมัครผู้เรียนแต่ละครั้ง ให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค
ประสานงานกับหน่วยงานที่กำหนดให้เป็นสถานที่รับสมัคร เพื่อเตรียมการดำเนินงานภายในเวลา
อันสมควร และแจ้งจังหวัดนั้น ๆ ทราบด้วย เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินงานอื่น ๆ ที่เป็น
อำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษานอก
โรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ กรณีที่กำหนดให้สถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นสถานที่
รับสมัครผู้เรียนให้ค่าเนกาการ เช่นเดียวกัน และต้องแจ้งให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนทราบด้วย

ข้อ 3. ผู้ประสงค์จะสมัคร เป็นผู้เรียนการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ให้ ยื่นใบสมัครด้วยตนเอง หรือโดยทางไปรษณีย์ ณ สถานที่ที่รับสมัครตามประกาศของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาค พร้อมทั้งแนบเอกสารหลักฐานตามที่กำหนดในประกาศรับสมัครและผู้สมัครเรียน จะต้องชำระ เงินค่าขึ้นทะเบียนเป็นผู้เรียน จำนวน 10 บาท โดยชำระ เพียงครั้งเดียวเมื่อแรก เข้า เรียนในแต่ละระดับ แต่ละประเภทการศึกษา ยกเว้นผู้สมัครเรียนการศึกษาแบบกลุ่มสนใจ ไม่ต้อง ชำระเงินค่าขึ้นทะเบียนเป็นผู้เรียน

ข้อ 4. ผู้เรียนสมทบที่ประสงค์ เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่สถานศึกษาจัด ขึ้น เช่น เข้าร่วมประชุมกลุ่ม ร่วมไปศึกษาและดูงาน ให้แจ้งความประสงค์ไปยังสถานศึกษาที่รับ สมัครผู้เรียน เพื่อพิจารณาจัดให้เข้าร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสม และผู้เรียนสมทบจะต้อง สมัคร หรือเสียค่าใช้จ่ายตามที่สถานศึกษากำหนดสำหรับกิจกรรมนั้น ๆ ทั้งนี้ให้สถานศึกษา ที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์จัดทำทะเบียนผู้เรียนสมทบที่เข้าร่วมกิจ กรรมทุกประเภทไว้เป็นหลักฐานด้วย

ข้อ 5. เอกสารหลักฐานที่ใช้ในการสมัครเรียน

ผู้สมัครเรียนการศึกษานอกโรงเรียนในระดับต่าง ๆ ต้องแสดงหลักฐานประกอบการ สมัครเรียน ดังต่อไปนี้ :-

- สำเนาทะเบียนบ้านที่เจ้าพนักงานทะเบียน หรือข้าราชการ ลงนามรับรองสำเนา
 - สำเนาใบสุทธิ ทะเบียนหรือประกาศนียบัตร ซึ่งมีข้าราชการ เป็นผู้ลงนามรับรอง (ยกเว้นผู้สมัครเรียนระดับพื้นฐาน)
 - รูปถ่ายขนาด 3 x 4 ซม. หน้าตรง ไม่สวมหมวก ไม่สวมแว่นตาสีเข้ม ซึ่ง ถ่ายไว้ไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 2 รูป (ยกเว้นผู้สมัครเรียนระดับพื้นฐาน)
- ผู้สมัครเรียนการศึกษาแบบกลุ่มสนใจ ให้แนบหลักฐานสำเนาทะเบียนที่เจ้า พนักงานทะเบียน หรือข้าราชการลงนามรับรอง หรือหลักฐานอื่น ๆ ที่แสดงภูมิสำเนาของผู้เรียน หรือหลักฐานอื่นใดที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ที่ประกาศรับสมัคร เห็นสมควรกำหนดให้เป็น

หลักฐานประกอบการสมัคร เรียน

ข้อ 6. การลงทะเบียนเรียน

ผู้เรียนการศึกษาระดับต่าง ๆ ยกเว้นผู้เรียนระดับพื้นฐานต้องชำระค่าลงทะเบียนรายวิชา ในแต่ละภาคเรียน ตามอัตราดังนี้ :-

ระดับที่ 3 หน่วยกิตละ 5 บาท

ระดับที่ 4 หน่วยกิตละ 15 บาท

ระดับที่ 5 หน่วยกิตละ 50 บาท

ผู้เรียนการศึกษาระบบกลุ่มสนใจ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน เว้นแต่ผู้เรียนที่ต้องการหน่วยกิตสะสม ต้องชำระค่าลงทะเบียนเรียน เช่นเดียวกับการเรียนการศึกษาระดับใหญ่ในระดับต่าง ๆ โดยผู้เรียนต้องระบุไว้ในใบสมัครด้วยว่า ต้องการหน่วยกิตสะสม

ข้อ 7. ผู้เรียนการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ทุกประเภท เสียค่าใช้จ่ายในการจัดส่งเอกสาร ดังนี้ :-

กลุ่มสนใจ ชุดละ 5 บาท

ระดับที่ 3 วิชาละ 5 บาท

ระดับที่ 4 วิชาละ 7 บาท

ระดับที่ 5 วิชาละ 10 บาท

ผู้เรียนสมทบที่ต้องการเอกสารประกอบการเรียน หรือสื่อการเรียนอื่น ๆ ให้ติดต่อขอได้จากสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์

ข้อ 8. สถานศึกษาที่รับสมัครและลงทะเบียนเรียนจากผู้เรียนโดยทางไปรษณีย์ให้ส่งหลักฐานการรับสมัครและลงทะเบียนเรียน เช่น ใบเสร็จรับเงิน บัตรประจำตัว พร้อมทั้งรหัสประจำตัวผู้เรียน หรือหลักฐานอื่นใดที่กำหนดไปให้ผู้สมัคร หรือผู้ลงทะเบียนภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ปิดรับสมัครเรียน หรือลงทะเบียนเรียน

กรณีที่อยู่เรียนนาศัสมิคร เรียน หรือลงทะเบียนด้วยตนเอง หน่วยงานที่รับสมัครหรือรับลงทะเบียนเรียนคักงอดกิบเสรีจรับเงินให้ทันที ส่วนหลักฐานอื่น ๆ ที่ไม่สามารถค้ำเป็นกาใให้แล้วเสรีจในวันเดียวกัน ให้ค้ำเป็นกาใเช่นเดียวกับผู้สมัคร เรียน หรือลงทะเบียนเรียนทางไปรษณีย์

ข้อ 9. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือสถานศึกษาอื่นที่ำหน้าทำหน้าัรับสมัครผู้เรียนหรือรับลงทะเบียนตามประกาศของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ให้ค้ำเป็นกาใดังนี้ :-

9.1 เมื่อได้รับเงินค่าขึ้นทะเบียนเรียน ค่าลงทะเบียนการ เรียน หรือเงินลันโคจากผู้เรียนวันใด ให้ออกิบเสรีจรับเงินในวันนั้น แล้วมีหักเงินที่ัได้รับิบสมุคเงินสด และทะเบียนคุมเงินคองบประมาณ ประเภทเงินบำรุงการศึกษทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ภายในวันที่ัได้รับเงิน

9.2 เมื่อครบกำหนดคิรับสมัครหรือลงทะเบียนเรียนแล้ว ให้เบิกเงินตามข้อ 9.1 จดัส่งไปให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค พร้อมเอกสารคังต่อไปนี้ :-

- แบบรายงานการลงทะเบียน
- ธนาคติหรือตัวแตกเงินธนาคาร
- หนังสือนำส่ง และเอกสารอื่น ๆ ที่อามี

ข้อ 10. ให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค จดัสรรเงินบำรุงการศึกษที่รับจากผู้เรียนการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ให้แก่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือสถานศึกษาอื่น ๆ ที่รับสมัครหรือรับลงทะเบียนเรียนแทนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตามที่ขอทำความตกลงกับสำนักงบประมาณ

หังนี้ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือสถานศึกษาอื่น ๆ ที่รับสมัคร หรือรับลงทะเบียนเรียน อากันเงินไว้ไม่เกิน 30% ก่อนจดัส่งให้แก่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค

ข้อ 11. ผู้สมัครเรียนการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ จะต้องมีพื้นความรู้คังต่อไปนี้ :-

11.1 ผู้เรียนการศึกษาแบบกุ่มสนใจ และการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ไปจำกัดพิสัยความรู้

11.2 ผู้เรียนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3-4 และการศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 5 ต้องมีพื้นฐานความรู้ตามที่กำหนดดังนี้ :-

11.2.1 บุคคลทั่วไป

-ระดับที่ 3 ต้องสอบไล่ได้ระดับที่ 2 หรือประเมินที่ 4 หรือการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานหรือเทียบเท่า

-ระดับที่ 4 ต้องสอบไล่ได้ระดับที่ 3 หรือประเมินที่ 6 หรือเทียบเท่า

-ระดับที่ 5 ต้องสอบไล่ได้ระดับที่ 4 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 3 (มัธยมศึกษาตอนต้น) หรือเทียบเท่า

11.2.2 พระภิกษุสามเณร

-ระดับที่ 3 ต้องสอบไล่ได้ระดับที่ 2 หรือประเมินที่ 4 หรือการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานหรือเทียบเท่า และต้องสอบไล่ได้นักธรรมชั้นตรีมาก่อน

-ระดับที่ 4 ต้องสอบไล่ได้ระดับที่ 3 หรือประเมินที่ 6 หรือเทียบเท่า และต้องสอบไล่ได้นักธรรมชั้นโทมาก่อน

11.2.3 บุคคลที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ตามข้อ 11.2.1 หรือ 11.2.2 สามารถสมัครเข้าเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ในระดับต่าง ๆ ได้ หากมีความรู้อื่น ๆ ดังต่อไปนี้ :-

-ระดับที่ 3 หรือต่ำกว่า ต้องสอบไล่ได้ชั้นประถมศึกษาโท หรือนักธรรมชั้นโท

-ระดับที่ 4 ต้องสอบได้มาตรฐานศึกษาเอก หรือนักธรรมชั้นเอก
หรือเปรียญธรรม 3 ประโยคขึ้นไป

-ระดับที่ 5 ต้องสอบได้เปรียญธรรม 5 ประโยคขึ้นไป

ข้อ 12. หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ และการวัดผลการเรียน
ให้ดำเนินการดังนี้ :-

12.1 การศึกษาแบบกลุ่มสนใจ

ให้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค
หรือหลักสูตรของหน่วยงานอื่นที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคอนุมัติ
โดยผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ สำหรับการวัดผลการ
เรียน และการจบหลักสูตรให้เห็นไปตามวิธีการของศูนย์การศึกษานอก
โรงเรียนภาค

12.2 การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน และการศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่
5 ให้ให้หลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผลและการจบหลักสูตร ตาม
ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เว้นแต่การกำหนดเวลาเรียน ให้ถือ
การทำกิจกรรมต่อไปนี้เป็นเวลาเรียนคือ :-

- การฟังวิทยุ

" - การศึกษาคู่มือเรียน และเอกสารประกอบ

- การไปพบกลุ่มและการทำกิจกรรมต่อเนื่องตามกำหนด

12.3 การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 ให้ให้หลักสูตรการศึกษา
ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 พุทธศักราช 2522 ส่วนการวัดผลการ
เรียน และการจบหลักสูตร ให้ดำเนินการเรียนการศึกษาผู้ใหญ่แบบ
เบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 พ.ศ. 2522 ยกเว้นในเรื่องอัตราส่วนของคะแนน
ระหว่างภาคเรียน และปลายภาคเรียนนี้ให้ใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

วิชา	อัตราส่วนคะแนนระหว่าง ภาคเรียนต่อปลายภาคเรียน
ภาษาไทย	3 : 7
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	4 : 6
คณิตศาสตร์	3 : 7
ภาษาอังกฤษ	3 : 7
วิทยาศาสตร์	3 : 7
วิชาชีพ	ให้เป็นไปตามระเบียบของวิชานั้น ๆ

สำหรับเรื่องกำหนดเวลาเรียนนี้ ให้ถือเวลาที่ทำกิจกรรมการเรียนเช่นเดียวกับการศึกษา
ผู้ปกครองในฐานะและระดับที่ 5 ตามข้อ 12.2

ผู้เรียนต้องมีการพบกลุ่มเพื่อร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเน้นการนำความรู้ไปใช้
ให้เหมาะสมกับสภาพของตน และชุมชนนั้น ๆ ตามความสะดวกของผู้เรียน และตามที่สถานศึกษา
จะสามารถจัดให้ได้ ดังต่อไปนี้ :-

ลักษณะที่ 1 พบกลุ่มทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

ลักษณะที่ 2 พบกลุ่มทุกเดือน เดือนละ 2 วัน ๆ ละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

ลักษณะที่ 3 พบกลุ่มทุกภาคเรียน ภาคเรียนละ 5 วัน ๆ ละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

สำหรับผู้เรียนที่แจ้งพระภิกษุหรือสามเณร ให้จัดการพบกลุ่มในลักษณะที่ไม่ขัดต่อ

ระเบียบของมหาเถรสมาคม

สิทธิในการเข้าสอบปลายภาคเรียน

ผู้เรียนที่เลือกพบกลุ่มในลักษณะที่ 1 ต้องมีเวลาพบกลุ่มไม่น้อยกว่า 60% และผู้เรียนที่เลือกพบกลุ่มในลักษณะที่ 2 และที่ 3 ต้องมีเวลาพบกลุ่มไม่น้อยกว่า 80% และสามารถทำกิจกรรม ยานชั่งค่าหบคคองการพบกลุ่มนั้น ๆ

ข้อ 13. การจัดตั้งกลุ่มผู้เรียน และวัตถุประสงค์ในการพบกลุ่ม

ให้สถานศึกษาที่รับสมัครผู้เรียน หรือรับลงทะเบียนเรียน เป็นผู้จัดกลุ่มผู้เรียน โดยกำหนดให้มีจำนวนผู้เรียนกลุ่มละไม่เกิน 50 คน ครูประจำกลุ่มแต่ละคนรับผิดชอบผู้เรียนได้ไม่เกิน 2 กลุ่ม

วัตถุประสงค์ในการจัดให้ผู้เรียนมีการพบกลุ่ม ก็เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ร่วมแสวงหาแนวทางในวิชาความรู้ที่จำเป็นไปตัดแปลงสำหรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของตนและสังคมนั้น ๆ และเพื่อให้เกิดการฝึก การสาธิต การปฏิบัติจริง ในเรื่องของทัศนคติ คุณธรรมและการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อชุมชนนั้น ๆ

ข้อ 14. การใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์ ได้แก่ วิทยุ เอกสาร สิ่งพิมพ์ คู่มือเรียน การพบกลุ่ม หรือสื่อเสริมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม โดยศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาค ทำหน้าที่จัดสอนทางวิทยุ และจัดส่งคู่มือเรียน เอกสาร หรืออุปกรณ์การเรียนการสอนอื่น ๆ ที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคจัดส่งขึ้น ไปให้สถานศึกษาที่รับสมัครผู้เรียน หรือรับลงทะเบียนเรียน เพื่อจัดบริการให้แก่ผู้เรียนต่อไป

ข้อ 15. การออกกระเบียบ ประกาศนียบัตร หรือใบสำคัญการเรียน

เมื่อผู้เรียน เรียนจบหลักสูตรและผ่านการวัดผลตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว ให้สถานศึกษาที่รับสมัคร หรือรับลงทะเบียนเรียน ออกกระเบียบการเรียน หรือใบสำคัญการเรียน

อื่น ๆ ตามที่กำหนดให้แก่วัฒนศึกษา และให้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค เจริญออกประกาศนียบัตร การศึกษาผู้ใหญ่ระดับต่าง ๆ ให้แก่วัฒนศึกษาในจังหวัดที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของแต่ละภาค

ข้อ 16. ในกรณีที่สถานศึกษาใดไม่สามารถดำเนินการตามหลักเกณฑ์นี้ หรือมีเหตุสุด ความจำเป็นอื่นใดที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขจากหลักเกณฑ์ที่กำหนด ให้ขออนุมัติอธิบดีกรมการ ศึกษาออกโรงเรียนภาคอื่น จึงจะดำเนินการได้

ข้อ 17. ให้ใช้หลักเกณฑ์นี้ ตั้งแต่ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2526 เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 31 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2526

(นายโกวิท วรพิพัฒน์)

อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

สำเนาฉบับถูกต้อง

(นางสาวสายสนิท เสนเป็นสุข)

ประกาศกรมการศึกษานอกโรงเรียน
เรื่อง แก้ไขหลักเกณฑ์การดำเนินงานการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์
กรมการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2526

ด้วยกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้พิจารณาเห็นสมควรแก้ไขหลักเกณฑ์การดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงให้แก้ไขหลักเกณฑ์การดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2526 ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ให้ยกเลิกความในข้อ 12.3 แห่งหลักเกณฑ์การดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2526 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

และ

"12.3 การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 พุทธศักราช 2522 ส่วนการวัดผลการเรียนและการจบหลักสูตร ให้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 พ.ศ. 2522 ยกเว้นในเรื่องอัตราส่วนของคะแนนระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียน ให้ใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

วิชา	อัตราส่วนคะแนนระหว่าง ภาคเรียนต่อปลายภาคเรียน
ภาษาไทย	3 : 7
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	4 : 6
คณิตศาสตร์	3 : 7
ภาษาอังกฤษ	3 : 7
วิทยาศาสตร์	3 : 7
วิชาชีพ	ให้เป็นไปตามระเบียบของวิชาชีพนั้น ๆ

สำหรับเรื่องกำหนดเวลาเรียนให้ถือเวลาที่ทำกิจกรรมการเรียน เช่นเดียวกับการศึกษา
ผู้ใหญ่ชั้นพื้นฐาน และระดับที่ 5 ตามข้อ 12.2

ผู้เรียนต้องมีการพบกลุ่มเพื่อร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเน้นการนำความรู้ไปใช้
ให้เหมาะสมกับสภาพของตน และชุมชนนั้น ๆ ตามความสะดวกของผู้เรียน และตามที่ตั้งสถานศึกษา
จะสามารถจัดให้ได้ ดังต่อไปนี้

ลักษณะที่ 1 พบกลุ่มทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

ลักษณะที่ 2 พบกลุ่มทุกเดือน เดือนละ 2 วัน ๆ ละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

ลักษณะที่ 3 พบกลุ่มทุกภาคเรียน ภาคเรียนละ 5 วันติดต่อกัน โดยร่วมกิจกรรมในภาค
กลางวันวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง และร่วมกิจกรรมต่อเนื่องในภาคค่ำอีกไม่น้อยกว่าวันละ 2
ชั่วโมง รวมเวลาไม่น้อยกว่าวันละ 8 ชั่วโมง

สำหรับผู้เรียนที่เป็นพระภิกษุ หรือสามเณร ให้จัดการพบกลุ่มในลักษณะที่ไม่ขัดต่อระเบียบ
ของมหาเถรสมาคม

สิทธิ์ในการเข้าสอบปลายภาค

ผู้เรียนที่เลือกพบกลุ่มในลักษณะที่ 1 และลักษณะที่ 2 ต้องมีเวลาพบกลุ่มไม่น้อยกว่า 60%
 ผู้เรียนที่เลือกพบกลุ่มในลักษณะที่ 3 ต้องมีเวลาพบกลุ่มไม่น้อยกว่า 80% และสามารถร่วมกิจกรรม
 ตามข้อกำหนดของการพบกลุ่มนั้น ๆ

ข้อ 2. ให้ใช้สิทธิเกณฑ์นี้ ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 3 เดือน มกราคม พ.ศ. 2527

(นายโกวิท วรพิพัฒน์)

อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

สำเนาบันทึกต่อง

(นางสาวสายสนิธ เย็นใจสุข)

ที่ กค. 0502/43424

กระทรวงการคลัง

27 ธันวาคม 2521

เรื่อง การจ่ายค่าสมนาคุณเกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียง การพิสูจน์อักษร และการตรวจ
บทเรียนทางวิทยุ

เรียน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

อ้างถึง หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ 0809/6537 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2521

ตามที่แจ้งว่า คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการให้กรมสามัญศึกษาดำเนินงานการศึกษา
นอกโรงเรียนทางวิทยุและปรบถีย์ ซึ่งเป็นกรให้โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาแก่
ผู้ที่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนภาคปกติ ซึ่งกรมสามัญศึกษาได้จัดเป็น 3 รายการ

1. รายการสำหรับประชาชนทั่วไป เป็นการให้การศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพการเกษตร
เศรษฐกิจ สหกรณ์ กฎหมาย ชาวบ้าน สุขภาพอนามัย และศิลปวัฒนธรรม

2. รายการสำหรับผู้ที่มีหนังสือและลืมหนังสือ เป็นการช่วยจัดการไม่รู้หนังสือและ
ลืมหนังสือของประชาชนที่อยู่ห่างไกล

3. รายการยกระดับความรู้ เป็นรายการสำหรับประชาชนที่เป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีโอกาสได้
เล่าเรียนในโรงเรียนภาคปกติได้ แต่มีความประสงค์จะยกระดับความรู้ของตนในสถานวิชาการ
ให้สูงขึ้น

จึงขออนุมัติค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดรายการทางวิทยุ การพิสูจน์อักษร การตรวจคู่มือแบบเรียน
จัดรายการทางวิทยุ การพิสูจน์อักษร การตรวจคู่มือแบบเรียน และการวางรูปอัดคั้งนี้

รายการวิทยุกระจายเสียง

1. บรรยาย สันทนา	30 นาที	100 บาท
2. การแสดง	30 นาที	150 บาท
3. ดนตรี	30 นาที	200 บาท
4. บรรยาย สันทนา เปิดเพลงจากแผ่นเสียง		
ประกอบ	30 นาที	75 บาท

การพิสูจน์อักษร

1. บทวิทยุ และบทความลงหนังสือพิมพ์ ตัวพิมพ์หน้ากระดาษฟูลสแก็ป 1 หน้า 1 บาท
2. แบบเรียนและคู่มือประกอบการเรียน ตัวพิมพ์หน้ากระดาษฟูลสแก็ป 1 หน้า 1 บาท

การตรวจคู่มือประกอบการสอนและแบบเรียน

1. วิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ตัวพิมพ์หน้ากระดาษฟูลสแก็ป 1 หน้า 20 บาท
2. วิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
วิชาชีพ ตัวพิมพ์หน้ากระดาษฟูลสแก็ป 1 หน้า 15 บาท

การวาดรูป

1. ภาพถ่ายเส้น ขนาด 8 นิ้วยก เต็มหน้า	70 บาท
2. ภาพถ่ายเส้น ขนาด 8 นิ้วยก เต็มหน้า	35 บาท
3. ภาพถ่ายเส้น ขนาด 4 นิ้วยก เต็มหน้า	140 บาท

4. ภาพลายเส้น ขนาด 4 หน้าก เต็มหน้า	70 บาท
5. ภาพสื่อดสี 3 สี ขึ้นไป 8 หน้าก เต็มหน้า	200 บาท
6. ภาพสื่อดสี 3 สี ขึ้นไป 8 หน้าก เต็มหน้า	100 บาท

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงชื่อ) มนตรี ควงเคน

(นายมนตรี ควงเคน)

รองปลัดกระทรวงฯ ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงการคลัง

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวสายสินธ์ เย็นใจสุข)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ งาน ว.มค. กองปฏิบัติการ

ที่ วันที่ 26 กันยายน 2524

เรื่อง ขอลงมติปรับปรุงอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษา การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

ขอประทานเสนอ ท่านอธิบดีกระทรวงศึกษาธิการ

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้อนุมัติการเก็บเงินบำรุงการศึกษาสำหรับการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 ทางวิทยุและไปรษณีย์ไปแล้วตามบันทึกข้อความเรื่อง ขอลงมติอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษา การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ลงวันที่ 18 พฤษภาคม 2521 นั้น เนื่องจากกรณีเป็นงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ได้มีการขยายประเภทของการจัดเพิ่มขึ้น จึงเห็นควรปรับปรุงและกำหนดอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษาใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมไทยเมื่อปรับปรุงแล้วประชาชนสามารถช่วยรับภาระในการศึกษานี้ได้ เพราะอัตราที่กำหนดนี้โดยเฉลี่ยต่ำกว่าโรงเรียนผู้ใหญ่มาก ฉะนั้นกรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงเห็นควรปรับปรุงอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษาตามที่อนุมัติไว้เดิม และกำหนดอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษาสำหรับงานที่ขยายประเภทต่าง ๆ ขึ้นใหม่ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3, 4 และ 5

1.1 ค่าระเบียบการและใบสมัครชุดละ 5 บาท

1.2 ค่าขึ้นทะเบียนนักเรียน 10 บาท

(เก็บครั้งเดียวเมื่อแรกเข้าในแต่ละระดับ แต่ละประเภทของการศึกษา)

1.3 ค่าลงทะเบียนรายวิชา

ระดับที่ 3 หน่วยกิตละไม่เกิน	5 บาท
ระดับที่ 4 หน่วยกิตละไม่เกิน	15 บาท
ระดับที่ 5 หน่วยกิตละไม่เกิน	25 บาท

1.4 ค่าส่งบทเรียนทางไปรษณีย์

ระดับที่ 3 เก็บวิชาละ	5 บาท	ตลอดภาคเรียน
ระดับที่ 4 เก็บวิชาละ	7 บาท	ตลอดภาคเรียน
ระดับที่ 5 เก็บวิชาละ	10 บาท	ตลอดภาคเรียน

1.5 ค่าสอบแก้ตัวหรือสอบทดแทนวิชาละ 10 บาท เฉพาะการสอบแก้ตัวหรือสอบทดแทนหลังภาคเรียนนั้น ๆ

1.6 ค่าอภินิหารรับรอง ใบรายงานต่าง ๆ ชุดแรกไม่เรียกเก็บชุดต่อไปให้เก็บฉบับละ 5 บาท

2. การศึกษาแบบกลุ่มสนใจทางวิทยุและไปรษณีย์

- 2.1 ค่าส่งบทเรียนทางไปรษณีย์ชุดละไม่เกิน 5 บาท
- 2.2 ค่าลงทะเบียนรายวิชาสำหรับผู้ที่ต้องการหน่วยกิตสะสม หน่วยกิตละ 5 บาท ในกรณีที่มีการสอบแก้ตัวหรือสอบทดแทนให้ปฏิบัติตามข้อ 1.5

3. การศึกษาวิชาอิสระระยะสั้นทางวิทยุและไปรษณีย์

- 3.1 ค่าลงทะเบียนหน่วยกิตละ 5 บาท
- 3.2 ค่าส่งบทเรียนและค่าวัสดุทางไปรษณีย์ ชุดละไม่เกิน 10 บาท
- 3.3 ในกรณีวิชาใดมีวัสดุการฝึก ให้เก็บตามแต่ละวิชาที่กำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ดังนี้ การที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้พิจารณาปรับปรุงอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษาในปีใหม่นี้ เพราะโครงการเดิมที่ค่าเงินการนี้ เป็นโครงการทดลองทางด้านวิชาการและบริหาร โดยได้รับงบประมาณสำหรับค่าเงินงาน จึงได้กำหนดอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษาในอัตราที่ต่ำมาก เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสมาเรียนได้กว้างขวางตั้งแต่ปีงบประมาณ 2525 เป็นต้นไป กรมการศึกษานอกโรงเรียนมีนโยบายที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ตามความเหมาะสมซึ่งนโยบายข้อที่ 5 ที่แนบมา ฉะนั้น เมื่อได้ปรับปรุงอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษาใหม่แล้วจะทำให้สามารถช่วยตนเองได้มากขึ้น ตลอดจนสามารถขยายขอบเขตของงานได้ กว้างขวางยิ่งขึ้นและจะใช้จ่ายเงินงบประมาณลดลง กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงเห็นสมควรจะได้ปรับปรุงอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษาใหม่ โดยขอยกเลิกอัตราเดิมที่อนุวัติให้ใช้ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2521 แล้วใช้อัตราที่กำหนดขึ้นใหม่ ตามรายละเอียดในตารางที่แนบ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2525 เป็นต้นไป

จึงขอประทานเสนอท่านปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติตามนี้ด้วยเกล้า

(ลงชื่อ) อารี กุศลัมภ์ (19 ต.ค. 24)

(คุณหญิงอารี กุศลัมภ์)

อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ทศการะทานเสนาอทานปัติถระทรวง

โจรคิให้ควมเห็นชอบ ตามควมเป็ระเบ็ยม ศษ. ว่าด้วยถการ เก็บเงินบำรุงถการศึกษ
 ในสถบถักษะสังกัถระทรวงศึกษะถการ พ.ศ. 2520 ข้อ 7

เห็นชอบ

(สงัด) นายสมตัย วุทธิปริธา

(นายสมตัย วุทธิปริธา)

รองปัติถระทรวง ปฏิบัติวถการแทน

ปัติถระทรวงศึกษะถการ

ส่าเนาอันถุกตั้ง

(น.ศ. สายสนธิ เย็นเย็นสุข)

ที่ กค. 0502/9405

กระทรวงการคลัง

12 มีนาคม 2525

เรื่อง การจ่ายเงินค่าตอบแทนสำหรับครูประจำกลุ่ม

เรียน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

อ้างถึง หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ 1104/29678 ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2524

ตามที่แจ้งว่า กระทรวงการคลังได้อนุมัติให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนจ่ายค่าตอบแทนสำหรับครูประจำกลุ่มผู้เรียนการศึกษานอกโรงเรียนแบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3-4 และกลุ่มสนใจทางวิทยุและไปรษณีย์ ในอัตราชั่วโมงละไม่เกิน 30 บาท ตามหนังสือกระทรวงการคลังที่ กค. 0502/37878 ลงวันที่ 6 ตุลาคม 2523 นั้น เนื่องจากงบประมาณของกรมฯ มีจำกัด จึงได้จ่ายให้ครูประจำกลุ่มเพียงชั่วโมงละ 30 บาท และเนื่องจากผลของการปฏิบัติงานเท่าที่ผ่านมาปรากฏว่าการจ่ายในลักษณะนี้คงได้งบประมาณสูงและไม่เป็นการยุติธรรมต่อทางราชการ กล่าวคือ ในกรณีที่กำหนดอัตราค่าตอบแทนเป็นกลุ่ม (กลุ่มละ 16-30 คน) โดยให้วิธีเหมาจ่ายเป็นรายชั่วโมง/กลุ่ม/หลักสูตร หากมีผู้มาเรียนไม่ครบกลุ่มละ 30 คน (16-29 คน ทางราชการก็ต้องจ่ายครบจำนวนที่กำหนดไว้ ฉะนั้นกรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงขอเปลี่ยนแปลงการจ่ายเงินค่าตอบแทนสำหรับครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียนแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 และกลุ่มสนใจทางวิทยุและไปรษณีย์ใหม่ ดังนี้

1. การศึกษานอกโรงเรียนแบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3-4 จ่ายเป็นรายหัว ตามจำนวนหน่วยกิตที่ผู้เรียนลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนนั้น ๆ หน่วยกิตละ 2 บาท/เดือน/คน

2. ประเภทกลุ่มสนใจทางวิทยุและไปรษณีย์ จ่ายในลักษณะค่าตอบแทนวิทยากร (ตามระเบียบการจ่ายเงินสมนาคุณผู้บรรยายในการอบรมของส่วนราชการ พ.ศ. 2518) ชั่วโมงละ 50 บาท/กลุ่ม โดยให้จ่ายในขณะหรือหลังสุดของกลุ่มและไม่เกิน 6 ชั่วโมง เรื่องใดหรือหลักสูตรใดสมควรที่จะให้วิทยากรมาพบที่ชั่วโมง ให้อยู่ในดุลยพินิจของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้ว อนุญาตให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนครูประจำกลุ่มผู้เรียนระดับ 3-4 และกลุ่มสนใจทางวิทยุและไปรษณีย์ ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่ขอตกลงได้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงชื่อ) นายมนตรี ดวงเงิน

(นายมนตรี ดวงเงิน)

รองปลัดกระทรวงฯ ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงการคลัง

กองระบบบัญชีและการคลัง

กรมบัญชีกลาง โทร. 2213820

สำเนาอันถูกต้อง

(น.ส. สายสนธิ เย็นเย็นสุข)

ที่ กค 0502/32254

กระทรวงการคลัง

ในพระบรมหาราชวัง 10200

1 กรกฎาคม 2526

เรื่อง ค่าตอบแทนการเขียนเรื่อง เขียนภาพประกอบ ฯลฯ เพื่อทำลงในสื่อการเรียน

เรียน อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

อ้างถึง หนังสือกรมการศึกษานอกโรงเรียน ถึงกรมบัญชีกลาง ที่ ศบ 1103/4669 ลงวันที่ 6

มิถุนายน 2526

ด้วยกรมบัญชีกลางรายงานว่า กรมการศึกษานอกโรงเรียนขออนุมัติเพิ่มอัตราค่าตอบแทนในการจัดทำสื่อการเรียนที่เกี่ยวข้องกับงานการศึกษานอกโรงเรียน จากที่ได้รับอนุญาตตามนัยหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0502/43101 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2519 ที่ กค 0502/27007 ลงวันที่ 25 กรกฎาคม 2523 และ ที่ กค 0502/40732 ลงวันที่ 27 ตุลาคม 2523 ตามรายการดังนี้

1. ค่าตอบแทนผู้เขียนเรื่อง อัตราหน้าละ 70 บาท
2. ค่าตอบแทนผู้วาดภาพหรือถ่ายภาพประกอบเรื่อง
 - 2.1 ภาพลายเส้นขนาด 8 หน้ายก เต็มหน้า ภาพละ 200 บาท
 - 2.2 ภาพลายเส้นขนาด 8 หน้ายก ครึ่งหน้า ภาพละ 100 บาท
 - 2.3 ภาพลายเส้นขนาด 8 หน้ายก $\frac{1}{4}$ หน้า ภาพละ 50 บาท
 - 2.4 ภาพสกดสี 3 สีขึ้นไป 8 หน้ายก เต็มหน้า ภาพละ 150 บาท
 - 2.5 ภาพสกดสี 3 สีขึ้นไป 8 หน้ายก ครึ่งหน้า ภาพละ 75 บาท
 - 2.6 ภาพลายขนาดโปสเตอร์ ภาพละ 100 บาท

3. ค่าสมนาคุณผู้แปลหนังสือขององค์การระหว่างประเทศ อัตรา 1,000 คำ ต่อ 300 บาท
4. ค่าสมนาคุณการตรวจต้นฉบับ ตัวพิมพ์กระดาษคู่สลับ หน้าละ 20 บาท
5. ค่าสมนาคุณการพิสูจน์อักษร ตัวพิมพ์หน้ากระดาษคู่สลับ หน้าละ 2 บาท
6. ค่าสมนาคุณการจัดทำอาร์ตเวอร์ค ขนาด 8 หน้ายก หน้าละ 20 บาท
7. ค่าสมนาคุณการตรวจอาร์ตเวอร์ค ขนาด 8 หน้ายก หน้าละ 2 บาท

ความละเอียดปรากฏตามหนังสือที่อ้างถึง นั้น

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้ว ให้นำหลักเกณฑ์การคลังดังกล่าวข้างต้นทั้ง 3 ฉบับ และอนุญาตให้เบิกจ่ายเงินค่าสมนาคุณให้แก่บุคคลภายนอก หรือเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดทำสื่อการเรียนเกี่ยวกับงานการศึกษาของโรงเรียนดังกล่าวได้ในอัตราตามที่ขอตกลง ยกเว้นรายการข้อ 1 อนุญาตให้เบิกจ่ายได้ในอัตรา หน้าละ 50 บาท และรายการข้อ 3 ให้นำในอัตรา 1,000 คำต่อ 250 บาท

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) กุชงค์ เพ่งศรี

(นายกุชงค์ เพ่งศรี)

รองปลัดกระทรวงฯ ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงการคลัง

สำเนาต้นถูกต้อง

(นางสาวสายสินธ์ เย็นเป็นสุข)

ที่ ศธ 11๖4/11471-11474

กรมการศึกษานอกโรงเรียน
กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 103๖๐

28 ธันวาคม 2526

เรื่อง การจ่ายเงินบำรุงการศึกษาเพื่อการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค (รวม 4 ภาค)

ด้วยกรมการศึกษานอกโรงเรียนพิจารณาเห็นว่า เงินบำรุงการศึกษาที่เก็บจากผู้เรียน การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ สมควรให้จ่ายเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ให้เกิดความคล่องตัวในการจัดการเรียนการสอน จึงขอชักน้อมแนวทางการใช้จ่ายเงินบำรุงการศึกษา การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ให้ใช้จ่ายเฉพาะ เรื่องต่อไปนี้

1. สมทบในการผลิตสื่อการเรียน
2. ค่าเป็นค่าสอบ
3. ผลิตวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อจัดศูนย์การเรียน
4. จัดส่งเอกสารต่าง ๆ
5. จัดซื้อ วัสดุ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นและ แรงค่านเพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อการดำเนินงาน
6. ค่าใช้จ่ายในการ เดินทางประชุมประสานแผนงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ระหว่างส่วนกลาง ศูนย์ฯ ภาค ศูนย์ฯ จังหวัด ในกรณีฉุกเฉิน และเงินงบประมาณจำกัด
7. ค่าธรรมเนียมในการจัดส่งเงินบำรุงการศึกษาระหว่างศูนย์ จังหวัด และศูนย์ฯ ภาค
8. ค่าจ้างครูจ้างชั่วคราวเพื่อปฏิบัติงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ นครที่สถาน

ศึกษาที่รับสมัครและรับลงทะเบียนเรียน มีผู้เรียนตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป ให้จ้างครู
จ้างชั่วคราวได้ 1 คน และให้จ้างครูจ้างชั่วคราวเพิ่มได้อีก 1 คน ต่อจำนวนผู้
เรียน 500 คน เกษของ 500 คน ถ้ามีจำนวนตั้งแต่ 300 คนขึ้นไป ให้จ้างครู
จ้างชั่วคราวได้อีก 1 คน ทั้งนี้ ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษานั้น ๆ
ที่จะพิจารณาจ้างบุคคลผู้ใด โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับลักษณะและปริมาณของ
งาน และให้สอดคล้องกับเงินบำรุงการศึกษาที่ได้รับ

ทั้งนี้ การดำเนินการกลั่นแกล้งหรือการลอบยุยงเงินดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามระเบียบ
กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเงินบำรุงการศึกษา และระเบียบปฏิบัติอื่น ๆ ของพระราชกฤษฎีกาที่เกี่ยว
ข้อง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการ.

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) โกวิท วรพิพัฒน์

(นายโกวิท วรพิพัฒน์)

อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

สำเนาอันถูกต้อง

(นางสาวสายสินธ์ เถินแก้วสุข)

ที่ ศธ 1104/3202-3205

กรมการศึกษานอกโรงเรียน
กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

4 เมษายน 2527

เรื่อง ข้อความเข้าใจเกี่ยวกับการรับ พระภิกษุ สามเณร เป็นผู้เรียนการศึกษานอกโรงเรียน
ทางวิทยุและไปรษณีย์

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค (4 ภาค)

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. คำสั่งมหาเถรสมาคม พ.ศ. 2521

2. มติมหาเถรสมาคม ที่ 302/2522 ในการประชุมครั้งที่ 21/2523

เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการรับพระภิกษุ สามเณร เข้าเป็นผู้เรียนการศึกษานอก
โรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นไปอย่างถูกต้องและไม่ขัดต่อคำสั่งของมหาเถรสมาคม กรม
การศึกษานอกโรงเรียนขอเรียนข้อความเข้าใจในเรื่องการดำเนินงานดังนี้

1. การรับ พระภิกษุ สามเณร เข้าเป็นผู้เรียนการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและ
ไปรษณีย์ จะคัดเลือกในเรื่องคุณวุฒิทางพุทธศาสนา คือ ขาดคุณวุฒินักธรรมชั้นตรี เข้าเรียนใน ระดับ
ที่ 3 และนักธรรมชั้นโท เข้าเรียนในระดับที่ 4 ไม่ได้ และผู้ดังกล่าวจะต้องสอบได้ได้มาก่อนเข้า
เรียนในระดับนั้น ๆ ด้วย

2. ห้ามจัดให้พระภิกษุ สามเณร พบกลุ่มร่วมกับผู้เรียนที่เป็นฆราวาส

3. ห้ามจัดครูประจำกลุ่มที่เป็นสตรี เป็นที่ปรึกษาของพระภิกษุ สามเณร

4. การเรียนวิชาชีพ ให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งมหาเถรสมาคม พ.ศ. 2521 ข้อ 4

๕. การศึกษาและการสอบ ทักษะวิชาของพระภิกษุ สามเณร ให้สถานศึกษาจัดให้ศึกษากันด้วยและดำเนินการสอบ โดยไม่ปะปนกับคฤหัสถ์ชายหญิง ในกรณีจัดเป็นห้องสอบให้ให้ผู้กำกับการสอบที่เป็นชาย ทั้งนี้ให้แจ้งไปตามมติมหาเถรสมาคมที่ 302/2523 ข้อ 2 โดยอนุโลม

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และโปรดแจ้งให้จังหวัดที่อยู่ในความรับผิดชอบของท่านได้ทราบด้วย จักขอพบคุณหญิง

ขอแสดงความนับถือ

(เชิงชื่อ) สุนทร สุนันท์ชัย

(นายสุนทร สุนันท์ชัย)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

สำเนาที่ถูกต้อง

(นางสาวสายสมิต เข้มแข็งสุข)

ที่ ศธ 1104/3255-3258

กรมการศึกษานอกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

9 เมษายน 2527

เรื่อง การจัดพิมพ์คู่มือเรียนสำหรับให้ยืมและจำหน่าย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค (รวม 4 ภาค)

อ้างถึง หนังสือกรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่ ศธ 1104/11008-11 ลงวันที่ 12 ธันวาคม 2527

ตามหนังสือที่อ้างถึง กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดให้ศูนย์ฯ ภาคจัดพิมพ์คู่มือเรียน การศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ เพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้เรียนในราคาที่กระทรวงการคลังอนุมัติ ตามหนังสือที่ กค. 0502/54431 ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2526 ใจให้ศูนย์ฯ ภาคแจ้งโรงเรียนพี่ค่ายนอกจัดพิมพ์คู่มือเรียนสำหรับจำหน่ายนั้น บัดนี้กรมการศึกษานอกโรงเรียนพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้เรียนการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ที่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ไม่สามารถจัดซื้อคู่มือเรียนทุกประเภทวิชาไว้ศึกษาได้ ให้ใช้บริการยืมคู่มือเรียนดังกล่าวจากห้องสมุดประชาชนในท้องถิ่นของตนไปใช้ประกอบการเรียนในบางวิชาได้ความจำเป็น จึงเห็นสมควรให้ศูนย์ฯ ภาคจัดพิมพ์คู่มือเรียนการศึกษานานาชาติแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 สำหรับให้ยืมเรียนโดยจัดพิมพ์ในโรงพิมพ์ของศูนย์ฯ ภาค แล้วจัดสรรให้แก่ศูนย์ฯ จังหวัดไว้สำหรับบริการผู้เรียนในห้องสมุดของศูนย์ฯ ห้องสมุดประชาชนจังหวัด ห้องสมุดประชาชนอำเภอ โดยเน้นให้ยืมแก่ผู้เรียนที่เรียนในระดับประถมศึกษา ให้เป็นสัดส่วนสูง เช่น ให้ยืมเรียนได้ไม่เกินร้อยละ 40 ของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม ส่วนในระดับที่สูงกว่าประถมศึกษา เช่น จากระดับ 4

ขึ้นไป คณาจารย์มีนักเรียนได้เฉพาะผู้มีปัญหาทางเศรษฐกิจมาก ๆ โดยให้ยืมได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของ
 นักศึกษาแต่ละกลุ่ม เป็นต้น สำหรับจังหวัดที่ไม่มีศูนย์ฯ จังหวัด ให้ศูนย์ฯ ภาคประสานงานกับจังหวัด
 ในการจัดบริการให้ยืมแก่ผู้เรียน ผู้ที่จะยืมคู่มือเรียนเรียนได้ ต้องเป็นผู้ลงทะเบียนเรียนได้ต้อง
 เป็นผู้ลงทะเบียนเรียนการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ และเป็นสมาชิกของห้องสมุด
 ประชาชนนั้น ๆ โดยห้องสมุดประชาชนแต่ละแห่งจะต้องแจ้งให้สมาชิกทราบว่า มีคู่มือเรียน
 ประเภทใดบ้างบริการให้ยืมในเขตศึกษานอกเรียน ทั้งนี้ โดยให้ศูนย์ฯ ภาคให้วัสดุการพิมพ์ที่กรมจัด
 ให้จ่ายเงิน 10.00 บาท และส่งมาให้จัดพิมพ์ หรือให้เงินบำรุงการศึกษาบางส่วนเป็นค่าใช้จ่าย
 ในการจัดพิมพ์คู่มือเรียนสำหรับให้ยืมดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และโปรดพิจารณาความเป็นการต่อไป พร้อมชี้แจงให้จังหวัดที่อยู่ใน
 ความรับผิดชอบของท่านได้ทราบด้วย จักขอขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) โกวิท วรพิพัฒน์

(นายโกวิท วรพิพัฒน์)

อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

สำเนาถึงผู้ต้อง

(นางสาวสายสนธิ เข้มแข็ง)

ที่ ศช 1104/3647

กรมการศึกษานอกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

23 เมษายน 2527

เรื่อง การให้มัธยมศึกษาแก่ผู้เรียนทาง ว.ปอ.

เรียน ผู้อำนวยการจังหวัด

เนื่องจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้มอบให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค จัด
 ให้มัธยมศึกษาแก่ผู้เรียนแบบเบ็ดเสร็จระดับ 3-4 สำหรับให้นักศึกษาที่เรียนทางวิทยุและ
 ไปรษณีย์ ซึ่งมิได้หาทางด้านเศรษฐกิจ ไม่สามารถจัดซื้อคู่มือเรียนทุกประเภทวิชาไว้ศึกษาได้
 โดยเน้นให้มัธยมศึกษาที่เรียนระดับประถมศึกษาได้ไม่เกินร้อยละ 40 ของนักศึกษาแต่ละกลุ่มส่วน
 ระดับสูงกว่าประถมศึกษา จากระดับ 4 ขึ้นไปให้มีได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม
 กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงเห็นสมควรดำเนินการตามหลักเกณฑ์การให้มัธยมศึกษาแก่ผู้เรียนทาง
 วิทยุและไปรษณีย์ ดังต่อไปนี้

1. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเป็นผู้ผลิตคู่มือเรียน และจะส่งมอบให้ห้องสมุด
 ประชาชนในจังหวัดทุกแห่ง และจะมีตราประทับข้อความ "ให้ยืม ห้ามจำหน่าย" โดยเจ้าหน้าที่
 ห้องสมุดจะต้องทำทะเบียนควบคุมวัสดุคู่มือเรียนไว้เป็นหลักฐาน

2. ห้องสมุดประชาชน ที่รับผิดชอบหนังสือคู่มือเรียนการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและ
 ไปรษณีย์ ให้จัดคู่มือเรียนไว้บนหนังสือของห้องสมุดเรียกว่า "มุม ว.ปอ." เช่นเดียวกับ "มุม
 มสค."

3. ผู้ที่จะมีคู่มือเรียน ว.ปอ. เรียนได้ จะต้องเป็นสมาชิกของห้องสมุดนั้น ๆ และเป็น
 นักศึกษา ว.ปอ. ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนนั้น เวลามีหนังสือคู่มือเรียนให้สมัครประจำตัว
 นักศึกษา ว.ปอ. แสดงคู่มือบัตรสมาชิกห้องสมุด

4. ให้ใช้ระเบียบการยื่นหนังสือของห้องสมุดนั้น ๆ ในการยื่นแต่ละครั้งระยะเวลาการยื่นไม่เกินกว่า 15 วัน

5. ศูนย์การศึกษาเด็กโรงเรียนภาค จะแจ้งรายชื่อหนังสือคู่มือเรียนที่จัดประจำไว้ในห้องสมุดต่าง ๆ สำหรับให้ยืม ให้สมาชิกที่เรียนทราบ โดยผ่านสถานศึกษาในจังหวัดต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของภาคนั้น ๆ

6. หนังสือคู่มือเรียนที่สำคัญ สรุปราย ให้ห้องสมุดถือปฏิบัติตามระเบียบของห้องสมุดนั้น ๆ จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา แจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ธนิต คงนนต์

(นายธนิต คงนนต์)

รองอธิบดี ศึกษาราชการแทน

อธิบดีกรมการศึกษาเด็กโรงเรียน

กองปฏิบัติการ

โทร. 2829836

สำเนาถึงผู้เกี่ยวข้อง

(นางสาวสายสินธุ์ เรณแก้วในสุข)

บันทึกการนิเทศกลุ่มผู้เรียน

ว.ปด.ค.6

1. ชื่อกลุ่ม..... ชื่อครูประจำกลุ่ม.....
 สถานที่พบกลุ่ม.....
 บ้าน(หรือหมู่ที่)..... ตำบล.....
 อำเภอ..... จังหวัด.....
2. นิเทศวันที่..... เดือน..... พ.ศ.....
3. การพบกลุ่ม มี ไม่มี เพราะ.....
4. จำนวนผู้เรียนทั้งหมด.....คน มาพบกลุ่ม.....คน
5. ช่วงเวลานิเทศ ระหว่างเวลา.....น. ถึงเวลา.....น.
 นิเทศตลอดเวลาของการพบกลุ่ม นิเทศไม่ตลอดเวลาของการพบกลุ่ม
 นิเทศนอกเวลาการพบกลุ่ม
6. วิธีการนิเทศ

☐ สังเกต	☐ ร่วมกิจกรรม
☐ ซักถามผู้เรียน	☐ ซักถามครูประจำกลุ่ม
☐ ให้คำปรึกษา แนะนำ	☐ ซักถามผู้อื่น ระบุ.....
☐ อื่น ๆ ระบุ.....	
7. กิจกรรมการพบกลุ่ม

☐ นำเข้าสู่บทเรียน	☐ ตอบปัญหาทั่วไป
☐ ตั้งประเด็นอภิปราย	☐ ตอบปัญหาการเรียน
☐ แบ่งกลุ่มย่อยอภิปราย	☐ ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น
☐ สรุปผลการอภิปราย	☐ สรุปเนื้อหา
☐ ประเมินผลการอภิปราย	☐ ทำแบบฝึกหัด
☐ พังวาทย์	☐ ศึกษาคู่มือ

- นันทนาการ ระบุ.....
- กิจกรรมนันทนาการ ระบุ.....
- อื่น ๆ ระบุ.....

8. ลักษณะทั่วไปของกลุ่ม

☐ มีความกระตือรือร้น	☐ ไม่กระตือรือร้น
☐ ฟังตนเอง	☐ ฟังครูตลอดเวลา
☐ มักแสดงความคิดเห็น	☐ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น
☐ บางครั้งหลุดออกเวลา	☐ ครุ่นาหลุดออกเวลา
☐ พื้นฐานทางเศรษฐกิจดี	☐ พื้นฐานทางเศรษฐกิจไม่ดี
☐ การเดินทางมาพบกลุ่มสะดวก	☐ การเดินทางมาพบกลุ่มไม่สะดวก
☐ อื่น ๆ ระบุ.....	

9. สมุคบันทึกลงเวลาการพบกลุ่มและคะแนนระหว่างภาคเรียน

☐ มีเป็นปัจจุบัน	☐ ไม่มี เพราะ.....
☐ มีไม่เป็นปัจจุบัน	☐ อื่น ๆ ระบุ.....

10. แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ครูประจำกลุ่มจะต้องใช้

10.1 แบบรายงานประจำเดือน	☐ มี	☐ ไม่มี
10.2 แบบการเบิกค่าตอบแทน	☐ มี	☐ ไม่มี
10.3 แบบขอเปลี่ยนแปลงการพบกลุ่ม	☐ มี	☐ ไม่มี
10.4 แบบบันทึกผู้มาไม่เข้าและตรวจเยี่ยม	☐ มี	☐ ไม่มี

11. หนังสือคู่มือเรียน

- 11.1 มีหนังสือคู่มือเรียนครบทุกคน
- มีหนังสือคู่มือเรียนไม่ครบทุกคน แต่สามารถยืมกันได้
- มีหนังสือคู่มือเรียนไม่ครบทุกคน มีปัญหาในการยืมกันได้

- 11.2 ไม่ได้รับความสะดวกในการพิมพ์ เพราะ.....
 ไม่ได้รับความสะดวกในการซื้อ เพราะ.....

แบบฝึกหัด

- 11.3 ซื้อได้ครบและทันเวลา ซื้อไม่ทันเวลาเพราะ.....
 ซื้อไม่ได้เพราะ.....

12. วิธีการศึกษาของผู้เรียน

- 12.1 ศึกษาคู่มือเรียน ฟังวิทยุ และพบกลุ่ม
 ศึกษาคู่มือเรียนและพบกลุ่ม ไม่ได้ฟังวิทยุ
 ฟังวิทยุ และพบกลุ่ม ไม่ได้ศึกษาคู่มือ
 พบกลุ่มอย่างเดียว
 12.2 ศึกษาด้วยตนเองจากสื่อเท่านั้น
 ศึกษาจากเพื่อนผู้เรียนด้วย
 ศึกษาจากเพื่อนบ้านหรือบุคคลภายนอกด้วย

13. ข้อความในคู่มือเรียนไม่ชัด ไม่ถูกต้องหรือข้อความไม่ทันสมัย

- วิชา..... บทที่..... หน้า..... บรรทัดที่.....
 วิชา..... บทที่..... หน้า..... บรรทัดที่.....
 วิชา..... บทที่..... หน้า..... บรรทัดที่.....
 วิชา..... บทที่..... หน้า..... บรรทัดที่.....
 วิชา..... บทที่..... หน้า..... บรรทัดที่.....

14. ความเข้าใจในการอ่านคู่มือเรียน

- วิชา..... เข้าใจตลอด
 ไม่เข้าใจ เรื่อง..... บทที่..... หน้า.....
 วิชา..... เข้าใจตลอด
 ไม่เข้าใจ เรื่อง..... บทที่..... หน้า.....

- วิชา..... เข้าใจตลอด
 ไม่เข้าใจ เรื่อง..... บทที่..... หน้า.....
- วิชา..... เข้าใจตลอด
 ไม่เข้าใจ เรื่อง..... บทที่..... หน้า.....
- วิชา..... เข้าใจตลอด
 ไม่เข้าใจ เรื่อง..... บทที่..... หน้า.....
- วิชา..... เข้าใจตลอด
 ไม่เข้าใจ เรื่อง..... บทที่..... หน้า.....

15. การใช้คู่มือเรียนของผู้เรียน (เกณฑ์ของกตม)

- 15.1 อ่านก่อนฟังวิทยุ อ่านหลังฟังวิทยุ อ่านโดยไม่ฟังวิทยุ
- 15.2 อ่านและทำตามคำแนะนำทุกขั้นตอน
 อ่านและทำตามคำแนะนำบางครั้ง
 อ่านคำแนะนำแต่ไม่ทำตามคำแนะนำ
 ไม่อ่านคำแนะนำ

16. ความน่าสนใจของรายการวิทยุ

- น่าสนใจมาก 1. เรื่อง..... วิชา..... เพราะ.....
 2. เรื่อง..... วิชา..... เพราะ.....
 3. เรื่อง..... วิชา..... เพราะ.....
 4. เรื่อง..... วิชา..... เพราะ.....
 5. เรื่อง..... วิชา..... เพราะ.....
- ไม่น่าสนใจ 1. เรื่อง..... วิชา..... เพราะ.....
 2. เรื่อง..... วิชา..... เพราะ.....
 3. เรื่อง..... วิชา..... เพราะ.....
 4. เรื่อง..... วิชา..... เพราะ.....
 5. เรื่อง..... วิชา..... เพราะ.....

17. ปัญหาอื่น ๆ ที่พบ

ก. ปัญหาเกี่ยวกับครู

1.....แก้ปัญหาโดย.....

2.....แก้ปัญหาโดย.....

ข. ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน

1.....แก้ปัญหาโดย.....

2.....แก้ปัญหาโดย.....

ค. ปัญหาการดำเนินงาน

1.....แก้ปัญหาโดย.....

2.....แก้ปัญหาโดย.....

18. ข้อคิดเห็นที่ได้รับมาจากผู้เรียน

.....
.....
.....
.....
.....
.....

19. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้ให้เทศก์

(.....)

ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....ผู้ให้เทศก์

(.....)

ตำแหน่ง.....

ภ า ค ๑๑๖ ก ข

- แบบสัมภาษณ์ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้อง
กับการดำเนินงาน ว.ปณ.
- แบบสำรวจ การดำเนินงาน ว.ปณ.

ตัวอย่างเครื่องมือสัมภาษณ์

ก. สำหรับผู้บริหาร

- ข้อ 1 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ มีหลักการและนโยบายอย่างไร
- ข้อ 2 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ มีแนวคิด ความเชื่ออย่างไร
- ข้อ 3 การศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์สอดคล้อง หรือส่งเสริมกับหลักการศึกษาลดชีวิตหรือไม่ อย่างไร

เวลา

ข. สำหรับเจ้าหน้าที่

- ข้อ 1 วิธีการพัฒนาสื่อการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ มีขั้นตอนอย่างไร
- ข้อ 2 ปัญหา อุปสรรคในการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ มีอะไรบ้าง และมีแนวทางแก้ไขอย่างไร
- ข้อ 3 ท่านคิดว่าการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ให้ความเสมอภาคทางโอกาสแก่ผู้ที่คอยพลาดหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติจริงหรือไม่ เพราะเหตุใด

เวลา

ค. สำหรับครูประจำกลุ่ม

- ข้อ 1 ท่านคิดว่าการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นบริการทางการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนนอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ชนบทห่างไกลหรือไม่ อย่างไร
- ข้อ 2 วิธีการเรียนการสอนแบบ ว.ป.ณ. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
- ข้อ 3 ท่านคิดว่า หลักสูตรที่นำเสนอโดยวิธีการ ว.ป.ณ. ให้ประโยชน์แก่ประชาชนที่อยู่นอกกระบบโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร

เวลา

ง. สำหรับผู้เรียน

- ขอ 1 ท่านคิดว่าวิธีการศึกษาแบบ ว.ปณ. ช่วยให้ท่านเรียนได้สะดวกกว่าวิธีการศึกษาแบบอื่นหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ขอ 2 ท่านรู้สึกว่าการศึกษาทาง ว.ปณ. ทำให้ผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกลไม่เสียเปรียบคนในเมืองใดหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ขอ 3 ท่านคิดว่า การศึกษาทาง ว.ปณ. ให้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันใดหรือไม่ เพราะเหตุใด

เนื้อหาที่อยากทราบ	ผู้ให้ข้อมูล			ผู้เรียน
	ผู้บริหาร	เจ้าหน้าที่	ครู	
1. หลักการ นโยบาย ในการจัดการศึกษา ทาง ว.ปณ.	✓	—	—	—
2. แนวคิด ความเชื่อ เกี่ยวกับ การจัดการศึกษาทาง ว.ปณ.	✓	—	—	—
3. ประวัติกวามเป็นมาของ การนำวิทยุและไปรษณีย์มาให้บริการทางการศึกษา	✓	✓	—	—
4. รูปแบบ พัฒนาการ การนำวิทยุและไปรษณีย์มาใช้กับการศึกษา	✓	✓	—	—
5. วิธีดำเนินงาน การจัดการศึกษาทาง ว.ปณ.	✓	✓	✓	✓
6. หลักสูตร	✓	✓	✓	✓
7. สื่อการเรียน	✓	✓	✓	✓
8. วิธีดำเนินการ	✓	✓	✓	✓
9. การเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓
10. การวัดผล	✓	✓	✓	✓
11. ปัญหาอุปสรรค	✓	✓	✓	✓
12. แนวโน้ม	✓	✓	✓	✓
13. ความคิดเห็นที่มีต่อการ จัดสอนทาง ว.ปณ.	✓	✓	✓	✓

ภาคผนวก ก

ตัวอย่าง คู่มือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

ตัวอย่าง บทวิหุญ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

ตัวอย่างคู่มือผู้เรียนที่ศูนย์ฯ ภาคใต้พัฒนาครั้งแรก

ชื่อ	นามสกุล
------------	---------------

เลขรหัสวิชา ส.3-2-0

คู่มือผู้เรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตครั้งที่ 2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง โลก และ กววงจันทร์

ตอนที่

โดย อ.จรรยา ธารประสิทธิ์

โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3

ทางวิทยุและไปรษณีย์

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคใต้

สงขลา

กองการศึกษาผู้ใหญ่

กรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

ตอนที่ 1 โครงการเรียน

จุดประสงค์ของการเรียน

1. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและอธิบายถึงการหมุนของโลก และกววงจันทร์ได้
2. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและอธิบายสาเหตุของการเกิดกลางวัน - กลางคืนได้
3. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและอธิบายสาเหตุของการเกิดข้างขึ้น - ข้างแรมได้
4. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและอธิบายสาเหตุของการเกิดน้ำขึ้น - น้ำลงได้

เนื้อเรื่อง

1. โลก และกววงจันทร์
2. กลางวัน กลางคืน
3. ข้างขึ้น - ข้างแรม
4. น้ำขึ้น - น้ำลง

กิจกรรม

- กิจกรรมที่ 1 ฟังบทวิทยุ แล้วทำแบบฝึกหัดที่ 1

- กิจกรรมที่ 2 อ่านคำบรรยาย - ตอบคำถามท้ายเรื่อง และอ่านหนังสือประกอบ
 กิจกรรมที่ 3 พบครูประจำกลุ่ม
 กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมแก้ปัญหา

อุปกรณ์

1. บทวิทยุเรื่อง
2. คำบรรยายเรื่อง โลกและดวงจันทร์
3. หนังสืออ่านประกอบ แบบเรียนสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์ - ประวัติศาสตร์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2514

แบบเรียนสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2519

<u>การประเมินผล</u>	แบบฝึกหัดที่ 1	ฟังวิทยุ	30	คะแนน
	แบบฝึกหัดที่ 2	อ่านคำบรรยายสำเร็จรูป	ไม่มี	คะแนน
	แบบฝึกหัดที่ 3	พบกลุ่ม อภิปรายปัญหา	30	คะแนน
	แบบฝึกหัดที่ 4	กิจกรรมแก้ปัญหา	40	คะแนน
	รวมคะแนน			100

ตอนที่ 2 กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 พังบทวิทยุ

ขอให้นักศึกษาฟังบทวิทยุเรื่อง โลกของเรา ทางสถานีวิทยุ ม.ก. เวลา 05.15 น. - 05.45 น. และทางสถานี ส.ว.พ. 3 เวลา 11.30 - 12.00 น. ในวันที่ เดือน พ.ศ. ก็มีเนื้อเรื่องโดยย่อดังนี้

บทวิทยุบทนี้เป็นการสนทนากันระหว่างพ่อแม่และหนูหน้อยผู้เป็นลูกถึงเรื่องราวของโลกและดวงจันทร์ หนูหน้อยซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เรียนเกี่ยวกับเรื่องของโลกและดวงจันทร์ ในวิชาภูมิศาสตร์ที่โรงเรียนแต่ยังไม่ค่อยเข้าใจ เมื่อมาที่บ้านหนูหน้อยก็เริ่มคุ้ยักถามสิ่งที่ยังไม่ค่อยเข้าใจกับพ่อแม่เกี่ยวกับสิ่งที่ตนยังสงสัยอยู่ จนหนูหน้อยสามารถเข้าใจเนื้อหาวิชาที่โรงเรียนมาจากโรงเรียนได้คืน เมื่อนักศึกษาได้ฟังบทวิทยุจบลงแล้วขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ (30 คะแนน)

1. พ่อของหนูหน้อยอธิบายให้หนูหน้อยฟังว่า ความเคราะห์หมายถึงความที่มีคุณสมบัติเช่นไร
2. แม่ของหนูหน้อยบอกหนูหน้อยว่า โลกมีการหมุนก็อย่างอะไรบ้าง
3. เมื่อหนูหน้อยถามพ่อว่าทำไมเราจึงมองเห็นดวงจันทร์ พ่อตอบว่าอย่างไร
4. เมื่อหนูหน้อยถามถึงขนาดของดวงจันทร์ พ่อบอกว่าขนาดของดวงจันทร์เป็นเช่นไร
5. เมื่อคุยกันถึงการหมุนของดวงจันทร์นั้น พ่อบอกว่าโลกมีลักษณะการหมุนคล้ายการหมุนของอะไร
6. เกี่ยวกับเหตุผลที่ว่าในขณะที่โลกหมุนแต่เราไม่รู้สึกละโลกหมุนนั้น แม่ของหนูหน้อยอธิบายว่าเนื่องจากสาเหตุใด

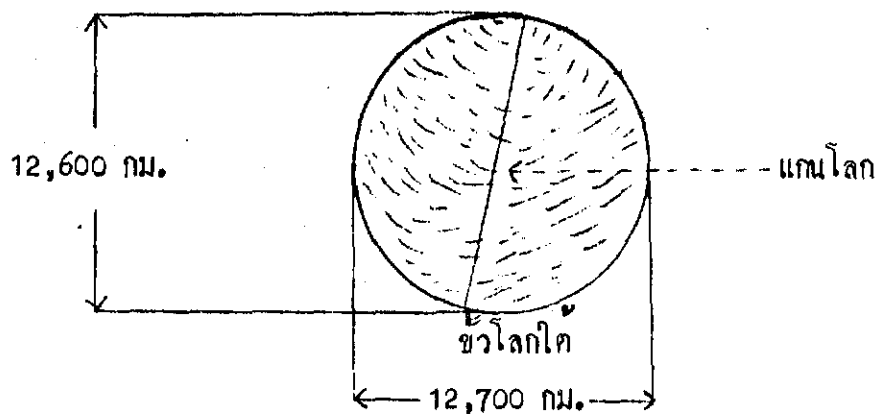
7. เมื่อหนูน้อยสงสัยว่าทำไมจึงมีกลางวันและกลางคืน แม่บอกว่าเนื่องมาจากสาเหตุใด
8. พอมองแว่นำขึ้นและนำลงเกิดจากสาเหตุใด
9. เมื่อหนูน้อยถามแม่ว่าน้ำจะขึ้นสูงที่สุดเมื่อใดนั้น แม่ตอบว่าอย่างไร
10. สหรัฐอเมริกาได้ส่งนักวิทยาศาสตร์ไปลงบนดวงจันทร์ได้เป็นผลสำเร็จเมื่อใด

กิจกรรมที่ 2 วิชาการ โลกและดวงจันทร์

โลก

โลกที่เราอาศัยอยู่นี้ เป็นดาวพระเคราะห์ดวงหนึ่ง ดาวพระเคราะห์คือ ดาวที่ไม่มีแสงสว่างในตัวเอง ความสว่างบนดาวพระเคราะห์ของอาศัยแสงสว่างจากสิ่งอื่น เช่น ความสว่างบนโลกเราอาศัยแสงสว่างจากดวงอาทิตย์

ลักษณะรูปร่างของโลก โลกมีลักษณะรูปร่างกึ่งที่แน่นอนคือ เป็นทรงกลมขนาดใหญ่แกมกึ่งเอียงเล็กน้อย ขั้วทั้งสองแปะเข้าไปเล็กน้อยควย จึงเรียกกันว่าโลกกลมแบบแบน ๆ กึ่งรูป ส่วนผิวโลกนั้นขรุขระไม่ราบเรียบกึ่งที่ปรากฏให้เราเห็นอยู่ทุกวัน คือบางแห่งเป็นที่ราบบาง เป็นภูเขาบาง เป็นเหวบาง เป็นทะเล - แม่น้ำบาง

- ค ำ ค ำ ม 1. โลก อยู่ในสภาพใด ?
- ลอยนิ่งอยู่กับที่
 - หมุนอยู่กับที่
 - เคลื่อนที่ไปเรื่อย ๆ แต่ไม่หมุน
 - หมุนรอบตัวเองและเคลื่อนที่ไปรอบดวงอาทิตย์ด้วย
2. เมื่อโลกโคจรรอบดวงอาทิตย์ 1 รอบ จะหมุนรอบตัวเองได้ประมาณกี่รอบ ?
- 1 รอบ
 - 12 รอบ
 - 30 รอบ
 - 365 รอบ

เฉลย คำ ค ำ บ ข้อ 1. ง ข้อ 2. ง

ค ว ง จั น ท ร

ค ว ง จั น ท ร หมายถึงดาวที่เป็นบริวารของดาวเคราะห์ ดาวจันทร์ไม่มีแสงสว่างในตัวเอง เช่นเดียวกับดาวเคราะห์ การที่เราเห็นดวงจันทร์สว่างก็เพราะแสงจากดวงอาทิตย์พุ่งไปกระทบดวงจันทร์ เช่นเดียวกับเมื่อเราส่องไฟฉายไปยังลูกแก้วในทอณกลางคืนก็จะช่วยให้เราเห็นลูกแก้ว และแสงพุ่งออกจากลูกแก้วได้เช่นเดียวกัน

ดาวเคราะห์บางดวงอาจมีดวงจันทร์เป็นบริวารหลายดวง แต่ดวงจันทร์ที่เป็นบริวารของโลกเรามีเพียงดวงเดียวคือ ดวงจันทร์ที่เราเห็นให้แสงสีนวลในยามกลางคืนนั่นเอง และเราเห็นว่าขนาดโตกว่าดาวดวงอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะดวงจันทร์ดวงนี้อยู่ใกล้โลกเรามากกว่าดาวดวงอื่น ๆ จึงทำให้เราเห็นมีขนาดโตกว่าดวงอื่น ๆ ไป ดวงจันทร์มีขนาดเล็กกว่าโลกเราประมาณ 50 เท่า ดวงจันทร์มีรูปร่างกลมคล้ายกับโลกเรา สหรัฐอเมริกาเคยส่งนักวิทยาศาสตร์ไปลงบนดวงจันทร์และโคเฮาจินและหินบนดวงจันทร์ กลับมายังโลกได้สำเร็จเมื่อเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2512

- ค ำ ค ำ ม 1. ความสว่างบนดวงจันทร์ เป็นเพราะแสงสว่างจากไหน ?
- แสงสว่างจากโลก
 - แสงสว่างจากดวงอาทิตย์
 - ดวงจันทร์มีแสงสว่างในตัวเอง
 - ทั้ง 3 อย่างรวมกัน
2. ดวงจันทร์มีความหมายตรงตามชื่อใด ?
- เป็นสัญลักษณ์ของกลางคืน
 - ดาวที่มีขนาดใหญ่ที่สุด
 - ดาวที่เป็นบริวารของดาวเคราะห์
 - เป็นเทพเจ้าองค์หนึ่ง

เฉลย คำ ค ำ บ ข้อ 1. ข ข้อ 2. ค

การหมุนของดวงจันทร์

ดวงจันทร์ซึ่งเป็นบริวารของโลก มีโคหุ่กนึ่งอยู่กับที่ แต่จะหมุนและเคลื่อนที่ไปรอบโลกพร้อมกันไปด้วย คือ

1. ดวงจันทร์หมุนรอบตัวเองอยู่ตลอดเวลา แต่หมุนช้ากว่าโลกมากคือ ดวงจันทร์หมุนรอบตัวเองได้ 1 รอบ จะกินเวลาที่ $29\frac{1}{2}$ วัน
2. หมุนรอบโลก ขณะที่ดวงจันทร์หมุนรอบตัวเองนั้นมันจะเคลื่อนที่รอบโลกพร้อมกันไปด้วย คือขณะที่ดวงจันทร์หมุนรอบตัวเองได้ 1 รอบ มันก็เคลื่อนที่ไปรอบโลกได้ครบ 1 รอบด้วย กินเวลา $29\frac{1}{2}$ วันเท่ากันพอดี ระยะเวลาที่ดวงจันทร์หมุนรอบโลก 1 รอบนี้ เรียกว่า 1 เดือน (ประมาณ 30 วัน) ทางจันทรคติ

คำถาม 1. สภาพของดวงจันทร์ตรงตามข้อใด ?

- ก. ลอยเด่นอยู่เฉย ๆ ข. หมุนรอบตัวเองเพียงอย่างเดียว
 - ค. หมุนรอบตัวเองและเคลื่อนที่รอบโลกด้วย
 - ง. เคลื่อนที่ไปรอบโลกอย่างเดียว
2. เวลา 1 เดือน ทางจันทรคติหมายถึงระยะเวลาใด ?
- ก. ระยะเวลาที่เราเห็นดวงจันทร์ ข. ระยะเวลาที่เราไม่เห็นดวงจันทร์
 - ค. ระยะเวลาที่เราเห็นดวงจันทร์เต็มดวง
 - ง. ระยะเวลาที่ดวงจันทร์หมุนรอบโลก

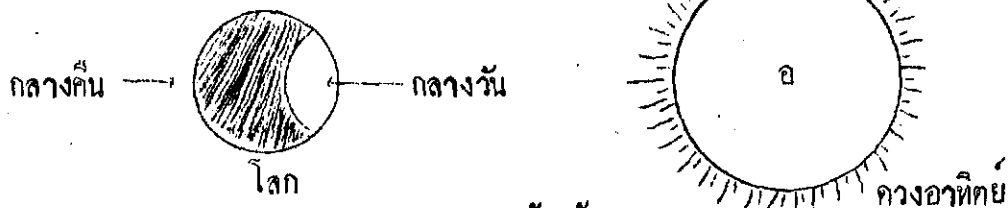
เฉลยคำตอบ

ข้อ 1. ค ข้อ 2. ง

กลางวัน - กลางคืน

กลางวันกลางคืน ที่ปรากฏให้เราเห็นอยู่ทุกวันนี้ เป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากการหมุนรอบตัวเองของโลก คือขณะที่โลกหมุนรอบตัวเองอยู่นั้น บนโลกคานที่หันเข้าหาดวงอาทิตย์จะได้รับแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ ทำให้ผิวโลกส่วนนั้นสว่างเป็น "กลางวัน" ส่วนคานที่อยู่ตรงกันข้าม ก็จะไม่ได้รับแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ ก็จะมีคเป็น "กลางคืน" ไป เมื่อโลกหมุนต่อไป ผิวโลกคานที่เคยสว่างเคลื่อนที่เปลี่ยนไป คานที่อยู่ตรงกันข้ามก็หมุนมาแทนที่จะได้รับแสงสว่างเป็นเวลากลางวันแทน

คืนที่กลับไปอยู่ตรงกันข้ามก็จะมีคเป็นเวลากลางคืน วนเวียนสลับกันอย่างนี้เรื่อยไป เนื่องจาก โลกหมุนรอบตัวเอง 1 รอบ กินเวลา 24 ชั่วโมง จึงทำให้ตำแหน่งหนึ่ง ๆ บนพื้นโลกได้รับ แสงสว่างจากดวงอาทิตย์เป็นเวลากลางวันอยู่ประมาณ 12 ชั่วโมง และมีคเป็นเวลากลางคืน อยู่ประมาณ 12 ชั่วโมง เป็นเช่นนี้เรื่อยไปทุกแห่งบนโลก คือเมื่อโลกหมุนรอบตัวเอง 1 รอบ จะทำให้ทุกแห่งบนโลกมีโอกาสเป็นกลางวันได้ 1 ครั้ง เป็นกลางคืนได้ 1 ครั้ง ครั้งละประมาณ 12 ชั่วโมง

- ค ว า ม 1. กลางวันกลางคืน เกิดขึ้นได้เพราะเหตุใด ?
- ก. เพราะมีดวงจันทร์ ข. เพราะดวงจันทร์หมุนรอบโลก
- ค. เพราะโลกหมุนรอบตัวเอง ง. เพราะโลกหมุนรอบดวงอาทิตย์
2. การเกิดกลางวัน 1 ครั้ง กลางวัน 1 ครั้ง เป็นระยะเวลาเท่ากับข้อใด
- ก. โลกหมุนรอบตัวเอง 1 รอบ ข. ดวงจันทร์หมุนรอบโลก 1 รอบ
- ค. ดวงจันทร์หมุนรอบตัวเอง 1 รอบ ง. โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ 1 รอบ

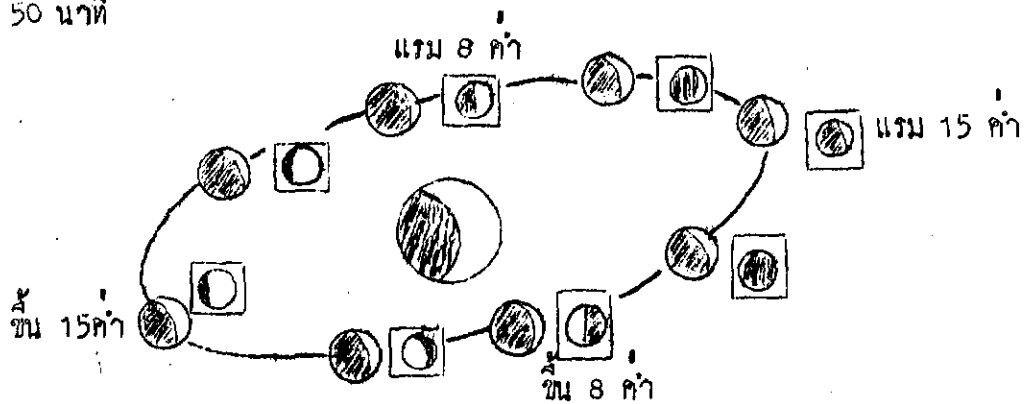
เฉลยคำตอบ ข้อ 1. ค ข้อ 2. ก

ข้างขึ้น - ข้างแรม

ข้างขึ้น คือปรากฏการณ์ที่เราเห็นดวงจันทร์สว่างเพียงเล็กน้อย แล้วค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้น ๆ ตามลำดับ จนเห็นดวงจันทร์สว่างเต็มดวงในคืนวันขึ้น 15 ค่ำ เป็นระยะเวลาประมาณ 15 วัน คือตั้งแต่คืนวันขึ้น 1 ค่ำ จนถึงคืนวันขึ้น 15 ค่ำ ของทุกเดือน

ข้างแรม คือปรากฏการณ์หลังจากที่เราเห็นดวงจันทร์สว่างเต็มดวงในคืนวันขึ้น 15 ค่ำ แล้ว ในคืนถัดไปเราจะเห็นดวงจันทร์แหว่งเว้าเข้าไปทีละน้อย ๆ จนมีดวงจันทร์สว่างเต็มดวงในคืนวันแรม 15 ค่ำ หรือแรม 15 ของทุกเดือน เป็นระยะเวลาประมาณ 15 - 15 วัน คือ ตั้งแต่คืนแรม 1 ค่ำ จนถึงแรม 14 หรือ 15 ค่ำ ของแต่ละเดือน

ปรากฏการณ์ข้างขึ้น-ข้างแรมเกิดขึ้น เนื่องจากดวงจันทร์โคจรไปรอบโลก และขณะที่โลกหมุนรอบตัวเองอยู่คนที่เห็นเขาหาคดวงอาทิตย์ จะได้รับแสงสว่างเพียงด้านเดียว ด้านที่อยู่ตรงข้ามก็จะมืดเป็นเวลากลางคืน ขณะเดียวกับดวงจันทร์ที่โคจรรอบโลกอยู่ ก็ได้รับแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ ด้านเดียวเช่นกันแล้วสะท้อนมายังโลก คนที่อยู่บนโลกด้านกลางคืนจึงมองเห็นดวงจันทร์ด้านที่สว่างได้ การที่เราเห็นดวงจันทร์สว่าง เว้าแหว่งเป็นเสี้ยวก็เพราะดวงจันทร์เคลื่อนที่เปลี่ยนตำแหน่งไปก็เห็นด้านที่ไม่ได้รับแสงอาทิตย์ หรือโคบบางส่วนมายังโลก จึงเห็นสว่างเพียงบางส่วนหรือมืดมิดเลย และจากการเคลื่อนที่เปลี่ยนตำแหน่งไป เช่นที่ทำให้เราเห็นดวงจันทร์ขึ้นและตกช้า-เร็วไปประมาณ 50 นาที

- คำถาม 1. ปรากฏการณ์ข้างขึ้นข้างแรม เกิดขึ้นได้เพราะเหตุใด ?
- ก. ดวงจันทร์หมุนรอบตัวเอง ข. ดวงจันทร์หมุนรอบโลก
ค. ดวงจันทร์หมุนรอบดวงอาทิตย์ ง. ดวงจันทร์หยุดนิ่งอยู่กับที่
2. ในคืนแรม 15 ค่ำ เรามองไม่เห็นดวงจันทร์เลยเพราะอะไร ?
- ก. ดวงจันทร์หันด้านมืดมายังโลก ข. ดวงอาทิตย์บังดวงจันทร์ไว้
ค. ดวงจันทร์ไม่ได้รับแสงจากดวงอาทิตย์เลย
ง. ดวงจันทร์โคจรไปไกลมาก
3. ในคืนข้างขึ้นของเดือนดวงจันทร์เว้าอย่างไร
- ก. เว้าหงาย ข. เว้าคว่ำ
ค. เหมือนกันทั้งข้างขึ้นและข้างแรม ง. ไม่แน่นอน

เฉลยคำตอบ ข้อ 1. ข ข้อ 2. ก ข้อ 3. ก

น้ำขึ้น - น้ำลง

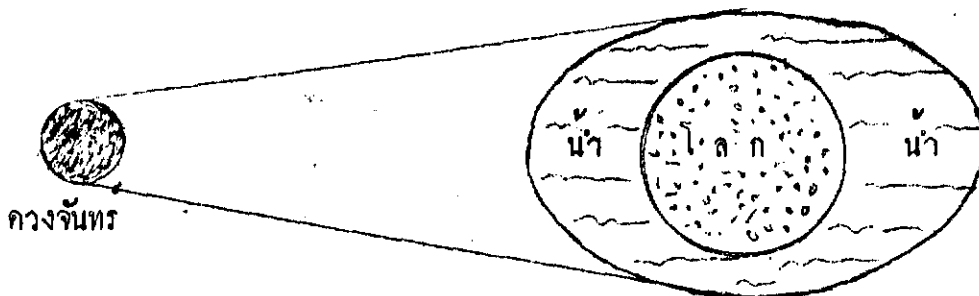
น้ำขึ้น - น้ำลง คือการเคลื่อนไหวของน้ำในมหาสมุทรทะเล แม่น้ำ ที่ไหลลงทะเลสาบ
ถ้าน้ำเคลื่อนที่เพิ่มระดับเรียกว่า "น้ำขึ้น" ถาลดระดับเรียกว่า "น้ำลง"

สาเหตุที่ทำให้น้ำเคลื่อนไหวเป็นน้ำขึ้น-น้ำลงบนผิวโลกก็คือแรงดึงดูดของดวงจันทร์และ
ดวงอาทิตย์ ที่มีต่อโลกนั่นเอง ทั้งนี้เพราะว่าทั้งโลกดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ ต่างก็ดึงดูดซึ่งกัน
และกันอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้มีการหมุนเคลื่อนที่วนเวียนกันอยู่ตลอดเวลา แรงดึงดูดของดวงจันทร์
ทำให้น้ำขึ้นไ้มากกว่าดวงอาทิตย์ เพราะอยู่ใกล้โลกกว่าดวงอาทิตย์มาก

ในเวลาเดียวกันจะมีน้ำขึ้นบนโลกพร้อมกัน 2 แห่ง คือ ก้นที่อยู่ใกล้ดวงจันทร์ น้ำ
จะขึ้นสูงเพราะแรงดึงดูด ส่วนก้นตรงกันข้ามน้ำจะไหลเตไปรวมกันเป็นแรงถ่วง แรงต้าน
ให้เกิดความสับสนของโลก จึงทำให้มีระดับน้ำสูงขึ้นเป็นน้ำขึ้นอีกแห่งหนึ่งด้วย ส่วนก้นข้างแรม
น้ำจะลดลงเป็นน้ำลงพร้อมกันทั้งสองแห่งด้วย

เวลาที่เกี่ยวกับน้ำขึ้นช้าไปประมาณวันละ 50 นาที เป็นเพราะเมื่อโลกหมุนไปครบ 1 รอบ
ดวงจันทร์เคลื่อนที่ไปโคจรหนึ่ง โลกหมุนตามไป 50 นาที ก็พาดจุดที่น้ำขึ้นเพิ่มไปทับอยู่ตรง
ดวงจันทร์ ทำให้น้ำขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

น้ำจะขึ้นไ้สูงที่สุดเมื่อโลก ดวงจันทร์และดวงอาทิตย์อยู่ในแนวเดียวกันมากได้แก่
วันขึ้น 1 - 2 ค่ำ และขึ้น 14 - 15 ค่ำ กับวันแรม 1 - 2 ค่ำ และแรม 14 - 15 ค่ำ

- คำถาม
1. ผิวโลกบริเวณที่ระดับน้ำขึ้นสูงมาก แสดงว่าบริเวณนั้นอยู่ในสภาพใด ?
 - ก. อยู่แนวตรงกับดวงจันทร์
 - ข. คอแนวตั้งฉากกับดวงจันทร์
 - ค. เป็นบริเวณน้ำลึก
 - ง. น้ำขึ้นขึ้นมาจากใต้ดิน

2. น้ำขึ้น - น้ำลง ที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้ มีผลดี ผลเสียต่อมนุษย์เราอย่างไรบ้าง

(10 คะแนน)

ผลดี

ผลเสีย

3. ถ้าไม่มีดวงจันทร์ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ บนโลก จะเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง
ตอบมาเป็นข้อ ๆ (10 คะแนน)

4. โลกนี้มีการหมุนได้อย่างไร ดวงจันทร์มีการหมุนได้อย่างไร การหมุนแต่ละอย่างกินเวลา
เท่ากับปรากฏการณ์ใด ? แยกบอกมาเป็นข้อ ๆ (10 คะแนน)

ความเห็นของครูประจำกลุ่ม

ครูประจำกลุ่มพิจารณาแล้วเห็นว่านักเรียนผู้นี้ (ให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ใน □)

1. ความเข้าใจในบทเรียนนี้

ดีมาก ดี พอใช้

ยังไม่เข้าใจบทเรียน

2. การแสดงความคิดเห็นขณะประชุมกลุ่ม
- มาก ปานกลาง
- น้อย ไม่แสดงความคิดเห็นเลย
3. แนวความคิดเห็นแตกต่างออกไป
- ก็ไม่ผิดหลักวิชา แต่ผิดหลักวิชา
4. ความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีควรจะได้คะแนน
- ดีมาก (91-100) ดี (71-90)
- พอใช้ (41-70) ยังต้องปรับปรุง (11-40)
- ต้องศึกษาเรื่องนี้ใหม่ (0-10)
5. คะแนนที่นักศึกษาทำได้
กิจกรรมที่ 1	คะแนนเต็ม	30	คะแนน	ได้		คะแนน
กิจกรรมที่ 3	คะแนนเต็ม	20	คะแนน	ได้		คะแนน
กิจกรรมที่ 4	คะแนนเต็ม	50	คะแนน	ได้		คะแนน
รวมทั้งสิ้น		100	คะแนน	ได้		คะแนน

(ลงชื่อ) ครูประจำกลุ่ม

ส่วนนี้สำหรับนักศึกษา ทำเสร็จแล้วกรุณาส่งไปยังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคใต้

จากเรา..... ถึง ศูนย์

- คำแนะนำ
1. นักศึกษาที่รักโปรดตอบคำถามต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ และตามความเป็นจริง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงบทเรียนให้ดียิ่งขึ้น
 2. เมื่อตอบคำถามต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว โปรดติดกระดาษส่วนนี้ออก แล้วใส่ซอง ว.ปณ. ส่งไปยังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคใต้ สงขลา โดยเร็วที่สุด
 3. แบบประเมินผลนี้ จะมีการบันทึกเก็บคะแนนแต่ละครั้งด้วย

คำสั่ง

โปรดกา ในวงกลมหน้าคำตอบที่นักศึกษาต้องการ
 นักศึกษาชื่อ กลุ่ม

1. บทวิทยุที่ไซประกอบคู่มือฉบับนี้เป็นอย่างไร
 ก. ดีแล้ว ข. พอใช้ ค. ควรปรับปรุง
2. เนื้อหาในคู่มือฉบับนี้ เป็นอย่างไร
 ก. เข้าใจยาก ข. อ่านแล้วเข้าใจดี
3. แบบฝึกหัดเป็นอย่างไร
 ก. มากเกินไป ข. พอดีแล้ว ค. น้อยเกินไป
4. นักศึกษาคิดว่าความรู้ที่ได้จากคู่มือฉบับนี้ตรงกับข้อใด
 ก. นำไปเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันได้
 ข. เรียนแล้วไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย
5. หลังจากเรียนคู่มือฉบับนี้แล้วนักศึกษามีความรู้ดีอย่างไร
 ก. หนักใจมาก ข. ไม่หนักใจเลย
6. คำแนะนำหรือขอเสนอแนะ หรือปัญหาอื่น ๆ ที่นักศึกษาต้องการจะบอกให้ทราบ หรือถามสิ่งที่ยังไม่เข้าใจในเนื้อหา (โปรดเขียนลงในช่องว่างข้างล่างนี้)

รหัสวิชา ท.9

ตัวอย่างคู่มือผู้เรียนที่ปรับปรุงแล้วของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้
 คู่มือผู้เรียนวิชา ภาษาไทย 9 ครั้งที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

เรื่อง การใช้อักษรย่อ และลักษณะนาม ตอนที่ 1 .
 โดย อ.สาส์น เพ็ญศิริ

โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 ทางวิทยุและไปรษณีย์
 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ สงขลา

กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ก ร ะ ท ร ว ง ค ี ก ษ า อ ิ ก า ร

ชื่อ

ชื่อสกุล

ชอกกลุ่ม

ค ำ น ำ

นักศึกษาและประชาชนส่วนใหญ่มักรู้จักคำย่อ และไม่สามารถเขียนคำเต็มของตัวย่อเหล่านั้นได้ถูกต้อง บางครั้งใช้คำย่อในการพูด ซึ่งยังไม่ถูกต้องการใช้คำย่อมีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น การโน้ตย่อ การจดคำอธิบาย และแม่แบบภาษาธุรกิจ ซึ่งมีความจำเป็นมากที่จะต้องใช้คำย่อ เพื่อเป็นการประหยัดเวลาและเข้าใจตรงกัน

หวังว่าเมื่อเรียนจบหนวนี้แล้ว นักศึกษากงจะเข้าใจวิธีใช้คำย่อดีขึ้น ขอให้นักศึกษาทุกคนโชคดีคะ

จุดประสงค์ของการเรียน

จุดประสงค์ทั่วไป

1. นักศึกษาสามารถอ่านคำเต็มและเขียนคำย่อได้ถูกต้อง
2. บอกลักษณะนาม ของคำนามที่ต้องการได้

จุดประสงค์ย่อย

1. หลังจากฟังวิทยุแล้วสามารถถอดคำถามจากสภาพได้ถูกต้อง
2. ให้คำจำกัดความของคำว่าอักษรย่อได้ถูกต้อง
3. อ่านคำเต็มของคำย่อได้ถูกต้อง
4. เขียนคำเต็ม ของอักษรย่อได้ถูกต้อง
5. ให้คำจำกัดความของคำว่าลักษณะนามได้ถูกต้อง
6. เลือกใช้ลักษณะนามได้ถูกต้องตามชนิดของสิ่งนั้น ๆ

ตอนที่ 1 สภาพปัญหา

กิจกรรมที่ 1

ให้นักศึกษาฟังวิทยุ "เรื่องอักษรย่อและลักษณะนาม" จากสถานีวิทยุ ตามวัน เวลา ในตารางออกอากาศที่แจกให้ ดังมีเรื่องย่อต่อไปนี้

ลัคคาเป็นนักศึกษาวิทยาลัยครู เป็นญาติกับราตรี ซึ่งเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ ทั้ง 2 คน ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองเพื่อศึกษาหาความรู้ ราตรี นั้นเป็นคนช่างสังเกต และสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ เขาได้เป็นคนทั่วไปพูดคำย่อ ๆ กันก็เกิดความสงสัยว่าคำย่อเหล่านั้นมีคำเต็มว่าอย่างไร วันนี้เป็นโอกาสดีที่ได้คุยกับลัคคา เขาก็ได้ซักถามปัญหาต่าง ๆ ที่สงสัยอยู่ ลัคคาก็ได้อธิบายถึงการใช้อักษรย่อที่มาจากคำเต็ม ว.ค. มาจากวิทยาลัยครู กม. มาจาก กิโลเมตร จ. มาจากจังหวัด ส.ช. มาจากสงขลา ร.ศ. มาจากรัตนโกสินทร์ศก. คำย่อที่นำมาพูด และใช้เขียนนั้น จะต้องเป็นสากล เป็นที่เข้าใจของคนทั่วไป นำคำอักษรสำคัญ จากพยางค์มาย่อ และใส่จุด จะใช้คำย่อตามความพอใจของตนเองไม่ได้ นอกจากคำย่อต่าง ๆ แล้วยังมีคำย่อจากหนังสือพจนานุกรม คำรู้จักคำย่อก็จะสะดวกในการใช้พจนานุกรม และการค้นหา และยังมีการใช้คำลักษณะนามซึ่งบอกให้ทราบจำนวน ลักษณะของคำนามที่มาข้างหน้า ซึ่งทั้งคำย่อ และคำลักษณะนาม จากการที่ทั้ง 2 คนพูดคุยกันนอกจากได้ความรู้แล้วยังเป็นประโยชน์ในภาษาธุรกิจด้วย

เมื่อฟังบทวิทยุแล้ว ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้องด้วย

1. วิทยาลัยครูใช้อักษรย่อ
2. นศ. ผู้ใหญ่ เขียนเต็มว่า
3. นครศรีธรรมราช ย่อมาจาก
4. ฉันเรียนพาณิชไปชื่อลูกคิด 1
5. กินสอ 3

อยู่บนโต๊ะ

เฉลย 1. ว.ค. 2. นักศึกษาผู้ใหญ่ 3. น.ศ. 4. รวง 5. แห่ง

ตอนที่ 2 วิชา การ

กิจกรรมที่ 2

อักษรย่อ มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในทางธุรกิจ เพราะเป็นการประหยัดเวลา เพื่อความสะดวกในการพูด และการเขียนติดต่อกัน

อักษรย่อ คือพยัญชนะหรือสระที่ใช้เขียนแทนคำเต็ม โดยทั่วไปมักจะใช้พยัญชนะต้น เฉพาะพยางค์สำคัญ แต่บางคำไม่สามารถย่อได้จึงจำเป็นต้องใช้ทุกคำในพยางค์ คำใดเมื่อ ย่อแล้ว มักจะใส่จุดหลังพยัญชนะ หรือหลังพยางค์นั้น ๆ คำย่อบางคำมักจะใส่พินทุควัย เช่น

พ.ศ.	ย่อมาจากคำเต็มว่า	พุทธศักราช	อ่านว่า	พุทธ-ทะ-ลัก-กะ-หรวก
เม.ย.	"	เมษายน	"	เม-สา-ยน
มิ.ย.	"	มิถุนายน	"	มิ-ถุ-นา-ยน
น.ศ.	"	นครศรีธรรมราช	"	นะ-คอน-สี-ท่า-มะ-รวก
ส.ช.	"	สงขลา	"	สง-ขลา
ค.ร.	"	ครึ่ง	"	ครึ่ง
ค.ร.	"	คำรวจ	"	คำ-หรวก
ค.ต.	"	คราก	"	คราก
ล.ย.	"	เลย	"	เลย
น.น.	"	น่าน	"	น่าน
ร.ศ.	"	รัตนโกสินทร์ศก	"	รัค-ตะ-นะ-โก-สิน-สก
จ.ส.อ.	"	จาสิบเอก	"	จา-สิบ-เอก
พ.ต.ต.	"	พันตำรวจตรี	"	พัน-คำ-หรวก-ตรี
ศ.น.ต.	"	ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้		
ม ศ ๖	"	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ		
น.ส.พ.	"	หนังสือพิมพ์		
ร.ส.พ.	"	รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์		
ว.ป.ถ.	"	วิทยุประจำถิ่น		
อ.ส.ร.	"	องค์การอาหารสำเริงรูป		

พ.ร.บ.	ย่อมาจากคำว่า	พระราชบัญญัติ
ว.ศ.	"	วิทยาลัยครู
ม.ก.	"	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กม.	"	กิโลเมตร
ก.ม.	"	กฎหมาย
ผ.ส.ส.	"	ผู้สื่อข่าวสารานุกรม
อ.ส.ม.	"	อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน

นักศึกษาริเริ่มเรื่องอักษรย่อมาแล้ว ขอให้ทำแบบฝึกหัดข้างล่างนี้

1. จงเขียนคำย่อ ชื่อจังหวัดต่อไปนี้

ปัตตานี	ย่อเป็น
สงขลา	ย่อเป็น
ตราด	ย่อเป็น
นราธิวาส	ย่อเป็น
ตรัง	ย่อเป็น
เลย	ย่อเป็น

2. จงบอกคำเต็มของอักษรย่อต่อไปนี้

ศ.น.ต.	คำเต็มว่า
อ.ส.ร.	คำเต็มว่า
มศว	คำเต็มว่า
ว.ปณ.	คำเต็มว่า
ภ.ง.ค.	คำเต็มว่า
ม.ร.ว.	คำเต็มว่า
พ.ร.บ.	คำเต็มว่า
กรม.	คำเต็มว่า
ม ส ฐ.	คำเต็มว่า
กม.	คำเต็มว่า

ทำแบบฝึกหัดแยกนี้ก่อน พักสายตาสัก 1 นาที แล้วตรวจคำตอบจากเฉลย ดังนี้

1. ป.ณ.	น.ธ.	ส.ช.	ท.ร.	ค.ค.	ล.ย.
2. ศ.น.ค.	ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน				
ว.ปณ.	วิทยุไปรษณีย์				
อ.ส.ร.	องค์การอาหารสำเร็จรูป				
ภ.ง.ค.	ภาษีเงินได้				
มศว	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ				
ม.ร.ว.	หม่อมราชวงศ์				
พ.ร.บ.	พระราชบัญญัติ				
กรม.	คณะรัฐมนตรี				
ม ส ฐ.	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช				
กม.	กิโลเมตร				

กิจกรรมที่ 3

การเขียนอักษรย่อใหญ่ถูกต้องนั้น นักศึกษาจะคงสังเกตเห็นจุดที่หลังคำย่อให้ดูเพราะคำบางคำใช้อักษรย่อเหมือนกัน แตกต่างกันที่จุด เช่น

กม.	จุดหลังตัว ม	ย่อมาจากคำว่า	กิโลเมตร
ก.ม.	จุดหลังตัว ก และ ม	ย่อมาจากคำว่า	กฎหมาย
คร.	จุดหลังตัว ร	ย่อมาจากคำว่า	ตำรวจ
ท.ร.	จุดหลังตัว ท และตัว ร.	ย่อมาจากคำว่า	ตรัง

เพื่อความสะดวกในทางธุรกิจ และเพื่อความถูกต้องทั้งการเขียน การอ่าน และติดต่อสื่อสาร นักศึกษาจึงต้องเรียนรู้ไว้ ซึ่งจะแบ่งเป็นพวกได้ดังนี้

1. อักษรย่อตัวราช

ค.ศ.	มาจากคำว่า	คริสต์จักรราช
พ.ศ.	"	พุทธจักรราช
ร.ศ.	"	รัตนโกสินทรศก
จ.ศ.	"	จุลศักราช

2. ชื่อเดือน

มี.ค.	มาจากคำว่าเต็มว่า	มีนาคม
เม.ย.	"	เมษายน
พ.ค.	"	พฤษภาคม
มิ.ย.	"	มิถุนายน
พ.ย.	"	พฤศจิกายน
ธ.ค.	"	ธันวาคม

3. ชื่อสำนักงาน หรือ การใช้ศัพท์ในทางธุรกิจบางคำ

ททท.	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ศ.น.ศ.	ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้
ส.ป.ช.	สำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ
ส.ป.จ.	สำนักงานประถมศึกษาจังหวัด
ส.ป.อ.	สำนักงานประถมศึกษาอำเภอ
ตู้ ปณ.	ตู้ไปรษณีย์
ร.พ.ช.	เรงรัดพัฒนาชนบท
ร.ส.พ.	รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
ค.ช.ค.	ตำรวจตระเวนชายแดน
ปชป.	พรรคประชาธิปไตย
ป.ส.	ปัจฉิมลิขิต
โทร.	โทรศัพท์

ขอให้นักศึกษาเปลี่ยนบรรยายภาควิชาตอบคำถามง่าย ๆ ข้างล่างนี้

1. จงเขียนคำย่อของคำที่ขีดเส้นใต้

- ตู้ไปรษณีย์ 11 - 2 กรุงเทพฯ ฯ
- พันตำรวจเอกไพบูลย์ และเลิศผล
- สำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ ทำงานเกี่ยวกับการศึกษาระดับต้น
- กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาของชาติ

5. พรรคประชาธิปัตย์
 6. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
 7. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นไต่ท้วงชายและหญิง
 8. สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
 9. องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
 10. นักศึกษาผู้ใหญ่ไปทัศนศึกษาระหว่างวันที่ 28 มีนาคม ถึง 5 เมษายน
- นักศึกษาทำเสร็จแล้วขอให้อ่านบทวนจนแน่ใจว่าทำถูกหมดแล้ว จึงตรวจคำตอบจากข้างล่างนี้
1. กู ปณ. 11 - 2 2. พ.ค.อ. 3. ส.ป.ช. 4. ศช.
 5. พรรค ปชป. 6. ททท. 7. ส.ส. 8. ร.พ.ช.
 9. ร.ส.พ. 10. นศ. ผู้ใหญ่ 28 มี.ค. - 5 เมย.

กิจกรรมที่ 4

คำลักษณนาม คือคำที่กำหนดขึ้นไว้ เป็นคำที่บอกลักษณะของคำนาม ที่มาข้างหน้า เป็นคำที่แสดงภาพของคำนามนั้นด้วย เช่น ลวด 3 ขด กับลวด 3 เส้น ทั้ง 2 ประโยคนี้มีลักษณนามต่างกัน ประโยคแรกใช้ลักษณนาม "ขด" ประโยคหลังใช้ลักษณนาม "เส้น" เส้นลวดในสองประโยคนี้จึงต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องความยาว นอกจากนี้ยังบอกการนับหรือประมาณ และช่วยให้คำที่มีหลายความหมาย มีความหมายชัดเจนขึ้น เช่น กา 3 ใบ กับ กา 3 ตัว ดังนั้นในทางธุรกิจจึงมีความสำคัญมาก เพื่อประโยชน์ในการบอกเกี่ยวกับลักษณะของสิ่งของต่าง ๆ ได้แน่ชัด และเกิดความเข้าใจตรงกัน ระหว่างผู้ทำการซื้อขายหรือให้บริการ เช่น

กระจก	บาน
กระจกขรรคมคา	แผน
ยางรถยนต์	เส้น
เสาเข็ม	ทน
พรมปูพื้น	พื้น
พัดลม	เครื่อง
ลูกกติก	วาง
ลูกกัญแจ	คอก
กล้องถ่ายรูป	กล้อง
แห	ปาก
เลื่อย	ไม้
ขลุ่ย	เลา
สังข	ขอน
เครื่องปรับอากาศ	เครื่อง

ก่อนที่นักศึกษาคะจะได้ศึกษากิจกรรมต่อไป ขอให้ทำแบบฝึกหัดข้างล่างนี้ โดยการเติม
ลักษณะนามให้ถูกต้อง ให้ + ทั้บอักษรหน้าขอที่ถูกต้องที่สุด

1. ชื่อพัดลมใช้ลักษณะนามอย่างไร ?

ก. เครื่อง	ข. อัน
ค. คอก	ง. ใบ

2. กระจกขรรคมคาใช้ลักษณะนามอย่างไร ?

ก. อัน	ข. หน้า
ค. แผน	ง. บาน

3. คำใดคี่เป็นการแสดงภาพของคำข้างหน้าว่าแตกต่างกันในเรื่องความยาว ?

ลาวค 3 <u>เส้น</u>	ลาวค 3 <u>ขค</u>
กระจก 3 <u>แผน</u>	กระจกเงา 3 <u>บาน</u>

ตอนที่ 3 พบกลุ่ม

กิจกรรมที่ 5

คำชี้แจง นักศึกษาได้อ่านและทำกิจกรรมตั้งแต่ต้นมาแล้ว หากมีปัญหาเรื่องใดก็ให้เขียน
ไว้อย่างสั้น และแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสมอภิปรายประเด็นปัญหาข้างล่างนี้

ก. จากการศึกษากิจกรรมต่าง ๆ นักศึกษามีข้อสงสัยอะไรบ้าง บันทึกลงในช่องว่างนี้

ข. อภิปรายประเด็นปัญหา

หากนักศึกษามีปัญหาในเรื่องการใช้ลักษณะนาม นักศึกษาจะแก้ปัญหายังไง ?

ความเห็นส่วนตัว

(10 คะแนน)

ความเห็นกลุ่มหรือเพื่อนบ้าน (10 คะแนน)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูประจำกลุ่ม

ตัวอย่างบทวิทยุของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้

บทวิทยุวิชา วิทยาศาสตร์ 4

เรื่อง ชาวเมา

โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้

กองปฏิบัติการ

ครั้งที่ 8

โดย ทินกร สังข์ขาว

ทางวิทยุจะไปรษณีย์

สงขลา

กรมการศึกษาออกโรงเรียน

ก ร ะ ท ร ว ง ส ี ก ษ า อ อ ก ร ะ

ตัวละคร

ผู้บรรยายชาย อายุ 35 ปี

หม อายุ 35 ปี

อนงค์ อายุ 27 ปี

ปากวาง อายุ 50 ปี

เจ้าแดง อายุ 15 ปี

เสียงประกอบ

เพลงเกี่ยวกับชาวนา 1 เพลง

ผู้แสดง	บทเสนอเนื้อเรื่อง	เสียงประกอบ
1. บทนำ	สวัสดีค่ะท่านผู้ฟัง ต่อไปนี้เป็นรายการสอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 ทางวิทยุและไปรษณีย์ ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ สงขลา ประมาณสามสิบนาทีต่อจากนี้ไป จะเสนอบทเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ 4 ครั้งที่ 8 เรื่อง ชาวเมา บทวิทยุบทนี้ใช้ประกอบกับคู่มือเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ 4 ครั้งที่ 15 เรื่อง อุตสาหกรรมสีข้าว ขอให้ให้นักศึกษา ว.ป.น. ทุกท่านเตรียมอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ให้พร้อมแล้วขอเชิญเข้าสู่บทเรียน	
ผู้บรรยายชาย	นักศึกษาและท่านผู้ฟังครับ ช่วงนี้เราก็มานั่งเรื่องของวิทยาศาสตร์กันอีกครั้งหนึ่งนะครับ ขณะนี้ก็เกือบจะถึงช่วงสอบกลางภาคแล้ว สำหรับ	ดนตรี 10"

ผู้แสดง	บทเสนอเนื้อเรื่อง	เสียงประกอบ
	<p>นักศึกษา ว.ปณ. ก็ขอให้เตรียมตัวอ่านหนังสือมาก ๆ หน่อยนะครับ เพราะว่ากาสอบครั้งนี้มีคะแนนเก็บไว้ด้วย เรื่องของคะแนนเก็บนี้ แม้ว่าจะน้อยนักก็สำคัญ เพราะเมื่อนำส่วนน้อย ๆ มารวมกันมันก็จะกลายเป็นมากได้ นักศึกษาพอจะนึกได้ไหมว่าคะแนนเก็บได้จากอะไรบ้าง ถ้ายังไม่ออก ผมจะบอกให้ะครับ คะแนนเก็บได้จากแบบฝึกหัด 10 คะแนน ได้จากการที่ไปพบกลุ่ม 10 คะแนน ได้จากพัฒนาชองนักศึกษาเอง 20 คะแนน และที่สอบกลางภาค 10 คะแนน รวมแล้ว 50 คะแนน ที่เหลืออีก 50 คะแนนจะต้องสอบปลายภาคครับ เมื่อรวมคะแนนแล้วเกิน 50 คะแนน วิชานี้ก็สอบผ่าน นักศึกษาทุกคนต้องการให้สอบผ่าน ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จในการเรียน จึงจำเป็นต้องศึกษากิจกรรรมต่าง ๆ ให้ครบถ้วนนะครับ ไม่ว่าจะเป็นการฟังบทวิทยุ การศึกษาคู่มือผู้เรียน และการไปพบกลุ่มครับ</p>	<p>เพลงบรรเลง ลาวกระทบไม้ 7"</p>
<p>บุบรยายหญิง</p>	<p>นักศึกษาคะ หน้าที่กำลังจะถึงหน้าขาวเฝ้าแล้วนะคะ เมื่อเราเดินเล่น ๆ ไปกลางทุ่งนาอันกว้างใหญ่ เหลียวมองไปตามท้องทุ่ง คงจะเห็นรวงข้าวในท้องนาออกรวงอรอนแล้ว และในอีกไม่ช้ารวงข้าวในท้องนา ก็จะมีน้ำมีเนื้อจริง ข้าวจะค่อย ๆ โน้มตัวต่ำลง นั่นแสดงว่า รวงมีเมล็ดเกิดขึ้นแล้ว วันนี้เรามีเรื่องราวเกี่ยวกับข้าวมาเสนอให้นักศึกษาคะ นั่นคือเรื่อง การทำข้าวเฝ้า ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน ที่ได้รับความนิยมกันมากในชนบท และในเมือง ลองติดตามฟังกันต่อไปสิคะ</p>	<p>เพลงบรรเลง ลาวกระทบไม้ 10"</p>
<p>หมอนงค์</p>	<p>นงค์ นงค์จา วันนี้มีข่าวดีมาบอก (เสียงเรียกอยู่ไกล) แหม ชื่นบานเสียกอนซี มีอะไรวี คุณเตนมาเขี้ยว (เสียงเดินชื่นบาน และมีเสียงลากเกาอี้)</p>	<p>เสียงมอเตอร์ไซด์</p>

ผู้แสดง	บทเสนอเนื้อเรื่อง	เสียงประกอบ
หม	<p>ฉันนี้หัวหน้าเรียกพี่เข้าไปพบ และบอกว่าทางกรมฯ โต้แจ้งให้หน่วยราชการของพี่ส่งบุคลากรไปเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร จำนวน 1 คน หัวหน้าได้ตกลงให้พี่ไป โดยจะเดินทางมะรืนนี้แหละ จะไปโดยรถทัวร์ หรือรถไฟก็ได้ พี่คิดว่าจะพ่วงจะไปด้วยนะ จะไปรีเปลลาคะ</p>	
อนงค์	<p>แหม (เสียงตื่นเต้น) ไปซีจะไปเยี่ยมปากดงที่จังหวัดราชบุรี คิดถึงแกจ้งเลย จะหาโอกาสไปตั้งนานแล้ว เพิ่งจะมีโอกาสก็ครั้งนี้แหละ ฉันจะลงที่ราชบุรี แล้วพี่ก็ไปกรุงเทพฯ เข้ารับการอบรมเสร็จจากอบรมมารับฉันที่ราชบุรีก่อนกลับอย่างนั้นดีไม่ แล้วพี่พอจะทราบรายละเอียดเรื่องที่จะไปเข้ารับการอบรมแล้วยังว่าเป็นเรื่องอะไร</p>	
หม	<p>ตามหนังสือที่แจ้งมาบอกว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร เช่นเรื่องข้าว ยางพารา ข้าวโพค มันสำปะหลัง เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะมีการแบ่งกลุ่มกันพูดคุยปัญหาต่าง ๆ กัน แล้วแต่ละกลุ่มมาสรุปให้ที่ประชุมใหญ่ฟังว่ากลุ่มของตนเองนั้น ปัญหาเกิดจากอะไร จะมีวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหายังไง</p>	
อนงค์	<p>ทางบ้านเราปัญหาใหญ่ก็คงจะเป็นเรื่องของข้าวใช้ใหม่พี่</p>	
หม	<p>คงจะใช้ เพราะตอนนี้เราช่วยชาวนาให้ปลูกข้าวโดยใช้ข้าวพันธุ์ดี ๆ แะใช้ปุ๋ยจักไ้ปุ๋ย แะใช้ปุ๋ยจักป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เมื่อชาวนาปฏิบัติกันตามหลักวิชาการจริง ข้าวที่ทำได้อาจมีปริมาณมากขึ้น พอทำนาได้ข้าวมากก็คิดว่าจะหมดปัญหา กลับมีปัญหากเกิดขึ้นอีกจนได้</p>	
อนงค์	<p>นั่นสินะ... ฉันละเห็นใจชาวนาเสียจริง ๆ</p>	
หม	<p>ปัญหาชาวนาได้ข้าวเยอะ ราคาข้าวในตลาดจึงถูกลง ชาวยกไม่คุ้มกับทุน ไม่คุ้มกับค่าแรง</p>	

ผู้แสดง	บทเสนอเนื้อเรื่อง	เสียงประกอบ
อนงค์	ก็ไหนหนังสือพิมพ์ว่าว่ารัฐบาลกำลังจัดสรรเงินเพื่อซื้อข้าวจาก	
ทม	ชานาในราคาประกันใจละ ตอนนี้ รัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่บางส่วนเพราะกำลังเจ้าหน้าที่ไม่พอ คิดว่าต่อไปไหนก็คงจะหมดไป เพียงแค่ออให้ชานามีข้าวเยอะ ๆ รัฐบาลก็พอใจแล้ว แต่รัฐบาลก็ยังเห็นห่วงชานาส่วนหนึ่งที่ไม่มีข้าวกิน ไม่มีข้าวขายเพราะทานาไม่ไคผล	
อนงค์	ที่ทานาไม่ไคผลเพราะสาเหตุอะไรบางละคะ	
ทม	สำหรับบางท้องที่ฝนไม่ตกตามฤดูกาล หรือมีน้ำน้อยเกินไป ไม่พอแก่ความต้องการของชาว พอเริ่มออกรวงน้ำในนาก็เริ่มแห้ง คั้งนั้นรวงข้าวที่ไคก็เลยไม่มีเมล็ดคือข้าวลีบ สำหรับที่นาของบางคนซึ่งเป็นที่ลุ่ม ไคข้าวเต็มเม็ดเต็มหน่วยพอใช้ไค ที่เสียอยู่อย่างหนึ่งคือทางเกษตรอำเภอไคแจงให้ถนนวิซซ และใส่ปุ๋ยบาง ชานาบางคนก็ไม่เห็นดำเนินการ จึงทำให้ไคผลไม่เต็มทีเพราะปุ๋ยมันน้อยอยู่แล้ว หนุ่ยที่ไม่ต้องการหรือวิซซพลิกกลับมาแย่งปุ๋ยไปเสียอีก จึงสรุปไคความมีน้ำก็ไคข้าวไม่เต็มที ไม่น้ำก็ยังไม่ไคอะไรเลย... นี่แหละหัวอกของคนที่เป็นกระดูกสันหลังของชาติ	
อนงค์	แล้วที่ตรงอำเภอเขาพยายามทำให้ชานาไคข้าวเพิ่มขึ้นในขณะที่ยังที่เท่าเดิม เขาทำอะไรบางละ หรือว่าคือแต่ทางวิชาการ	
ทม	แหม ... ว่าเขาไปนั้น ทางอำเภอทำทั้งสองอย่าง คือแนะนำให้มีความรู้ทางวิชาการ และแนะนำติดตามผลไปคูที่เขาทำจริง ๆ แต่ทางอำเภอไม่ไคลงมือทำเองนะ เพียงแต่คอยแนะนำให้เขาทำเท่านั้น ถ้าเขาไม่ทำเรื่องมันก็สิ้นสุดลงแค่นั้น แต่เขาที่สังเกตุ มีประชาชนจำนวนมาก ที่คอยรับคำแนะนำแล้วนำไปปฏิบัติจริง เขาทำแล้วไคผลคุ้มค่าแรง เขาจึงอยากจะทำอีก ทางอำเภอก็รู้สึกมีกำลังใจ เมื่อเจอคนเอาจริงเขมนี่	

ผู้แสดง	บทเสนอเนื้อเรื่อง	เสียงประกอบ
อนงค์	ว่าไปแล้ว... เคี้ยวนี้ชวานาบ้านเรากระตือรือร้นมากนะพี่ เออแล้ว... การไปอบรมครั้งนี้ของพี่ จะใช้เวลาที่วันละคะ	
ทม	คงจะเป็นเวลา 6 วันเต็ม ๆ ที่จริงน่าจะใช้เวลามากกว่านี้อีก เพราะมีเรื่องหรือปัญหาที่ต้องพูดคุยกันอีกมาก เหลือเกิน	
อนงค์	พี่คิดว่าจะไปกับรถทัวร์หรือรถไฟละพี่	
ทม	พี่คิดว่าจะคงเดินทางโดยรถไฟเพราะปลอดภัยดี สำหรับ เสื้อผ้าของพี่ขอให้จัดเสื้อยี่ตนะ เพราะสะดวกในการเก็บเข้ากระเป๋า หรือจะซักก็ย้งได้	
อนงค์	คะ... แหมรู้สึกว่ามันเหนื่อยใจเหลือเกินนะคะ... จะไป อบรมคราวนี้	เพลงบรรเลง "ลาวกระตือรือร้น"
อนงค์	พี่คู่ปากดวงทางของนี่นะ พี่จะคู่ทางของนี่ แหม... สถานที่ นี้คนเยอะเหลือเกิน มีทั้งคนขึ้นและทั้งคนจะเตรียมลง	เมื่อเพลงบรรเลง เสียงหวูดรถไฟ
ทม	ก็ที่นี่สถานีจังหวัดนี้... เป็นสถานีใหญ่พอๆ คนถึงไต่มา	เข้ามาแทนที่และ
อนงค์	พี่... พี่... โนนใจปากดวงใจสเลื้อยคำข้างเสานั่นแหละ คู่เหมือนว่าจะมีเจ้าแดงยืนอยู่ข้าง ๆ คอย โนนใจ ใจแล้ว ปากดวง ๆ ทางนี้ ๆ พี่ลงไปก่อนนะ แล้วฉันจะส่งกระเป๋าและสัมภาระให้พี่ทาง หน้าต่างนี้ (เสียงเบรครถไฟ)	รถไฟเข้าเทียบ ชานชาลา
ทม	เอา ตกลง พี่ไปก่อนนะ (เสียงจอกแจ๊กจอกแจคนขึ้นลง)	
อนงค์	สวัสดีปากดวง และก้เจ้าแดง	
ปากดวง	สวัสดีจะแมงนงค	
และแดง	สวัสดีครับนางนงค	
ทม	สวัสดีครับปากดวง และก้แดง	

ผู้แสดง	บทเสนอเนื้อเรื่อง	เสียงประกอบ
<p>ป้าดวง แคง</p> <p>แคง</p> <p>ป้าดวง</p> <p>อนงค์</p> <p>ป้าดวง</p> <p>ทม, อนงค์</p> <p>ป้าดวง</p> <p>ทม</p> <p>อนงค์</p> <p>เจ้าแคง</p> <p>ทม</p> <p>เจ้าแคง</p>	<p>สวัสดิ์จ้าทม / สวัสดิ์รับนัทม</p> <p>เอาส่งมาทางนี้, ป้าดวงไม่คง รับหรือกรับ ของแค้นนี้ผมรับเองได้</p> <p>แหม...ไม่ยอมไหนาออกกำลังบางเลย</p> <p>เป็นไงคะป้าดวง, แคง สบายดีกันอยู่หรือคะ</p> <p>จ้าสบายดี แคงสองคนเป็นใจละสบายดีกันอยู่ริ</p> <p>(ตอบพร้อมกัน) ครับสบายดี - คะ สบายดีคะ</p> <p>เอา...ขนของไปที่หน้าสถานีดีกว่าไปคอยรถตรงโน้น</p> <p>ตรงนี้รถเขาไม่ไค่หรือ</p> <p>ครับป้า นงคหิวชะลอมไปนั้น สำหรับกระเป่าที่เอาไปเอง</p> <p>เอา แคงเห็นหน้าหน้าสี เจ้าดี</p> <p>มีอะไรให้แม่หิวบางไหมครับ</p> <p>เอาทดลองใบนี้คงพอไหมะ ไม่นักเท่าไร</p> <p>ครับ แค้นนี้สบายมาก ไปกันเลยครับ</p>	<p>เสียงประกอบ</p> <p>เพลงบรรเลง 10"</p>
<p>ป้าดวง</p> <p>แคง</p> <p>อนงค์</p> <p>แคง</p> <p>ป้าดวง</p>	<p>เอาแคง ลงไปเปิดประตูบ้านขึ้น น้า ๆ เขาไค่ขนของเขานาน</p> <p>ครับ เคี้ยวผมจะสมัครช่วยขนของสักคนคายน นัทมกับน่านงค</p> <p>อยากขนเสียมหณะครับ ผมจะช่วย</p> <p>จ้าแคง ไปเปิดประตูเปิด... ไม่มีใครแย่งหรือ</p> <p>ครับ ๆ (วิ่งไปสักครู่) เอาเปิดแล้ว เชิญทางนี้ครับ สำหรับ</p> <p>ของในถุงในกล่องนั้น ผมรับอาสาเองครับ (ตะโกนมาจากไกล ๆ)</p> <p>(มีเสียงเห็นเสียงวางของตะกุกตะกัก และเสียงคุยกันเบา ๆ เกี่ยว</p> <p>กับเรื่องการวางสิ่งของ)</p> <p>(ตะโกนบอก) แคงไปเอาน้ำเย็น ๆ มาเลี้ยงน้าเขาหน่อยสิ</p>	

ผู้แสดง	บทเสนอเนื้อเรื่อง	เสียงประกอบ
แดง ทม, อนงค์ ป้าดวง	ครับ เอมามาแล้วใจครับทีใจ... นำฝนเย็นนำเลย ขอบใจจะแดง (เสียงกินน้ำด้วยความกระหาย) สัมภาระเขอะแอะ กระเป๋าตัง 2 ใบ คงจะมาอยู่ที่นี่ หลายวันขึ้นะ	
ทม ป้าดวง	วันเดียวครบ ทา... อะไรนะฟังไม่ชัด	
ทม ป้าดวง อนงค์	ผมพักที่วันเดียวครบ พรุ่งนี้ผมเข้ากรุงเทพฯ เข้ารับการ อบรม 6 วัน แลวกกลับ ส่วนอนงค์จะพักอยู่ที่นี้กับคุณป้า แล้วผมจะ มารับเมื่อผมอบรมเสร็จ	
ป้าดวง อนงค์	งั้นหรือ คิดว่าอยู่ที่นี้ทั้งสองคน ป้า 6 วันที่ฉันอยู่ที่นี้จะมีอะไรให้ทำบ้างหรือเปลวคะ ถ้า อยู่เฉย ๆ คงเบื่อแย่	
ป้าดวง	ไม่น่าห่วงหรอกนงค มีงานเขอะแอะ คอยคุยกันเดอะ วันนี้อาบน้ำอาบทาเสียก่อน เดียวก็จะได้รับประทานอาหารพร้อมกัน แลวจะได้เข้าหลับนอน เพราะวันเนี้ยคงจะเหนื่อยออกหลัง ออกนอนมาในขบวนรถ	คนตรีบรรเลง 5"
ป้าดวง	แดง ๆ เอ๊ย คันทึกสว่างแล้ว เป็นเด็กเป็นเล็กอย่านอนคันท สายชี่ ยามเข้าอากาศดี ๆ ทำให้อากาศสดชื่น รุรีเปลว	เสียงไก่ขัน เพลงรุ่งอรุณยามเช้า
แดง อนงค์	ครับ ผมคนแล้วครบ กำลังพับผ้าห่มครบ (เสียงเค็ม) ป้าคนนอนแล้วหรือคะ เขาเล่าลือกันว่าป้านี้ขยัน เพิ่งมาเห็นก็อึ้งคันทนี้แหละ	
ป้าดวง	ขยันอะไรละ เพียงแค่นี้ไม่อยากจะอยู่เฉย ๆ เท่านั้น เพราะ อยู่เฉย ๆ แลวเบื่อ วันหนึ่ง ๆ ให้ได้ทำอะไรสักอย่างก็ยังมีดี	

ผู้แสดง	บทสนทนาเรื่อง	เสียงประกอบ
อนงค์	ป้า ทรงรับรถคันที่วันออกไกล ๆ ค่ะ ขามมีอะไร เอะ เอะ	
ป้าดวง	ไปหมด ฟางขาวเอ๋ย ครกเอ๋ย เลื่อนวาทขาวเอ๋ย คุณเต็มไปหมด + ออ นั่น ทรงนั่นแหละเป็นโรงงานทำข้าวเม่ากว่าได้ มีอุปกรณ์ ต่าง ๆ บริเวณนั้น ฟางขาวก็มี คุณ ๆ แล้วพอจะนึกออกไหมว่าเป็น บริเวณที่ทำอะไร	
อนงค์	กำลังคิดอยู่ว่าแต่สงสัยว่าทำไมถูกกว่าทำอะไร	
ป้าดวง	บอกเสียเลยดีกว่าอ้างกัน ก็ที่ว่างเกะกะอยู่นั้น มี ครก สาก เสื่อ นั้นเป็นอุปกรณ์ในการทำข้าวเม่าขายไงละ	
อนงค์	เดี๋ยวนี้ป้าดวงกลายเป็นแม่ค้าไปแล้วหรือคะ และก็เริ่มมาตั้ง แต่เมื่อไหร่คะ	
ป้าดวง	ฉันเห็นอยู่ว่าง ๆ ก็เลยทดลองเป็นแม่ค้ากับเขาบ้าง ลองทำ ข้าวเม่าขาย เพราะเห็นว่าเห็นว่าการทำจะสนุก เมื่อพบ หนานี้ก็ทำไม่ได้อีกแหละ เพราะว่าพณถูกกาต	
อนงค์	ฉันเคยแต่กินอย่างเดียว ไม่เคยมีความรู้เรื่องนี้มาก่อนเลย ขอเป็นลูกศิษย์ป้าสักคนนะคะ เผื่อว่ากลับไปจะได้เป็นแม่ค้าข้าวเม่า สักคนหนึ่งด้วย	
ป้าดวง	ถ้าอยากทำอะไรก็ ทำได้แน่นอน เพราะป้ากำลังต้องการลูกมือ อยู่พอดี แคง แคงเอ๋ย ลางหนาแล้วยังละลุก ไปเอาเสื่อกับเสียง ชาวทรงโค่นมาที่นี่ดีเออะ	
แคง	ลางหนาเรียบรอยแล้วครับป้า ผมจะไปเอามาให้เดี๋ยวนี้แหละครับ	
อนงค์	จะเอามาทำอะไรละป้า ฉันไปเอามาให้เองก็ได้	
ป้าดวง	ไม่ต้องหรอก ฉันจะฝึกให้เจ้าแคงมันรู้จักทำงาน ช่วยเหลือผู้ใหญ่ โตขึ้นมาจะได้รู้จักช่วยเหลือตนเอง ปัจจุบันนี้เด็กโต ๆ กันแล้วยังทำอะไร	

ผู้แสดง	บทเสนอเนื้อเรื่อง	เสียงประกอบ
แกง	<p>ไม่เป็น ช่วยเหลือตนเองก็ไม่ได้ ก็เพราะว่าผู้ปกครองไม่รู้จักฝึกให้เด็กทำงาน จะให้ทำอะไรๆ เด็กๆ มันก็ไม่ทำเพราะไม่เคยทำมา และก็ไม่เคยได้ฝึกฝนมาก่อน พอใช้ทำอะไร ก็บอกปฏิเสธว่าทำไมไม่เป็นเสียอย่างเดียว เป็นอันว่าไม่ลองทำกันหรอก เรื่องนี้จะโธมเด็ก ย่างเดียวไม่ได้หรอก ผู้ใหญ่มีส่วนที่ทำให้เด็กเป็นอย่างนั้น</p> <p>(เสียงวางกระสอบเสียงข้าว เสื่อ เสียงเห็น้อย หอบ)</p> <p>มาแลวครับป้า</p>	
ป้าควง	ขอปี ฃากแกง	
อนงค์	นั่นป้าจะทำอะไรละ	
ป้าควง	วันนี้จะทำข้าวเม่าใจละ โทนบอกว่าจะเป็นลูกศิษย์	
อนงค์	คะ วันนี้ขอเป็นศิษย์ทำข้าวเม่าคะ	
ป้าควง	<p>1 ถ้างั้นขอข้าวเหนียวกอนันต์สัก 5 เสียง นวดที่ละเสียง</p> <p>2 เสียงก็ไค้</p>	
อนงค์	เอ...อู อู ข้าวเหนียวนี้ไม่ค่อยสุกนี่ป้า	
ป้าควง	<p>ก็นั่นละซี เขาเอาทำข้าวเม่ากชนาคนี้แหละ อ่าสุกมากทำไม่ได้</p> <p>หรือกพอทำเป็นข้าวสารกชนาคี</p>	
อนงค์	<p>กั้นนชนแรกทีมีความสำคัญมากคือการเลือกข้าวเหนียวว่าจะทอง</p> <p>พอทีพอเหมาะไม่แก่ไม่อนเกินไป</p>	
ป้าควง	<p>ใช่แลว เรื่องนี้สำคัญเป็นอันดับแรก ผู้เลือกต้องชำนาญสักหน่อย</p> <p>ไม่จนเลือกไม่ถูกอีกเหมือนกัน ชนต่อไปก็เอาขนานวกลกแล้วก็ไค้เอาเมล็ดลึบออก เสร็จแลวให้นำไค้ลักรังวัน เพื่อให้เมล็ดกอน หลังจากนั้นก็ให้นำหึ่งตั้งไว้ให้เมล็ดแห้ง จึงนำมาควัให้เมล็ดรอนพอเป็ลือกแตกเล็กนอย แลวกไค้ใส่กรกตำพรวมกับไค้ไมคนนอยเรื่อย ๆ จนกวาจะหยุดควาเพื่อให้ควาไค้หัวทุก</p>	

ผู้แสดง	บทเสนอเนื้อเรื่อง	เสียงประกอบ
	<p>เมล็ด พอทำไป ๆ เปลือกแตกหลุดออกเสื่อเมล็ดขาวเหนียวซึ่งร้อน ๆ อยู่เมื่อถูกตัวก็แบน ทำพอเห็นว่าเปลือกหลุดออกเกือบหมดจึงหยุด และเอาออกมาผัดจนเกลือบอบหมดแล้วก็เลือกเมล็ดซึ่งมีเปลือกที่ตกค้าง ออกไปใหม่ค ส่วนที่มีเปลือกอยู่ขณะนี้เรียกว่า กาก ทำนองเดียวกับ ชาวสารคามีเมล็ดขาวเปลือกตกค้างอยู่ในชาวสาร เราเรียกว่ากาก เหมือนกัน</p>	
<p>อนงค์ ปากวง</p>	<p>ฟัง ๆ คุณแล้ว ส่วนที่เอาออกมีแต่เพียงเกลือบอย่างเคียวใช้ใหม่ รุกทองแล้ว ชาวเม่า มีส่วนต่าง ๆ ภายในของเมล็ดไม้โคหลุด ออกไปเพียงแต่เกลือบออกไปเท่านั้น ดังนั้นถ้าจะพูดตามหลักโภชนาละก็ ชาวเม่ายังมีวิตามินต่าง ๆ ครบถ้วน รำข้าวเอ๋ย ข้าวไปไฮเครตก็มีครบ ดังนั้นว่าชาวเม่ามีประโยชน์ต่อร่างกายมากในคานคุณค่าอาหาร</p>	
<p>อนงค์</p>	<p>อ้อ ป่ามีแกงหลายอย่าง ทำขนมก็เก่ง แดมยังโหม่งก็เก่งด้วย นี่ขนาดไม้ ปลูกคานะ</p>	
<p>ปากวง</p>	<p>ป่าพูดความจริงให้ฟังนะ ไม่ใช่โหม่งอะไรหรอก</p>	
<p>อนงค์ ปากวง</p>	<p>ชาวเม่าชนิดไหนป่า ที่เขาขายตามตลาดสด ก็ชาวเม่านี้แหละ ที่เขาขายมีทำจากข้าวเหนียวแดง ข้าวเหนียวดำบาง ข้าวเหนียวขาวบาง จึงมีสีต่าง ๆ หลายสี ทุก ๆ สีล้วนทำจากข้าวเหนียวทั้งสิ้น</p>	
<p>อนงค์</p>	<p>ป่าคะ เมื่อได้ชาวเม่าแล้ว เรานำชาวเม่านี้มาปรุงแต่งอย่างไร กอนที่จะรับประทาน</p>	
<p>ปากวง</p>	<p>เรื่องนี้ ปรุงได้หลายอย่างนะ ชนิดที่ง่าย ๆ ก็คือชุกมะพร้าว ออณ ๆ หนอย คลุกกับน้ำตาลทราย แล้วก็นำเกลือเล็กน้อย นำมาคลุกเคล้า กันทั้งชาวเม่า น้ำตาล มะพร้าว เสร็จแล้วเป็นไอ้โคเลย แหม พูดถึงตอนนี้</p>	

ผู้แสดง	บทเสนอเนื้อเรื่อง	เสียงประกอบ
<p>อนงค์</p> <p>ป้าดวง</p> <p>อนงค์</p> <p>ป้าดวง</p>	<p>ซึกจะนำลายไหลชะแคว ชาวเมามีเส้นหอยางหนึ่งคือความหอม เพราะชาวเหนียวที่เกือบจะสุก นำมาคั่วเป็นการเพิ่มความหอม เพิ่มรสชวนรับประทานยิ่งนัก สำหรับบางคนนำข้าวเมามาคั่วพอร้อน ๆ เป็นการเพิ่มความหอมเจนนำมาคั่วลูกก็มะพร้าวทุกว่าศาลทราย และก็กลั่นเป็นเล็กนอย ทำให้มีรสชาติรับประทานยิ่งขึ้น</p> <p>ป้ามีเทคนิคหลายอย่างที่ทำให้ขนมมีรสชาติมากขึ้น สงสัยกลับบ้านเที่ยวนี้ออกไปป้าทำให้สัก 2 - 3 กิโล</p> <p>จะ ป้าก็ใจแล้วว่าทอนนงคกลับป้าจะทำข้าวเม่าให้ไปสัก 3 - 4 กิโล เชื่อว่าออกไปจะโตเป็นตัวแทนจำหน่ายไปป้าสักgran หนึ่งคาว</p> <p>ป้านี้หัวการค้าจริง ๆ ต้องการให้ตงค์ไปโฆษณาให้ใช้ใหม่ป้าไม่หกรอก ป้าพูดเล่นไปนว่า ใครจะมีกำลังทำถึงขนาดส่งไปขายต่างจังหวัด หรือเกือบต่างประเทศที่เคียว เพราะระยะมันไกลเหลือเกิน</p>	<p>ดนตรีบรรเลง 5"</p>
<p>ผู้บรรยายหญิง</p>	<p>นักศึกษาและท่านผู้ฟังคะ ชาวเม่า เป็นอาหารว่างอย่างหนึ่งก็ว่าได้ ความเป็นมาเกิดขึ้นเมื่อไหนนั้นไม่มีใครทราบได้ ใครบอกเล่า ได้มีการทำกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ตามแถบชนบทมักจะนิยมทำข้าวเม่า ในตอนหัวค่ำ และมักจะเป็นคืนเดือนหงาย เพราะมักจะมีหนุ่มสาว ๆ ในหมู่บ้านออกมาช่วยกันคั่ว ช่วยกันตำข้าวเม่า คุณแล้วสนุกสนาน ตีระคะ แต่ปัจจุบันนี้เรื่องการตำข้าวเม่ามักจะหาผู้โดยยาก จะมีบ้างก็แถวๆ ชนบท</p> <p>นักศึกษาคะ แถว ๆ หมู่บ้านของนักศึกษาซึ่งมีข้าวเหนียว มีครก มีสากอยู่แล้ว นางจะนัดสมาชิกของหมู่บ้านมารวมกันตำข้าวเม่าในคืนเดือนหงายเพื่อจะไ้คู่สืบต่อประเพณีอันนี้ต่อไป จะไม่ตีหรือคะ ถ้าหากมีอะไร ๆ พรอมอยู่แล้วจะมาลองดูนะคะ</p> <p>แจ้งป้ารายการ</p>	<p>ดนตรีบรรเลง 5"</p>

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์
ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

บทคัดย่อ

ของ

วิเชียร ประทับการ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2529

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาประวัติ พัฒนาการ และสภาพการดำเนินงานการศึกษา
นอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ (ว.ปณ.) ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยเน้น
การดำเนินงานในภาคใต้เป็นกรณีตัวอย่าง นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค แนวโน้ม
และข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทาง ว.ปณ.

วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลใช้ 3 วิธีคือ (1) การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร
(2) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญของจังหวัดภูเก็ต ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ครูประจำกลุ่มและนักเรียน และ
(3) ใช้แบบสำรวจสภาพและการดำเนินงานการศึกษาทาง ว.ปณ. ในภาคใต้
ผลของการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ของไทยเกิดจาก (1) แรงกดดันในด้านความ
ต้องการทางการศึกษาของประชาชน (2) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในด้านการใช้สื่อ
มวลชนประเภทวิทยุเพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชน (3) แนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาสอดคล้องชีวิต
และ (4) ประสบการณ์ที่หน่วยงานต่าง ๆ นำสื่อมวลชนประเภทวิทยุและการสื่อสารทางไปรษณีย์
มาใช้ในการศึกษาแก่ประชาชนโดยตรง

2. การจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของไทย สามารถสืบค้นย้อนหลังไปได้ประมาณ
50 ปี ตัวอย่างความเปลี่ยนแปลงในเวลานี้ เช่น การสอนภาษาอังกฤษทางไปรษณีย์ การสอนบัญชี
ตรงไปรษณีย์ ซึ่งจัดโดยเอกชน และรายการวิทยุโรงเรียน ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น
ในช่วงปี พ.ศ. 2523 - 2527 รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการและกรมประชาสัมพันธ์
ดำเนินการจัดตั้งสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยเครือข่ายที่สองเพื่อการศึกษาค้น 11 สถานีทั่วประเทศ
เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยตรง โดยออกอากาศวันละ 19 ชั่วโมง 7 รายการคือ
(1) วิทยุโรงเรียน (2) การศึกษาผู้ใหญ่ทาง ว.ปณ. (3) การส่งเสริมความรู้สุขภาพ
(4) การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ (5) การส่งเสริมการเกษตร
(6) รายการสุขภาพอนามัย และ (7) การถ่ายทอดข่าวทั้งในและต่างประเทศ

3. การดำเนินงานการศึกษาทาง ว.ปณ. ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เริ่มต้นใน
ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา อาจแบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะแรกระหว่างปี พ.ศ. 2520-2524
เป็นระยะทดลองโครงการ กับระยะที่สองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา เป็นระยะขยายโครงการ

การดำเนินงานในชั้นแรกได้เปิดสอนหลักสูตรการศึกษานุปริญญาใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 และหลักสูตรกลุ่มสนใจทาง ว.ป.น. ในบางท้องที่ แจกขยายกว้างขึ้นทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2528 ได้ทำการทดลองเพิ่มอีก 2 หลักสูตรคือ หลักสูตรการศึกษานุปริญญาใหญ่แบบเบ็ดเสร็จชั้นพื้นฐาน ซึ่งรับรางวัลจากยูนิยามโครงการรางวัลเพื่อการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ และหลักสูตรการศึกษานุปริญญาใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 5 ทั้ง 2 หลักสูตรจะขยายการดำเนินงานทั่วประเทศในปีการศึกษา 2530

4. การจัดการศึกษาทาง ว.ป.น. ในภาคใต้ในระยะทดลองโครงการ (พ.ศ. 2520-2524) ได้ดำเนินการทดลองหลักสูตรการศึกษานุปริญญาใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ในท้องที่ 4 จังหวัดคือ สงขลา พัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช มีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 3,396 คน มีครูประจำกลุ่ม จำนวน 164 คน และหัวหน้าครูประจำกลุ่ม 8 คน ระยะขยายโครงการ (พ.ศ. 2525 - 2527) มีผู้จบการศึกษาระดับที่ 3 และ 4 จำนวน 5,241 คน มีครูประจำกลุ่ม 355 คน และได้ขยายพื้นที่ดำเนินการเพิ่มขึ้นอีก 3 จังหวัดคือ ชุมพร สุราษฎร์ธานี และสตูล

5. การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน ศูนย์ฯ ภาคใต้ได้ดำเนินการดังนี้

(1) ระยะทดลองโครงการ พัฒนาหลักสูตรการศึกษานุปริญญาใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 ได้จำนวน 20 รายวิชา พัฒนาสื่อการเรียนซึ่งเป็นวิทยุได้ 400 ชุด หน่วยการเรียน 720 หน่วย และผลิตคู่มือผู้เรียนได้ 30,750 ฉบับ (2) ระยะขยายโครงการ พัฒนาหลักสูตรการศึกษานุปริญญาใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 ได้จำนวน 16 รายวิชา พัฒนาสื่อการเรียนซึ่งเป็นวิทยุได้ 280 ชุด หน่วยการเรียน 440 หน่วย ผลิตคู่มือผู้เรียนได้ 44,000 ฉบับ นอกจากนี้ยังได้พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสนใจทาง ว.ป.น. อีก 2 รายวิชา กำลังทดลองสอนในจังหวัดสตูล

6. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ว.ป.น. ในภาคใต้ที่สำคัญได้แก่ ปัญหาความพร้อมคานบุคลากรในระยะเริ่มทดลองโครงการ ปัญหาการจัดการเกี่ยวกับสื่อการเรียนระบบทางไกล และปัญหาคานักเรียนอันเนื่องจากอาชีพบางอย่างเช่น อาชีพการประมง ซึ่งต้องออกทะเลจับปลาเป็นเวลานาน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับวีซีเรียน โดยที่ผู้เรียนต้องเรียนด้วยตนเองเป็นหลักสำคัญ.

THE RADIO - CORRESPONDENCE PROGRAM OF THE SOUTHERN
NONFORMAL EDUCATION CENTER
A CASE STUDY

AN ABSTRACT

BY

WICHIAN FRADABKARN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

February 1986

The purpose of this study is to explore the historical aspects, development and implementation status of the Radio/ Correspondence Project of Department of Non-formal Education. The study stresses the project being committed in the South as a case-study. The study also aims to analyze problems, obstacles, trends and suggestions to the project operation.

The study employs 3 methods of data collection : (1) Documentary study (2) Interviewing of concerned administrators, operating officers, group teachers and the learners; and (3) Questionnaires to survey its status and operation of the Radio/Correspondence Project being committed in the South.

Results of the study can be summarized as follows :

1. Implementation of the Thai Radio/Correspondence has its inception from : (1) pressures from the people's educational needs; (2) technological advancement in media in educating the mass; (3) concepts of life-long education; and (4) experiences in employing mass media, to directly deliver educational messages to the mass, gained by various agencies.

2. Operation of the Thai Radio/Correspondence Project can be approximately 50 years traced back. This is supported by the fact that the method had been employed in teaching accountancy by private organizations and the Radio School Project of the Ministry itself.

Between 1980-1984, the Government had commissioned the Ministry of Education and the Department of Public Relations to set up the radio second network which totalled 11 stations all over the country to give

the people direct educational messages. The network transmitted 19 hours of educational programs per day. There were, then, 7 educational programs: (1) radio school; (2) the Radio/Correspondence Program; (3) teacher's education; (4) The Open University's educational program; (5) agricultural extension; (6) health and sanitation; and (7) local and foreign news relays.

3. The Radio/Correspondence Project of the Department of Non-formal Education had its inception in 1977 and can be divided into 2 phases. The experimental phase, was between 1977-1981. The disseminating phase was from the year 1982. During the first phase, the Functional Continuing Education levels 3-4 and interest group project were tried in some areas, and later on expanded to encompass the whole country. In 1985, two curricular were tried. They were the Functional Literacy Project which was connected to the National Literacy Campaign, and the Functional Continuing Education level 5. The two curricular was scheduled to disseminate to cover the whole country in 1987.

4. Operation of the Radio/Correspondence Project in the South during Phase 1 (1977-1981) had been employed the Functional Continuing Education levels 3-4 in the four provinces : Songkhla, Patthalong, Trang and Nakornsrihammarat. The number of graduates of the project was 3,396. The group teachers totalled 164 and the cluster leaders totalled 8. In the expansion phase (1982 - 1984), 5,241 students registered for the the Functional Continuing Education classes. And there were 355 teachers of all levels. Also, in this phase, the project expanded to cover three more provinces: Chumporn, Surathanee and Satun.

5. With regard to instructional materials and curriculum development, the Southern Regional Centre for Non-formal Education has undertaken the following efforts:

(1) During the experimental phase, it has developed curricular for 20 subjects of Functional Continuing Education levels 3-4; 200 instructional materials which were radio program contents; 720 learning units were developed; 400 radio programs were achieved; and 30,750 copies of learners' manuals were accomplished.

(2) During the dissemination phase, 16 subject areas of Functional Continuing Education levels 3-4 were developed; 280 of radio program contents were developed; 440 learning units were developed; 280 radio programs were developed; and 44,000 copies of learners' manuals were accomplished. In addition, 2 subject areas were developed for the interest group program. They are now being tried in Satun.

6. The prominent problems and obstacles of the Radio/Correspondence Project as experienced in the South are the problems of personnel readiness during the experimental stage; problems regarding managerial matters as to how to handle distant learning and manage the media; and problems regarding the learners themselves with regard to their occupations such as fishery. Besides, there are problems on methods of learning which require the learners to rely more on self-instruction.